

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

43ste ALGEMENE VERGADERING27^{ste} j.a.v.

Jaarlijkse Algemene Vergadering van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie gehouden op vrijdag 22 en zaterdag 23 maart 1974 in de Jaarbeurs Congresszaal te Utrecht.

Ik verzoek iedereen zoveel mogelijk zijn plaats in te nemen, moeilijk is het op het ogenblik niet, het is nog geen dringen. Ik zou graag willen beginnen met het huishoudelijke deel van onze jaarvergadering.

Dames en heren, welkom op het huishoudelijk deel van onze algemene vergadering. Ik ben erg blij dat u zich heeft vrij kunnen maken voor een halve dag en voor diegenen die van ver komen zelfs voor een hele dag. Vorig jaar is het ons uitstekend bevallen om het huishoudelijk deel op de middag al te behandelen, dan kunnen we voor de politieke onderwerpen wat rustiger, wat meer tijd vinden. We zijn bijzonder verheugd dat zoveel bereid zijn vanmiddag hier te zijn. Ik wil mijn welkomstwoordje hier heel kort houden, er wordt nog genoeg gesproken vanachter de tafel, de komende 24 uur en zelfs nog iets langer, maar enkele huiselijke mededelingen, de diner-bonnen zijn verkrijgbaar aan de informatiebalie om 4.00 uur, dus als u die nog niet heeft wipt u er nog even uit om er een te halen, er zijn er nog, het diner wordt geserveerd in de foyer, dat zal ik straks nog even herhalen voor de laatkomers, tussen half zes en half acht, mocht de foyer vol zijn dan kunnen de overigen naar het Jaarbeursrestaurant. En nu vast, wij verwachten vanavond een heleboel mensen en wij zouden het toch vervelend vinden als de getrouwen die er vanmiddag zijn geweest, vanavond geen plaats zouden krijgen, komt u vooral tijdig vanavond, want wanneer deze zaal vol is dan moet de overloop naar een zaal waar men via een gesloten televisie-circuit het gebeuren hier kan volgen en ach, je komt toch niet naar Utrecht om het over de televisie te zien en ik gun u dan vooral dat u het live mag bijwonen, dus komt u vooral op tijd. U ziet hier, en u heeft ze misschien al in de hal zien staan, glazen met VVD erop, die kunt u kopen ook bij de informatiebalie waar ook dinerbonnen verkrijgbaar zijn, en ze kosten vijf gulden per zes stuks.

Dames en heren dan heeft het bestuur van de afdeling Utrecht mij verzocht om direkt aan het begin van de vergadering het woord te mogen voeren. Mag ik de woordvoerder van de afdeling die onze gastvrouw is hiermee het woord geven.

Dank u wel mevrouw de voorzitter, de afdeling Utrecht prijst zich bijzonder gelukkig dat de VVD dit jaar haar jaarvergadering in Utrecht heeft willen houden. En wij beschouwen het dan ook als een groot voorrecht dat u in de oude Domstadt deze seance wil laten plaats vinden die toch in een bijzonder licht staat, vanwege de belangrijke gebeurtenissen die eind deze maand en ook eind mei zullen plaatsvinden. Mevrouw de voorzitter, mevrouw mijne heren van het bestuur, de afdeling Utrecht heeft niet alleen gemeend om met een kort woord u te moeten welkom heten, maar heeft ook gemeend haar waardering te moeten uitdrukken in een zogenaamd stoffelijk blijk, en dat stoffelijk blijk staat hier in mijn onmiddellijke omgeving en dat zal ik u dan ook heel graag namens de afdeling Utrecht willen overhandigen. Applaus.

Mag ik de afdeling Utrecht bijzonder hartelijk danken voor dit kleurig welkomsgeschenk dat deze dag en ook morgen midden op de tafel zal prijken, als ik dit zo zie dan wordt het een feestelijke vergadering. Heel hartelijk dank Utrecht.

Applaus.

Dames en heren, de beschrijvingsbrief die heeft u kunnen vinden in Vrijheid en Democratie van 11 januari en u heeft de amendementen op verschillende voorstellen, heeft u, en nieuwe voorstellen, heeft u kunnen vinden in Vrijheid en Democratie van 8 maart, als u die bij de hand neemt dan kunt u de discussie vanmiddag volgen. Ik stel aan de orde punt 2 van onze agenda: het jaarverslag van de secretaris. Wie wenst op het jaarverslag van de secretaris het woord te voeren?

Mevrouw de voorzitter, ik ben mevrouw Klomp, van de afdeling Den Haag en vertegenwoordigster, afgevaardigde van Den Haag. Ik heb een praktische opmerking, ik ben hier voor het eerst als afgevaardigde en ik heb de hele week zitten wachten of ik misschien het jaarverslag zou krijgen, het is alleen maar een suggestie, maar misschien is het mogelijk om de volgende jaren de afgevaardigden, het jaarverslag te doen toezenden, we hebben het in tweevoud gekregen, maar we hebben van Den Haag zes afgevaardigden. Ik weet niet of dat mogelijk is, en hetzelfde geldt ook voor het financiële verslag, dat er wat cijfers komen voor de afgevaardigden. Dank u wel.

Dank u wel, nog iemand die het woord wil voeren over het jaarverslag? Neen, dan is nu het woord aan de algemeen secretaris.

Mevrouw de voorzitter, het jaarverslag is op 5 maart aan alle afdelingen en kamercentrales toegestuurd en dan ligt het naar onze mening op de weg van die afdelingsbesturen om er voor te zorgen dat de afgevaardigden dat jaarverslag krijgen. Wij weten n.l. op het ogenblik dat het jaarverslag wordt verstuurd in Den Haag niet wie de afgevaardigden van de afdelingen zijn. Er is wel heel officiëel, een reglementaire verplichting om daarvan mededeling te doen aan het algemeen secretariaat. Enkele afdelingen doen dat ook, maar dan staan er geen adressen bij, maar alleen namen, maar het is dus een onmogelijkheid, omdat ook op het ogenblik dat het jaarverslag verstuurd wordt, zelfs al zouden alle afdelingen zich aan de verplichting houden om mededeling te doen van wie de afgevaardigden zijn, op het ogenblik dat het jaarverslag verstuurd wordt zijn die afgevaardigden veelal nog niet aangewezen. De afgevaardigden die het jaarverslag zouden willen lezen, zouden zich dus moeten verstaan met hun eigen afdelingsbestuur, die het heeft ontvangen. Wat betreft de financiële cijfers, daarvoor geldt een andere procedure, er wordt geen schriftelijk verslag door de penningmeester uitgebracht, omdat de algemene vergadering zelf de controle opdraagt aan een kascommissie, en die kascommissie, die bekijkt alle stukken en doet dan mededeling van haar bevindingen in deze vergadering bij het volgende of daarop volgende agendapunt.

Wil de afgevaardigde van Den Haag nog iets zeggen?

Mevrouw de voorzitter, is het dan toch niet mogelijk dat een aantal exemplaren wordt toegestuurd, meteen aan het secretariaat van de afdelingen die kan dan zorgen dat het wordt doorgestuurd naar degenen die zijn aangewezen op hun ledenvergadering als afgevaardigden.

Wij zullen dat bekijken, we weten alleen nog altijd niet hoeveel afgevaardigden er zijn per afdeling. Het is natuurlijk vrij gemakkelijk om een paar afdelingen te sturen en die dan te distribueren. We zullen dat bekijken.

Dames en heren dan constateer ik, als niemand over dit punt het woord wil voeren dat het jaarverslag bij deze, in deze vorm, kan worden goedgekeurd onder dank van degenen die, dat begrijpt u wel als u dat leest, met heel veel werk hebben samengesteld. Mag ik dit concluderen?

Applaus.

Dank u wel. Onze penningmeester moet uit het buitenland hierheen komen. Het is hem kennelijk niet gelukt, er is nogal wat mist op de wereld, om op tijd te zijn. Ik zou u daarom willen voorstellen om die financiële punten nog even over te slaan. Wij mogen ze uiteraard reglementair wel behandelen, terwijl de penningmeester er niet bij is, maar ik vindt het toch plezieriger voor de heer Caron, wanneer hij zelf zijn beleid kan verdedigen en wanneer de kascommissie verslag kan doen in zijn aanwezigheid. Ik zou u dan ook willen vragen deze drie punten even te willen laten openstaan, totdat de heer Caron in ons midden is.

Dames en heren, als ik praat over het jaarverslag, en als ik heel vagelijk nog maar praat over de penningen, we zullen daar straks dus meer over horen, als de heer Caron er is, dan moet ik u zeggen dat ik op eigen gezag nog een punt aan de agenda zou willen toevoegen en dat in n.l. het feit dat de

man die als centrale figuur de hele nieuwe ledenaanwas, waarover we in deze vergadering nog meer zullen vertellen, heeft moeten opvangen, het hoofd van onze administratie, de heer V.d.Meer, niet alleen dat we hem wel eens eventjes in het zonnetje mogen zetten, wat deze man heeft moeten verzetten het laatste jaar is formidabel, maar hij is bovendien vandaag jarig, dat vind ik een dubbele reden.

Applaus.

Wil mijnheer van der Meer even naar voren komen?

Dit is mijnheer van der Meer, ik weet niet of iedereen hem kent?

Applaus.

Mijnheer van der Meer, ik vind het eigenlijk reuze fijn dat uw verjaardag nu de aanleiding is om u even in het zonnetje te zetten, want de hier aanwezige leden, het meest trouwe kader mag ik wel zeggen, zal zeker begrijpen wat u heeft moeten verzetten het afgelopen jaar, en wat u nog te wachten staat, hoop ik. We hebben ons wel eens afgevraagd redt hij het, want het is wel eens heel erg geweest. Maar mag ik u op deze verjaardag een heel goed levensjaar toewensen, een heel prettige dag, ik hoop dat u het nog kan vieren in meer intieme kring, we zijn hier wel onder elkaar, maar ik kan me toch wel een intiemere kring voorstellen en mag ik u bij deze heel hartelijk danken wat u dit afgelopen jaar voor ons heeft gedaan, en ik zou zeggen en goed jaar en ook sterkte het volgend jaar.

Applaus.

Dames en heren, aangezien ik het gezicht van de heer Caron nog niet om de hoek heb zien komen, intussen over naar punt 6.: voorstellen tot betrekking met wat ik maar zal noemen "de centrale inning". U ziet punt 6. voor u, in Vrijheid en Democratie, u ziet ook het voorstel van de afdeling Papendrecht dienaangaande, in het V&D van 8 maart, pagina 10, ik wil u in het begin nog wel een beetje wegwijs maken, want ik herinner me van vroeger toen ik daar als lid zat hoe lastig het was met al die dingen op je schoot, en wij hebben makkelijk praten met die grote tafel voor ons neus. Wie vraagt het woord over punt 6. Toch wel iemand? Het is overigens van de centrale technische dienst de bedoeling dat u nu via dat spreekgestoelte met die verkeerslichten gaan praten. Dat is erg mooi, ik vind het heerlijk speelgoed. Dat betekent dat u mag gaan praten, dit betekent dat u net als bij het verkeer op moet schieten, het kruispunt ontruimen, en dit betekent nu is het echt wel afgelopen. Maar ik zal er geen misbruik van maken. Ik zou zeggen gaat uw gang. Het oude devies geldt even naam en afdeling noemen, ook al kennen we elkaar in verband met de notulen op de band. Gaat uw gang.

Ik dank u wel mevrouw de voorzitter, de Vries, afdeling Doorn. Ik heb als afdeling uw voorstellen tot wijziging van statuten uit huishoudelijk reglement in verband met de centrale inning van de contributie geen moeite. Ik kan dus voorop stellen, dat we daar, zoals u het voorgesteld hebt, graag mee akkoord gaan. Ik wil wel nog even opmerken dat wij, als vervolg van die centrale contributie-inning in ieder geval een keer een geval hebben gehad dat we een heel jaar niet wisten dat een van onze leden zijn contributie niet had betaald, dat we een paar maanden niet hebben geweten dat ook Vrijheid en Democratie niet meer werd toegestuurd en dat is vooral voor een wat kleinere afdeling die zijn leden wat overzien kan, niet zo prettig. Vandaar dat ik eigenlijk zou willen voorstellen en dat meer aan het algemeen secretariaat of het niet mogelijk zou wezen dat die afdelingen die daar prijs op stellen, en dat dan ook te kennen geven aan het algemeen secretariaat, dat die dus steeds wanneer u de eerste en de tweede aanmaning laat uitgaan, dat daar dan een afschrift gaat naar het afdelingsbestuur gaat, dan weten we wat daar precies aan de hand is, vaak is het helemaal geen onwil, maar kunnen we zelfs nog even behulpzaam zijn, door iemand te zeggen, stuur dat ding nou in naar het centraal secretariaat of stort in ieder geval het bedrag, en dan zou het ook mogelijk zijn om te weten wanneer u op een gegeven ogenblik, vind dat u moet stoppen met het zenden van Vrijheid en Democratie, omdat het een hopeloze zaak is, dan kunnen wij ook stoppen met het zenden van circulaires van de afdelingen. Het is dus eenvoudig een kwestie, dacht ik van informatie, u zegt op een

gegeven ogenblik, ja als een tweede aanmaning nog geen resultaat heeft, dan wordt de afdeling verzocht om tot inning over te gaan. Als u het zo vooruit schuift dat uw inning gewoon blijft bij centraal waar het is dat wij het eerder weten dat we dan op een gegeven ogenblik die man, of deze mevrouw, die we toch wel eens zien, kunnen zeggen, betaal nu aan Den Haag, dat is toch wel de bedoeling, dan geloof ik dat ook dat laatste stadium, dat wij toch nog tot inning over moeten gaan, dat betekent dat wij dan weer het geld zouden krijgen, en daarna op zouden moeten sturen, dat we dat misschien helemaal zouden kunnen minimaliseren, dat het er helemaal niet meer zou zijn, want dan weten we langzamerhand wel of het de bedoeling is of er niet of wel betaald wordt. En dat dacht ik is helemaal niet reglementair nodig, maar dat zou je gewoon met het algemeen secretariaat, per afdeling die dat wil, kunnen regelen. Dat is dus een huishoudelijk reglementje, of regelingetje laat ik het zo zeggen. Dank u wel mevrouw.

Dank u wel. Nog iemand over dit punt. Ja, komt u maar naar voren. Bent u van de afdeling Papendrecht? Niet, nee gaat uw gang, nee dan mag u wel hoor, want ik wil toch wel graag dat iemand dat van Papendrecht even het voorstel verweerd. Is Papendrecht aanwezig? Nou, dat zien we zo dan wel weer, maar gaat uw gang.

Reisdorp, afdeling Etten-Leur. Mevrouw de voorzitter, wij kunnen volledig instemmen wanneer u die centrale inning ook voor alle afdelingen wilt laten gelden, mits het hoofdbestuur ook de afdracht aan de afdeling tijdig laat plaats vinden. Wij menen als afdeling Etten-Leur op dit moment recht te hebben op enige duizenden guldens. Wij hebben daar al een paar keer naar gevraagd, wij hebben daar een brief over geschreven en dat vinden wij toch wel bijzonder belangrijk, juist als jonge afdeling die in het najaar van 1972 is ontstaan. Met de komende gemeenteraadsverkiezingen kunnen wij dat geld niet missen. U wilt centraal innen, wij willen wel graag tijdig het geld hebben waar wij recht op hebben. Hartelijk dank.

Dank u wel. Nog iemand over punt 6. Ja, gaat uw gang. Mogen er nog meer sprekers zijn, laten zij gerust vast naar voren komen er is daar zelfs zitplaats.

Mw. Hohner-Soest, Soesterberg. Mevrouw de voorzitter, dames en heren, ik zou eens willen vragen, wanneer is men lid, als men zich opgegeven heeft of als men betaald heeft en dat staat n.l. in geen enkel huishoudelijk reglement. Wij hebben n.l. een affaire gehad, er was een mevrouw lid, opgegeven lid dan, en zij heeft zich opgegeven voor de gemeenteraad. Toen ben ik er wel achteraan gegaan, want ik wist dat het bij het hoofdbestuur, ik krijg dus wel de computerlijsten, op die computer staat wel genoteerd '73 of '74 betaald, maar deze mevrouw had '73 nog niet betaald, '74 ook niet, en daar wij dus een beetje klem zaten en met die gemeenteraad heb ik gezegd, ja wel voor die tijd betalen, want ik kreeg een beetje de indruk als ze eenmaal voor de gemeenteraad opgesteld zou zijn, dat ze dan misschien niet meer zou betalen en dan heb je ook ergens geen verhaal dan zou ze ook geen lid meer zijn, want ze mag n.l. wel in die gemeenteraad zijn zonder dat ze VVD-lid is. Is daar een of ander huishoudelijk reglement voor dat zegt eerst betaald zijn dan echt lid?

Dank u wel. Nog meer sprekers bij dit punt. Niemand dan geef ik nu het woord aan de heer Korthals Altes.

Mevrouw de voorzitter, in de eerste plaats de opmerking van de heer de Vries uit de afdeling Doorn. Het is zo dat wij het systeem van de betalingsregistratie voortdurend aan het verbeteren zijn en aan het versnellen. Wij hebben vorig jaar ons geprobeerd te houden aan de reglementaire opvattingen, dat je dus pas aan het eind van de rit de afdelingen hoefde te gaan waarschuwen dat er sprake is van wanbetaling en dat de afdelingen dan de gelegenheid hebben om de contributie te innen dat is voor een deel erg moeilijk geweest, omdat er zoveel leden waren die tussentijds lid geworden waren, bij de enorme stroom van aanmeldingen en die kon je natuurlijk niet na 14 dagen al aanmerken als wanbetaler wanneer er na 14 dagen nog niet betaald was en toevallig toch dat tijd-

stip was aangebroken waarop de afdelingen ingelicht werden. Dat heeft ertoe geleid dat we nu een systeem hebben dat veel vaker dan voorheen een betalingsregistratie plaatsvindt, en daarvan bericht wordt gestuurd aan de afdelingen. Die betalingsregistratie gebeurt aldus, dat er een speciale lijst aan alle afdelingen wordt toegezonden waarop de zgn. afwijkende betalingen en de helemaal niet-betalingen zijn aangegeven. Die lijsten worden nu om de 14 dagen vervaardigd, ze zullen niet iedere 14 dagen aan de afdelingen worden toegezonden, neem ik aan, maar toch wel zo frequent dat de afdelingen zeer tijdig op de hoogte zijn van het verloop van de betalingen en aan de door de heer de Vries geuite wens is dus in feite al voldaan, doordat we dit jaar met dit systeem zijn begonnen. Het is onze bedoeling om wanneer er toch een programma-wijziging tot standkomt, want dat wil het bureau en als het bureau het niet wil dan willen wij het en dan gaan we wel naar een ander bureau, dan is het zo dat wij een ander automatisme willen invoeren, waarbij automatisch een aantal weken, nadat iemand in het ledenbestand is gekomen en eventuele achterstand wordt geconstateerd, en dat het dus niet meer is dat op 1 mei Vrijheid en Democratie niet meer wordt toegestuurd en op 1 november de schrapping wegens wanbetaling plaats vindt, maar dat het is een x-aantal maanden, nadat er betaald had moeten worden voor de oude leden is dat dus 1 februari, voor de nieuwe leden is dat 30 dagen nadat ze lid geworden zijn, dat dus x maanden daarna Vrijheid en Democratie stopt, als waarschuwing en weer een aantal maanden later de eventuele afvoering als lid plaats vindt. Wij blijven wel vasthouden aan het sturen van tenminste 3 berichten door de centrale ledenadministratie, dus een 1ste verzoek, met 2 waarschuwingen, maar in die tussentijd krijgen de afdelingen dus bericht van het verloop van de betalingen, ze kunnen zien hoe hun rechten zijn, welke afdracht ze dus te verwachten hebben, ze kunnen ook zien welke leden zijn achtergebleven met betalingen. Dus ik geloof dat aan de wens van de heer de Vries in alle opzichten gevolg is gegeven op dit ogenblik al. Hetzelfde hoop ik dat van toepassing is op Etten-Leur want eind vorige week en deze week zijn in een aantal porties, want het zijn er langzamerhand heel veel, alle betalingsopdrachten voor de afdracht aan de afdelingen naar de bank en naar de giro toegezonden. Etten-Leur zal dus naar alle waarschijnlijkheid onderweg zijn. Nu is Etten-Leur een nieuwe afdeling en het is dus mogelijk dat dientengevolge nog niet zoveel contributies bij ons zijn binnengekomen, dat blijkt dat wel weer straks uit die achterstallige lijsten, waarover ik het net had, maar van wat er binnen is, zijn de betalingsopdrachten de deur uit. Tenslotte mevrouw Hohner uit Soest die heeft het eigenlijk gehad over agendapunt 8., want die vraagt wanneer vangt het lidmaatschap aan. Er is naar aanleiding van een aantal ingezonden amendementen een gewijzigd voorstel van het hoofdbestuur, waarin uitdrukkelijk wordt vermeld, wanneer volgens dat voorstel van het hoofdbestuur, dat lidmaatschap zou moeten gaan aanvangen, n.l. op het ogenblik dat het aanmeldingsbericht op het algemeen secretariaat binnen is. Maar ik kan mevrouw Hohner uit Soest geen antwoord geven op haar vraag, voordat de ledenvergadering heeft beslist dat dat voorstel dan ook wordt aangenomen dan wel wordt verworpen.

Wie vraagt over dit punt nog het woord? Hetzij een van de sprekers in eerste instantie, hetzij anderen. Is Papendrecht inmiddels aanwezig? Neen? Het voorstel van Papendrecht hield in dat het hoofdbestuur verzocht werd, het voorstel terug te nemen. Dus het is een kwestie van ja of nee. Het was gelukkig geen wijzigingsvoorstel, anders zouden we formeel het wat moeilijker hebben, het is officieel ingediend, maar het wordt hier ter vergadering niet verdedigd, maar het is feite een voorgestelde verwerping. Wie vraagt stemming over het, ja, de algemeen secretaris vraagt nog even het woord.

Ik ben n.l. bang, mevrouw de voorzitter, dat de penningmeester van de afdeling Papendrecht nog bezig is, de contributie op te halen en dat ze daarom ontbreken.

Ik wil een proefstemming proberen. Wie is tegen het voorstel zoals dat geformuleerd is onder punt 6. Wie is blanco? Wie is voor? Ja, dan mag

ik constateren, zelfs met dit aantal aanwezigen, dat dit voorstel is aangenomen. Het is, de statuten eisen, aangezien de statuten wijzigen, dat er een twee-derde meerderheid geconstateerd wordt. Het woord is aan de secretaris.

Heb ik het goed gezien dat er geen tegenstemmers waren, mag ik dan even weten het aantal stemmen, dat u hebt. Acht, nog meer tegenstemmers? Hoeveel stemmen hebt u? Drie? Een, ja, plus vier. Nog meer tegen? Dan zijn er dertien stemmen tegen en alle andere aanwezigen stemmen voor. Blanco stemmen tellen niet mee, bij het bepalen van de meerderheid. Dan is het voorstel met ruim twee-derde meerderheid aangenomen.

Ik constateer dat dit voorstel is aanvaard. Dat dus het voorstel van Pappendrecht niet is aanvaard, ook niet is verdedigd. Dan ga ik over naar agendapunt 8., want zeven is, zoals u in Vrijheid en Democratie van maart hebt kunnen lezen ingetrokken. We hebben het over een voorstel van de afdeling Utrecht, wat is ingetrokken. Kan overgaan tot 8. Het gaat over de aanmelding van de leden, hier al eerder ter sprake gebracht. Amendementen hierop van de afdelingen Leiderdorp, Delden, Wassenaar en Rotterdam, die kunt u vinden in Vrijheid en Democratie van 8 maart, pag. 10. Wie vraagt over punt 8. het woord. Gaat uw gang.

Mijnheer Verbeek, Rotterdam. Mevrouw de voorzitter, een korte vraag slechts. Wij zijn u zeer erkentelijk dat u gevoelig bent geweest voor het amendement van de afdeling Rotterdam, op die wijze dat het heeft geleid tot een gewijzigd hoofdbestursvoorstel. Het enige wat wij ons afvragen is, waarom het noodzakelijk is om van een huishoudelijk reglementsartikel een statutaire bepaling te maken. Dat is mijn enige vraag hierop, die ik op het ogenblik heb.

Dank u wel, mijnheer Verbeek. Ja, andere vragenstellers?

Mevrouw, de voorzitter, mevrouw Remt, Wassenaar, wij geloven dat hier aan de orde is een vrij principieel punt, n.l. wanneer wordt iemand lid. Op het moment dat het bij het algemeen secretariaat is ingeschreven of wel op het moment dat het is ingeschreven bij de secretaris van de afdeling? En Wassenaar is van mening dat het is inschreven, je lid bent, op het moment dat je bent ingeschreven, als je je althans daar hebt opgegeven, bij de secretaris van de afdeling. Dat is ook een tijdskwestie, u moet niet vergeten dat onze statuten of huishoudelijk reglement, dat weet ik niet, maar dat geeft aan nieuwe leden niet onmiddellijk bepaalde rechten, dat gaat dikwijls pas in na 3 maanden en als de afdelingssecretaris nu wat traag is geweest met het doorgeven van de namen aan de algemeen secretaris dan zou daar het lid lelijk door gedupeerd kunnen zijn. Ik zou bijna zeggen, kunt u het niet evenwaardig stellen, het algemeen secretariaat of de afdeling.

Mevrouw de voorzitter, Commee, afdeling Weert, maar ik sta hier als vice-voorzitter van de kamercentrale Limburg. Bij het lezen van het gewijzigde voorstel, artikel 8, hebben wij bemerkt dat er aan dit artikel stevig is gesleuteld en wij hebben daar in zoverre een aanmerking op en daarom hebben de afdelingen in Limburg mij gevraagd toch hierover iets te zeggen. Ons bezwaar gaat een beetje naar de bevoegdheid van het bestuur om binnen twee maanden, er kennis van te geven, dat men een lid weigert als lid. Onze afdelingen vinden het juist, dat de afdelingsbesturen een lid aan het hoofdbestuur voordragen voor weigering, dat dan het hoofdbestuur zich daarover beraadt, het hoofdbestuur ook per aangetekend schrijven het de betrokkene laat weten wat het besluit is, wij dachten dat dat bij de betrokkene wat beter over zou komen en dat die niet op, laat ik zeggen willekeurige wijze door een afdelingsbestuur zou worden behandeld. Dat wou ik u even zeggen.

Dank u wel mijnheer Commee.

De afdeling Borselen, Reehorst is de naam mevrouw de voorzitster. Ik heb een verzoek en dat is de ervaring in onze jonge afdeling, ik heb het vorige week in Den Haag ook wat besproken, de inschrijving van een nieuw lid. We hebben de lawine gezien, ik heb de administratie van de heer Van der Meer gezien, ik heb enorm veel respect daarvoor, maar we hebben wel

doorgesproken, het zou misschien wel prettig zijn dat iemand geacht wordt lid te zijn, op het moment dat de aanvraag in Den Haag binnenkomt. Ik zou dat verwerkt toch wel wat willen verzachten, dat moment van aanmelding zou het moment van lidmaatschap moeten zijn, niet het verwerken, want er is in het verleden n.l. nogal wat trouble mee geweest, met de computeraffaire. Dank u wel.

Hubert, afdeling Den Haag, Mevrouw de voorzitter, om te beginnen ik vind het toch een erg prettige wijziging in onze procedure van de vergaderingen, dat we dit soort zaken op de vrijdagmiddag kunnen behandelen en niet in de dolheid van een vrijdagavond. Ik zou de vergadering willen voorstellen om de tweede zin van lid 2. van art. 8 te verwerpen. Deze tweede zin die luidt: "de in het buitenland woonachtige leden zijn ingeschreven bij het algemeen secretariaat." Dat betekent dat veel mensen die vaak maar voor korte tijd in het buitenland zijn, een tour van twee, drie jaar voor Shell, of voor buitenlandse zaken, zaken waar wij in Den Haag mee te maken hebben, dat die mensen weer gaan terugkomen in de eigen afdeling, dat die mensen op de hoogte willen blijven, van wat er bij die afdeling gebeurt. Wij merken heel uitdrukkelijk die aandrang bij dit soort leden en wij hebben er enige tientallen in den Haag. Wij hebben zelfs een mijnheer, om u aan te duiden, hoe sterk dit gevoel is dat men toch, al kan men uiteraard niet op de vergadering komen, toch wil weten wat er gaande is, er is een lid van de ambassadestaf in Tokio, die er prijs op stelt om zijn convocaties per zeepost daarheen te krijgen. Bovendien scheidt dit voorstel een zekere mate van ongelijkheid tussen verschillende categorieën. Er zijn n.l. mensen zowel bij buitenlandse zaken als bij Shell, die een administratieve postadres hebben in Nederland in Den Haag, dat is de koeriersdienst in de Casuariusstraat van buitenlandse zaken, z'n postbusnummer voor de Shell, die mensen zijn volgens de computer, etc. in Nederland gevestigd, die zouden wel lid van de afdeling kunnen zijn, terwijl de anderen die er prijs op stellen om hun post rechtstreeks te krijgen die zouden dan plotseling naar het hoofdbestuur moeten gaan. Ook dat lijkt mij een ongewenste konsekwentie van een en ander en u kunt niet zomaar ineens zeggen, nou die adressen beschouwen we dan als leden in het buitenland, want er zijn meer van dat soort adressen en die kent u niet. Tenslotte is het voor de afdelingen en daarmee ook voor de Partij niet financieel oninteressant, omdat deze mensen vrij forse giften plegen te geven, en als ze niet meer bij een afdeling zijn geregistreerd, vraag ik mij af of diezelfde aandrang in gelijke mate aanwezig zal zijn. U vraagt zich misschien af, wij hebben dit niet in de vorm van een amendement gedaan, het is naar onze mening ook geen amendement, het is gewoon een kwestie van gesplitst stemmen en verwerpen. Wat betreft de andere punten amendementen die hier aan de orde zijn: onze gedachten in Den Haag gaan sterk uit naar de voorstellen, zoals die gedaan zijn, dat het lidmaatschap aanvangt als men zich bij het algemeen secretariaat, dan wel bij het afdelingsbestuur meldt, omdat het nog wel eens kan voorkomen dat er enige tijd tussen zit, dat ondertussen het afdelingssecretariaat, zoals dat bij ons gebeurt al convoos verstuurt, dan zou je de situatie kunnen krijgen dat een niet-lid toch heeft meegedaan aan de besluitvorming in een afdeling, dat lijkt ons ongewenst. Dank u wel, mijnheer Hubert

Mevrouw de voorzitter, Van der Meulen uit Leiderdorp. Nou mevrouw Remt en de vorige spreker hebben mijn woorden eigenlijk al, mijn ideeën al verwoordt. Het enige wat ik wil zeggen, ik ben geneigd om het amendement van Leiderdorp in te trekken en dat scheelt misschien een stemming en daarmee mede te gaan met het amendement van Wassenaar, wat voor het hoofdbestuur het aangename heeft dat een afdeling verplicht wordt om binnen 14 dagen na opgave van een lidmaatschap, kennis te geven aan het algemeen secretariaat. Dus hierbij trek ik mijn eigen amendement in en ga akkoord met de amendementen, zoals geredigeerd door Wassenaar. Dank u.

Mevrouw, dames en heren, Tromp-Meesters uit Baarn. Ik wil u de inleiding van onze wijziging op art. 8. zoals u dat hebt voorgesteld, graag besparen, alleen de toelichting, dacht ik, dat op dit moment van belang was. Een ieder kent de mogelijkheid dat aspirant-leden geweigerd moeten worden.

Een ieder erkent dat het bestuur der plaatselijke vereniging de beste inzichten hier omtrent hebben.

Volgens het voorstel van het hoofdbestuur, kan iemand die lid is geworden achteraf weer uit de Partij worden gezet. Bijzonder onelegant en bovendien, in zekere zin een klap in het gezicht van de voorzitter, die reeds een welkomstbrief heeft verzonden, dus praktisch een onmogelijkheid. Die welkomstbrief zou dan zodanig geredigeerd moeten worden, dat het aspirant-lid weet dat er een vorm van ballotage is, iets wat in heel veel verenigingen voorkomt. In ieder geval dient het hoofdbestuur de aanmelding door te geven aan de betrokken afdeling, zodat de voorzitter niet gecompromiteerd wordt. Volgens de toelichting van het hoofdbestuur komt een weigering praktisch nooit voor, maar juist nu, nu de Partij zeer snel groeit, juist nu, nu onze opposenten deze groei met leedwezen aanzien, is het de kans op infiltratie van personen met andere inzichten, die kunnen trachten de Partij van binnen uit te hollen, de Partij een ander aanzien te geven, veel groter dan vroeger, hiertegen moeten wij o.i. op kunnen treden, opdat onze Partij zijn eigen identiteit moet blijven behouden. Elke poging tot het bewust zaaien van een onderlinge verdeeldheid dient voorkomen te worden. Wij stellen voor de leden vergadering te laten stemmen of zij, of het voorstel van het hoofdbestuur, of dit voorstel met de wijzigingen zoals voorgesteld, van de afdeling Baarn aannemen. Er is nog geen voorstel van Baarn.

Wij waren hier door ziekte, mevrouw, bijzonder laat mee, dat moet ik u toegeven, ik mag u dit in overweging geven, iets anders kan ik op dit moment ook niet doen en ik kan u hierbij zeggen, een afschrift van onze overweging doen toekomen. Als ik u er een mag geven, heel graag. Dank u wel, wie is de volgende spreker?

Blauw, afdeling Den Helder, mevrouw de voorzitter, dames en heren. Wij in Den Helder zitten met een groot probleem, met het punt art. 8. 2. In Den Helder plegen wij momenteel een doorbraak in de Koninklijke Marine en vele van deze mensen varen en aangezien zij ongehuwd zijn, hebben zij in vele gevallen geen huisadres, maar dat huisadres dat is Marine Centraal Station Amsterdam. En zodoende hebben wij het idee, dat een gedeelte van onze leden, braaf meedoen in Amsterdam, tenminste financieel en qua convocaties. Aangezien zij zich centraal opgeven, kunnen wij het niet natracen en wij willen dus verzoeken aan het hoofdbestuur om marine centraalstation Amsterdam, te beschouwen als Den Helder.

Ik zie geen mogelijkheid om dit in een amendement te formuleren of dit op te nemen in de statuten, maar misschien is de afdeling Amsterdam zo grootmoedig zijn een hele grote afdeling, omdat de kleinere afdeling wel snel groeiend, maar nog niet hard genoeg, dat willen afstaan. Dank u. Ik weet niet hoe de afdeling Amsterdam over deze stille annexatie denkt. Ze schudden nou, misschien valt er in de wandelgangen wat te regelen. Statutair is het inderdaad erg moeilijk wat hier gevraagd wordt, dat begrijpt u wel. Volgende spreker.

Kei, afdeling Delft. Mevrouw de voorzitter, in de kring van de afdeling Delft, heeft het wat bezorgdheid gewekt dat door de voorstellen die hier door Rotterdam, ter tafel zijn gebracht, de mogelijkheid te veel naar onze smaak, open staat dat leden van een afdeling die in die afdeling niet in kiezersregisters zijn opgenomen, toch zouden kunnen meedoen bij de voorbereiding van de verkiezingen van gemeenteraadsleden. Het voorstel van het hoofdbestuur, de mogelijkheid dat af te remmen. In het voorstel van het hoofdbestuur staat immers, wanneer men niet wenst te worden ingedeeld bij de afdeling van de woonplaats, dat dan het hoofdbestuur daar een beslissing over neemt en voorwaarden kan verbinden aan de beslissing.

Wel nu, daartegen zou in onze kring geen bezwaar bestaan, maar wanneer men een zo vrije keuze laat als dat kennelijk in Rotterdam gewenst is, maar een eindoordeel heb ik op dit moment ook nog niet en mijn medeafgevaardigden, dan zou dat aanleiding kunnen geven tot misbruiken t.a.v. de kandidaatstelling voor de gemeenteraad primair, maar ook voor provinciale staten. Ik zou graag dan ook van het hoofdbestuur de toezegging willen hebben dat wanneer een voorstel, als dat van Rotterdam, hier in deze vergadering wordt aangenomen, dat in ieder geval het hoofdbestuur zal bevorderen, dat

werkelijk misbruik niet kan voorkomen, zoals door ons wordt bedoeld. Ik hoop dat ik duidelijk genoeg geweest ben, wij willen dat degenen die meedoen aan de voorbereiding van verkiezingen voor provinciale staten en gemeenteraden dat alleen daar kunnen doen in een afdeling die, waar ze in het kiesregister zijn opgenomen. Zijn ze lid van een andere afdeling dan moet die deelname in ieder geval worden uitgesloten. Anderzijds ben ik wel van mening, mevrouw de voorzitter, dat het wel goed zou zijn waarschijnlijk, dat er in de toekomst eens gewerkt zou worden aan een wetswijziging, waardoor inderdaad een wat groter keuze t.a.v. het kiezersregister per Nederlander zou worden opengelaten. Ik kan mij voorstellen dat mensen die een woongemeente alleen maar gebruiken om te slapen en die verder echt helemaal verbonden zijn met het hele bestaan van de gemeente waar zij werken, dat die een soort vrije keuze zouden moeten hebben, maar in de wetgeving bestaat dat nou eenmaal niet. Misschien is dat een wenk waar het hoofdbestuur eens over wil denken in overleg met de kamerfractie of er misschien een wetswijziging te bevorderen zou zijn. Maar zolang die er niet is, vind ik niet dat een vereniging vooruit moet lopen. Dat is het standpunt van de afdeling Delft, mevrouw de voorzitter. Danku wel, mijnheer Kei. Nog meer sprekers over dit punt over de wijzigingsvoorstellen. Alles is in orde. De afdeling Delden heb ik niet gehoord, nee niet aanwezig. Dan nu het woord aan de heer Korthals Alt s.

Mevrouw de voorzitter, het is een hele stroom en alvorens ik die beantwoord zou ik nog even zeggen welke gedachten er in het hoofdbestuur hebben geleefd, want daarin is zoals u hebt kunnen zien uit het feit dat, na de indiening van het amendement er nog weer een wijziging is gekomen, in die gedachten van het hoofdbestuur heeft ook een zekere beweging gezeten. Of het een vooruitgang of een achteruitgang was, laat ik aan de vergadering ter beoordeling over. Het punt is n.l. dit dat met dat goede van de Partij, het voor ons toch noodzakelijk werd, te gaan vaststellen dat men in beginsel bij een bepaalde afdeling hoort. Vroeger gingen we er vanuit dat er nog een aantal gemeenten waren, waarin geen afdeling was en dan kon je bij de kamercentrale worden ingeschreven of bij het algemeen secretariaat, intussen zijn we zover dat iedere gemeente, in ieder geval tot een afdeling behoort. Het is nog niet zo dat er net zoveel afdelingen zijn, als gemeenten, maar het is wel zo dat op dit ogenblik er geen enkele witte plek meer is op de kaart, in die zin dat er nog een gemeente gevonden zou worden die niet bij een bepaalde afdeling hoort. Tweede punt dat hierbij een rol gespeeld heeft, dat is inderdaad die bepaling, die uitsluitend overigens voorkomt in het reglement over de kandidaatstelling van de gemeenteraden, dat men drie maanden lid moet zijn om aan die kandidaatstelling te kunnen meedoen. Het is niet zo zoals gezegd is, door mw. Remt, dat een lid pas na drie maanden stemrecht heeft, een lid heeft vanaf het moment dat het is ingeschreven stemrecht, maar heeft dat alleen niet bij de kandidaatstelling voor gemeenteraden. De oorzaak daarvan, waarom dat in het reglement gekomen is, al jaren geleden, is natuurlijk vrij duidelijk, men heeft terzake van de kandidaatstelling voor gemeenteraden, de afdelingen voor een overval op het laatste moment willen behoeden. Dat nu heeft bij de laatste gemeenteraad-kandidaatstelling hier en daar wel wat moeilijkheden opgeleverd, want er waren in de periode waarom het ging, nogal behoorlijk achter op het algemeen secretariaat met het inboeken van nieuwe leden. Er kwamen er na prinsjesdag in 14 dagen tijd 10.000 bij. Daar kun je je personeelsbestand niet op inrichten op een dergelijke overvloed en dat betekent dat je dus een onvermijdelijke achterstand krijgt. Bovendien is het zo, dat niet in alle afdelingen die kandidaatstellingen voor de gemeenteraden, zich op hetzelfde moment afspeelt, want het reglement is daarin vrij gemakkelijk in, je moet alleen iets gedaan hebben voor 10 januari, er zijn afdelingen die doen dat dan al bij voorkeur in september of oktober, dus wanneer gaat die drie maanden in. Dat is een probleem, daar hebben wij twee dingen aan willen doen, in de eerste plaats zijn wij voornemens als hoofdbestuur om nadat de kandidaatstelling voor gemeenteraden achter de rug is, alle mazen die er in het net bleken te zitten, volledig dicht te trekken, we hebben dat enige jaren geleden ook gedaan, toen dachten we nu zijn ze allemaal dicht, maar de Partij wordt niet alleen groter maar ook steeds slimmer en het blijkt

dat er toch in een aantal afdelingen met de toepassing van de reglementsbepalingen, moeilijkheden zijn gerezen waarbij het dus nuttig is om het reglement zoveel mogelijk waterdicht te maken. Je moet er ook wat aan doen aan de kant van de statuten, n.l. aan te geven wanneer begint nu eigenlijk dat lidmaatschap, want als je zegt dat je na drie maanden iets mag, dan moet je weten wanneer die termijn van drie maanden begint te lopen. We hebben dat deze keer opgelost door een inzet van alle extra krachten waar we over konden beschikken op of omstreeks 28 november, maar het kan een week eerder zijn geweest, er voor te zorgen dat op dat moment alle leden waren ingeboekt en als een afdeling aan ons vroeg, wanneer beginnen de drie maanden te lopen, dan was het antwoord houdt u de ledenlijst van 21 of 28 november aan, want toen waren we dus bij, maar er zijn ook afdelingen die die vraag niet gesteld hebben en dan komen er moeilijkheden. Dat kunnen we een volgende keer oplossen, door te zorgen dat er in het reglement tot de kandidaatstelling komt te staan, dat het hoofdbestuur in november een ledenlijst vervaardigd die uitgangspunt is voor de bepaling van: is men al dan niet stemgerechtigd in de kandidaatstelling voor de gemeenteraden. Dan is het een duidelijke zaak. Je kunt natuurlijk ook niet nog eens binden aan heten dan niet nagekomen hebben van de betalingsverplichtingen, want dat is een andere zaak, er kan iemand zijn die de termijn van 1 maand, die we wel vaststellen, laat verlopen, omdat de contributie hem of haar te hoog is, dan kennen wij de bevoegdheid van het bestuur om een verlaging toe te staan, als het allemaal loopt en in verband hiermee is de betaling nog niet binnengekomen, dan is het toch niet redelijk om te zeggen dat er dan geen stemrecht zou zijn. Wij hebben toen bij de opstelling van art. 8. gezegd er moet een duidelijk herkenbaar systeem zijn, waarbij je zonder dat je daar ruzies en moeilijkheden over kunt krijgen, objectief kunt vaststellen, wanneer iemand lid geworden is. De enige hele duidelijke mogelijkheid daarvoor is om een centraal punt te nemen en dat is het centrale ledenregister. We hebben toen gezegd men meldt zich aan bij het algemeen secretariaat, er zijn toen allerlei afdelingen geweest die zeiden ja dat kan niet, want ze mogen zich ook bij ons aanmelden. Die afdelingen gingen naar onze smaak nog niet ver genoeg, want men mag zich ook best bij mij of bij mw. van Sommeren aanmelden, of bij een kamerlid dat komt spreken en er zijn tal van mensen die dat doen, dus dat hoef je eigenlijk niet te regelen waar je je aanmeldt, het enige wat je moet regelen is, het moment waarop het lidmaatschap ingaat, gaan we dat nu toch weer splitsen over afdeling en algemeen secretariaat, dan kun je juist bij gemeenteraadsverkiezingen weer problemen krijgen; er is iemand die zegt er hebben allerlei lieden aan de kandidaatstelling meevergaderd en meegestemt, die zijn op het laatste nippertje door het bestuur binnen gehaald en het bestuur zegt ja, maar die aanmelding was dan wel geruime tijd bij ons bekend en we hebben ons per ongeluk niet aan die 14 dagen van Wassenaar gehouden, dat is natuurlijk een vervelende zaak. Wat moet je dan als hoofdbestuur doen? Het is dan n.l. al te laat om te gaan bemiddelen, want de ruzie is dan al in huis. Ik zou dus dringend aan de vergadering willen vragen om op dit punt, ter voorkoming van allerlei problemen achteraf, het hoofdbestuur te volgen in het voorstel om te zeggen het moment van inboeking dat is het astrologische moment waarop men lid wordt van de Partij. Wij hebben intussen, dankzij mede de zorg van de heer Ten Brugge-Kate, die zich daar de laatste weken speciaal ook in heeft verdiept een systeem geprobeerd te ontwerpen dat vertragen zoals die tot nog toe zijn ontstaan, zoveel mogelijk zal uitsluiten. Er is bovendien nog iets waarmee we rekening moeten houden, op het ogenblik komen er wel 500 leden per week bij, het mogen er best nog meer worden, maar ik ben er natuurlijk niet volstrekt zeker van dat dat altijd zo blijft. Er zal misschien een moment komen waarop we het iets gemakkelijker aan kunnen. Niet dat we daarop hopen maar, misschien is het toch verstandig om daar wel rekening mee te houden en onze reglementen niet af te stellen op een uitzonderlijke situatie, die zich tot nog toe, moet ik helaas zeggen, slechts eens in de 25 jaar voordoet, maar dan ook gelukkig geruime tijd blijft voortduren. Dan kom ik nu op de specifieke opmerkingen. De heer Verbeek heeft gevraagd waarom is er

een bepaling van het huishoudelijk reglement naar de statuten verhuisd? Niet omdat we hebben willen zeggen, dan staat het er tenminste in en dan moet Rotterdam maar zien om het er met twee-derde meerderheid uit te krijgen, maar uitsluitend omdat we hebben gedacht het is praktisch wanneer je de hele regeling in één artikel bij elkaar hebt, wanneer iemand n.l. het reglement leest en zegt ik zie eigenlijk niet staan in art. 8 hoe dat en dat zit en je dan moet zeggen ja, maar dan moet u ook naar het huishoudelijk reglement kijken. Er is n.l. geen enkele zinnige reden waarom het er nu niet in zou staan. Die is er vroeger ongetwijfeld wel geweest, maar die is nu niet meer na te gaan. Dus dat was de reden om nu te zeggen, laten we al die bepalingen die betrekking hebben in één artikel onder elkaar te zetten.

Mevrouw Remt stelt voor dat men zich dus ook bij de secretaris van de afdeling moet kunnen aanmelden, die dan verplicht is dat binnen 14 dagen door te geven. De afdeling Leiderdorp heeft het amendement ingetrokken en zich bij Wassenaar aangesloten. Ik heb er daarnet al iets over gezegd, wij zouden u dat toch willen ontraden, natuurlijk mag iedereen zich aanmelden bij de secretaris of bij de penningmeester of bij de voorzitter van een afdelingsbestuur of van de kamercentrale, maar laten we nu op het oog van het vaststellen van het moment waarop het lidmaatschap aanvangt, dat moment van inboeking in het centrale ledenregister aanhouden.

De heer Combee uit Weert, die heeft gezegd ik vind eigenlijk dat je aan een bestuur van een afdeling een te verstrekkende bevoegdheid geeft, wanneer dit een nieuw lid mag weigeren. Het hoofdbestuur heeft hier eigenlijk vastgehouden aan een oude procedure, maar die iets verbeterd. Wat was de oude procedure, zoals die nu nog vandaag geldt? Daarin moet het afdelingsbestuur in alle gevallen dat ze een nieuw lid aanmeldt een besluit nemen en het afdelingsbestuur moet binnen 2 of 3 maanden zeggen, mijnheer of mevrouw, u wordt door ons aanvaard of u wordt door ons verworpen. In de meeste afdelingen gebeurt dat niet, men is dolblij dat er een nieuw lid is en men moet er niet lang over zitten piekeren of men het wel dan niet zal aanvaarden. Ook wat dat betreft zijn we blijkbaar in het laatste jaar wat gewend geraakt, maar vroeger was het zo, iedereen werd met open armen ontvangen en eigenlijk is dat nog zo, maar hebben we gezegd inderdaad bestaat het risico, juist in deze tijd, dat er mensen tot de Partij zouden willen toetreden met minder liberale bedoelingen. Dan moet er een mogelijkheid zijn om nee te zeggen. We hebben gezegd dus niet meer in elk geval positieve of negatieve beslissingen nemen, maar we gaan het afdelingsbestuur, dat vroeger ook die zelfde bevoegdheid bezat, gaan we nu een weigeringsbevoegdheid geven. Waarom bij de afdeling? Het is voor het hoofdbestuur volstrekt onmogelijk om centraal na te gaan wie er allemaal bijkomen, men weet in de afdeling veel beter wat er aande hand is, dan in den Haag, dus hebben we gezegd, bevoegdheid bij de afdeling.

Nu zegt de heer Combee, ja, maar de afdeling moet het dan melden bij het hoofdbestuur en dat moet gaan beslissen. Ik geloof niet dat dat een verstandige zaak is, want het hoofdbestuur gaat dan toch af op wat het van het afdelingsbestuur hoort en de verantwoordelijkheid die aan het hoofdbestuur wordt opgelegd, in dat geval, kan het hoofdbestuur eenvoudig niet zelf dragen, want ze handelen dan toch in goed vertrouwen op hetgeen het afdelingsbestuur zegt. Als dat dan zo moet, dan is ons standpunt laat het afdelingsbestuur dan ook zelf die verantwoordelijkheid dragen. Dat is ook niet een volstrekt onliberale gedachte om iemand de verantwoordelijkheid voor eigen daden te laten dragen. Bovendien is het zo dat risico, dat het afdelingsbestuur naar willekeur gaat handelen, is beperkt. Er moet een kopie van de brief, die aan de betrokkene wordt gestuurd, aan het hoofdbestuur worden gestuurd, het hoofdbestuur ziet dan wel of het apekool is of dat het zinnig is, het hoofdbestuur kan daarop reageren en tegen het afdelingsbestuur zeggen, ik zou dit maar zo laten en die brief intrekken, want dat lijkt mij niet zo'n sterke zaak. De betrokkene zelf kan bovendien in beroep gaan, bij de commissie van beroep. De commissie van beroep is over een dergelijke zaak, zoals ik in de toelichting heb gezegd, tot nog toe drie keer bijeen gekomen en in al die drie gevallen heeft het afdelingsbestuur het grandioos afgelegd en het waren niet eens altijd de allerkleinste afdelingen, die hiervan het slachtoffer zijn geworden.

Ik geloof dat dat dus een voldoende waarborg is en dat men het hoofdbestuur niet moet vragen, ga je nou eens precies in die zaak verdiepen en willen jullie maar de verantwoordelijkheid dragen voor het weigeren van dat lid. Ik zou dus de heer Combee willen vragen om dit voorstel niet te handhaven. Namens de afdeling Borselen is gezegd, laten we nu bepalen dat een nieuw lid, geacht wordt lid te zijn, zodra de aanvraag binnen is.

Ja, dat is heel aardig, maar dat is natuurlijk, zodra je een achterstand hebt niet exact meer na te gaan. Dan moet je ze allemaal gaan stempelen en dateren, binnengekomen op de zoveelste, het inboeken wordt versneld en dat zal op korte termijn, dat systeem, naar wij hopen gaan werken en daarmee wordt de verdragingsfaktor teruggebracht van een maand maximaal op dit ogenblik, tot maximaal 14 dagen & drie weken in de toekomst en dat kan toch het probleem niet zijn.

Mijnheer Hubert heeft voorgesteld dat de afdeling Den Haag niet zou worden beroofd van de rijke giften uit Japan. Hij heeft gezegd, het is heel simpel, u brengt het maar gesplitst in stemming, dan kunnen wij het verwerpen. Wij hebben hier achter de tafel even overleg gepleegd, het kan nog veel makkelijker dan de heer Hubert denkt, want we trekken die tweede zin hierbij in. Applaus. Dat kan het hoofdbestuur des te gemakkelijker doen, omdat die rijke buitenlanders blijkbaar al in Den Haag stonden, want wij hebben er nooit iets van gemerkt.

Leiderdorp heb ik behandeld.

Dan is de afdeling Baarn nu met een voorstel gekomen, dat ons voor grote complicaties zet, want dat is niet binnen de termijn, zelfs niet buiten de termijn ingediend, want het is pas nu op tafel neergelegd. Ik moet u dus zeggen dat ik niet goed zie, hoe ik dit voorstel op een serieuze wijze door deze vergadering kunnen laten beraadslagen en er over kunnen laten beslissen, maar bovendien is het zo dat, en dat is dan altijd prettig, dat het voorstel van de afdeling Baarn niet tegemoet komt aan de bezwaren die Baarn zelf naar voren heeft gebracht. Baarn heeft n.l. gezegd, als je achteraf als bestuur de bevoegdheid hebt om een lid weer te weigeren en het lid heeft al de welkomstbrief van de voorzitter ontvangen, dan is het toch wel een beetje slordig, wanneer je dan achteraf zegt, ja, u hebt die brief wel gekregen, maar het afdelingsbestuur heeft zich beraden en maakt gebruik van de weigeringsbevoegdheid. Als ik nu het voorstel van Baarn zie, dan wil Baarn de huidige procedure handhaven en dat betekent precies het zelfde, want het betekent dat men een welkomstbrief van de voorzitter krijgt en dan binnen twee maanden bericht van het afdelingsbestuur, we hebben u als lid aanvaard, en dan denkt het lid nou dat dacht ik ook al, of dat het lid een brief krijgt, waarin ze zeggen wij hebben u afgewezen. Ik zie dus niet helemaal het voorstel van Baarn aan de bezwaren die Baarn heeft tegemoet komt en ik zou dus aan Baarn willen vragen om ons niet voor het probleem te stellen dit vanmiddag te bespreken en dan heeft de heer Blauw namens Den Helder gevraagd om het Centraal Station van Amsterdam in te lijven bij de gemeente Den Helder. Ik ben natuurlijk geneigd om nu te zeggen, mag er dan ook niet een klein stukje bij Hellevoetsluis behoren en Vlissingen. Ik geloof dat we het beste doen, met hier geen moeilijke reglementaire bepalingen te gaan maken, maar dat het algemeen secretariaat zelf attent is. Er staat als de voorstellen worden aanvaard komt er in het reglement te staan, dat een lid desgewenst bij een andere afdeling kan behoren, het is natuurlijk altijd mogelijk een marine-officier of een marinemanschap een hint te geven, dat hij iets moet wensen en dan neem ik aan dat dat allemaal wel in orde komt.

De heer Kei in Delft is bezorgd over de expansiedrang van Rotterdam en hij wil een toezegging hebben, die wij hem nu al doen, voor het geval dat het voorstel van Rotterdam wordt aangenomen. Nu zeg ik tegen de heer Kei wanneer u de toezegging krijgt, dan is het dus minder gevaarlijk om het voorstel van Rotterdam aan te nemen, dus ik doe die toezegging niet. Wij kunnen daar weinig aan doen, als de ledenvergadering n.l. beslist dat het systeem Rotterdam moet worden ingevoerd, dan hoort het hoofdbestuur dat uit te voeren, en als de ledenvergadering daartegen is, dan kan de ledenvergadering dat zo meteen laten blijken. Het is dus zo voor wat betreft die kandidaatstelling een belangrijk punt, op het ogen-

blik staat er op het reglement voor de kandidaatstelling voor de gemeenteraden, en de bedoeling is om dat te handhaven, dat men alleen aan de kandidaatstelling mag mee doen, wanneer men kiesgerechtigde ingezetene is van die gemeente en minstens drie maanden lid van de VVD. Het is natuurlijk volstrekt duidelijk, dat iemand die zelf niet mag stemmen op een bepaalde kandidatenlijst, dat die ook niet mag helpen samenstellen. Dus men kan alleen als men lid is van de plaats van zijn inwoning meewerken aan de kandidaatstelling. Wie om andere redenen de voorkeur er aan geeft om lid te zijn van een andere afdeling, dan die van de plaats van zijn inwoning die mag dat best van ons, maar eens in de vier jaar wanneer er kandidaten gesteld moeten worden voor de gemeenteraad, dan wordt daarvan de rekening gepresenteerd, dat kan niet anders. Die voorwaarde die het hoofdbestuur kan stellen, die hebben de zelfde bedoeling, als iemand in een andere provincie gaat wonen, dan de provincie van zijn inwoning, dan is het ook de bedoeling om te zeggen, dan moet u niet meewerken aan de kandidaatstelling in die provincie, want dat is niet redelijk als men in Amsterdam werkt en daar lid wil zijn, maar men woont in de provincie Utrecht, dan is het niet in te zien waarom men dan wel aan de, dat men stemt voor de provinciale staten van Utrecht, maar kandidaat zou stellen voor de provinciale staten van Noord-Holland. De bedoeling is dat er op die manier met die voorwaarden gewerkt kan worden, het is niet de bedoeling om dan weer onderscheid te gaan maken tussen de verschillende statencentrales, daartoe is geen aanleiding. Wat die wetswijziging betreft, wij zullen dat voorleggen aan de betrokken leden van de eerste en tweede kamerfractie om te vragen of zij daar iets in zien en dan de nodige maatregelen willen nemen. Dat was het mevrouw de voorzitter.

Dank u wel, wie van de sprekers in eerste termijn of anderen willen het woord? Ja mevrouw Remt gaat uw gang.

Mevrouw de voorzitter, er blijft toch dat principiële punt van dat lidmaatschap. Of je nu lid bent als je je hebt opgegeven bij de secretaris van de afdeling of bij de secretaris dan eigenlijk van het hoofdbestuur, daar komt het eigenlijk op neer. Wij blijven van mening dat prioriteit moet worden gegeven aan je opgave bij de afdeling om verschillende redenen. Ik heb het over bepaalde rechten gehad, niet persé het stemrecht, uw computerlijst, mevrouw de voorzitter, is helaas niet altijd foutloos en u heeft helaas toch nog wel eens een bepaalde achterstand, dat kan niet uitblijven. Het is bij ons een keer gebeurt dat u een lid had geschrapt dat bij ons nog stond ingeschreven, overigens volkomen terecht, u had het ten onrechte afgevoerd en wij hadden terecht dit lid nog op de ledenlijst staan. Ik zou toch willen pleiten, ik vind het een zeer principieel punt, ook bijna de autonomie van de afdeling komt hierbij in het geding, dat je je als lid kunt opgeven bij je afdelingssecretaris. Wij zijn akkoord gegaan met de centrale contributie-inning, daar heeft u uiteraard een centrale leden lijst voor nodig, dat kan niet anders, vandaar dat wij er hebben ingevoegd dat binnen 14 dagen, u op de hoogte moet zijn van de aanwas van de leden in uw afdelingen, dat is logisch daar moet het hoofdbestuur van op de hoogte zijn. Wij geloven toch niet dat wij zo centralistisch moeten gaan worden, dat men pas lid is als het hoofdbestuur het heeft verwerkt. Applaus.

Mag ik nu, dat is misschien praktisch, de sprekers direct beantwoorden, nadat zij het woord hebben gevoerd. Het blijft zo, dat men zich bij de secretaris van de afdeling als lid kan opgeven, het reglement verbiedt dat volstrekt niet, u mag zich bij ieder partijlid opgeven, wie dan ook. Dus laten er daarover geen misverstanden zijn, het gaat er alleen maar om wanneer begint dat lidmaatschap. Dat lidmaatschap, als dat begint bij het opgeven bij de secretaris van de afdeling al heeft hij de verplichting om dat door te geven binnen 14 dagen, de praktijk leert dat in massa's afdelingen wel eens langer kan duren, dan ontstaat er een onzekere situatie, want de sanktie op die 14 dagen ontbreekt in het voorstel van Wassenaar. Als Wassenaar nu zegt, en als hij het binnen die 14 dagen niet heeft gedaan, dan wordt het opgeschort, dan hadden we nog ergens een stok achter de deur, maar ik geloof bovendien dat wij toch op een verkeer-

de weg zijn; wanneer wij twee plaatsen gaan creëren waar dat lidmaatschap kan aanvangen. Verreweg de meeste aanmeldingen komen op het ogenblik binnen op het algemeen secretariaat, het zijn er zo'n 500 per week, en wat daar bij de afdelingen binnenkomt is veel minder, dus het gaat om een betrekkelijk klein aantal op het totaal, waarom Wassenaar dit wil doen. Het tweede punt, ik heb het gezegd, is van groot belang, juist in het geval van die kandidaatstelling voor leden van de gemeenteraden. Er ontstaan grote problemen, juist in een groot aantal plaatsen, Maastricht is er een voorbeeld van geweest, waarbij het bestuur zegt, die man die zegt lid te zijn en die heeft zich bij ons aangemeld en die laten we binnen en die man of vrouw blijkt totaal op geen enkele lijst binnen te komen bij het hoofdbestuur en er ook na maanden nog niet op te verschijnen. Deze mensen hebben dan invloed gehad op de stemmingen, die vaak een marginaal verloop hebben gehad, ik zal u niet vervelen met alle ins en outs van wat er in Maastricht gebeurt is, maar de onder-voorzitter van de Partij is er 2 keer een weekend naar toe geweest en daar wordt nu over vergaderd juist vanwege dit punt 4 leden hebben daar aan de kandidaatstelling meegedaan in een situatie waarin de stemmen op een zeker moment hebben gestaakt, zodat die vier stemmen essentieel waren om te kunnen nagaan, was hier nou al dan niet een duidelijke beslissing en kan die beslissing in stand blijven. Er is nagegaan of die mensen lid bleken te zijn achteraf en dat was niet het geval en daarom moeten al die leden weer van huis komen, moet er een hele nieuwe kandidatenlijst worden opgesteld, want wij houden ervan in onze Partij om een reglement juist in dergelijke gevallen zo strikt mogelijk toe te passen om er voor te zorgen dat iedereen zo volledig mogelijk aan zijn trekken komt, behalve diegenen die niet lid zijn. Wanneer we nu gaan invoeren dat men ook het lidmaatschap kan laten beginnen, door bij de afdeling zich aan te melden, dan haal je dezelfde problematiek weer van huis want de secretaris van de afdeling staat in een kleine afdeling ook nog alles op een lijst voor de gemeenteraad en niets is simpeler om te zeggen, ja, op die bewuste datum had die man zich bij mij aangemeld, maar ja ik heb het zo druk gehad met het verdedigen van mijn eigen kandidatuur, dat ik er niet aan toegekomen ben om hem aan het algemeen secretariaat aan te geven. Ik zou het dringend willen afraden. De achterstand bij het algemeen secretariaat is tot een minimum beperkt en nogmaals de situatie dat wij in 14 dagen 10.000 leden krijgen, is erg mooi, maar niet voortdurend aanwezig. Dus met klem vraag ik u om het voorstel Wassenaar niet te aanvaarden, te minder omdat het ook niets zegt over het aanvangen van het lidmaatschap, maar alleen maar over de plaats waar men zich kan aanmelden.

Volgende spreker.

Mevrouw de voorzitter, van der Meulen uit Leiderdorp nogmaals. Ik wil toch even op de laatste woorden terugkomen. Het, wat de secretaris net heeft gezegd over secretarissen van afdelingen die weleens op de kandidaatslijst van gemeenteraden staan en daardoor kunnen zeggen, ja die man heeft zich een tijd geleden opgegeven, dat pleit niet erg voor het idee dat misschien leeft voor de secretarissen van afdelingen op de tweede plaats vindt ik het persoonlijk niet te verkopen aan nieuwe leden die zich hebben opgegeven, misschien na enig aandringen, wat ook wel eens gebeurt, want niet iedereen geeft zich automatisch op, dat daartegen gezegd moet worden, maar die vergadering over 3 weken daar mag je nog niet naar toe, want het is nog niet verwerkt bij het hoofdbestuur. Deze man heeft zich dan eindelijk opgegeven, wil dan een vergadering bijwonen, daar moeten we allemaal blij om zijn, en die zou dan niet, misschien mag hij er naar toe als het een openbare vergadering is, maar stemmen mag hij in ieder geval niet, hij mag zijn eigen bestuur niet kiezen, terwijl hij wel al 1½ maand lid is, eventueel, en dat sluit uw gewijzigde tekst, deze mogelijkheid, sluit dat helemaal uit. Wat betreft dat de secretaris zei, dat een sanctie ontbreekt bij het voorstel van Wassenaar, wel zo als het hier staat, aan de andere kant staat in een artikel van het reglement dacht ik, maar dan zou ik even boven moeten gaan kijken, maar dat is een enorm eind lopen, dat besturen die niet aan de reglementen voldoen, dat die door het hoofdbestuur kunnen worden aangesproken of aangeschreven.

Ik dacht dat dat een sanktie genoeg was voor de secretaris om zich aan die twee weken termijn te houden. Om nou voor al die keren en eens per jaar dat er nieuwe besturen gekozen moeten worden, dat komt in vier jaar dan ongeveer 4 keer voor, om daar nou een artikeltje voor te maken, zoals u het voorstelt, in verband met alleen maar het argument dat u naar voren brengt, de kandidaatstelling voor de gemeenteraden met de moeilijkheden daarbij, ik dacht niet dat die moeilijkheden er waren, wat er in Maastricht is geweest, ik weet dat niet precies, wat u zegt dat mensen zich op hadden gegeven of daar kwamen op de vergaderingen en zeiden wij hebben ons opgegeven als lid, dat dient de secretaris te weten. Als de secretaris het niet weet - het gaat erom die mensen hebben zich bij de secretaris opgegeven - (Hr. Korthals: en hij zei juist dat hij het wel wist, maar het was niet zo) dan moet hij teruggrijpen op het reglement voor sanktie ten opzichte van het bestuur. Ik geloof niet dat we de mogelijkheden uit moeten sluiten om mw. Remt te blijven steunen dat iemand zich op kan geven bij het secretariaat en daarna gewoon 2 maanden lang niets meer hoort, eventueel, en niet bij de Partij betrokken is.

Mag ik één ding zeggen, het is niet redelijk om te zeggen dat men 1½ maand of 2 maanden niets hoort, wanneer ik juist zeg dat wij op het ogenblik die wachttijd tot een minimum van een dag of 14, max. 3 weken hebben teruggebracht. Dat is gewoon niet een juiste manier van debatteren, want dan stelt men een situatie tegenover het voorstel, die zich niet voortdoet.

Misschien op dit moment niet, mijnheer de secretaris, maar een leuke opmerking van een van onze fractieleiders of een distributie van kip van mijnheer Den Uil omdat we daarover hebben, en er komt weer een aanwas van leden, en ik geloof niet dat we mogen stellen, dat kan niet meer voorkomen. Als er een enorme toeloop komt op een gegeven moment, dan kan zich weer een situatie voordoen, waarbij we misschien wel weer een achterstand van 2 maanden krijgen. Dat hebben we in november ook niet verwacht.

De vraag waar je je als lid moet opgeven, wanneer het begint, lijkt natuurlijk veel op die van de kip en het ei, maar niet op die van de kip en Den Uil. Applaus.

Volgende spreker, ja gaat uw gang.

Gosschalk, Voorburg. "Mevrouw de voorzitter, dames en heren, ik heb niet de bedoeling gehad om te spreken, maar doe ik nu even mijn mond open, ten einde uit de impasse te komen. Wij voelen veel voor Wassenaar, wij hebben ook met genoegen naar de verdediging van de heer Korthals-Altes geluisterd. Maar toen ik aanvankelijk de voorstellen las, in januari, toen meende ik dat het hoofdbestuur, een goed voorstel deed. Ze redigeerden het als volgt: aanmelding van het lidmaatschap geschiedt bij het algemeen secretariaat, dat suggereerde dat die aanmelding ook het begin van het lidmaatschap betekende. Toen daarop enkele amendementen van Leiderdorp, Delden en, ik meen, Rotterdam kwamen, toen is het hoofdbestuur deze afdelingen tegemoet gekomen meent ze, en heeft de redactie een beetje stringenter gemaakt. Zodra een aanmelding van het nieuwe lid ter kennis is gebracht van het algemeen secretariaat, gaat dit tot inschrijving van het nieuwe lid over. Door deze inschrijving vangt het lidmaatschap aan. Nu kan door vakantie, door ziekte kan natuurlijk een tijd tussen zitten. Nu wilde ik aan het hoofdbestuur vragen, voor het geval het voorstel Wassenaar niet wordt aangenomen, het volgende te doen: het aanvraagformulier te stempelen met een dagstempeltje en op de registratie de datum van lidworden te vermelden, dan is er geen twijfel mogelijk bij het laten liggen van zo'n aanvraagformulier, wanneer de betrokkene lid is geworden, en kan de secretaris van de afdeling er rekening mee houden, dat wanneer hij die aanmelding naar het hoofdbestuur zendt, de volgende dag zijn lid, lid is. Dank u wel.

Dank u zeer, ik zou deze suggestie zelfs willen overnemen, door in het gewijzigde voorstel van het hoofdbestuur, dat u ook in vrijheid en democratie van 8 maart hebt gevonden, in art. 8.1. het volgende te lezen: daar staat nu, zodra een aanmelding van een nieuw lid ter kennis is gebracht van het algemeen secretariaat, gaat dit tot inschrijving over van het nieuwe lid, dan staat er: door deze inschrijving vangt het lidmaatschap aan.

Mag ik daarvan maken: deze aanmelding vangt het lidmaatschap aan. Dan valt daaronder zowel de direkte aanmelding, als de indirecte aanmelding en de afdelingssecretaris, die een lid op een bepaalde avond binnen krijgt, kan door die aanmelding zelf die avond nog in de brievenbus te stoppen en te zorgen dat de volgende dat het lidmaatschap is aangevangen. Mag ik vragen of Wassenaar het daar mee eens kan zijn? Applaus.

Ja, gaat uw gang, even uw naam graag.

Mevrouw de voorzitter, Tromp-Meesters, Baarn, wij geven onze overweging graag in overweging, en niet meer, om u verdere moeilijkheden te besparen. Ik zou er wel de aantekening bij willen maken, dat we hebben geprobeerd een formulering te vinden, met name door de suggestie van uw welkomstbrief zodanig te redigeren, dat die geen compromiterende elementen in zich kan houden, voor het hoofdbestuur, c.q. de voorzitter. Dank u.

Ik wil de heer Tromp-Meesters beloven dat ik nog eens een keer mijn welkomstbrief, hierop zal bezien, maar ik kan hem wel troosten, het gaat maar om een heel enkele uitzondering. Maar ik zal hem erop bezien, dat belooft ik mijnheer Tromp. Ja volgende spreker, mijnheer Combee.

Mevrouw de voorzitter, ik zou de heer Korthals-Altes willen danken in de eerste plaats voor het antwoord dat hij heeft gegeven. Hij heeft dat zelf gezegd, het komt maar gelukkig zeer zelden voor dat een lid wordt geweigerd, het neemt toch niet weg, dat juist, omdat het zo zeldzaam voorkomt, het in de Limburgse afdelingen voorkwam dat het beter zou zijn, wanneer de weigering door het hoofdbestuur aan de betrokkene zou worden bevestigd. Maar ik moet u zeggen, wij willen er uiteraard der zaak niet te moeilijk over doen, en ik kan u zeggen dat ik het voorstel van de Limburgse afdelingen nu intrekt, het zal bepaald niet van invloed zijn op ons ledenbestand. Ik dacht dus dat het zeer zeldzame gevallen waren en wij zullen dus in Limburg ook, evenals ik vele andere streken, doorgaan met onze ledenwerf campagne. Ik ben op dit moment nog maar nauwelijks de viering van het 400ste lid van de afdeling Weert te boven, dus ik wou het eigenlijk verder maar kort laten. Dank u wel. Applaus.

Dank u zeer mijnheer Combee. Nu komt de expert.

Makreel, Amsterdam, mw. de voorzitter. Ik heb sympathie voor de wijze waarop de algemeen secretaris getracht heeft tegemoet te komen aan die datumbezwaren. Maar ik geloof dat hij over het hoofd ziet, dat hij daarmee toch weer de oude narigheid weer inhaalt, omdat er nu weer instaat door de aanmelding. Ik geloof dat hij het zo zou moeten formuleren, dat door de inschrijving het lidmaatschap een aanvang neemt met terugwerkende kracht tot de datum van aanmelding. Maar de inschrijving moet wel bepalend zijn, want anders houdt u de twistgesprekken over de vraag of de aanmelding nou geweest is of niet.

Het is zo, een twistgesprek doet zich voor, heb ik gezegd, voornamelijk bij de kandidaatstelling voor gemeenteraden. Daarvoor is het idee om het volgende in een andere vergadering overigens, maakt u zich niet ongerust, aan de algemene vergadering voor te leggen, n.l. een gewijzigd reglement waarin we al die mazen dichttrekken en daarin komt dan ook te staan dat het hoofdbestuur in de maand november een ledenlijst doet opstellen en dat dat de ledenlijst is, die geldt voor de kandidaatstelling. Dan zijn we met die datum op dat moment vrijer en vandaar dat ik Wassenaar zo gemakkelijk tegemoet kom.

Ja, komt mijnheer Verbeek nog een keertje? Ja.

Mijnheer Verbeek, Rotterdam, mevrouw de voorzitter. Ik ben de heer Korthals-Altes, evenals de vorige sprekers dankbaar voor zijn uiteenzetting. Ik geloof als ik even gelijk mag reageren, wat de heer Makreel gezegd heeft, dat het verstandig is om diens suggestie in betrekking tot die inschrijving met terugwerkende kracht, te volgen. Wat betreft statutaire bepaling of huishoudelijk reglementsartikel, zou ik willen zeggen dat de argumentatie van de heer Korthals-Altes bijna zoals gebruikelijk sluitend is, maar die

geldt evenzoer voor een huishoudelijk reglementsartikel als voor deze statutaire bepaling. En het zou het intrekken van het Rotterdamse voorstel en het stemmen voor het gewijzigde h.b.-voorstel aanzienlijk vergemakkelijken als u dit zou willen bombarderen tot huishoudelijk reglementsartikel en misschien dat het ook mw. Remt alsnog over de drempel kan trekken, bij deze. Dank u zeer.

Het is zo, dat willen statuten aan de wettelijke vereisten voldoen, daarin moet zijn vermeld wanneer het lidmaatschap aanvangt en welke vereisten er zijn voor het lidmaatschap. Dat mag je niet in een huishoudelijk reglement zetten, dat moet in de statuten. In het huishoudelijk reglement kun je wel zetten bij welke afdeling men al dan niet behoort en dat is dan vroeger ook gebeurt, maar daarvan heb ik gezegd ik geloof dat het praktischer is om al die bepalingen bij elkaar te hebben en de keuze voor statuten of huishoudelijk reglement die is er dus voor het artikel als geheel niet. Dus wat Rotterdam wil is dan weer de splitsing en die zou ik willen ont-raden.

Hr. Verbeek, Rotterdam. Maar die splitsing is er nu ook.

Nee, want het komt nu in art. 8 van de statuten te staan.

Maar er is nu toch ook een huishoudelijk reglements artikel?

Daar kom ik straks op terug, maar dit stellen wij dus voor om nu in de statuten op te nemen.

Mag ik nog een vraag stellen, mevrouw de voorzitter?

Ja zeker, mijnheer Makreel, gaat uw gang.

Ook als het voorstel om het reglement op de kandidaatstelling voor de gemeenteraad te gaan wijzigen, t.z.t. zal zijn aangenomen, dan zegt u dan wordt de ledenlijst die het hoofdbestuur in november uitdraaid en rond zend, bepalend. Maar wat doet u dan als er een protest tegen deze ledenlijst komt op grond van het feit dat daar iemand niet opstaat die zich drie weken tevoren bij het afdelingsbestuur had aangemeld, waarvan de aanmelding evenwel nog niet bij het h.b. was binnengekomen. Want dat klopt die ledenlijst dus niet.

Daar heb ik geen problemen mee, want ik heb gezegd, wanneer het ter kennis is gebracht van het algemeen secretariaat, vangt het lidmaatschap aan.

Zo stond het niet in de formulering die u noemde.

Pardon, ik heb die formulering hier. Zodra een aanmelding van een nieuw lid ter kennis is gebracht van het algemeen secretariaat gaat dit tot inschrijving van het nieuwe lid over, door deze aanmelding.

Precies, door deze aanmelding en niet door de inschrijving. En daarom stel dat door de inschrijving het ingaat.

Maar deze aanmelding is bij het algemeen secretariaat, want er wordt alleen maar gesproken, zodra een aanmelding van een nieuw lid ter kennis is gebracht van het algemeen secretariaat. Dus die aanmelding moet ter kennis zijn gebracht van het algemeen secretariaat. Op dat ogenblik vangt het lidmaatschap aan.

Dan bent u weer niet tegemoet gekomen aan het, aan de bezwaren die er tegen u zijn ingebracht.

Jawel, want ik heb toen gezegd, als die afdelingssecretaris, het nu maar dezelfde avond in de bus stopt, dan weet hij zeker dat de volgende dag dat lidmaatschap aanvangt. Dat heb ik er duidelijk bij gezegd. Daar kan geen misverstand over zijn.

Ja maar ik ben van mening dat het niet in deze formulering ligt opgesloten. Ik geloof dat we over de tekst nog even goed moeten nadenken, mw. de voorzitter.

Ik geef de heer Makreel, altijd na verloop van tijd gelijk. Meestal omdat hij het heeft en anders omdat hij het toch krijgt, zodra, ik ga nu een

nieuwe tekst voorstellen. Zodra een aanmelding van een nieuw lid ter kennis is gebracht van het algemeen secretariaat vangt het lidmaatschap aan en gaat het algemeen secretariaat tot inschrijving van het nieuwe lid over. Applaus. Hij had dus gelijk deze keer.

Ja, mevrouw Remt? Ik vind, in derde instantie gaan spreken over hetzelfde onderwerp zo langzamerhand vervelend, maar mw. de voorzitter nog neemt mijnheer Korthals-Altes onze bezwaren niet weg, het blijft naar ons gevoel hetzelfde, maar het vervelende is dat de ledenlijst die hij ons in november zou toesturen, jammer genoeg niet foutloos is. De laatste ledenlijst die wij hebben gekregen, had nog te veel fouten om door te gaan als enige, echte ledenlijst. Ik geloof dat wij dat op dit moment op deze wijze gewoon nog niet moeten doen.

Nu, wordt het zo ernstig, dat de onder-voorzitter het woord krijgt.

Mw. de voorzitter, ik geloof dat wij moeten oppassen dat we niet met casuïstiek een belangrijke principieele zaak gaan bekijken. Wat is er nu met onze computer en alles wat er aan samen hangt in de laatste twee jaar gebeurt. Daarmee heeft de Partij een bijna feilloos administratief apparaat gekregen en is in dit opzicht ook een krachtige administratieve partij geworden, waar bijna elke andere partij ons om benijdt. Dat heeft een zeker centralistisch effect dat wil ik u gaarne toegeven, daar zijn we het allemaal over eens, het heeft enorm goed gewerkt en wat is de grote moeilijkheid dat hier op de vergadering afdelingen aanwezig zijn van onbetwiste actieve en goede reputatie, waaraan weinig of niets ontbreekt, maar dat wij juist in ons administratief apparaat de moeilijkheden hebben met die afdelingen waar dat niet zo goed voor elkaar is. Dat waren er twee jaar geleden meer dan 100. En dat zijn er dames en heren, ondanks alles wat er in de laatste twee jaren op dit gebied gebeurt is, zowel door stimulering door de kant van de kamers als van het h.b. uit nog steeds 33. Er zijn vandaag aan de dag in onze bloeiende partij nog steeds 33 afdelingen die het niet voor elkaar hebben. Wat is nu het grote belang, van wat dit voorstel ook waar behelst, dat wij een eenduidige administratieve gang van zaken krijgen, en daar zullen heus nog wel eens een enkele keer fouten in voorkomen, maar een eenduidige gang van zaken, waardoor wij een krachtige, ook administratief krachtige partij blijven. Ik zal u niet vergeven met alle voorbeelden van hoe het soms in afdelingen kan toegaan, maar als de algemeen secretaris zegt dat lang niet altijd, alles meteen wordt en werd doorgegeven dan heeft hij volstrekt gelijk. Een tweede punt, wij hebben met die computer bepaalde moeilijkheden gehad die hebben soms wel in de computer gezeten, die hebben, dat moet eerlijk gezegd worden, ook wel eens gezeten in fouten op het algemeen secretariaat, maar in verhouding weinig, dat was vnl. dat wij onvoldoende bemanning hebben en dat het dan moeilijk is dit moeilijke onderwerp feilloos te laten lopen, dat zat dames en heren, ook in heel veel gevallen in de afdelingen zelf die de namen onvolledig of met verkeerde adressen of met een onjuiste spelling, of met verkeerde voorletters door-gaven, zodat er eventueel twee leden konden worden geboekt, terwijl er maar een was. Het is bepaald niet meer zo en dat moet ik mw. Remt uitdrukkelijk betwisten, dat er regelmatig fouten in voorkomen als gevolg van de computer. De computer registreert alles wat er inkomt, als er eventuele fouten binnenkomen, dan registreert de computer die uiteraard ook fout. We hebben nu sinds ongeveer december het systeem, dat elke twee weken, alle afdelingssecretarissen de mutaties krijgen uit de laatste twee weken. Er is dus een lijst waar op staat die is afgevoerd, die is er bij gekomen, die is verhuist, enz. Elke twee weken kan dus elke afdelingssecretaris zijn eigen bestand bijhouden. En het is van een eminent belang dat er eenheid en duidelijkheid inkomt hoe dat zit met die lidmaatschappen - de algemeen secretaris heeft net een voorbeeld genoemd van een afdeling waar het erg moeilijk lag en waar we juist door de zaak grondig uit te zoeken - de conclusie hebben moeten trekken dat het niet goed gegaan was, laten wij toch waarachtig toch niet weer op die weg terugkeren om die enkele gevallen dat men misschien is een of twee weken niet zijn officiële stemrecht zou kunnen uitoefenen. Dat zal toch waarachtig in de praktijk zelden van enige redelijke betekenis zijn.

Het enige belangrijke kan zijn de gemeenteraadskandidaatstelling en daar is nu juist een heel afzonderlijke procedure voor. Ik zou er dit nog aan willen toevoegen, dat het bepaald ook niet zo is, dat het met de registratie altijd te laat is, wij hebben een achterstand gehad in de tijd van de grote aanmelding van juni tot, zegt u maar oktober, toen heeft het inderdaad meerdere weken geduurd, dat kwam door die 10.000den die er bij zijn gekomen. Wij hebben nu al een hele tijd zo, dat elke twee weken een lijst uitgaat van ieder nieuw lid, of ieder gewijzigd lid die binnengekomen is en die is bij tot op de dag dat die lijst wordt uitgedraaid en het splitsen van die lijst en het verzenden van die lijst naar die afdelingen duurt ten hoogste 1 week. Dat is dus de praktijk van de laatste maanden voortdurend. Daar ontbreekt weinig of niets meer aan. In het gunstigste geval hebt u de leden die 1 week geleden zijn ingeboekt op die lijst staan en in het allerlaatste geval leden van 3 weken geleden. Het gaat dus om twee weken en ik zou de vergadering sterk ontraden om die krachtige administratieve systeem wat werkelijk bijzonder goed heeft gewerkt, nu weer doorkruisen door het gedeeltelijk weer te gaan splitsen over rond 500 afdelingen met alle mogelijkheden van fouten en onduidelijkheden van dien. Applaus.

Nog een kleine opmerking voor dat we gaan stemmen. Het was zonder een goed funktionerende computer ten enemale onmogelijk geweest om de werkelijk gigantische groei die we achter de rug hebben om die te verwerken, u had nooit de aantallen stemmen kunnen uitbrengen die u straks gaat uitbrengen, wanneer wij niet hadden beschikt over dit centraal werkende apparaat. Jaren geleden heeft mijn voorganger, de heer Dettmijer, een een actie gestart onder het motto een op een. De bedoeling was dat ieder lid een nieuw lid zou aanbrengen. Niemand heeft ooit kunnen zeggen toen, dat die actie niet geslaagd is, want we wisten niet waarmee we begonnen en evenmin waarmee we eindigden. We wisten alleen wat er bij kwam, voorzover het ons werd meegedeeld. We hebben zijn auteursrecht eerbiedigend vorig jaar gezegd, wij gaan het weer proberen met een op een. Het is zo dat ik verwacht dat in de maand mei wij een telegram aan de heer Dettmeijer zullen kunnen zenden dat het gelukt is in de periode van 1 januari 1973 t/m een dag in mei 1974 om het aantal leden inderdaad te verdubbelen van 38 duizend, vierhonderd zoveel tot bijna 77.000. Applaus. Wat dat bijblijven van die computer betreft, de voorzitter en ik hebben een ogenblik gedacht dat het misschien mogelijk zou zijn om op de vergadering van morgen mede te delen dat het 75.000 lid er was, want de laatste telling van de computer per 12 maart en toen waren we dus bij t/m de 10de maart, wees op 73.100 zoveel leden. Wij wisten precies door het aantal aanmeldingen bij te houden dat binnenkwam, voorzover het op het algemeen secretariaat bekend was, wij deze week de 74.000 zouden passeren en met een beetje goede wil kunnen we dan wel zeggen 75.000 is binnengekomen, maar we zijn nu het slachtoffer van onze eigen perfectie, en dat is maar goed ook, a.s. woensdag op de dag van de verkiezing zullen wij weer een exacte telling laten plaats vinden om precies te weten hoeveel leden er stonden tegenover het aantal kiezers dat op die dag op de VVD zal stemmen en als dan die 75.000 er niet uitkomt - ik heb nog altijd hoop van wel - dan zou het wat slordig zijn, wanneer morgen dat 75.000ste lid was gehuldigd, het is wel een aanmoediging aan de afdelingen om inderdaad niet te lang te blijven zitten op de leden die zich bij de secretarissen hebben aangemeld, want zoals u ziet we zitten er nog altijd om te springen. Dan zou ik nu tot de stemming willen overgaan. Eerst komen de amendementen. Ingediend maar ingetrokken is een amendement van de afdeling Leiderdorp, dat dus niet in stemming komt, ingediend maar niet nader toegelicht is een amendement van de afdeling Delden, mag ik vragen of de afdeling Delden aanwezig is en dit in stemming gebracht wil zien? Wordt het ingetrokken? Dan is het amendement Delden ingetrokken, dan het amendement van de afdeling Wassenaar. Wordt dat gehandhaafd na de wijziging die het amendement van h.b. heeft ondergaan? Dan gaan wij dat in stemming brengen en wij zullen proberen het eerst te doen met handopsteken, lukt dat niet dan wordt er gestemd met stembriefjes. Mag ik vragen wie is voor het amendement van de afdeling Wassenaar? Wie is daar tegen? Mag ik constateren dat die een grote meerderheid is? Dan is het amendement van de afdeling Wassenaar verworpen.

Dan is er een amendement van de afdeling Rotterdam, mag ik vragen of dat wordt gehandhaafd in het licht van het gewijzigde h.b.voorstel? Dat wordt ingetrokken. Dan is er dus nu aan de orde het gewijzigde voorstel van het hoofdbestuur, waarvan ik lid voor lid in stemming zal brengen en waarbij ik het eerste lid zal voorlezen, omdat het gewijzigd is, "Zodra een aanmelding van een nieuw lid ter kennis isgebracht van het algemeen secretariaat, vangt het lidmaatschap aan en gaat het algemeen secretariaat tot inschrijving van het nieuwe lid over." Mag ik vragen wie is daar tegen? Niemand, dan is het met algemene stemmen, dus met de vereiste statutaire meerderheid aangenomen. Het tweede lid is gewijzigd in die zin, dat de tweede volzin is doorgehaald, er blijft dus over de leden behoren tot de afdeling, waarin hun woonplaats is gelegen. Wie is daar tegen? Wie is blanco? Dan is het met algemene stemmen aanvaard. Art. 8, lid 3. wordt in het gewijzigde voorstel niet nader gewijzigd. Wie is daar tegen? Niemand. Wie is blanco? Dan is het met algemene stemmen aanvaard. Art. 8, lid 4. Wie is daartegen? Niemand, wie is blanco? Niemand, dan is het met algemene stemmen aanvaard. Art. 8, lid 5, dat is dus weer het oorspronkelijke voorstel. Wie is daar tegen? Niemand, wie is blanco? Niemand, dan is dat met algemene stemmen aanvaard. Mag ik dan nu nog voor alle zekerheid het gehele art. 8, voor zo ver gewijzigd, dat zijn de leden 1 t/m 5, in stemming brengen? Wie is daar tegen? Wie is voor? Wie is blanco? Rotterdam, hoeveel afgevaardigden zijn blanco? 51 blanco, dat is het toch, omdat ze niet meetellen met algemene stemmen aangenomen. Applaus.

Mw. van Sommeren: hartelijk dank. Ik stel vast dat wij over kunnen gaan naar punt 9. Punt 9. u heeft het kunnen zien, in vrijheid en democratie van 11 januari bij de besprekingsbrief, pag. 6. Een voorstel van Den Helder. Mag ik vragen of Den Helder zijn voorstel nog even mondeling wil toelichten. Het gaat om de afvaardiging per afdeling op de alg. vergadering. Gaat u gang.

Mw. de voorzitter, Koren, Den Helder. Alvorens voorstel punt 9 in behandeling te geven. Zou ik graag een voorstel van orde indienen. Voorstel van orde. De algemene vergadering draagt het h.b. op om punt 9. van de agenda af te voeren en de voorstellen vervat onder dit punt over te dragen aan een daartoe te benoemen commissie, welke commissie de uitvoerbaarheid van genoemde voorstellen op haar meritis zal bezien, en voor de volgende algemene vergadering haar advies zal uitbrengen aan het hoofdbestuur, die dit advies de volgende algemene vergadering zal voorleggen. Mw. de voorzitter u zal vragen, waarom een dergelijk voorstel van orde, als je toch al je voorstel hebt ingediend? Het is de afdeling Den Helder gebleken bij het pre-advies van het h.b. dat we hebben gekregen, dat het h.b. toch niet helemaal de essentie van de bedoeling van de afdeling Den Helder heeft begrepen. De bedoeling van de afdeling Den Helder is om een onbehagen dat nu leeft en toch wel kenbaar is gemaakt in de afgelopen jaren, bij een aantal afdelingen, weg te nemen door art. 15b te redigeren, daardoor een beter gestructureerde alg. vergadering te krijgen en het antwoord van het hoofdbestuur, daarbij is het toch niet helemaal uitgekomen. Het is best mogelijk dat de toelichting van de afdeling Den Helder op haar voorstellen te summier is geweest en daarom zou het de afdeling Den Helder bijzonder verheugen als er een commissie deze zaak eens goed zou willen bestuderen evt. in samenwerking met het hoofdbestuur, zodat dan en het hoofdbestuur en de commissie tot een gefundeerd oordeel kan komen.

Ik moet u zeggen, ik kan me wel indenken dat u het gevoel heeft, dat uw bedoelingen niet goed zijn overgekomen, maar u heeft in november van het hoofdbestuur al de reactie gehad. En als u toen het gevoel had dit schijnt onvoldoende door ons te zijn voorbereid, dan had u toen nog natuurlijk met reactie kunnen komen. Ik vind het een beetje jammer om een voorstel wat overigens een oude kwestie betreft, om dat nu over te laten staan, ik voel daar persoonlijk weinig voor, ik heb geen ruggespraak met mijn collega's kunnen voeren, maar ik zou het liever als dit voorstel afgehandeld willen zien. Het is altijd aan de afdeling om opnieuw met voorstellen te komen, maar nu het in dit stadium is en wij dus al op een zo vroege termijn hebben gereageerd zou ik het liever behandelen maar misschien dat de algemeen secretaris daar een ander idee over heeft.

Nee, ik heb hetzelfde idee, ik schrijf juist expres wanneer het hoofdbestuur van mening is, of wanneer ik het idee heb dat het hoofdbestuur in een eerstvolgende vergadering vermoedelijk van mening zal zijn dat een voorstel een negatief advies moet krijgen, dan schrijf ik direkt aan de desbetreffende afdeling, dit zijn onze bezwaren, mag ik nader van u horen? En als de afdeling Den Helder dan in november en misschien zelfs al in oktober een brief krijgt en dan nu vandaag zegt ja jullie hebben het niet begrepen, dan vindt ik dat een beetje een vreemde situatie. Wij hebben de moeite genomen om dit allemaal op de agenda te zetten en de toelichting over te nemen. Wij hadden aan den Helder gevraagd om het op de door ons ontwikkelde gronden het voorstel terug te nemen, dat is niet gebeurt, dan zeg ik dan vind ik het nu, wat aan de late kant en nu mag de vergadering, nu het op de agenda heeft gestaan, in behandeling nemen en daarover stemmen zoals de vergadering dat wil.

Natuurlijk mw. de voorzitter mag de vergadering het in behandeling nemen als het voorstel van orde verworpen zou worden, maar u zegt zelf al deze kwestie komt regelmatig terug, daaruit blijkt toch, ik meen dat het eens 6 jaar geleden al eens een keer op de agenda gestaan heeft, iets dergelijks dat is me tenminste verteld,

Mw. van Sommeren: Nee, ik heb gezegd het is een oude kwestie, ik heb niet gezegd dat het in deze vorm, er is al meer over gepraat.

Er is mij verteld dat het al een keer op een agenda heeft gestaan. Juist omdat het dan blijkt dat men er toch niet helemaal gelukkig mee is, daarvandaan dit voorstel van orde om een commissie dit voorstel te laten bestuderen. Ik geef direkt toe wij hadden daarop eerder kunnen reageren, maar wij dachten dat wij via een verzoek aan de algemene vergadering juist om een commissie te benoemen, dat dan ook de goede weg was. De algemene vergadering kan dan beslissen of zij deze zaak een commissie waard vindt.

Hr. Korthals-Altes: Laten we nou geen misverstanden krijgen over wat een oude kwestie is en wat regelmatig terugkomt. Het h.b. heeft zelf in '65 dus bijna 10 jaar geleden een voorstel gedaan dat enigzins in deze richting ging, niet helemaal, dat is toen heel duidelijk niet door de vergadering aanvaard, ik moet iedere keer altijd bekijken of we het hebben teruggenomen of dat het verworpen is, een van de twee, maar daarmee is de zaak toen heel duidelijk afgedaan en dat heb ik erin gezet en verder is het niet meer geregeld aan de orde gekomen, want nadien was het een duidelijk uitgemaakte zaak dat de partij wil vasthouden aan het systeem 50 stemmen en het h.b. heeft gezegd, wij hebben geen enkele behoefte om er nu juist op terug te komen, want naarmate de Partij groter wordt, worden de bezwaren tegen het oude systeem juist minder.

Mw. de voorzitter, wilt u mijn voorstel van orde in stemming brengen?

Ik wilde uw voorstel graag behandelen, tenzij u zegt, u mag het rustig intrekken, dat mag u wel en zeggen ik kom er nog een keer op terug. Maar het na deze voorbereiding, nu naar een commissie verwijzen, vind ik wat moeilijk.

Mevrouw de voorzitter, als de algemene vergadering beslist dat er geen commissie nodig is, dan zal ik uiteraard mijn voorstellen verder toelichten en dan wordt het niet teruggetrokken.

Het is niet aan de orde, het voorstel van de commissie heeft u niet gedaan. Maar dat doe ik bij een voorstel van orde, verzoek ik uitspraak van de algemene vergadering.

Dit is geen voorstel van orde natuurlijk, dit is een materieel voorstel.

Dat is dan een verschil van inzicht mevrouw de voorzitter.

Het spijt me, maar het is zo goed voorbereid u kunt hier, u mag rustig intrekken. Ik heb eerlijk gezegd het gevoel dat u er zelf niet zo gelukkig mee bent. Dat mag gerust. Maar u moet niet aan ons deze procedure ineens vragen, dat vind ik echt een beetje moeilijk.

Natuurlijk ben ik er wel gelukkig mee, anders had ik het niet, althans de

De afdeling Den Helder waar ik namens spreek, niet ingediend. Alleen wij willen natuurlijk als we een voorstel indienen ook proberen om dat voorstel verwezenlijkt krijgen en ik vind de afwijzing waarop die geschiedt door het h.b., maakt dan de zaak toch een beetje zwak, maar goed, dan gaan we de voorstellen behandelen.

Ik zou allereerst willen wijzen op de samenhang van de verschillende punten, het ene hangt dus totaal met het andere samen en omdat het een wijziging van art. 15 van de statuten beoogt. Ik vind dan allereerst de afwijzing waar het neer komt motivering van het hoofdbestuur vind ik vrij zwak gemotiveerd, ik vind de motivering dat als een buitengewoon algemene vergadering gebleken is of nog niet is gebleken dat het aantal bezoekers zo groot was dat afvaardiging beperkt zou moeten worden, vind ik geen principieel uitgangspunt. Een principieel uitgangspunt is dus een afgevaardigden te beperken om de slagvaardigheid van de algemene vergadering zo groot mogelijk te maken. Wij hebben ook niet gesproken dat er geen belangstellenden zouden zijn, u kunt de algemene vergadering natuurlijk laten bestaan uit twee groepen, belangstellenden en afgevaardigden, maar als je je dus zuiver beperkt tot afgevaardigden op de wijze zoals voorgesteld door de afdeling Den Helder, dan althans, dan verwachten wij ervan, en dat is ook onze hele opzet, dat er dan een nog slagvaardiger beleid gevoerd zou kunnen worden. Het h.b. zegt zelf in haar antwoord, dat tot beperking zal worden overgegaan, als de noodzaak tot beperking onontkombaar blijkt.

Mw. de voorzitter, dat houdt in dat het h.b. hier eigenlijk mee prefereert dat het eerst uit de hand moet lopen, alvorens het hoofdbestuur mee wil gaan met de suggesties van de afdeling Den Helder om de zaak van te voren beter te organiseren. De laatste volzin van uw motivering van het al of niet zenden van een of vier afgevaardigden of meer, zegt u dus dat een afdeling van minder dan 50 leden dan evenveel afgevaardigden heeft als een afdeling met bijv. 2000 leden, dan heeft u mijn voorstel niet goed begrepen, het voorstel van de afdeling Den Helder, want daar staat duidelijk per 50 afgevaardigden 1 tot een maximum van 4, dus die afdeling van 2000 leden zou dan niet 1 hebben, maar die zou er dan 4 hebben en de afvaardiging van die kleine afdeling die zou er dan 1 hebben. Het voorstel punt 2. dat u begrijpt dus dat die ook weer samenhangen met het verdere punt, waarin we dus stellen dat we dus eigenlijk een stem willen uitbrengen door de afgevaardigden, als zoveel stemmen de afdeling telt, dat hangt er allemaal mee samen.

U motiveert de afwijzing dat u zegt, o.m. dat het kleine afrondingsverschillen moeten bestaan, nou kleine afrondingsverschillen kunnen altijd nog 49 zijn en die voor kleinere afdelingen en middel-grote afdelingen toch nog wel aanmerkelijke verschillen kunnen opbrengen. Ik zou toch in bijzonderheid toch wel willen zeggen, mw. de voorzitter, dat het h.b. ons toch een beetje teleurgesteld en toch moet onderkennen dat dit soort voorstellen wordt geboren uit onbehagen over de huidige gang van zaken. Gezien het argument over de ondoenlijkheid van het tellen der stemmen, ik vind het antwoord vind ik arbitrair, ik weet niet of het ondoenlijk is in de moderne tijd om een, er staat nog 60.000 gelukkig, en zijn het er nu al meer dan 70.000 en ik hoop dat we de 100.000 binnenkort zullen overschrijden, dus het probleem zou dan nog groter worden, maar ik zie het helemaal niet als een probleem 60.000 of 100.000. Ik dacht dat we in deze periode van techniek toch wel in staat moesten zijn, als een organisatie als de VVD, om deze stemmen op een vlotte wijze te doen laten tellen. Bovendien is het dan zo, als dat dan helemaal onmogelijk blijkt, dan had mogelijk misschien het h.b. kunnen stellen, om dan toch tegemoet kunnen komen aan de intensie van het voorstel, want die is toch duidelijk gebleken waar het om gaat, het is om ieder individueel lid haar stem of zijn stem zoveel mogelijk te laten doen horen, om daar zoveel mogelijk aan tegemoet te kunnen komen, dan zullen we dat getal van 50, dat we nu gezegd hebben, zullen we dan in ieder geval nog eens kritisch bezien of dat niet teruggebracht kan worden. Wij vinden in ieder geval dat door de opstelling zoals die nu is teveel individuele meningen verloren gaan en dat betreurt ons bijzonder. Punt 9.3. heb ik weinig aan toe te voegen, dat spreekt voor zichzelf, en dat dus bezien moet worden in samenhang met punt 9.2.

Punt 9.4. mevrouw de voorzitter, wij hebben dus onze eigen motivering daarbij gegeven, en het antwoord van het hoofdbestuur stelt dan dat er statutair ook nu reeds alleen stemoverdracht mag plaatsvinden voor de vergadering. U hebt helemaal gelijk, alleen het is mij gebleken, althans de afdeling Den Helder, en dat is daar verwoord, dat het toch wel voorkomt dat er stemmen uitgewisseld worden, vooral als het schriftelijke stemmen plaats moet vinden, en die dan gebruikt worden via de stembussen, zonder dat het secretariaat daar voldoende controle op heeft. Ik, het is om deze reden dat wij dat punt 4. hebben geredigeerd. Wij vinden dat gesjouw met stemmen, dat moet helemaal uitgesloten zijn en zeker de mogelijkheid daar toe. Ook punt 9.5. moet uiteraard worden gezien in samenhang met de voorgestelde punt 9.4., wat nu verder geen nadere toelichting behoeft.

Tot zover nog deze toelichting op dit voorstel ingediend door de afdeling Den Helder, mw. de voorzitter. Wij hopen dat en het h.b. en de algemene vergadering begrijpt dat de afdeling Den Helder dit voorstel niet heeft gecreëerd uit een soort muggenzifterij, maar duidelijk voor ogen heeft gehad om onze organisatie een betere vergaderstructuur nog te geven dan ze toch al had. En zij dacht dat een wijziging van art. 15 daartoe het middel zou kunnen zijn. Dank u wel.

Dank u wel, het woord is nu aan de algemeen secretaris.

Het voorstel van de afdeling Den Helder om het aantal afgevaardigden te beperken, heeft bij het h.b. niet zo'n groot enthousiasme gewekt omdat wij hebben gezegd, de vergaderingen zijn nu openbaar. Iedereen mag komen, lid of niet lid, wanneer het nodig zou zijn en dat is toch nog niet gebleken, wij hopen allemaal dat het vanavond blijkt, maar dan wordt er niet gestemd, maar het is ook nu niet duidelijk aan de orde. Dat het aantal aanwezigen beperkt moet worden dan ligt het het meest voor de hand om juist niet in de groep van afgevaardigden te gaan snijden. Dat zijn degenen die van de ledenvergadering van hun eigen afdeling het vertrouwen hebben meegerekend om hier te gaan stemmen en wanneer een ledenvergadering het nodig vindt om een brede delegatie samen te stellen, misschien wel uit de overweging om door die brede delegatie uiting te geven aan verschillende gevoelens die in de vergadering leven, dan vinden wij niet dat we moeten zeggen, die groep moet nu als eerste beperkt worden. Wij zijn van mening dat, wanneer het onverhoopt nodig zou moeten zijn om de toegang tot vergadering te limiteren, dat je dan niet als eerste bij de groep van afgevaardigden komt, maar dat je komt bij de niet leden, behoudens de pers, dat je misschien ook wel moet komen bij de leden, behoudens afgevaardigden, dat zullen we dan wel zien en ik geloof inderdaad dat niets beter is, dan pas te gaan beperken, wanneer het volstrekt zeker is dat het uit de hand gaat lopen. Het hoeft niet perse al uit de hand gelopen zijn, zoals de afdeling Den Helder zegt dat wij zouden menen, desnoods gebeurt dat een keer, dan zeg ik nou dat is dan nog niet zo verschrikkelijk erg, dat is dan wel op zichzelf vervelend, maar dat moet dan maar een keer, maar het beperken van het aantal aanwezigen dat is het laatste waar je aan moet beginnen en dat is zeker de laatste groep waaraan je moet beginnen die van de afgevaardigden. Het is bovendien de vraag of het helpt, want als de afdeling Den Helder zegt, je mag de gewone leden rustig laten komen, nou dan komen de gewone leden en die zijn dan alleen maar gefrustreerd dat ze niet afgevaardigd zijn, maar omdat ze zo graag willen komen ze dan ook al zijn ze niet afgevaardigde, dat vind ik op zichzelf dus ook geen oplossing. Zolang het niet nodig is gaan we het aantal aanwezigen, dat is het idee van het hoofdbestuur, niet beperken. Nu, wat betreft, het aantal, inderdaad staat er in de laatste regel van de toelichting dat een afdeling van 50 leden evenveel afgevaardigden zou mogen hebben als een afdeling van 2000 leden, dat had moeten zijn een afdeling van 200 zou evenveel mogen hebben als een afdeling van 2000. Het is gewoon niet redelijk op het moment dat de partij afdelingen heeft die 2,3,4000 leden hebben en dan denk ik natuurlijk aan de grote steden die gelijktijdig afdelingen en centrales zijn en daarom met zulke grote aantallen zitten, dan vindt ik het niet redelijk om uit die grote steden die delegaties te beperken. Althans het is niet redelijk zolang het niet nodig is. En het

niet nodig, naar ons oordeel, en het is natuurlijk wel goed om vooruit te zien, maar het is niet goed om de vrijheid al te beperken, wanneer er volstrekt geen enkele aanwijzing is, dat die vrijheid beknot zou moeten worden. Dan het tweede voorstel van Den Helder, dat betreft het aantal uit te brengen stemmen. Het lijkt natuurlijk heel aardig om te zeggen een afdeling brengt net zoveel stemmen uit als hij leden heeft. Op dat moment wordt het natuurlijk nog serieuzer om te zorgen dat je precies weet welke leden de afdeling heeft, maar afgezien daarvan, is het zo dat wij, eenvoudig weg dan voor het punt zitten, dat als iedereen er zou zijn, dan moet je dus vandaag de dag 74.000 stemmen gaan tellen. Daar ben je echt enige tijd mee bezig en nou begrijp ik wel dat daar methoden voor zijn om dat te versnellen, maar daar kom ik zo op. Het systeem dat we nu hebben, leidt nu al dat wanneer iedereen er zou zijn er ongeveer 1900 stemmen te tellen zouden zijn. Hoe kom ik aan dat getal? Er zijn 74.000 leden, gedeeld door 50 dan kom je door 14.000 stemmen er zijn 500 afdelingen, en gemakshalve ga ik er vanuit dat die allemaal met een stem naar boven worden afgerond, daar komt het in de praktijk op neer, dus dan zit je op 1900 stemmen. Wanneer je die met de hand moet gaan tellen, dan ben je ook al enige tijd bezig, maar dat is te doen. Wat gebeurter nu wanneer je zegt ik ga een systeem ontwerpen, waarbij we 74.000 stemmen moeten gaan tellen, dan moet je dat perse laten doen door apparatuur. Dat betekent dat je stemkaarten moet gaan ophalen in de hele zaal en door de apparatuur moet draaien. Dat systeem is door een andere politieke partij, van oudsher al iets groter nog dan de onze, enige jaren geleden toegepast, ik ben daarbij geweest toen dat gebeurde om eens te zien hoe die stemprocedure was en te kijken of wij daar iets van konden leren, daar werden dus inderdaad van die girokaarten opgehaald en die werden door een machine gedraaid, die dingen moeten dan eerst allemaal recht op gezet worden, en alhoewel daar nog lang geen 74.000 stemmen waren te tellen, duurde dat toch, dat grapje met dat volstrekt geautomatiseerde tellen, duurde een $\frac{1}{2}$ uur tussen het moment van de stemming en het moment van de uitslag en dat ging dus nog om enige duizenden een paar duizend stemmen die geteld moesten worden dat ging nog niet om 74.000 dat is n.l. echt een vrij groot aantal. U ziet ze hier tenminste nog niet bij elkaar. Die partij die is dan ook van dat systeem afgestapt en die werkt nu met gekleurde stembiljetten die opgehouden worden net ons eigen ouderwetse systeempje, maar dan in zoverre wat gemoderniseerd dat men verschillende kleuren in de lucht kan houden en dat zijn kleuren die 10-waardig zijn en kleuren die 20-waardig zijn, nou daar kunnen wij ook mee gaan werken met die 74.000, maar dan ben je kleurenblind voor dat je uitgeteld ben en bovendien maakt het allemaal niets uit, want iedereen kan uitrekenen dat de verhoudingen exact gelijk blijven. Wanneer 4 afgevaardigden voor 2000 leden, 2000 stemmen mogen uitbrengen, dan is het precies hetzelfde als dat die 4000 voor 2000 leden, 2000 gedeeld door 50 is 4 stemmen uitbrengen, 40 stemmen uitbrengen. Dat is exact hetzelfde omdat het voor alle afdelingen werkt, het enige verschil is dat je afrondingsverschillen krijgt, dat zijn die 500 waar ik het net over had, dat zijn afrondingsverschillen, die hebben natuurlijk bij ons een grote rol gespeeld, maar naarmate de partij groter wordt, worden die afrondingsverschillen relatief kleiner, het is nu nog maar 500 op de 1900, vroeger waren het er 400 zoveel op de zeg 1200 en er zijn in de praktijk hier nooit meer dan een stem of 900 uitgebracht tijdens zeer druk bezochte congressen in de oude tijd, dus dat zou als je het nu gaat vergelijken, zou dat neerkomen op een totaal van 1500 stemmen of daaromtrent. Dat is allemaal nog wel op deze manier te tellen en er is geen enkele reden waarom die deelfactor, die voor iedereen gelijk is, niet zou mogen worden toegepast. Er is bovendien nog iets, er wordt in de partij nog wel eens wat geklaagd over de grote brokken die worden gevormd door de grote steden het is heel simpel n.l. om als grote stad tenminste een afgevaardigde te bekostigen en hiernaar toe te sturen en die dan 4000 stemmen te laten uitbrengen in z'n eentje, terwijl er juist nogal eens wat kleinere afdelingen zijn, die in moeilijkheden komen met het sturen van afgevaardigden die zouden er dan niet zijn en die zouden dan in nog sterkere mate dan nu overruled worden, want wat gebeurt er. Er zijn nu een aantal kleine

afdelingen die profiteren van dat naar boven afronden, waardoor juist die invloed van die grote blokken misschien nog iets gemitigeerd wordt en dat zou dan komen te ontbreken. Ik begrijp ook helemaal niet dat een afdeling Den Helder die zulke geweldige stemmenaantallen niet heeft, zelfs niet na inlijving van het Centraal Station, dat die hier zo voor kan zijn. Ten slotte nog, even kijken, wat was er nog meer, nee ik geloof dat dit het wel was.

Vraagt Den Helder nog het woord, of iemand anders? Neen,

Hr. Korthals-Altus: dan zou ik over willen gaan tot de stemming. Mag ik vragen, handhaafd Den Helder het voorstel. Goed dan is er als eerste voorstel de wijziging van art. 15 lid 2. van de statuten. Daarvoor is een twee-derde meerderheid vereist om het aanvaard te krijgen. Wie is voor het voorstel van Den Helder? Den Helder zelf, of was hij niet een van de vier blijkbaar. Wie is er tegen? Dit voorstel heeft niet de twee-derde meerderheid verkregen. Dan kom ik op art. 15 lid 3. moet worden gewijzigd en vernummerd. Wie is daar voor? Niemand. Wie is daar tegen? Dat is verworpen met algemene stemmen. Voorstel van de afdeling Den Helder tot wijziging van het art. 15, lid 4. Wie is daar voor? 9 stemmen voor. Wie is daar tegen? Dat is geen twee-derde meerderheid. De drie voorstellen zijn verworpen, mw. de voorzitter.

Oh, dan kom ik aan artikel 9.5., 9.4. herstel, voorstel nieuw lid 8. waarin dus de beperking van het aantal over te dragen stemmen wordt geregeld. Wie is daar voor? 9 stemmen voor, wie is daar tegen? Dat is verworpen. Dan kom ik aan punt 9.5. voorstel van de afdeling Den Helder t.b.v. nieuw lid 9. en dat gaat dan over de overdracht van de stemmen, met bericht aan het hoofdbestuur, zoals dat thans ook al het geval hoort te zijn. Wie is daar voor? 9 stemmen plus 3, 12 stemmen. Wie is daar tegen? Dat is verworpen.

Hartelijk dank, ik wil nu overgaan tot art. 10. Dat is een voorstel van de afdeling Zevenaar voor een andere teldatum, het h.b. stelt voor dit te aanvaarden, het h.b. staat hier achter. Vraagt iemand hierover het woord. Zevenaar zelf of iemand anders. Neen.

Mw. de voorzitter, moet u eens luisteren, op nummer 6. zat ik al op 8. en bij nummer 10. sta ik nu, bij negen stond ik er al, maar stond ik ook al op 8. Ik wil alleen nu een vraag beantwoord hebben, vind u het redelijk dat een lid, want dat heb ik duidelijk begrepen, een lid is een lid zodra hij opgegeven is, nu vraag ik u alleen maar, is het erg redelijk dat zij 9 maanden mogen stemmen, tot ze weer afgevoerd worden omdat ze daarna in die tussentijd niet betaald zouden hebben. Dan worden ze dus na 9 maanden weer afgevoerd. Dan vraag ik u alleen maar, wat doen wij met zulke gevallen. Dit is niet een, dat is bijv. bij onze partij, misschien kunt u het begrijpen ik ben de penningmeester vandaar, dat ik dus altijd op die centen zit te hameren, maar ik vind het erg verdrietig dat we dus wel eens zo 'n 25 mensen hebben die niet betalen en die kunnen we dan na 9 maanden afvoeren, maar ze hebben wel 9 maanden mogen stemmen. Het heeft dus helemaal niets met punt 10. te maken noch met punt 8., maar misschien wilt u daar alleen mij een toelichting geven, wat ik met zulke mensen moet doen. Dank u wel.

Het is natuurlijk helemaal buiten de orde, ik moet de vergadering wel zeggen dat het eigenlijk niet kan. Ik kijk iedere keer braaf rond of er nog sprekers zijn en als ik hieraan zou beginnen dan krijgen we hele rare dingen. Dat is een precedent waar je als je daarop gaat terugvallen, dan komt een vergadering nooit meer klaar, dat moet ik mevrouw wel zeggen, ik had uitdrukkelijk 10. aande orde gesteld en 8 was reeds lang voorbij. Het antwoord hierop is dat we hier bijzonder weinig aan kunnen doen. Terwijl nog niet bewezen is dat die man betaald heeft om hem af te voeren. Ik zie hier geen oplossing voor en nu vraag ik nogmaals wie vraagt het woord over het punt 10., het voorstel van Zevenaar over een andere teldatum, door het hoofdbestuur gesteund, niemand vraagt het woord. Is iemand er tegen? Wie is er voor? Met algemeen aanvaard. Hartelijk dank Zevenaar.

Dames en heren, het zal u opgevallen zijn dat de heer Caron gelukkig, veilig in ons midden is. Hartelijk welkom, ik heb verteld dat je in het buitenland was, aan kwam vliegen. Het is toch altijd weer prettig als je iemand weer ziet zitten, in levende lijve, we weten statistisch is vliegen veiliger dan rijden van Amsterdam naar Den Haag en omgekeerd, maar toch vind je het tegenwoordig wel plezierig als iemand veilig is aangekomen. Wij hebbende punten die de financiën betreffen, de 3 agenda punten nr. ... Dames en heren ik verzoek u nu even voor u te nemen de punten drie, vier en vijf. Ik heb straks met uw toestemming dit even overgeslagen. Dan geef ik nu allereerst het woord aan onze penningmeester de heer Caron.

Mevrouw de voorzitter, dames en heren, ik kwam uit Londen een uurtje vliegen, maar de KLM was drie uur te laat en het spijt me dat ik uw agenda ik de war hebt gebracht. Ik vind het ook erg plezierig dat ik het vanmiddag nog kan herstellen. Mw. de voorzitter, de vraag doet zich op of de VVD langzamerhand niet een rijke partij is geworden, we zien een stijgend leden aantal dat op 1 januari '73 38.600 bedroeg, op 1 januari '74 68.400 en nu op 22 maart geloof ik dat we tegen de 75.000 leden zitten. De contributies stijgen en in 1972 werd een bedrag van 520.000 gulden geïnd, in 1973 was dat bedrag gestegen tot 886.000 een ongekennde toename van ca. 60%. Van de even genoemde bedragen zijn de afdrachten aan afdelingen en kamercentrales reeds in mindering gebracht, maar we moesten nog rekening houden met de afdracht aan ons Partij-blad dat in 1972 281.000 gulden bedroeg en in 1973 383.000 gulden. Voor de centrale kas, het partij secretariaat aan de Koninginnegracht bleef in de twee afgelopen jaren dus resp. 240.000 en 503.000 gulden over. Een verdubbeling van inkomsten, iets meer dan een verdubbeling van inkomsten, maar in die beide jaren zijn de kosten van salarissen, huisvesting, administratie en activiteiten gestegen van 512.000 tot 738.000 gulden. Nu zal het u vermoedelijk al wel duizelen van de cijfers die ik genoemd heb, en die ik als volgt voor u zou willen samenvatten. De lopende bedrijfsrekening van de partij werd in 1972 voor iets minder dan de helft door de contributie-ontvangsten opgevangen, u zult zich herinneren dat wij in 1972 besloten de contributies te verhogen, en dat ging in per 1 januari 1973. Door die contributie-verhoging en door het stijgende aantal leden, kan uit de contributie-ontvangsten nu 70% van de lopende uitgaven worden gedekt, dat betekent dus in 1973. De contributie inkomsten waren welliswaar verdubbeld, maar de kosten van de Partijcentrale stegen in 1973 met 40%, er is dus nog steeds een tekort aan contributie ontvangen, om de lopende uitgaven in 1974, die ongetwijfeld verder zullen stijgen, te dekken. Het tekort werd opgevangen door giften en bijdragen die evenals in vorige jaren door een groot aantal personen aan de VVD werd geschonken. En u weet dat schenkingen aan politieke partijen voor de inkomstenbelasting als aftrekposten gelden. Ik zou u willen vragen om daar rijkelijk van gebruik te willen maken en te blijven maken. De Partij is er u uitermate erkentelijk voor en ik zou dan ook van deze plaats een woord van grote dank willen spreken tot al diegenen die ons extra financiële steun hebben geboden. Zolang wij meer moeten uitgeven dan de contributie-inkomsten, blijven wij als partij aangewezen op uw individuele steun, die boven het contributiebedrag uitgaat. De verhoogde uitgaven waren het gevolg van de stijging van salarissen, de trend een vrijwel autonome zaak, die met de inflatie verband houdt, de administratiekosten, vooral ook van de post, en wat prettiger is om de vertellen de verhoogde activiteiten. Wat dit laatste betreft geloof ik dat wij bijzonder tevreden moeten zijn dat de partijkas hiertoe in staat is geweest, bij snelle vergroting van het aantal leden, past ook een vergroting van de activiteit, en ik dacht dat het hier op zijn plaats is om alle medewerkers van het partijsecretariaat hartelijk dank te zeggen voor de verhoogde prestaties die zij allen in 1973 hebben geleverd. Applaus.

En er zal nog meer van hen worden verlangd, in dit jaar van de staten- en radenverkiezing. Vier jaar geleden mw. de voorzitter, was het onmogelijk om gelden ter beschikking te stellen voor deze verkiezingen, voor de staten en raden, we konden toen alleen, en dan nog met zeer veel moeite landelijke verkiezing financieren. In 1974 heeft de heer de Korte voor het landelijk propagandafonds 200.000 gulden ter beschikking gekregen. Ik geloof dat de partij dat dit jaar op kan brengen. Het betekent echter wel dat er ook dit jaar geen overschot kan zijn op de rekening van baten en lasten, tenzij de VVD meer dan 100.000 leden gaat tellen. Hoe staan wij er thans voor. Wij hebben dank zij uw aller steun het Thorbeckehuis aan de Konninginnegracht in eigendom, dat is ons verenigingsvermogen, niet meer, maar ook niet minder. We hebben geen schulden, en u weet dat dat in het verleden wel eens anders is geweest. En wat het overige betreft er zijn nog geen reserveringen, er is nog geen verkiezingsfonds voor landelijke verkiezingen waarvoor eigenlijk en ik hoop dat dat nog eens kan gebeuren een gedeelte van de contributie bestemd zou moeten worden. Ik dacht daarom dat wij niet als een rijke partij gekwalificeerd kunnen worden. Wij kunnen thans financieel meer aan en dat is ook nodig om de VVD tot een grote partij uit te bouwen, maar het past bij ons financiële beleid dat de VVD niet verder springt dan de polsstok lang is. Wij blijven voorzichtig met de uitgavestijging en wij zorgen dat de kosten zo veel mogelijk goed onder controle zijn. Wij zorgen voor administratie, en de administratie voor een zo zuinig mogelijk beheer. Het partijblad Vrijheid en Democratie dat in afgelopen jaren wel eens veel geld heeft opgeslokt staat nu bijna op een break-even van inkomsten en uitgaven. Misschien zouden we het wel een break-even kunnen noemen want u weet kosten moeten verdeeld worden en we hebben verschillende sleutels, die we dan toepassen, waardoor we tot een rekening en verantwoording van baten en lasten van ons partijblad komen. Daar zijn nog wat kleine verliezen op, maar grotere verliezen zijn voorkomen dank zij de heer Thalsma die met arendsogen het financiële beleid volgt en dat is realistisch. Zodra er meer inkomsten komen zal er ook meer uitgegeven worden. Wij zijn niet een partij die zal proberen om reserves aan te leggen voor doeleinden die wij in de nabije toekomst niet zien. Wanneer meer uitgegeven wordt dan gebeurt dat op basis van door het bestuur vastgestelde prioriteiten, waarbij ik als uw penningmeester, natuurlijk met arendsogen kijk dat wij niet over de schreef gaan. In de partij kunnen wij, hoewel wij in de lift zijn, ons geen schulden meer veroorloven. Wij zijn dus niet rijk, wij zijn wel dank zij uw allen, een heel stuk welvarender geworden. Dank u zeer. Applaus.

Hartelijk dank, penningmeester. Dat zijn tenminste andere geluiden dan we vroeger hoorden, wat dat betreft zitten we ook wel in de lift, maar we moeten dus niet de indruk hebben, het kan niet op. Het komt er met grote hopen in, maar het gaat er ook weer met grote scheppen uit, het geld, maar we hebben het dan ook wel nodig. Wie vraagt over dit punt het woord. Dan ga ik onder dankzegging van de penningmeester ga ik over naar het volgende punt, maar ik zou daar toch wel aan willen toevoegen, dat het voor mij als voorzittster toch wel een erg veilig gevoel is te weten dat we een eigen huis hebben, te weten dat we geen schulden hebben, te weten dat er nog steeds ledenaanwas is, en tevens te weten dat we een erge zakelijke zuinige penningmeester hebben. Heel hartelijk dank.

Punt 4. dames en heren, verslag van de commissie van voorlichting over de Rekening en Verantwoording van de penningmeester over het jaar 1973. De commissie bestond uit de heren A. Bos te Apeldoorn, Bom te Naarde, Hoofdman te Gouda. Wie van de drie heren wil het verslag uitbrengen. Mijnheer Bom. Ja het is ingeleverd, maar de algemene vergadering vindt het ook zo leuk om te horen. Ik kan het natuurlijk wel voorlezen, maar het is veel echter als u het zelf doen.

Dames en heren, de taak van de kascommissie, officieel heet dat de commissie van voorlichting is dit jaar buitengewoon zwaar geweest, want wij moesten bijna twee maal zoveel leden tellen als andere commissies in voorgaande jaren hebben gedaan, maar we zijn daar gelukkig dank zij de goede steun uitgekomen.

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

Wij hebben vastgesteld dat ze het apparaat bijzonder voortreffelijk is en daardoor was onze taak per saldo toch eenvoudig, Ondergetekenden, H.Bos, te Apeldoorn, Bom te Naarden en Hoofdman te Gouda, door de algemene vergadering van de Volkspartij van Vrijheid en Democratie van 13 april '73 benoemd tot leden van de commissie van voorlichting van de algemene vergadering bij de behandeling van de rekening en verantwoording van de penningmeester, verklaren hierbij kennis te hebben genomen van het rapport dd. 6 maart 1974 van het accountantskantoorbureau De Tombe, Melze en Co te Leiden betreffende de balans per 31-12-1973 en de rekening van baten en lasten over 1973 van de vereniging Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, waarin begrepen de stichting Vrijheid en Democratie te 's-Gravenhage. Aan de hand van dit rapport hebben ondergetekenden de overtuiging gekregen dat het beleid van de penningmeester der Partij tevens penningmeester van de Stichting Vrijheid en Democratie, welke het partijorgaan uitgeeft, de heer A.W.J.Caron op een juiste wijze is gevoerd. Derhalve, adviseren wij u, overeenkomstig artikel 21, lid 3. van de statuten van de Partij, alsmede overeenkomstig artikel 9, van de statuten van de stichting Vrijheid en Democratie goedkeuring te verlenen aan de rekening en verantwoording van het financiële beleid van de penningmeester over het jaar 1973 en hem decharge te verlenen onder dankzegging voor het beheer van de financiën, van Partij en Stichting, Den Haag, 13 maart 1974, Bos, Bom, Hoofdman. Applaus,

Dames en heren ik stel u voor, om onze penningmeester decharge te verlenen voor het door hem gevoerde beleid. Applaus.

Dames en heren, u heeft van de heer Bom gehoord, dat deze commissie dubbel zoveel leden te tellen had en nou heeft mijnheer Bom dat zo geweldig goed gedaan, ik zou hem willen vragen of hij dan volgend jaar misschien 3 of 4 keer zoveel leden wil tellen. Ik zou u willen voorstellen om de nieuwe kascommissie, waarin we altijd een van de zittende leden in opnemen, te doen bestaan uit de heer Bom te Naarden, mag het? Hij knikt, de heer Roele te Arnhem en de heer Quarles van Ufford te Heemstede met als plaatsvervangende leden de heer Vis te Leiden en de heer van den Berge uit Tilburg. Kunt u zich met deze regionale spreiding verenigen? Ja, hartelijk dank. Dan hoop ik in een sneltrein vaart, want ik ben toch iets te optimistisch geweest, dames en heren, ik had gehoopt nu al met het huishoudelijk deel klaar te komen. Die hoop is nog niet geheel vervlogen, maar dat betekent wel dat we nu wel wat snel zullen moeten gaan werken. Ik ga nu over naar punt 11. ook alweer een consequentie van de groei van de partij. Minimum aantal leden van een afdeling gaat van 5 naar 10 zegt het hoofdbestuur, maar zegt Leiderdorp ik ben nog wat voorzichtig, juist niet, pardon, ik ben nog iets minder voorzichtig, ik ga naar 12. En Eindhoven gaat nog verder, daar in het zuiden gaat het goed, dat ziet u wel, die gaat naar 25. De secretaris geeft even een korte toelichting. Zouden diegenen die bij dit punt het woord willen voeren, zich vast willen gaan opstellen in de buurt van spreekgestoelte.

Ik wilde vooraf even dit zeggen, de bepaling die nu in het reglement staat is deze, bij 7 leden mag een afdeling worden opgericht en bij 5 leden mag de afdeling, maar het moet niet, worden opgeheven door het hoofdbestuur. Wij hebben gezegd, laat het dan het laatste getal van 15 maken, er zijn inderdaad een aantal afdelingen waar zo verschrikkelijk weinig beweging in zit, dat we zeggen daar moet toch maar wat gebeuren. Misschien dat het gebeurt op het moment dat we zeggen dat we de opheffing overwegen, misschien dat het dan ook nog niet gebeurt en dan moet er samengevoegd worden in overleg met het bestuur van de Kamercentrale en zoals u weet, de afdeling heeft ook het recht van beroep, tegen zo'n beslissing van het hoofdbestuur om op te heffen. Dat is wat ik er van wilde zeggen.

Ik zie nog geen stormloop van sprekers, ja, toch, ik zie een spreker. Gaat uw gang.

Mevrouw de voorzitter, Van der Meulen uit Leiderdorp, stormloop is ook niet nodig, want Leiderdorp is de enige die hier commentaar op heeft geleverd. En wel om de volgende reden, toen ik uw voorstel las, was ik daar volkomen mee eens, en mede mijn afdeling dus. Alleen wat ons ver-

baasde was dat u stelde, zelfs in uw eigen toelichting, als ik het mag citeren, dat een afdeling die minder dan 10 leden telt, niet kan functioneren. De regel die daar voor staat, in het artikel 12 van de statuten, die luidt dat een partij kan worden opgericht, in iedere gemeente waar tenminste 7 leden van de partij zijn gevestigd. Nou leek het ons zeer onlogisch en voor iemand die de statuten leest niet helemaal duidelijk, dat een afdeling niet kan functioneren met minder dan 10 leden, maar dat je hem wel op mag richten met 7. Vandaar dat wij hebben gezegd, in ieder geval moet het oprichtingsaantal gelijk zijn aan het aantal waarmee een hoofdbestuur kan zeggen, nou die afdeling funktioneert niet meer. Ik ben zelf nog iets verder gegaan, de afdeling, ik heb het getal 12 genomen, omdat de voorgangers die het oorspronkelijke artikel 12 hebben opgesteld in de statuten ook dat 2 leden aantal verschil hebben genomen tussen 5 en 7, ik ben ten allen tijde bereid als u 11 liever hebt, om er 11 van te maken, maar niet om er 7 van te maken, in ieder geval, want dat is een zeer onwaarschijnlijk geheel in een statuut. Dank u wel.

Dank u wel. Is er nog iemand uit Eindhoven? Om het voorstel toe te lichten, of een andere spreker?

Broersen afdeling Eindhoven. We zijn er in Eindhoven van overtuigd dat getalskriteria altijd bijzonder arbitrair zijn, we kunnen met de gedachtegang van het hoofdbestuur meegaan, hoewel we ons er niet mee kunnen conformeren, maar we willen wel het voorstel intrekken.

Het is ingetrokken, maar wie weet zijn we volgend jaar zo goed, dat hij het opnieuw indiend. Dames en heren overblijft het voorstel van het hoofdbestuur en het amendement van Leiderdorp. De algemeen secretaris vraagt er nu even het woord over.

Het lijkt inderdaad dat er een vreemde discrepantie is dat een afdeling met 7 mag beginnen, maar bij 10 weer moet worden opgeheven. Maar er is altijd een verschil tussen het begin en datgene wat men na verloop van tijd van een afdeling mag verlangen. Wij hebben gezegd een afdeling met minder dan 10 leden kan niet goed functioneren. Waarom dan toch een afdeling met 7 mensen laten oprichten, zegt Leiderdorp. Een pasgeboren menskind funktioneert ook nog niet zo erg zelfstandig, maar als je even wacht dan is er een dikke kans dat hij uitgroeit tot iemand die uitmuntend funktioneert en diezelfde menselijke ervaring hebben wij ook met onze eigen partij, wanneer een groep actieve mensen in een van de weinige gemeenten waar we nog geen eigen afdeling hebben, wanneer daarin een groep actieve mensen het initiatief neemt om een afdeling op te richten dan kan het best zijn dat op het eerste moment er nog maar 7 schapen te vinden zijn die over de dam willen komen, maar wanneer je die afdeling enige tijd van leven geeft, dan worden dat er 10 en daarna, leert de ervaring, aanzienlijk meer, kijkt u maar naar Weert dat in enkele maanden tot over de 400 leden is gestegen. Wij zeggen dus we kunnen dat oude getal van 7, dat altijd in de statuten heeft gestaan, dat kunnen we best handhaven, als een begin voor een afdeling, maar wanneer na verloop van tijd, dat er nog geen 10 geworden zijn, dan zou je je ernstig moeten afvragen of daar niet toch een wat premature beslissing is genomen en of je er niet op terug moet komen en vandaar dat we hebben gezegd, bij 10 moet die kunnen worden opgeheven. Maar daar hoeft je niet mee te beginnen, wordt een afdeling in februari opgericht met 7 leden en heeft hij er in december nog geen 10, dan is dat misschien aanleiding om met het centrale bestuur te overleggen of de afdeling maar niet moet worden samengevoegd. Is een afdeling daarentegen in november opgericht met 7 leden en heeft die er in december nog geen 10, dan zien we het nog eens een jaar aan. Het is een flexibel systeem. Het hoofdbestuur moet niet, maar het mag opheven. Het moet een aantal dingen weer wel, want het moet n.l. overleg plegen met de kamercentrale die de situatie ter plaatse goed kan bezien en bovendien moet het hoofdbestuur rekening houden dat de beslissing nog aan de commissie van beroep kan worden voorgelegd en zoals ik al eerder heb gezegd, die is bijzonder streng, want er is nog nooit een beslissing door een partijorgaan genomen, die niet door de commissie van beroep is vernietigd.

Wij menen daarom dat het redelijk is, het blijft arbitrair, misschien is elf wel het juiste aantal om een afdeling mee te laten funktionieren, maar omdat de meeste afdelingen nu in deze tijd, in Limburg worden opgericht ben ik voor dat getal daar een beetje bang.

Wie vraagt nog het woord over punt 11? Ja, Leiderdorp.

Ik zal nog even terugkomen, mevrouw de voorzitter, het is, we kunnen er heel lang of heel kort over praten, de standpunten liggen duidelijk op tafel, dacht ik en ik, mijn afdeling ziet niet in waarom er grote bezwaren zouden zijn om een kleine afdeling nog even onder de hoede van een grote broer te laten en op deze manier ook met die aktiviteit van die 7 leden die ze dan hebben, tot het getal 12 te komen om op die manier wel een funktionerende afdeling te kunnen vormen en ik laat het verder graag aan de algemene vergadering over om hierover hun stem uit te spreken.

Nog een opmerking over die onder de hoede van een grote broer. Dat willen we liever niet, want de ervaring leert dat we in het zuiden een betrekkelijk klein aantal afdelingen hadden die zeer veel gemeenten onder hun hoede hadden, sommige afdelingen in het zuiden hebben dat nog en juist daar waar die kleine gemeenten zijn los gelaten en op eigen benen zijn gezet, lijkt de groei veel groter. Op zichzelf ook niet een zo verwonderlijke gang van zaken in een liberale partij, waar wij juist zeggen dat de zelfstandige krachten zoveel mogelijk ontwikkeld moeten worden en men het juist als stimulerend ondervindt om niet meer te hoeven kruipen onder de rokken van de grote gemeente in de buurt waar men eerst aldoor bijgehooft heeft. Het loopt vooral in West-Brabant met de kleine afdelingen die daar worden opgericht buitengewoon goed en ik zou juist graag zien dat ik midden en oost Brabant de grote afdelingen juist eens iets meer gemeenten los lieten, want daar verwachten wij goede resultaten van. Mag ik dan het voorstel in stemming brengen en allereerst het amendement van de afdeling Leiderdorp, omdat dat van Eindhoven is ingetrokken. Wie is voor het amendement Leiderdorp? Mag ik even weten hoeveel stemmen hebt u? 5, 11 dat is 16, dat is 20. Wie is tegen? Dan is dat amendement verworpen. Dan komt nu het voorstel, het is een statutenwijziging, dus het moet een 2/3 meerderheid hebben. Het voorstel van het hoofdbestuur in stemming. Wie is daar tegen? Niemand, wie is blanko? Dan is het met algemene stemmen aangenomen.

Hartelijk dank, dan ga ik over op punt 12. dat is zoals u in Vrijheid en Democratie hebt kunnen lezen ingetrokken. Een voorstel van Nijmegen is dat geweest, Ik zal nu overgaan naar 13: een voorstel van de afdeling Rotterdam tot toevoeging van het huishoudelijk reglement van artikel 27 bis over de commissies. Herbenoemen daarvan op de dag van de verkiezing van de tweede kamer van de staten generaal. Het hoofdbestuur adviseert dit te aanvaarden. Nog iemand het woord hierover.

Juffrouw Hes, afdeling den Haag, onze afdeling heeft met genoegen geconstateert dat het hoofdbestuur zich heeft kunnen verenigen - in principe - met het voorstel en we zouden dan ook mee willen gaan met de herziene versie van het voorstel van het hoofdbestuur, met dien verstande, dat we een kleine, doch voor ons zeer principieele wijziging zouden willen aanbrengen. In de eerste zin van artikel 27 a, lid 3. Wij zouden n.l. de woorden het algemeen secretariaat willen vervangen door het hoofdbestuur. Het is voor ons een formele zaak, wij zijn van mening dat de commissies worden ingesteld, door het hoofdbestuur en dat de commissies aan het hoofdbestuur verslag uitbrengen en niet aan het algemeen secretariaat.

Zoals het er nu staat brengen ze het voorstel uit aan de algemene vergadering en niet aan het hoofdbestuur en die tussenkomst van het algemeen secretariaat is een technische kwestie. De secretaris brengt het jaarverslag uit en daar vormt dit dan een bijlage van en op die wijze komt het ter kennis van de algemene vergadering. Dus er is helemaal geen sprake van een principieel punt maar van een zuiver technisch punt. Hoe breng je een verslag aan de algemene vergadering uit? Wel, door het aan het jaarverslag van de secretaris te nieten en dat doet dus niet het hoofdbestuur, maar het algemeen secretariaat en verder is het natuurlijk een niet erg principieel punt en meer een technisch punt.

Maar wij dachten toch dat het hoofdbestuur daar verantwoordelijk voor was en dat het technisch op die manier gedaan wordt dan kun je alles wel via het algemeen secretariaat en overal vervangen praktisch.

Nee, dat is niet zo, dat is heel uitdrukkelijk bij elk artikel is er onderscheid. De ene keer moet het hoofdbestuur wat doen en de andere keer het algemeen secretariaat, maar het algemeen secretariaat werkt onder verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur, dus als die het niet goed doen, kunt u dus precies de zelfde mensen proberen daarvoor verantwoordelijk te stellen als wanneer er hoofdbestuur stond. Het maakt verder niets uit.

Wij hebben er dan toch een andere mening over.

Nou dan zullen we er over stemmen.

Gosschalk, Voorburg. Mevrouw de voorzitter het spijt me dat ik niet eerder iets gezien heb, waar nu mijn oog op valt. N.l. het tweede lid van punt 13 van de agenda, genoemd art. 27bis, daar staat: de in het eerste lid bedoelde commissies treden af, op de dag van de verkiezing voor de tweede kamer der staten generaal. In de toelichting, ergens ik weet niet waar, staat dat men geen slapende commissies wenst. Maar ik zou hier graag het woordje uiterlijk tussen willen hebben, omdat de commissie ad hoc, die zijn werk gedaan heeft, af kan treden, want als u die dan laat slapen, dan krijg je toch slapende commissies. Dank u wel. Dus tussen af en op uiterlijk.

Ja, dat is juist. Ik vind dat u gelijk heeft.

Hafkens de afdeling Oegstgeest-Warmond. Wij hebben dus een amendement ingediend op de voorstellen van Rotterdam, omdat de, het aftreden alleen van de commissie bij het verkiezen van een nieuwe 2e kamer frakties ons niet afdoende lijkt om het inslapen te voorkomen. Wij vinden echter het amendement van Den Haag en de redigering van het hoofdbestuur dermate voldoende dat wij ons amendement als zodanig terugtrekken. Dank u wel.

Nog iemand die het woord vraagt over het voorstel van Rotterdam, het amendement van Den Haag en het amendement van Oegstgeest? Dan gaan we nu over tot stemming.

Mag ik dan in stemming brengen, het amendement van Den Haag, in die zin dat we, want Oegstgeest-Warmond wordt ingetrokken, in die zin dat we in de versie den Haag lezen wat bovenaan blz., nee laat ik zeggen, dit art. 27a, lid 3. deze commissies brengen jaarlijks door tussenkomst van het hoofdbestuur, dat is dan de Haagse versie, een beknopt, schriftelijk verslag van hun werkzaamheden uit, enz. Daarna breng ik in stemming de versie dat ze jaarlijks door tussenkomst van het algemeen secretariaat een beknopt schriftelijk verslag, enz. Nu eerst de haagse versie, hoofdbestuur. Wie is er voor dat amendement? Dat is de afdeling Den Haag, wie is daar tegen? Dat amendement is verworpen.

Dan nu deze commissies brengen jaarlijks door tussenkomst van het algemeen secretariaat een beknopt, schriftelijk verslag uit. Wie is daar voor? Wie is daar tegen, dan gebeurt er dus niets? En wie is blanco? En Den Haag is zelfs niet blanco. Dan is dat aangenomen.

Dan gaan we nu het artikel in stemming brengen. Dit is een huishoudelijk reglementsartikel, dus dat mag met gewone meerderheid. Art. 27a, het eerste lid, wie is daar voor? Wie is daar tegen? Wie is blanco? Dat is met algemene stemmen aangenomen. Dan het tweede lid, de commissies treden af uiterlijk, want dat zouden wij willen overnemen, de suggestie van de heer Gosschalk, uiterlijk op de verkiezingsdag van de 2e kamer der staten generaal. Wie is daar voor? Wie is daar tegen? Wie is blanco. Dat is met algemene stemmen aangenomen. En dan het 3e lid in de niet geamendeerde versie, zoals het hier dus staat. Wie is daar voor? Wie is daar tegen? Wie is blanco? Dat is aangenomen, dan is het hele artikel aangenomen.

Hartelijk dank aan Rotterdam en al diegenen die zich hierover gebogen hebben. Dan ga ik nu over tot punt 14. bespreking van het beleid van het hoofdbestuur. Dames en heren, wij hebben u straks beloofd dat u om half zes mag gaan eten. Ik wil proberen het punt beleid hoofdbestuur voor de eetpauze af te ronden. Laten we het met elkaar proberen. Wie weet lukt het.

Willen de sprekers die van plan zijn om bij dit punt het woord te voeren zich in de buurt van het spreekgestoelte opstellen. Dan geef ik nu graag het woord aan de eerste spreker.

Ronteltap, afdeling Amsterdam. Mevrouw de voorzitter, ik wil twee kwesties bij het beleid hoofdbestuur aan de orde stellen. Het eerste betreft de procedure bij het kandidaat stellen van leden van de eerste kamer. De afdeling Amsterdam heeft daar in Nijmegen in 1972 een voorstel voor ingediend. Dat voorstel had de strekking dat de kandidaatstelling voor de leden van de eerste kamer in de partij een zelfde behandeling zou krijgen als die voor de leden van de tweede kamer. Dat vond het hoofdbestuur toen veel te ver gaan en heeft toen toegezegd dat die zaak bestudeerd zou kunnen worden in een commissie die voorstellen terzake zou kunnen indienen. De afdeling Amsterdam heeft toen het ingediende voorstel ingetrokken en wachtte de resultaten van die commissie af. Die commissie is kort na de algemene vergadering van Nijmegen ook inderdaad ingesteld, doch het heeft geruime tijd geduurd voordat die commissie met zijn werkzaamheden is begonnen, dat is pas gebeurd vlak voor de algemene vergadering van vorig jaar in Assen. De commissie heeft echter hard gewerkt zodat ze toch nog op een tijdstip zijn voorstellen bij het hoofdbestuur heeft kunnen indienen, wat verwacht mocht worden dat die voorstellen, nu op deze vergadering, op de agenda geplaatst zouden worden, zodat we dus een voorstel konden doen, op deze vergadering om wijzigingen te brengen in statuten en reglementen om op een andere wijze onze eerste kamerleden te verkiezen, althans wat de betrokkenheid van de partij daarbij betreft. In oktober zijn die voorstellen naar het hoofdbestuur gegaan. Nu zijn ze niet op deze agenda gekomen en dat betekent dat het nog als het volgend jaar wel op de agenda staat, dat het nog drie jaar duurt voordat een wijziging van onze reglementen tot resultaat heeft dat de partij veel meer en beter betrokken wordt bij de kandidaatstelling voor de leden van de eerste kamer. We zouden graag van het hoofdbestuur vernemen welke reden van zodanig gewicht was dat deze voorstellen van die commissie nu niet op de agenda zijn gekomen.

Een tweede onderwerp, mevrouw de voorzitter, dat afdeling Amsterdam bezig houdt, dat is dat funktioneren van die landelijke commissies. Landelijke commissies die raken gelukkig steeds meer in de belangstelling van de partij met zijn afdelingen. Dat is nu dan ook een keer geresulteert in een duidelijke wijziging van het reglement, we zouden willen vragen of er nog niet een stapje verder gegaan kan worden. Dat het hoofdbestuur nog wat meer push geeft aan deze landelijke commissies. En wel door een wat meer verband te gaan brengen tussen commissies en studiegroepen, werkgroepen die in afdelingen of in regionaal verband met een zelfde onderwerp bezig zijn, op het zelfde beleidsterrein bezig zijn, als een landelijke commissie. Zou het niet mogelijk zijn dat daar wat meer frequent contact gelegd gaat worden, maar dat zal dan dachten wij in Amsterdam, vergen dat het hoofdbestuur in beginsel bereid is om op het bureau op de Konninginnegracht, ook daar wat secretariaatsruimte voor vrij te maken. Onze vraag is dan of het hoofdbestuur in deze inderdaad bereid is om die secretariaatsruimte vrij te maken zodat relaties tussen landelijke commissies en plaatselijke studiegroepen en werkgroepen en commissies, tot stand komen. Dat er wat informatie uitgewisseld kan worden en dat er wellicht ook eens een keer wat regionale bijeenkomsten belegd kunnen worden met lieden, groeperingen die hetzelfde onderwerp bezig zijn. Graag uw antwoord in deze. Dank u wel. De volgende vragensteller.

Beijer, afdeling Terneuzen. Mevrouw de voorzitter, ik wilde graag uw aandacht vragen voor een zaak die in zeker opzicht uw aandacht al heeft, nl. het feit dat de publiciteit de laatste tijd de VVD zo rukken naar rechts verweten wordt. Een van de kranten die daarin voorop gaat is de NRC, begrijpelijk misschien, aangezien die NRC de laatste tijd juist een ruk naar links gemaakt heeft en dan dus vanzelfsprekend iemand anders een ruk naar rechts kan verwijten. Een van de artikelen die daar de laatste tijd in hebben gestaan zijn 2 artikelen van de heer van den Berg. Nou hebt u daar zelf mevrouw de voorzitter, gisteren en vandaag zelfs ook op gereageerd.

De heer de Korte heeft er ook al op gereageerd. Ik wou er toch ook nog iets over zeggen, over dat artikel, want er zit een bepaald punt in wat mij vrij sterk is opgevallen. De heer van den Berg noemt D'66 nl. een neo-liberale partij, en dat liberaal verbindt deze mijnheer aan het feit dat D'66 zo zwaar voor inspraak en democratisering zou zijn. Dat laatste is wellicht waar, ik dacht niet dat dat nou zo zeer liberaal is, want de wijze, de achtergrond van D'66 hierbij is een wantrouwen, wantrouwen tegen bestuurders. En dat is een van de redenen waarom zij nou juist inspraak hebben, omdat ze wantrouwend zijn tegen mensen die in regeringen e.d. zitten. Wantrouwen, gebaseerd op pessimisme en dat is nou dacht ik speciaal iets wat niet liberaal is. Ik dacht dat dat duidelijk aangaf dat een partij als D'66 bepaald niet liberaal is. Pessimisme, b.v. van mensen als een mijnheer Mansholt die constateert, dat is nou bepaald geen D'66, maar toch net zo'n grote pessimist die constateert dat de energiecrisis zo iets leuks is, want dan zien we hoe erg het is. Ik dacht dat de heer Mansholt van de heer Wiegel wellicht te veel eer heeft gekregen door hem de nieuwe Marx te noemen, ik zou hem eerder de heer Marxsholt noemen omdat hij zo achter Marx aanhakt. Maar mevrouw de voorzitter een speciaal ding wou ik u toch op dit artikel aanhaken, dat optimisme dat nou juist een VVD een liberale partij kenmerkt. U hebt dat zelf enige maanden geleden bij een opening van een partijraad ook gezegd het optimisme wat in de VVD heerst, jammer genoeg is dat niet in de publiciteit overgekomen, ik zou u graag willen vragen mevrouw de voorzitter en in u ook het hoofdbestuur, laat de VVD wat meer van dat optimisme, van dat positieve optimisme laten horen. Het spijt me ik vind dat de laatste tijd bij ons iets te veel tegen andere partijen afgezet wordt, dat meer negatief is, laat de VVD vooral dat positieve optimisme meer laten horen. Dank u zeer.

Dank u wel,

Mijn naam is Zijlstra van de afdeling Groningen. Mevrouw de voorzitter allereerst stelt de afdeling Groningen het op prijs om een compliment te geven voor het verschijnen van het handboek. Dat is een zeer nuttige aanwinst in ieders administratie.

Maar de afdeling Groningen betrouwt het zeer dat u, mevrouw de voorzitter, zo zelden naar Groningen komt voor een spreekbeurt of zo iets dergelijks, ondanks het feit dat u hier al enkele malen voor uitgenodigd bent. Wij vragen ons af of er misschien nog een andere reden voor is dan de grote afstand. Een tweede punt is, waarom doet het hoofdbestuur zo zelden een uitspraak bij een actuele politieke zaak, maar laat ze dit over aan de tweede kamer fractie. Ten derde is er een punt dat er bij verschillende leden in de afdeling Groningen en in de omgeving, ongerustheid bestaat over het feit dat de VVD zal polariseren. Zou het hoofdbestuur stappen kunnen ondernemen om dergelijke ongerustheid weg te nemen, c.q. te verminderen. En dan nog iets wat de afdeling Groningen betreurt dat is het feit dat de heer van Riel voor een spreekbeurt een vergoeding vraagt van een gulden per kilometer, voor een auto met chauffeur. Voor Groningen komt dit op ca. 520 gulden, 6x de zaalhuur waardoor alleen al om financiële redenen het onmogelijk zou zijn om de heer van Riel voor een spreekbeurt naar Groningen te halen. Dan tenslotte mijn laatste punt, dat is een punt van kritiek op de heer Talsma, uit de onderwijscommissie van Groningen in Amsterdam is een voorstel gekomen, om te komen tot een landelijk onderwijs secretariaat, en er is een brief geschreven aan de heer Talsma, die geadresseerd is geweest op 25 september 1973 om te zien of we misschien tot een gesprek onder zijn leiding gekomen zou kunnen worden. En hierop is nog geen antwoord ontvangen, in januari is er een verzoek, er aan herinnerd door de heren Evenhuis en Timmerman uit Amsterdam en de heer Talsma heeft toen geantwoord dat de brief onderweg was en zo als ik al zei is hij nog niet gearriveerd. We zouden het op prijs stellen als de heer Talsma deze zaak nog eens ter harte zou willen nemen. Dat was alles. Applaus.

Mijnheer van der Berg. Mevrouw de voorzitter, vice voorzitter kamercentrale Tilburg, toen de heer Korthals-Altes de algemeen secretaris, een opmerking maakte over de afdelingen, vooral dan bij ons in de buurt, die nog de zgn. parapluie-functie vervullen, dus niet zeggen richten jullie

nou maar een eigen afdeling op, dan ben je veel zelfstandiger, dan heb je ook sneller een kans tot uit te groeien van 100 tot 200 of zelfs meer leden, die kans zit er inderdaad in, maar deze opmerking - wij verschillen daar wel enigzins van mening - maar ik blijf toch vinden dat een bepaalde afdeling dan toch wel heel goed moet weten dat ze ook een voorzitter, vice-voorzitter, penningmeester, secretaris blijvend moeten kunnen leveren en niet aan die eendagsvliegen, die het bijzonder plezierig vinden op een gegeven ogenblik op te treden en dan na een jaar of twee jaar, we zien helaas veel verwisselingen in onze partij, zeggen nou ja we doen het toch maar niet meer, we hebben geen tijd meer. En dan geloof ik toch dat die parapluiefunctie toch wel van belang is. Het brengt mij tot de volgende opmerking ten opzichte van het beleid van het hoofdbestuur misschien, is het niet zo dat door deze zelfstandigheid het mogelijk is dat in bepaalde afdelingen problemen ontstaan bij de kandidaatstelling. Ik wil geen namen noemen, ze hebben allemaal in de krant gestaan, het is natuurlijk erg jammer, het zijn uitzonderingen, gelukkig, maar helaas gebeurt het dus en geloof ik dus dat het heel jammer is als deze zaken uit de hand lopen, kan het niet zo zijn dat het hoofdbestuurslid, c.q. het dagelijks bestuur van de kamercentrale als men dan niet meer parapluiefunctie fungeert zoals wij als afdeling Tilburg dus nog steeds hebben, meer daarop attent zijn, we hebben het allemaal bijzonder druk, maar ik geloof dus het hoofdbestuurslid in de regio, dat is tenminste mijn opvatting van zijn taak, dat hij dus meer begeleiding geeft aan dit soort zaken, dan geloof ik dus dat bij kandidaatstellingen dergelijke problemen zoveel mogelijk vermeden kunnen worden.

Dank u wel mijnheer van de Berg. Nog meer vragenstellers?

Mevrouw de voorzitter, Jool uit Leidschendam. Het is tegenwoordig gebruikelijk om kritiek te geven, maar ik geloof dat we daarbij wel moeten vaststellen dat wat er tot nu toe gebeurt is ook wel onze dank behoeft in uw richting. Niettemin wat gebeurt is is verleden en we staan voor een bepaalde toekomst. Beschouwd u de opmerkingen die misschien een zekere kritiek inhouden dan ook als constructief en wil daarmee werken.

Daarom vraag ik namens mijn afdeling in bijzonder uw aandacht voor de m.i. slordige en coulante wijze waarop de kandidaatstelling op diverse niveau's binnen de VVD geschiedt. Ik geloof dat het niet meer aangaat dat wij als betrokken leden moeten stemmen op namen, wij willen nu wel iets meer weten van de kandidaten op de verschillende niveau's die wij tegen komen. Het valt toch te vaak op in kamercentrale verband, ook gemeentelijk verband op nationaal terrein, dat we bezig zijn met namen, namen die niets zeggen. Hoe dat precies opgelost moet worden kan ik u nu niet aangeven, maar ik vraag uw aandacht, uw ernstige aandacht voor dit probleem. En aansluitend op de opmerkingen van Amsterdam, in onze laatste afdelingsvergadering is de vraag gesteld, hoe het komt en waardoor het komt dat de VVD als partij misschien, maar in het bijzonder de VVD'er of de liberaal zich zo weinig manifesteert. En nou geef ik aan het woord manifesteren een zeer negatieve klank, maar misschien is het toch goed om je eens af te vragen of wij als liberalen die vaak in zo veel organisaties vertegenwoordigd zijn, waarvan men geen weet heeft zich niet op een toch wat duidelijker en positieve en de constructieve wijze waarop we het al zo vaak doen, wijze zou kunnen manifesteren maar dan in een positieve zin en daarop aansluitend is het in onze afdeling op het moment in onderzoek, de verkiezingen zullen ons wel een beetje ophouden, in hoeverre wij positieve voorstellen kunnen aangeven aan het hoofdbestuur om de hele organisatie landelijk naar zijn plaatselijke eenheden toe en plaatselijk naar het hoofdbestuur toe, meer leven in te blazen. Ik geloof dat we de suggesties door Amsterdam gedaan bij ons in ieder geval wel zullen aanslaan. Ik geloof dat er een wat grotere binding moet komen en een wat intenser contact tussen hoofdbestuur en alle tussenliggende lagen. Dat was voorlopig wat ik wilde zeggen.

Heisemans, regio Waterland. Mevrouw de voorzitter, volgens uitlatingen van de kamercentrale den Helder is de regio Waterland altijd een achtergebleven gebied geweest, tenminste voor zover het betrekking heeft met de VVD. Het bestuur van de regio dat is samengesteld uit de bestuursleden van de verschillende afdelingen die hieronder vallen, hebben in de afgelopen maanden een aantal activiteiten op poten gezet.

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

Wij hebben bijvoorbeeld als regio Waterland nieuw leven ingeblazen in de afdeling Oostzaan, wat een verlopen zaak was, maar toch weer gegroeit is door onze interventie van 10-12 leden tot een orde van 70. Wij hebben als propaganda voor de totale regio Waterland een bijeenkomst georganiseerd in Purmerend, waarvoor wij als spreker hadden uitgenodigd Dr. Berghouwer. Voor deze bijeenkomst hebben we propaganda gemaakt in 8 verschillende plaatsen in onze regio, compleet met drukwerk en alles. Wij hebben op de zelfde manier als regio nieuw leven ingeblazen in Broek op Waterland, waar het zo erg was, dat men geen mensen meer had om als VVD'er zitting te nemen in de gemeenteraad, men had daar eenvoudig geen leden genoeg voor. Ook dat probleem is opgelost. Dan verder zijn er in de regio Waterland nogal wat electorale problemen met betrekking tot het streekplan, om daar eens duidelijkheid aan te geven hebben wij een bijeenkomst georganiseerd van de volledige Statenfractie, met de verschillende afdelingsbesturen, zodat wij de mening van de Statenfractie eens goed konden horen en deze naar behoren konden overbrengen in de verschillende afdelingen. Mevrouw de voorzitter, voor al dit werk zijn kosten gemaakt en hiervoor heb ik gesproken in het begin al met de kamercentrale en ik heb correspondentie gevoerd hierover met de kamercentrale en met het hoofdbestuur. Uit deze correspondentie blijkt jammer genoeg, dat het hoofdbestuur stelt dat de afdelingen in de regio in de kosten van de regio moeten bijdragen, maar ze schrijven een regel verder dat het hoofdbestuur geen sanktie heeft voor afdelingen die niet wensen bij te dragen om welke reden dan ook. Mevrouw de voorzitter tot deze gedachtengang waren we zelf ook al gekomen drie maanden eerder en wij hadden in ons bestuur zelf afgesproken dat ieder van ons in zijn eigen afdeling geld zou proberen los te krijgen en dat op basis van f 50,- per 50 leden of gedeelten daarvan. Mijn eigen afdeling Landsmeer heeft dit zonder enig probleem betaald, de afdeling Oostzaan heeft dit betaald, er zijn twee afdelingen die hebben het met de rechterhand betaald en met de linkerhand teruggevraagd omdat ze bepaalde activiteiten zelf wilde ondernemen. Enfin bij elkaar heb ik f 150,- ontvangen en de totale kosten van telefoon, fotokopieën, porto, enz., enz. zaalhuur, zijn belangrijk hoger dan dit bedrag. Daarbij komt dat de akties in Broek op Waterland en Purmerend opgezet zijn met kopie aan de kamercentrale, de kamercentrale Den Helder is op beide dagen niet aanwezig geweest. Voorlopig hou ik het erop dat dit gedaan is in een bepaald vertrouwen in de, ik zal het heel kort maken, in een bepaald vertrouwen. Dat wij het goed doen, dat we hen dus kosten **besparen**. Mevrouw de voorzitter, ik zou u als regio Waterland willen vragen om richtlijnen te laten uitgaan, dat afdelingen zoals u het in uw brief gesteld heb, moeten bijdragen, maar dat er ook een sanktie op komt dat deze vervelende zaken, dat personen moeten opdraaien omdat afdelingen de zaak vergeten, tot het verleden behoort. Dank u zeer.

Dank u wel, volgende vragensteller. Niemand meer? Ja dames en heren, ik zeg net tegen de secretaris, ik ben benieuwd wanneer je mij op oranje gaat zetten, dat is maar afwachten geblazen.

Dames en heren ik zou volgorde waarin de vragen gesteld zijn, willen antwoorden.

De heer Ronteltap uit Amsterdam had gevraagd naar de, het resultaat van de werkzaamheden van de commissie die zich heeft bezig gehouden met de procedure van het verkieszen van de leden van de eerste kamer. Deze commissie heeft hard gewerkt, dat heeft mijnheer Ronteltap terecht gekonstateerd, die heeft in het najaar rapport aan het hoofdbestuur gezonden en dat rapport is in december door het hoofdbestuur besproken en in januari nog eens een keer met 2 leden van de commissie erbij, de voorzitter van de commissie mijnheer van der Vliet en mijnheer Belinfante. En dit gesprek heeft ertoe geleid dat de commissie op een punt nog nader zal adviseren. Het hoofdbestuur zat nl. nog met een moeilijkheid en daarom hebben met het nog niet op deze agenda geplaatst, eigenlijk met 2 moeilijkheden. De ene moeilijkheid was of het advies dat vanuit de partij zou komen, voor de statenleden bindend zou zijn, dan kan men nl. heel wel een discussie krijgen over al dan niet grondwettelijkheid. De tweede moeilijkheid was dat de statenfrakties uit het Zuiden ons hadden laten weten dat ze reeds

bezig waren met hun gesprekken. Deze twee overwegingen dus, de ene dat het een constitutionele vraag is, de tweede een praktische vraag of we met deze algemene vergadering niet te laat zouden zijn, u weet de statenverkiezingen staan wel heel dicht voor de deur. Deze twee overwegingen hebben ons er toe geleid om te zeggen, dan behandelen wij het op de volgende algemene vergadering, maar dat staat ook helemaal vast, want dat er iets aan deze procedure moet gebeuren, weet u ervan overtuigd, daar is het hoofdbestuur gans van doordrongen. Dan heeft mijnheer Ronteltap gezegd, dat functioneren van die commissies, nou dat bevredigt hem niet helemaal. Nou kan ik hem wel zeggen dat dat voor ons ook een punt van voortdurende aandacht en soms zelfs zorgen is. Wij proberen zoveel mogelijk de commissies inderdaad te pushen, hij gebruikt dat woord terecht, als er een tijdlang niet van de commissies gehoord is, dan bellen we de secretaris op, we maken is een praatje met hem en vragen hoe zit het, we komen met vragen. U weet commissies hebben een tweeledig doel, ze kunnen uit zichzelf het hoofdbestuur en/of de kamerfrakties adviseren, ze kunnen een vraag vanuit frakties of hoofdbestuur in studio nemen en daar het antwoord op maken. Wanneer dus een commissie naar ons gevoel dus wat slaperig dreigt te worden, dan trekken we aan de bel. We zijn daarom ook van harte eens met het voorstel om op gezette tijden de samenstelling van commissies te bezien, want waardoor gaat een commissie vaak slapen, omdat een groot aantal leden door drukke werkzaamheden, daar zijn heus geen kwade bedoelingen bij, door andere interesses vaak onvoldoende activiteit ontplooit. En wanneer de commissie nog een paar actieve leden heeft dan is dat natuurlijk de dood in de pot. Dit heeft dus wel degelijk onze permanente aandacht en we zijn permanent actief op dit punt. Nu heeft mijnheer Ronteltap ook naar voren gebracht en daar zet ik toch wel een heel groot vraagteken, de contacten, zo heb ik het begrepen, tussen de plaatselijke werkgroepen en de landelijke studiegroepen, om die vanuit het hoofdbestuur te activeren. Ik moet u heel eerlijk zeggen dat ik daar niet veel kans toe ziet. We hebben in de partij op het ogenblik 500 afdelingen en er zijn een heleboel plaatselijke werkgroepen en nu wil ik toch eerlijk zeggen ik wil een verschrikkelijk goede organisatie, heel erg graag en ik wil communicatiekanalen creëren en die verstopt zijn doorprikken, maar ik zie eenvoudig geen kans om dit op me te nemen. Bovendien zeg ik dan toch als liberaal, dan verwacht ik toch van die plaatselijke studiegroepen en zij kunnen weten welke commissies er bestaan - en als er nieuwe komen, dan wordt dat in Vrijheid en Democratie gepubliceerd - laten dan die plaatselijke studiegroepen, uit zichzelf door zelfwerkzaamheid, contact op nemen met de partijcommissies. Willen ze weten wie of de secretaris is en waar die woont, een telefoontje naar de Konninginnegracht en ze weten het. Ik zou hier toch meer ruimte willen laten voor de zelfwerkzaamheid van de plaatselijke studiegroepen. Ik zou dat gewoon nít op me durven nemen om dit te gaan beloven, ik geloof dat ik het niet waar kan maken. Hoe graag ik het ook zou willen, ik geloof dat het niet kan, het lijkt met bovendien toch ook wel een liberaal principe om te zeggen laat dit nou uit de mensen zelf komen. En is dan zo'n plaatselijke werkgroep er ontevreden over, over de mate van belangstelling die ze hebben gekregen bij de landelijke commissie, trek dan even bij ons aan de bel, dan staan we klaar om hier een eventuele communicatiestoornis te verhelpen.

Mijnheer Beijer uit Terneuzen die heeft aangehaald de artikelen uit de NRC van de heer van den Berg volgens welke artikelen, of niet alleen volgens die artikelen, u treft het elders ook aan, dat de VVD naar rechts zou zijn getrokken. U, als u een abonnee bent op de NRC, dan heeft u gisteravond, de eerste helft van mijn antwoord kunnen lezen en vanavond verschijnt de tweede helft. Ik heb mij er nl. aan gezet om nou eens niet alleen maar tegen kreten andere kreten te geven anders wordt het een welles nietes discussie, niet waar, en ik heb mij gezet aan een programvergelijking tussen vroeger en nu, meer concreet uit de tijd tot '59 en de tijd daarna. Ik heb in mijn antwoord in de NRC, u heeft het kunnen lezen, heel vriendelijk, maar toch zacht verwijtend tegen de heer van den Berg gezegd, dat als je een dergelijke beschuldiging uit, dat je dan toch een beetje historisch te werk moet gaan. Wat is nl. gebleken bij een echte programvergelijking, dan blijkt dat in later tijden het programma steeds moderner is geworden.

Ik heb een hekel aan het woord vooruitstrevend, want iedereen ramt zich op de borst en zegt ik ben vooruitstrevend, dan geloof ik dat geen mens echt conservatief is, niemand wil terug naar het verleden. Je hebt allemaal wel dingen die je wil veranderen, maar die nieuwe programma's laten b.v.: een hele uitgebreide onderwijs-paragraaf zien, een culturele paragraaf, kortom het hele sociaal-culturele aspect van onze samenleving krijgt in die nieuwe programma's, met als hoogste punt liberalen op nieuwe wegen, bijzonder veel nadruk en de heer van den Berg stelt dit nou typisch als norm voor, wat hij dan noemt, een vooruitstrend beleid. Nou volgens die norm is de VVD een vooruitstrevende partij. En de heer van den Berg noemt dan D'66 neo-liberaal. Ik weet niet of u abonnee bent op Elzeviers Magazine, maar daarin heeft u in een interview met de heer Terlouw kunnen lezen, de fractievoorzitter van de tweede kamer van D'66, dat D'66 een marxistisch tintje heeft. Ik zeg het niet, maar je hoort het dus van een ander, en dan moet ik zeggen om je dan tegelijkertijd neo-liberaal te noemen, ik geloof dat dat toch wel een enorme verkrachting wordt van de historie. Ik zal vanavond iets naders over dat herlevend marxisme zeggen, maar wie ook maar in de verste verte kennis heeft genomen van het marxisme en het leven van Marx, kan toch moeilijk een partij, die zelf toegeeft, bepaalde Marxistische trekjes te hebben, kun je liberaal noemen. Mijnheer Beijer noemt dan, naar mijn gevoel terecht die kwestie van die inspraak. En nu is het merkwaardig, u kunt dat vermoedelijk vanavond in de NRC lezen, ja dat staat in het tweede deel, ja als het nou om inspraak gaat, om de democratisering en ook om de macht van gekozen volksvertegenwoordiging, dat dan juist een partij als D'66 ons in de steek laat, en dan denk ik over de stemming over de artikelen 24 en 25 van de machtigingswet, die juist gingen over de inspraak van burgers, over de grotere macht van het parlement, wie stond er toen op de bres? De VVD gesteund door enkele kleine partijen, maar niet door D'66. D'66 kan dus m.i., als je de feiten hanteert, en niet alleen maar het modicus n apraten van iedereen door iedereen, kan zich niet meer liberaal noemen en wij kunnen dat bepaald wel. De VVD heeft bij de behandeling van die machtigingswet typisch liberale stellingen betrokken, maar werd daarin niet gesteund door partijen als D'66 als PVDA, die nu juist de kwestie als democratie, inspraakmacht van het parlement zo hoog in het vandel zeggen te hebben geschreven. Ik ben het met mijnheer Beijer helemaal eens dat wij dat optimisme, dat van ons uitgaat, dat geloof in de mens, dat geloof in de kracht van het individu, dat we dat naar buiten moeten blijven dragen. Misschien hebben we het de laatste tijd iets te weinig gedaan, je wordt wel eens te veel bevangen door een bepaalde strijdpositie die je hebt, overigens denkt u niet dat ik niet optimistisch ben, dat ben ik wel en dat blijf ik, maar wij zullen inderdaad en daarom ben ik dankbaar voor deze tip van hem, steeds weer moeten blijven prediken, zou ik haast zeggen, dat we optimistisch zijn t.o.v. de mens, t.o.v. het kunnen van de mens. De socialist is inderdaad een pessimist, die wil regelen die wil van bovenaf zeggen wat we allemaal moeten doen. Vader den Uil die weet wat goed voor ons is, dat is nu juist iets wat wij niet willen. Daarom verschillen wij qua mentaliteit enorm van de socialisten. De heer Zijlstra uit Groningen dank ik voor zijn compliment over het handboek. Ik hoop dat afdelingen het ook gegeven zal zijn om de wijzigingen, die straks ook onherroepelijk komen, ook bij te houden. Dat zal nog wel even een werk zijn, maar alleen als je dat doet heeft het echt zin, maar ik ben ook blij met de totstandkoming van dit handboek. Ja, een zeer persoonlijke vraag, waarom ik niet naar Groningen kom. Ik heb niets tegen Groningen, dat moeten de Groningers echt van me aannemen, maar op een gegeven moment was mijn lijst van spreekbeurten gewoon vol, want een zo groeiende partij, daar is organisatorisch ook echt een heleboel aan te doen en op een gegeven moment moet je gewoon zeggen ik kan nog zoveel en tot hier en niet verder. En de keren dat Groningen het vroeg, was steeds mijn agenda vol, maar wanneer ze zich nou tijdig met mevrouw van Aerts in verbinding stellen dan kom ik echt naar Groningen, overigens voor de raden ben ik ook al vol, dus denk nou niet Groningen als we maandag het secretariaat bellen, dan hebben we haar, het spijt me ontzettend, ik heb ook maar een lichaam, maar tenslotte er zijn een heleboel sprekers in de partij en vraagt u me dan eens op een langere termijn, voor een volgende gelegenheid.

Uitspraak over politieke zaken doet het hoofdbestuur heel zelden, wij gaan er inderdaad van uit dat het doen van politieke uitspraken, het betrekken van politieke stellingen primair de taak is van de tweede kamer fractie en eerste kamer fractie, ik neem bewust deze volgorde, in deze volgorde gebeurt het in het Binnenhof. De taak van het hoofdbestuur van de partij is om een voortreffelijk programma op te stellen en om de fractie aan de jas te trekken, wanneer ze dat programma ontrouw zouden worden. Wij zijn als het ware een soort bewaker van datgene wat er in de partij leeft, datgene wat de partij heeft vastgesteld. In mijn visie, de visie van het hele hoofdbestuur trouwens, is het niet zo zeer de taak van dat hoofdbestuur, de naam zegt het ook al, om echte politieke uitspraken te doen, zou de kamerfractie iets doen, waarvan wij als hoofdbestuur zeggen, ja dat kan helemaal niet, dat is in strijd met al onze bedoelingen, dan hebben wij de taak en plicht om tot een uitspraak te komen. Maar uiteraard niet nadat er gepraat is met betrokkene en tot nu toe heeft zich een dergelijke situatie niet voorgedaan. De kwestie van de reiskosten van de heer van Riel lijkt mij niet beleid hoofdbestuur, misschien dat mijnheer van Riel zelf daar nog iets over zeggen kan. Ik moet u wel zeggen, nu even in zijn algemeenheid en niet in antwoord op een vraag. Ik moet toch wel aan de afdelingen vragen om uit zichzelf aan te bieden, reiskosten van sprekers te betalen, het wordt steeds duurder en het kost inderdaad een heleboel om een groot aantal kilometers te rijden, want het openbaar vervoer in Nederland is nu eenmaal nog niet zo, dat als je verweg van je huis een spreekbeurt vervult dat je nog met het openbaar vervoer terug kunt en trouwens ook dat openbaar vervoer is pittig wat betreft de prijzen. Er is een speciale vraag gesteld aan de heer Talsma, over een brief die zal hij zelf beantwoorden. Ik houd mijn post trouw bij, mochten er klachten zijn, geef even een telefoontje.

De heer van den Berg uit Tilburg, heeft aan de orde gesteld het probleem rondom kandidaatstelling in een paar gemeentes. Ik moet u overigens zeggen het zijn er maar een paar. En uiteindelijk moet mij van het hart, de heer Korthals-Altes zal er straks wat uitvoeriger op ingaan, het valt me enorm mee, want in een zo gegroeide partij, met zoveel nieuwe leden, zoveel helemaal gloednieuwe voorzitters en secretarissen, die nog van hun levensdagen geen raadslijst hadden ingediend, we hebben zoveel mogelijk geholpen, zoveel mogelijk geadviseerd, vind ik dat het aantal plaatselijke moeilijkheden nog minimaal is. Bovendien dames en heren, troost u, ze komen in letterlijk iedere partij voor en ach, dit is altijd een schrale troost, in de meeste andere partijen meer. Maar de heer Korthals-Altes komt daar zo dadelijk op terug, omdat hij enkelen daarvan persoonlijk heeft behandeld.

De heer van den Dal, ik heb de naam niet goed verstaan, uit Leidschendam, die zegt die kandidaatstelling die gaat wel eens wat nonchalant, het zijn alleen maar namen. Ik kan mij dat wel indenken, als er in een afdeling en ik zeg zeker dat dat Leidschendam is, want ik heb de indruk dat Leidschendam zeer actief is, maar als een afdeling niet zo verschrikkelijk actief is en pas actief wordt tegen dat er raadsverkiezingen komen, dan krijg je inderdaad dat de leden die moeten stemmen op namen, dat die helemaal niet weten wat voor mens er achter zo'n naam letterlijk schuil gaat. Daarom zou ik nog over u hoofden heen, u bent als u hier niet bent, dus u bent actief, maar over uw hoofden heen, ik zal het ook nog eens in V&D zetten tegen alle afdelingsbesturen zeggen, zorg er toch voor dat je ook na die raadsverkiezingen als afdeling actief blijft. Het is nl. het enige, want de geachte vragensteller zegt terecht, het is niet helemaal oplosbaar, dat ben ik met hem eens, maar de enige oplossing die ik kan adviseren, want dit kunnen wij heus, vanuit Den Haag kunnen wij daar niet zo heel veel aandoen, is te zorgen voor een actief afdelingsleven zodat ook, wanneer die leden gaan stemmen, zij weten wie is Pieterse, wie is mevrouw Jansen, wie is die, wie is die, dat ze weten wie ze kiezen in zo'n raad. Maar dat vind ik toch wel een primaire taak van de afdelingsbesturen, maar ik zal daar graag nog eens de nadruk op leggen in Vrijheid en Democratie. Nu hoeft dat niet, nu is iedereen aan het kandideren, maar als het straks gebeurd is, dan moet men actief blijven. Bovendien is dat de enige manier om nieuwe leden te blijven trekken.

Het liberalisme manifesteert zich te weinig in zijn algemeenheid is dat iets wat ik van harte eigenlijk, wat ik eens ben. Het is de schaduwzijde, zou ik willen zeggen, van onze verdraagzaamheid en onze vriendelijkheid t.o.v. anderen. Wij vechten wel eens te weinig om in bepaalde omgevingen en dat kan zijn een vereniging, dat kan zijn op sociaal gebied, om ons te laten gelden, onze stem te laten horen. Dat is een verkeerde kant van de verdraagzaamheid, verdraagzaamheid is goed, die zou ik tot aan het einde willen verdedigen, maar ga niet zover dat je zegt, nou ja, ik laat het allemaal maar over aan anderen, want waarom zou ik me opdringen. Dring je maar eens op als liberaal, het is de hoogste tijd. Ik kom daar vanavond op terug.

Dan mijnheer Heisomans uit Waterland. Met respect voor alles wat er in die regio gebeurt. Ik hoop dat het een buitengewoon actieve regio is. Wij kennen het probleem van de financiën. U weet wij zijn bezig met de kwesties van de ondercentrales ook een reglementaire vorm te geven, het tot stand komen ervan, de samenvoegingen die nodig waren, heeft veel meer tijd gekost dan wij eigenlijk wel hadden verwacht en ook hadden gehoopt, maar wij willen dus ook op een andere algemene vergadering komen met geregelde ondercentrales en daar kloven uiteraard ook financiële consequenties aan. Daarover zal de heer Korthals-Altès zo dadelijk nog iets zeggen.

Dames en heren ik ben de vragenstellers bijzonder dankbaar voor hun inbreng. Er is in de vijf jaar dat ik het hoofdbestuur mag voorzitten een hele hoop gebeurt, ik ben nog lang niet tevreden en ik wil nog verder gaan, maar daarover zal ik morgenochtend bij een ander agendapunt nog nader spreken, we moeten met elkaar verder gaan om de organisatie van de partij te verbeteren. Heeft u suggesties, en die zijn nu al tot ons gekomen, voor dingen die wij kunnen doen, zeg het, blijf er niet mee rondlopen tot een volgende algemene vergadering, het is helemaal niet nodig dat u wacht op de volgende beschrijvingsbrief om wat te zeggen over het hoofdbestuur, kom met suggesties als u denkt dat wij dingen voor u kunnen doen en blijft u actief en enthousiast bezig in uw eigen regio, want uiteindelijk dat 75.000ste lid en misschien wel het 100.000ste lid, dat kunnen wij vanuit Den Haag niet te voorschijn toveren, dat kunt u, dat kunnen we alleen maar met elkaar. Mogen kom ik er nader op terug, tot voor zover hartelijk dank voor alles wat u doet, hartelijk dank voor uw opmerkingen, heeft u nadere vragen komt u er dadelijk nog mee en dan geef ik nu het woord aan mijn collega's. Applaus.

Mevrouw de voorzitter, dames en heren. Ik zal antwoorden op de vraag van de heer Zijlstra uit Groningen over de regionale onderwijs commissie die daar bestaat. Er is inderdaad een brief binnengekomen in september vorig jaar die daarop betrekking had en die ging om drie punten: of men regionaal, dus naast de landelijke onderwijscommissie, zich zou kunnen groeperen om over onderwijs problemen te kunnen praten. De tweede vraag of dat zou kunnen worden bekostigd door het hoofdbestuur. En de derde vraag was in hoeverre dan de band tussen die regionale commissies en de landelijke commissie zou moeten worden gelegd. Ik heb daar zoals de heer Zijlstra ook al zei, enkele gesprekken over gehad met de heer Evenhuis, die ook in die Groningse groep zit en via hem duidelijk gesteld dat het eerste en het tweede punt volstrekt akkoord was. Het is alleen maar toe te juichen als men zich regionaal over onderwijs problemen beraamt en het tweede is ook op geantwoord dat de financiële zaak niet ten laste van het hoofdbestuur zou kunnen worden gebracht maar als regionale activiteit ten laste van de kamercentrale, of als het over meer centrales zou gaan, over meer centrales van die kamercentrale. Het derde punt is moeilijker, de landelijke onderwijscommissie heeft heel belangrijke punten op haar agenda, het is een heel belangrijke materie op verschillend terrein, ik hoef u alleen maar de middenschool te noemen. Men is daar druk bezig, de commissie is ook nog bezig zich iets uit te breiden en te reorganiseren en de vraag hoe nu precies die regionale inbreng in die landelijke onderwijscommissie moet doorklinken, is nog niet opgelost, er zijn verscheidene gesprekken over geweest, o.a. met de heer Evenhuis en ook van mij met de desbetreffende kamerleden, waar de heer Evenhuis tot ons aller vreugde inmiddels ook bij was als kamerlid, en dat beraad duurt nog voort.

Ik heb dit de heer Evenhuis nog niet zo lang geleden gezegd, ik dacht een week of drie geleden, ik heb bepaald niet gezegd dat er een brief onderweg was, want dat is niet zo. Ik heb met hem afgesproken dat hij dit geval zou doorgeven aan Groningen, mogelijk - dat weet ik niet - dat daar een brief over zou volgen om dat te bevestigen en die is in elk geval door alle druktes en zeer grote druktes met de verkiezingen niet uitgegaan, maar ik ben toch wel overtuigd dat Groningen volstrekt op de hoogte is. Hetzelfde geldt voor de heer Timmermans uit Amsterdam, daar is geen correspondentie mee geweest, maar een zeer grote hoeveelheid telefoongesprekken en 2 persoonlijke gesprekken en ik heb hem nog minder dan een week geleden nogmaals uitvoerig aan de telefoon gehad en hem exact het standpunt meegedeeld. Als de heer Zijlstra het gevoel heeft dat we over deze kwestie nog wat te bespreken is, ben ik straks in de pauze of aan het eind van de dag graag verder tot zijn beschikking.

Mevrouw de voorzitter, ik ga in o.a. op de vraag van de heer van den Berg, die heeft gezegd ik voel toch nog wel wat meer voor het bij de grote afdelingen houden van kleinere gemeenten daaromheen. De parapluie gedachte, door hem zo aangeduid, want er komen anders bij kandidaatstellingen misschien eerder problemen naar boven dan wanneer men op eigen benen moet staan. Nu is het zo dat er inderdaad een aantal gemeenten, en ik wou er zo meteen iets over zeggen, bij die kandidaatstelling wel problemen hebben gehad, maar het volstrekt niet zo dat dat beperkt was tot de kleine, pas opgerichte afdelingen, het tegendeel is zelfs het geval en het feit dat een bepaalde gemeente onder een parapluie stond is in andere gevallen ook helemaal niet aanleiding geweest om daar geen problemen te krijgen. Ik ben bereid om op dit punt betrekkelijk openhartig te zijn, een aantal zaken hebben in de krant gestaan en dan is het misschien beter om er rustig over te praten, dan om om de hete brei heen te draaien. Wanneer ik dan begin met de eerste naam te noemen, dat was een gemeente die stond wel degelijk onder een parapluie van een grote afdeling, dat was nl. Vught onderdeel van de afdeling 's-Hertogenbosch, daar is nu de zaak opgelost op de wijze, zoals het hoort. Het bestuur zag daar nl. aankomen dat men in moeilijkheden dreigde te raken, dat er wat plaatselijke tegenstellingen dreigde te ontstaan. Wat is er gebeurd, er is contact opgenomen met het dagelijks bestuur, met het bestuur van de kamercentrale en van Vught heeft nooit iemand iets in de krant gelezen, want voorzover het de kandidaatstelling van de VVD betrof, daar is met volledige inacht neming van de reglementen en precies zoals het hoort de zaak opgelost zonder problemen. Was het nu maar zo dat in de afdelingen die al veel langer bestaan en die denken dat ze hun boontjes volledig zelf kunnen dopen, men zich ook tijdig tot het centrale bestuur of tot het hoofdbestuur wendde, wanneer men daar moeilijkheden kreeg, voorzag. Dat is helaas niet gebeurd, we hebben gehad en daarop zal de heer van den Berg ongetwijfeld hebben gedoeld de problemen in Voorburg, Vlaardingen, Maastricht en Noord-Oostpolder, daarmee zijn we er geloof ik, voorzover de zaak in de publiciteit geweest is, wel ongeveer. Wat is daar nu gebeurd, dat is eigenlijk vrijwel onder een noemer te brengen. In het ene geval, dat van Voorburg, dat van Maastricht, nee Maastricht niet eens, dat van Voorburg, daar had het bestuur de mening dat een groot aantal zittende raadsleden dienden te verdwijnen. Het bestuur heeft de bevoegdheid om een advies te geven aan de ledenvergadering. Het bestuur maakte gebruik van die bevoegdheid, maar de leden zijn bevoegd om van dat advies af te wijken, gelukkig maar, de leden beslissen definitief over de kandidaatstelling. Dat is in Voorburg gebeurd en wat daar als kandidaten lijst uit de bus kwam, bleek nogal af te wijken in het begin van die lijst althans van hetgeen dat het bestuur had voorgesteld. Merkwaaardig is overigens dat een aantal van de bestuurskandidaten wel degelijk nog op verkiezbare plaatsen kwam, dat kan in Voorburg des te gemakkelijker, we hadden daar lijst 1 met de raadsverkiezingen, het is daar de grootste partij, de grootste fractie in de raad met 8 zetels. Wat er toen gebeurd is, dat het bestuur zich niet heeft willen neerleggen bij de meerderheid van de ledenvergadering en toen is er een groep in Voorburg die zich heeft afgesplitst en die is gaan zeggen wij zijn progressief, enz. enz. jullie

begrijpen er niets van. We hebben die zaak in dat stadium toen vrij uitvoerig kunnen onderzoeken, maar toen was het eigenlijk al te laat, de brokken waren gemaakt, maar wat natuurlijk principieel van het aller-grootste belang was, er was een definitieve kandidatenlijst reglementair tot stand gekomen door de ledenvergadering met een grote opkomst zo vastgesteld. En dan is het een goed democratisch beginsel dat in onze partij gehuldigd behoort te worden dat die ledenlijst dan ook wordt aanvaard en dat dat de ledenlijst is en dat men niet kan proberen door dan een hoop herrie te maken, het hoofdbestuur onder druk te krijgen en te zeggen probeer nu maar onder een of andere titel een nieuwe vergadering uit te schrijven en tot een andere beslissing te komen, want anders komen wij met een andere lijst. Het hoofdbestuur is daar niettemin heel ver gegaan in de pogingen om de zaak te regelen. Mevrouw Remt heeft als hoofdbestuurslid voor de Rijkskieskring Leiden een zeer uitvoerig onderzoek ingesteld en daarop precies kunnen aanwijzen waar het bestuur in bestuurskunst en in tact tekort geschoten is, dat heeft de hele vergadering in Voorschoten geaccepteert, ook de betrokkenen. Toen hebben we gezegd, kijk de leden die hebben een beslissing genomen zonder te weten dat wanneer de kandidaten x en y gekozen worden dat dan andere kandidaten zich niet meer beschikbaar stellen, misschien is dat een reden om opnieuw te vergaderen, zodat de leden een beslissing nemen waarbij ze wel weten wat de konsekventies zijn, maar dat kunnen we alleen doen wanneer iedereen zich bij voorbaat bij die nieuwe beslissing neerlegt. Dat hebben de opposanten niet gewild en dan gaat zo'n zaak mis. Dat heeft natuurlijk niets te maken met de progressiviteit van een bepaalde groep of het beter liberaal zijn van een bepaalde groep, want het ging er gewoon om dat de ene groep mensen de andere niet pruimde en omgekeerd. Men doet dan vreemde dingen, ze hebben zich onder andere, en zelfs dat heeft ze niet kunnen genezen, tot de heer Vonhoff gewend en gezegd luister mijnheer Vonhoff wij zijn zo progressief u kunt ons vast wel helpen. Dat kon de heer Vonhoff uitstekend want wie zou daar aan twifelen en zei natuurlijk kan ik u helpen, u zult nu 4 jaar lang moeten wachten, totdat uw kansen gekeerd zijn en dan moet u maar zien dat u aan uw trekken komt. Nog vreemder was de zaak in Vlaardingen, die nu zo onlangs in de kranten heeft gestaan, daar is ook de zaak reglementair heeft die zich voltrokken, daar hebben de opposanten zich tot de heer Vonhoff gewend en die zei nou, weet je wat, als er moeilijkheden zijn bel dan direkt het bestuur op, bijvoorbeeld de algemene secretaris, die kan dan nagaan of er fouten zijn gemaakt. Niemand heeft mij opgebeld, merkwaardig was ook het afdelingsbestuur niet, toen hebben we zelf maar eens aan de bel getrokken, maar ook daar was het punt, er was een groep die had gehoopt op verkiesbare plaatsen die er niet in zaten en dan wordt er een geweldige hoop met modder gegooid er zaten allemaal gevestigde Vlaardingers stonden er nu op de lijst en de jongeren kwamen niet aan hun trekken, toen ben ik eens gaan kijken, want de grootste grieven gingen dan naar een zekere, uit naar een zekere mijnheer Elinks-Schuurman die had niet alleen een dubbele naam maar hij was ook directeur van een advocatenkantoor, ik dacht het begint al aardig op mezelf te lijken, dus ik zal eens kijken wie dat is en die man was ook geen representant van de jongeren. Toen heb ik gekeken wat dat was en deze jongeman die is ongeveer een half jaar geleden advocaat geworden op een advocatenkantoor in Rotterdam, daar begin je niet voorzover ze die al hebben als directeur, maar daar begin je als jongste medewerker, die jongen is een jaar of zes, zeven en twintig, dus ik geef toe niet zo jong als Wiegel toen die begon, maar toch een heel redelijke leeftijd om in de VVD te beginnen met de gemeenteraad en die man is bovendien helemaal geen gevestigde Vlaardinger, daar komt hij helemaal niet vandaan, hij komt uit Amsterdam - ik weet niet of men dat daar wist - en hij hoopt rechter te worden in Rotterdam, dat is ook al iets waarvan je kan zeggen, nou dat zijn geen groot-kapitalisten, het is wel een welvaartswast inkomen, maar daar is het dan ook mee gezegd. Dus ik begrijp die grieven helemaal niet, die worden dan maar zo'n beetje erbij gehaald en het ongeluk is er zijn natuurlijk een aantal persorganen, die jarenlang zitten wachten op het eerste kleine scheurtje, het eerste kleine barstje dat in de VVD terecht zou komen.

En dat is er nu, wanneer je al die zaken die zich hebben voorgedaan, Maastricht, Noord-Oostpolder, op de keper beschouwd, zijn het ongelukkige persoonlijke kwesties. In de Noord-Oostpolder waren er ook twee leden van de zittende fractie tussen wie het niet zo geweldig goed boterde. Het bestuur bracht dus een verstandig advies uit, die zei niet wie men moest kiezen, maar die in ieder geval niet alle twee, waarop er een was die zich bij voorbaat vast liet registreren onder een andere partijnaam en daarmee was natuurlijk de beslissing bekeken, want dat accepteren VVD-leden in het algemeen niet. Ik heb het die goede man nog gezegd dat ik het niet erg verstandig van hem vond, maar dat heeft hij zich niet aange-trokken. Waar dit toe leidt dat is het volgende, er is gezegd wij weten te weinig van kandidaten af, dat heeft de afgevaardigde uit Leidschendam naar voren gebracht en wij weten niet precies over wie wij praten. Natuurlijk is het duidelijk dat in een partij die steeds groter wordt, waar steeds meer nieuwe mensen bij komen, de behoefte aan informatie over kandidaten en over wat er nu precies aan de hand is, dat die stijgt. Ik heb al eerder vanmiddag gezegd, dat wij van plan zijn om het reglement op de kandidaatstelling voor de raadsverkiezingen te herzien, door o.a. de mazen van het net wat dicht te trekken, maar het lijkt juist om daar dan ook als verplichting in voor te schrijven, wat in vele gemeenten al gebeurd, nl. dat men ook over kandidaten op de groslijst informatie geeft. Ik kreeg dezer dagen de groslijst van mijn eigen afdeling onder ogen en daarin werd, vrijwillig, maar dat zullen we in de toekomst misschien reglementair moeten voorschrijven, er werd over de kandidaten van allerlei verteld. Er was inderdaad een jaar of vier en zeker een jaar of acht geleden nog niet zo nodig, want we wisten in het dorp waarin ik woon, precies over wie we het hadden, maar op het ogenblik is dat allemaal door de schaalvergroting en de uitbreiding van het ledental wat anders. En dan heb ik het nog niet eens over de nieuwe afdelingen, maar daar is het allemaal voortreffelijk gelopen, zonder problemen en in een grote opbouwende sfeer. Wanneer ik u zeg dat er in het afgelopen jaar tot nu gerekend 65 nieuwe afdelingen zijn ontstaan in het land, ongeveer en dat in de meeste daarvan met eigen kandidatenlijsten wordt uitgekomen, van die nieuwe afdelingen, dan zeg ik dat is het inderdaad voortreffelijk gelopen en dan moeten we ons van kleine ontsporingen niet te veel aantrekken. Grappig is dat men in al die gemeenten tot de laatste snik over het gevoerde beleid wel eens geweest is, maar dat de emoties loskomen wanneer het toch nog altijd beperkte aantal plaatsen moet worden verdeeld. En dat doet bij ons de ledenvergadering en iedereen of men nou in Vlaardingen woont of in Voorburg, die zeggen het hoofdbestuur moet nagaan of de leden wel de juiste beslissing hebben genomen en het hoofdbestuur moet er voor zorgen dat er echte liberalen op de lijst komen en die moet dan maar de beslissing van de ledenvergadering opzij zetten, die is bij ons aan het verkeerde adres want dat kunnen wij alleen maar doen, wanneer wij een autoritaire partij zouden zijn, waarvan we zeggen het bestuur heeft de wijsheid in pacht en de leden moeten als het erop aan komt hun mond houden. En iedereen die het bij de ledenvergadering niet gehaald heeft en zich daar niet bij neerlegt, die zal daaruit dan maar bepaalde konsekwenties moeten trekken, maar die mag nooit zeggen en in ieder geval niet met recht, naar de pers lopen en zeggen wij zijn de progressieven en ons hebben ze niet gelust, want zij schieten in hun eerste democratische beginsel, het aanvaarden van een genomen beslissing, schieten zij tekort. Applaus. Daarbij kom ik op het punt dat vervolgens is genoemd door de heer Hezemans uit Waterland, die heeft gezegd, nee dit is nog door de afgevaardigde van Leidschendam gezegd, ik heb dus wel iets gezegd over het meer informatie geven, hij heeft gezegd maar de VVD-er manifesteert zich ook zo weinig, hij zit vaak in alle mogelijke besturen maar je hoort daar niet van, want hij slaat zich niet als zodanig op de borst. Wat dat betreft geloof ik dat er in de gunstige zin sprake is van veranderingen, want waar komen al die leden vandaan die wij in het afgelopen jaar erbij hebben gekregen, dat zijn helemaal niet allemaal mensen die vroeger op andere partijen stemde, ook niet allemaal mensen die vroeger niet stemde, voor een groot deel zijn het wel degelijk mensen die al jaren VVD stemden, voor een ander deel, we kunnen dat vaak nagaan, komen ze wel uit andere partijen,

maar voor een deel zijn het mensen die jaar in, jaar uit VVD stemden, maar die nu tijd vonden om kleur te bekennen. En dat kleur bekennen, dat is inderdaad nooit erg de kracht geweest van de liberalen in de laatste 25 jaar en ook niet van daarvoor en ik geloof persoonlijk dat daar op het ogenblik een duidelijke kentering in is te ontdekken. Men bekent kleur men wil lid worden van de VVD, men wil daar voor uitkomen. En ik heb dus even gehoopt dat de klacht die ik hoorde van de afdeling Leidschendam, dat de VVD-ers als zodanig niet met hun overtuiging te voorschijn komen, dat dat wel eens tot het verleden zou kunnen behoren. De ondercentrales en met name de financiële regeling voor de ondercentrales. In de kamercentrale Leiden funktioneerden de regio ook al geruime tijd en die regio's die hebben daar getoont een goede functie te hebben en juist te kunnen zorgen voor de goede doorstroming van gedachten en van organisatorische punten van de kamercentrale naar de afdelingen en omgekeerd, en ook naar het hoofdbestuur. Wij hebben dus in het afgelopen jaar ontworpen een volledig, het hele land bedekkend, net van ondercentrales, daarover krijgen de afdelingen zeer binnenkort bericht en we hebben gezegd de organisatorische structuur van die ondercentrales willen we nog niet op dit moment regelen, want we willen eerst kijken wat in de praktijk de behoefte is. Het heeft nl. niet zo verschrikkelijk veel zin om een prachtig reglement te maken waarin staat wanneer iedereen moet aftreden en hoeveel iedereen moet bijdragen, wanneer je niet weet hoe het zich in de praktijk gaat ontwikkelen. En ik heb toen aan een aantal mensen die om inlichtingen hebben gevraagd, waaronder de heer Hezeman, geschreven, de bedoeling is dat de ondercentrales bepaalde activiteiten van de afdelingen gaan bundelen, een gezamenlijke ledenwerfactie, een gezamenlijke verkiezingscampagne, een gezamenlijke spreekbeurt organiseren, hoe moet je dat betalen, dat is een vrij simpele zaak, want dat is een bepaalde activiteit die men gezamenlijk onderneemt die kost laten we zeggen dat je een spreekbeurt organiseert, die kost met alles bij elkaar f 450,-- dat doet de regio bestaande uit zoveel afdelingen, met zoveel leden, dan moet die f 450,-- die moet worden omgeslagen, ik heb afgeraden om een bedrag ineens te vragen waarvan de bestemming niet vast staat, want voor niets is een liberaal huiveriger dan een bedrag te betalen, zonder dat hij weet wat er exact mee gaat gebeuren. Dus heb ik gezegd, de omgekeerde volgorde je moet eerst je plannen maken en zeggen dat gaat zoveel kosten, willen de afdelingen dat maar bijdragen en je kunt tegelijkertijd beslissen, zowel over het ondernemen van de activiteit, als over het daarvoor uit te trekken budget, een gedachte die zelfs bij Thorbecke al leefde. Nu is het zo dat we in de toekomst misschien wel kunnen komen tot een algemene schaal, maar dat zal de praktijk moeten leren. We zijn er erg voor, dat vooral in de gebieden waar veel kleinere afdelingen bestaan, dat men daar de akties bundeld en dat dat in regio verband of in ondercentrale verband gebeurt, want sprekers uit Den Haag laten komen, is natuurlijk reuze aardig, maar het heeft veel meer zin wanneer men er dan voor kan zorgen dat er een goed gevulde zaal is en zo groot mogelijk publiek, belangstelling van de pers en als men dat gezamenlijk doet dan is ook het betalen van die onkostenvergoeding van die spreker niet zo'n probleem. Wat is nl. het punt? Mevrouw van Sommeren heeft er al iets over gezegd, maar het is echt de bedoeling dat als een kamerlid, als een hoofdbestuurslid of wie dan ook komt spreken, dat de afdeling hem of haar de gemaakte kosten vergoed, niet meer, maar liefst ook niet minder. Ik ontmoette onlangs een afdelingssecretaris, die zei, ja, maar daar krijgen die kamerleden toch een schadeloosstelling voor uit 's Rijks schatkist, maar die schadeloosstelling van die kamerleden, dat is een ander woord voor hun inkomen, voor hun salaris, dat is niet om ook nog eens afdelingen te gaan toespreken, dat moet daar apart naast worden betaald. Dat is een duidelijke zaak en ik wilde u dus ook vragen om daar nog eens aandacht aan te besteden. Applaus.

Mijnheer van Riel zal via die microfoon nog enkele woorden spreken.

Mevrouw de presidente, de zuinigheid der Groningers heb ik vanouds op prijs gesteld, de vraag van mijnheer Zijlstra, als ik het goed heb gehoord, deed mij wel curieus aan bij het beleid van het hoofdbestuur, ik had ver-

1974

Vrijdag 22 maart des avonds 20.00 uur.

jaarl. alg. verg. 1974

Mw. van Sommeren: Dames en heren, hartelijk welkom hier vanavond in Utrecht. Ik weet niet hoevelen er minder geluk hebben gehad dan u en op het ogenblik in andere ruimtes via het gesloten televisiecircuit deze life-uitzending moeten volgen. U bent hier, ik heet via de televisie al die trouwen in de andere ruimtes ook hartelijk welkom. Dames en heren, u weet het, we leven in een tijd, waarin de techniek de meester is, er is me zo juist namens de televisie verzocht met mijn redevoering te beginnen en pas daarna de gasten welkom te heten. Wij zullen ons daarbij neerleggen, ik maak nu al vast excuus aan de gasten. Pas straks zal ik hen toespreken.

Dames en heren, Nederland is maar een klein land, maar heeft binnen West-Europa een strategische ligging, die ons politiek veel meer gewicht geeft, dan het aantal vierkante kilometers dat ons Koninkrijk groot is. En de VVD is bepaald nog niet de grootste partij, misschien de tweede, maar in het binnenlandse politieke krachtenveld zijn we toch een andere faktor geworden. Een faktor van meer gewicht dan enkele jaren geleden en het ene, onze ligging in Europa, is een objectieve constatering, en het andere dat mag ons vervullen met trots. Nu is trots prettig, maar bij het veel grotere aantal liberale leden en kiezers horen verplichtingen, dat is wél eens drukkend, we kunnen niet volstaan met kritiek op de regering, het is natuurlijk de plicht van een oppositiepartij, maar niet de enige. We moeten ten eerste de mensen de harde waarheid durven zeggen en dat schept op den duur toch meer vertrouwen dan bolle taal en opschepperij en bovendien moeten we die mens oplossingen bieden en het een kan niet zonder het andere. Wereldsituatie, Europa, VVD een hoogmoedige combinatie, maar het lijkt mij toch de enige invalshoek van waaruit we reëel kunnen opereren. Onze kiezers kijken naar de televisie, lezen de kranten en trekken hun conclusies en te vaak lijkt de Nederlandse politiek daardoor op dorpspolitiek. Te veel lijkt het of we ons bezighouden met bijzaken, wij kunnen ons eenvoudig geen dorpspolitiek meerveroorloven dames en heren, er is te veel aan de hand. De Frankfurter Allgemeine Zeitung die uiterst betrouwbare krant, weet dezer dagen te berichten dat een lid van het Russische Politiebureau, van zijn kant hoopvol, constateert dat er een verscherping plaats vindt van alle tegenstellingen in de burgerlijke maatschappij, en nou moet u goed luisteren, dat elk ogenblik een deel van die maatschappij een situatie kan ontstaan waardoor de weg wordt ge-effend voor een fundamentele revolutionaire omvorming. Wat deze koele, ongetwijfeld politiek goed geschoolde rus, hier mee bedoeld is duidelijk. Wat linkse zwevers bedoelen met een ander maatschappijmodel, een andere structuur is minder duidelijk, maar juist door die vaagheid is invulling van dit model, van buitenaf als West-Europa mits schades ons vaderland nog verder verzwakt zullen zijn, mogelijk, althans niet denkbeeldig. Iedere verfraaiing van het beeld is onoprecht en daarom niet te hanteren. De Haagse courant kwam dit citaat onder onze ogen brengen. Nederland, dames en heren, kan de wereld niet redden, laten we a.u.b. bescheiden zijn, en we kunnen bovendien de wereld onze wil niet opleggen al schijnen er mensen in Nederland te zijn die dat denken. Nuchtere liberalen constateren gelijk de opstellers van het liberaal manifest dat er drie grote machten zijn die ieder trachten hun eigen machtsgebied zoveel mogelijk uit te breiden, Het liberaal manifest constateert koel dat Rusland zal trachten West-Europa als machtsfaktor uit te schakelen en aan zichzelf dienstbaar te maken, ter wille van de eigen Russische handhaving tegenover China en de VS. Deze finlandisering is het hoofdgevaar, dat wij daarom de NATO in stand houden is duidelijk. Maar er is natuurlijk veel meer, we zullen ook geestelijk weerbaar moeten blijven en net zo nuchter als de opstellers van het manifest de gevaren moeten onderkennen, die ons binnenslands bedreigen en die een verre Rus in het Kremlin, kennelijk doen likkebaarden. En in die binnenlandse situatie speelt onze vergrote VVD een rol en hebben wij als snelst gegroeide partij een enorme verplichting jegens alle Nederlanders die ons hun vertrouwen gegeven hebben. De VVD van Wiegel won onder een brede groep van onze bevolking, geschoolde arbeiders, middenstanders en vooral de jongeren, de gloednieuwe kiezers. Een dergelijke partij dames en heren,

Recording and typing-out of congresses and meetings | short delivery terms

48 van Speykstraat | Rotterdam | The Netherlands

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

heeft maar een plaats in het politieke krachtenveld, het zal u niet verbazen dat ik dat zeg, dat is het midden. Het enerzijds populaire, iedereen wil er zitten, maar ook het riskante midden, waar gedacht en afgewogen moet worden. En het is ook de plaats en dat is belangrijk, waar kennelijk steeds meer kiezers zich veilig voelen en niet alleen in Nederland, maar in alle West-Europese landen waar verkiezingen worden gehouden zien we een vlucht vanaf de vleugels naar het midden. De mens geconfronteerd met een zorgelijke wereldsituatie, vraagt voor zichzelf rust en zekerheid, in werkelijkheid zijn de aantallen mensen, die extreme oplossingen - ter linker of ter rechter zijde - willen, verwaarloosbaar kleiner, ook al schijnen zij door een zekere luidruchtigheid talrijker. Wil de VVD het vertrouwen dat velen ons gaven, waar, wil de VVD weer regeringsverantwoordelijkheid gaan dragen, dan moet zij zich haar positie en de duidelijke voorkeur van de burgers bewust blijven, welke stormen er ook opsteken. De VVD moet rotsvast in het midden blijven, redelijkheid voorop stellen, uitersten vermijden en de echte problemen met realiteitszin tegemoet treden, zonder de pseudo progressieve bolle termen, waarover iedere dag door mensen die wel wat beters te doen hebben, geleuterd moet worden. De echte conservatieven zullen ons voor rot uitmaken, de extreem linksen zullen ons rechts noemen en onze bourgeois-mentaliteit verwijten. De laatste groep krijgt en alles is aan mode onderhevig dames en heren, op het ogenblik dank zij de communicatiemiddelen, misschien wat meer kansen. Vandaar dat de VVD op luidruchtige wijze rechts genoemd wordt. Maar en dat zou ik u toch willen zeggen vanavond, met beide groepen moeten we oppassen, ik ben niet bereid en laat ik dat vanavond heel duidelijk zeggen, de partij naar een van beide zijden te laten trekken, niet naar rechts om zoveel mogelijk ontevreden te trekken en niet naar links omdat het zo modieus is en omdat het in sommige kringen ten onrechte voor intellectueel versleten wordt. Applaus. Hartelijk dank voor dit applaus, dat sterkt me, want het is erg belangrijk dat we dat op het ogenblik met elkaar eens zijn. Ik ben bereid dames en heren heel lang met mensen te praten, ik zal trachten ze te overtuigen, ik ben nooit bereid om voor een lawaaiige groep waar die ook vandaan komt, van links of van rechts, de partij te laten omturnen. Het sterke kader en de kamerfrakties weet ik achter mij. Applaus. Als de ARP onder voorzitterschap van de huidige staatssecretaris van onderwijs, mijn ex-collega de heer Veerman, jaren geleden niet gezwicht was voor een handje vol extreme drijvers onder leiding van een zekere heer Veddema, wie weet nog wie het was, dan bestond misschien nu het kabinet Den Uil niet. U ziet wat zoiets voor gevolgen kan hebben en het is helemaal niet toevallig, cijfers zijn nooit toevallig, dat bij enquêtes blijkt dat in de ARP kader en aanhang niet meer op elkaar aansluiten. Het was het kader, en hetzelfde geldt voor de KVP, wat met de PVDA wilde regeren, omdat beide partijkaders hun oor te luister hebben gelegd bij kleine groepen die modieus praten. De ARP verloor de Veddema's der aarde toch, versleet tegelijkertijd een van haar weinig groten, Biesheuvel en verliest thans haar kiezers. Applaus. En ach, wat zal ik me afzetten tegen de confessionele partijen, het gaat niet alleen om hun, wat gebeurde er met de PVDA. Ze lieten zich immers omturnen door nieuw-links en de kloven in de Nederlandse politiek werden groter dan ooit. Een ontwikkeling zoals wij die in Duitsland zien en die er in de '60er jaren in Nederland heeft ingezet werd hierdoor onmogelijk gemaakt en de patsstelling in de Nederlandse politiek werd daardoor een feit. Niet meer naar voren, niet meer achteruit, maar allemaal vast. En wanneer, u weet hoe dat gaat, de omturning van een paar partijen voor het oog van Neerlands volk, zich in enkele jaren heeft voltrokken, dan verwacht men wat al te gemakkelijk dat het de laatste der grote partijen ook wel zal overkomen. Dat nu zal niet en mag niet, want die laatste partij zijn wij, maar wij mogen niet omgeturnd worden, wij blijven vasthouden aan ons uitgangspunt, de mens een zo groot mogelijk levensruimte te geven, niet alleen materieel, het lijkt wel alsof het alleen daarom gaat, doch ook geestelijk en aangezien alles op dit ondermaanse dames en heren, betaald moet worden komt er wel eens een te grote nadruk op het cijfermatige en op het economische en lijkt het hele politieke debat op een cijfergevecht, dat de mensen maar matig

bekoren. Het gaat echter om zoiets als menselijk geluk, zekerheden en vertrouwen in de toekomst. En wie politiek op welke plaats dan ook, zal dat altijd voor ogen moeten houden, en ik zal niet zeggen, heus niet, dat de socialisten die ons nu trachten te regeren, die normen niet hanteren, maar hun methoden, dames en heren, zijn zo achterhaald en dat is het antwoord op alle vragen van vandaag, dat ze dwang nodig hebben om hun maatschappij te bouwen. En niet alleen dwang, maar ook machtsmisbruik, de machtigingswet die zo nodig was voor de crisis-situatie van enkele maanden geleden, die wordt gehandhaafd voor iets anders. En dat is voor een wetgever heel erg. Het bereiken van socialistische doelstellingen. Wiegel kreeg gelijk. Applaus. Den Uil die worstelde, die wurmde zich in het Catshuis, nadat hij zijn kiezers en zijn regeringsmakers, de KVP en de ARP, inspraak en democratisering had beloofd. En wat kwam er uit de bus een grote macht voor de centrale overheid. Den Uil heeft altijd geroepen toen hij in de oppositie zat, dat de macht van de gekozen volksvertegenwoordiging versterkt moest worden. En wat zien we nu, aangenomen moties door een meerderheid van een gekozen volksvertegenwoordiging in de prullemand. In spraak vanuit de bevolking, dat moest gehonoreerd worden, naar actiegroepen moest geluisterd worden, dat vinden we juist en wat is daar de werkelijkheid? De grootste actiegroep die Nederland ooit heeft gekend, de vrienden van Veronica, worden met argwaan tegemoet getreden, en er worden allerlei drogredenen bedacht om de wensen van deze mensen niet in te willigen. Applaus. Spreiding van kennis, op zichzelf een kreet, iedereen is het ermee eens. Ik zal zeggen wat wij er onder verstaan, dat betekent dat iedereen zoveel mogelijk kennis vergaart, want de kennis die iemand bezit kan hij niet spreiden en wat blijkt hier nou, de wonderolie van de socialisten, de middenschool, waar alle leerlingen van welke begaafdheid en geaardheid dan ook jarenlang bij elkaar moeten blijven. Oh, de sterke en de intelligentsten, die overleven het wel, maar waar blijven de reeds achtergestelde arbeiderskinderen? En dan ziet u het alweer bereikt de socialist het omgekeerde van wat hij beoogd, wat hij heus eerlijk wil bereiken. Het verzet van de communist Bakker tegen dit hersenspinsel getuigde van meer realiteitszin dan de socialisten schijnen te bezitten. Waarom, en daar zou ik het antwoord op willen geven, verkeerd deze regering in zo'n zichtbare kramptoestand, kijk maar naar de buis iedere avond, ze hebben geweldig veel publiciteit hoor, dat wel, waarom pakt alles omgekeerd uit? Oh, ze bedoelen het zo goed, het is heus niet omdat ze het niet goed bedoelen, maar dames en heren, en dat is het antwoord en onthoudt u dat de komende maanden, het socialisme is een gepasseerd station. Applaus. En dat is oorspronkelijk niet de schuld van Den Uil, al zit hij dan wel in het Catshuis, maar zij die d.m.v. nieuw-links de PVDA omturnden in een meer dogmatische, marxistische richting, die hebben niets geleerd, die hebben niet in hun geschiedenis-boekjes gekeken, van een van de grootste vergissingen van Marx, nl. - en onthoudt u dat ook - dat de middengroepen er na verloop van tijd niet meer zouden zijn, dat dacht Marx namelijk. Marx zag enerzijds een proletariaat, en anderzijds hoge rijke uitbuiters, die tegenover elkaar kwamen te staan, het woord polarisatie zal hij nog niet gekend hebben. Z'n hele leer gaat uit dat de middengroepen er niet zijn, en zijn leer gaat ook voor middengroepen niet op, een Verelendungstheorie, herrinnert u zich nog misschien van school, een macht voor het proletariaat, die zijn voor die middengroep niet interessant. Het is een groep van individualisten, die aan het in collectieven denkende Marxisme immers helemaal geen boodschap hebben. En wat was nu de werkelijkheid en dat was ook de vergissing van Marx, dat de middengroep in aantal steeds groter werd, nu kennen we daar moderne trucks voor. Een van die trucks is om nu ook wetenschappelijke ambtenaren, arbeiders te noemen, nou vind ik dat een doorzichtige dialectiek die nodig is om aangepast te blijven aan de leer van de grote voorman. Ik denk wel eens als Marx nog leefde zou hij vast in Nederland gaan wonen. Applaus. Gaat u maar na, in geen geïndustrialiseerd West-Europees land doen de socialisten van deze tijd zoveel Marxisme in hun leer. In geen land zal de hedendaagse profeet Marxuse zo geëerd zijn als in Nederland. En nu is het toch zo merkwaardig dat overal waar dogmatische hervormers bezig zijn dezelfde trucks gehanteerd worden, daar moet je gewoon doorheen gaan kijken.

Een bepaalde groep verklaard zichzelf geëmancipeerd en roept dan verdrietig uit dat de rest van de mensen geholpen moet worden om geëmancipeerd te worden. En dat hiermee de hervormers zichzelf als een soort elite, als een soort leraren, onderwijzers, gaan gedragen, dat ligt voor de hand. Ook dat ze de medemens niet als mondig behandelen en hen voorschrijven wat er gedacht en gedaan moet worden. En nu is het helemaal niet toevallig als je het allemaal uit de historie ziet, dan klopt het allemaal, al is het dan wat vervelend, is het niet toevallig dat de regering Den Uil met een paternalistische, een vaderlijke machtigingswet komt - vader weet immers wat goed voor ons is. Applaus. Ja, alles moet je dan wel verkopen, dat leert de reclame ons ook, dat wordt dan overgoten met een saus van heerlijke tème. Als democratisering, wat was dat ook al weer, en inkomensbeleid, en wat komt daar van terecht, behalve nivellering over de nek van de middengroepen, we horen over structuren en inspraak en over de hele rimram van dergelijke termen, die kan men als men wil de hele dag horen van extreem linkse lieden, als ze zo vriendelijk zijn onze vergaderingen te bezoeken, ik zeg heel bewust, mede namens Hans Wiegel die dat ook zo vaak overkomt, als ze zo vriendelijk zijn te komen, want niets is zo goed om met ze te debatteren en hun balonnen door te prikken en hun te laten zien hoe hol hun termen zijn. Applaus. Ja, ik roep soms om een tolk als ik het allemaal hoor, maar er is geen tolk in Nederland en niemand kan het je uitleggen. Wat betekent, althans geen beëdigd translateur, zoals dat heet. Wat betekent structureel geweld, wat wil zeggen wijzigingen in structuren en nu een hele mooie, weet u het, waar zitten de scharnieren van de ommekeer? Wat is een niet inhoudelijke gedrags consensus? Je kan het ook in omgekeerde volgorde zeggen hoor, dan blijft het hetzelfde. En wat ik nou het ergste zeg, wat betekent, ja, nou word ik helemaal serieus, de opbouw van de nieuwe wereldstad, hoe ziet die eruit en wat zijn de voorwaarden voor meer menselijk geluk in die stad? Onze huidige samenleving die moet kapot, heb ik begrepen, en er moet op de puinhopen een nieuwe opgebouwd worden. Voor dit vage ideaal is geen middel te erg. Provocatie, bezetting, sabotage, chaotisering, overval, aanslag en ontvoering, die verzin ik niet, ik citeer hier uit een boek, wat z'n derde druk al beleefd heeft, naar een strategie en methodiek voor sociale aktie door Piet Drekman, docent aan de Sociale Academie De Horst. En nou vraag ik u dames en heren, ik ben geschrokken toen ik het las en misschien schrok u nu, wat moet hier nu tegenover staan. Hoe maken wij onze jongeren, hoe maken wij onszelf weerbaar. Niet door een sladerop-mentaliteit, maar wel door een bewuste, aan de echte problemen van vandaag, aangepaste ideologie. En dat wil voor mij en ik neem aan voor u, zeggen een modern liberalisme, als er ooit behoefte aan is geweest, dan is het wel nu. Applaus.

In ons liberaal manifest, lang geschreven voor de machtsperiode Den Uil, ik praat niet meer over de regeringsperiode, geschreven ... Applaus

Dames en heren, u heeft het vast allemaal, daar kunt u in lezen wie alles angstig collectief wil regelen, geeft daarmee blijk van een misantropische en trieste instelling. Een maatschappij die daardoor wordt beheerst verkeert in haar nadagen. Laten we dat onthouden. De liberalen willen niet een bepaald menstype creëren, we vinden wel dat we beter richting kunnen geven aan een jonge generatie met durf, dan de huidige socialisten. Deze jongeren zullen dames en heren, en dat ben ik met het manifest van overtuigd, een kracht vormen waartegen, zowel het verzuilde conservatisme, als het romantische anarchisme van links, niet bestand zullen blijken en het is onze grootste kracht, dankzij Hans Wiegel, de jongeren in grote getalen bij ons gekomen zijn. Applaus. Als je anderen aanvalt, moet je ook zelf schuld bekennen, de liberalen in Nederland zijn veel te laat strijdbaar geworden, ze zijn zich te laat hun opdracht bewust geworden, de verhalen over verrechtsing over poejadisme, die zijn wel belachtelijk, maar eigenlijk ook verdacht, omdat bij een eenvoudige programvergelijking al duidelijk is dat het liberalisme zich de laatste 10 à 15 jaar maar vooral in de laatste 10 jaar heeft ontwikkeld tot een moderne ideologie, die rekening houdt met de mens van vandaag, zoals hij geworden is na 25 jaar van toenemende industrialisatie en toegenomen welvaart en die nu zegt stopt de groei, die handelt in wezen hoogmoedig en a-sociaal. Zolang

nog niet ieder deel heeft aan de welvaart, zolang er nog problemen zijn, die alleen met de zogenaamde supertechniek oplosbaar zijn, mag er geen demagogie bedreven worden met een stop van de groei. En ik noem dat demagogie omdat iedereen kan nagaan, dat Nederland geen eilandje is maar een onderdeel van West-Europa. Rotterdam zal ondanks de oliecrisis blijven groeien, zolang de Duitsers niet net zo gek zijn geworden als de Nederlandse anti-groei profeten. Applaus. We zullen deel blijven hebben aan het economische leven van West-Europa, oh, de regering kan er nog een hoop aan doen hoor, ze kunnen er voor zorgen dat behalve Perzië een van onze grootste olie-leveranciers, ook nog andere landen boos op ons worden. En je kan ook nog de multi-nationale ondernemingen zo ontzettend gaan treiteren, dan tenslotte de groei wel afneemt. Maar dames en heren, wat is het gevolg, de armsten worden daar niet beter van, integendeel, we kunnen hoogstens onze eigen mensen en vooral de allerbeste de moed in de schoenen doen zinken. En Den Uil weet heel goed dat hij de problemen van de armsten niet oplost door nivellering, hij moet beseffen dat hij gedwongen door een kleine groep partij-ideologen, ik zou bijna zeggen partij-idioten, applaus, een deel van ons volk ophitst tegen een ander deel door steeds op die afgunst te spelen, daardoor maak je die zwakken niet sterk en door beschuldigend te wijzen naar die ondernemers, polariseer je binnen de samenleving. En wie de geschiedenis van de polarisatie tussen de Groenenveldbond en de bedrijfsgetrouwe vakbondsmensen bij Hoogovens in de kranten heeft gevolgd, die weet welke gevaren er hem bedreigen. We polariseren ons kapot en wie er uit de verte staat te lachen, dat heb ik u gezegd. Nu al heeft de PVDA, samen met haar bondgenoten, in verschillende provincies, we staan voor statenverkiezingen dames en heren, het initiatief genomen de VVD en hier en daar ook de christelijke partijen uit het bestuur weg te polariseren. Wie is er de schuld aan de polarisatie? Applaus. En nu zijn er socialisten, die dit alles net zo zien als wij, en die zich net als wij afvragen, waarom onze samenleving uit elkaar gepolariseerd moet worden en die heel goed weten dat de Russen, die beweren defensief te zijn, een enorme strijdmacht bezitten, veel te groot om defensief te zijn, met 2 à 3 keer zoveel tanks dan de NATO en een onderzeeboot-vloot die de machtigste ter wereld is, die over alle zeeën om ons heen ligt, daar hoef je geen paranoia, geen vervolgingswaan van te krijgen, maar je mag het wel even zien, maar die socialisten weten ook dat diezelfde Russen echt niet bang zijn voor een NATO-overval, maar dat ze in tegendeel wel degelijk politiek offensieve bedoelingen hebben, al was het maar om ons onder druk te kunnen zetten, en wat is er mooier voor de Sovjet-Unie, West-Europa als een uitgegeten vrucht onder politieke druk te brengen. Gelijk met de toegenomen kracht van de Warschau-pact landen, neemt de georganiseerde intimidatie en indoctrinatie toe. Ik citeerde uit een bestand boek. En nu hoeft u me geen antwoord te geven, maar hoe is uw reactie daarop, hoe denken velen mensen zonder het uit te spreken, hoe velen praten met vrienden over de toekomst van hun kinderen in besloten kring, dat vooral de buitenwereld het niet zal horen? Nou ik zal het dan wel hardop zeggen, als wij er met zijn allen niet aan gaan staan, dan gaat dit land naar de knoppen. Applaus. Dat is in wezen wat er in het geding is en we moeten er heel gauw wat aan doen. Of we moeten zorgen dat onze kinderen uitstekend Engels leren spreken om op tijd weg te wezen, Ik had dit voor u al opgeschreven voor dat Gerard Cornelis Reve dit zondag zei, ik denk over bevolkingsgroepen als gekleurden en arbeiders, gans anders dan hij, maar toen hij dit zei voor de televisie, dacht ik hé, er zijn er meer die zo denken. En nu zal ik nooit zeggen, dames en heren, dat de democraat en goede Nederlander Den Uil, deze hele ontwikkeling goedkeurt, en ik zal niet zeggen dat de minister van onderwijs van Kemenade denkt zoals Rekman, waarvan ik het boek citeerde, ik zal geen moment zeggen dat de KVP en de ARP zo denken, laat staan zo handelen, maar waarom houden ze dan hun mond? Waarom wordt er populair gepraat over vermindering van de defensie en waarom wordt je voor rechtse reactionair uitgemaakt, als je de stelling van Rekman en de zijnen verwerpelijk acht? Iedere rechtgeaarde sociaal-democraat, iedere christen-democraat, zal als onze democratie en onze vrijheid hun lief zijn, en dan ben ik overtuigd dat dat zo is, en altijd zo zal zijn, die zal dan net zo moeten voelen

maar dan zal hij zijn stem moeten verheven. Den Uil en de zijnen hebben al te lang mee geleuterd in het nieuwe holle jargon om als regering nog stelling in te kunnen nemen tegen de uitholing door uiterst links, alleen daarom al moeten ze weg, de mensen moeten weer vertrouwen krijgen. Applaus. We willen in dit land blijven leven, we willen de toekomst voor onze kinderen goedmaken, we moeten weer toekomst voor die kinderen zien en dat hangt niet alleen maar af van een gezond financieel-economisch beleid, hoe onmisbaar en belangrijk dat is, in wezen hangt het af van het geestelijk klimaat, dat de nieuwe regering weet te scheppen en van de inspiratie van de nieuwe regering. Het zullen de allerbesten moeten zijn uit de democratische partijen, die op deze basis wensen deel te nemen, een sterke steun uit het parlement is eerste voorwaarde. Een nationale club van sterke mannen zonder deze parlementaire steun is al spoedig tot machteloosheid gedoemd, maar de samenwerkende partijen, de democratisch samenwerkende partijen, zullen het er geheel eens over moeten zijn, over de essentiële uitgangspunten, als de democratie en de verdediging van onze vrijheden. Dat verwachten de burgers van ons, al diegenen die op ons gekozen hebben en die nog op ons zullen gaan stemmen, dat verwachten ze van ons en terecht. Dames en heren, wij staan klaar onder de inspirerende leiding van Hans Wiegel. Applaus.

Heel hartelijk dank voor dit applaus dames en heren, het sterkt me in de overtuiging dat we met elkaar op de goede weg zijn.

Dames en heren, alvoor ik de politieke leider Hans Wiegel het woord zal geven, moet ik als voorzitter van deze vergadering, nog enkele aangename plichten vervullen. Ik zou allereerst welkom willen heten onze ere-leden: mijnheer van den Berg en zijn echtgenote, de heer van der Pols en zijn echtgenote, de heer Dettmeijer en zijn echtgenote, de heer Abspoel. Ik zou welkom willen heten een paar buitenlandse gasten, allereerst onze Belgische vriend de heer van der Brugge, zijn vlaamse liberale partij heeft gezorgd voor de winst in België, de Waalse partij heeft het iets minder gedaan, maar een heel hartelijk welkom voor onze vriend van der Brugge uit Vlaanderen. Applaus. En then ladies and gentlemen, we also welcome most cordial, Lord Gladwin, one of the most distinguished representatives of modern liberalism, floor-leader in the House of Lords, supporter of European integration from the very beginning. Applaus.

Lord Gladwin, after a great career as an ambassador you did play an important role in the British parlement, we congratulate you warmly on the enormous increase in liberal votes the last elections. Applaus.

As a result of the district-system, nearly half a million votes, will necessary for one seat. One conservative or one labour vote had then times the value of one liberal vote, ladys and gentlemen. Applaus.

That is the district-system. Lord Gladwin is a little bit Dutch, one of his incestors was a cousine of Johan de Wit. In one of his books Lord Gladwin writes: "I like to think that I may have some drop of blood of the family of the great Dutchman, who was so unfortunately thorn to pieces by the mob". In the European parlement he used to get on with our two liberal parlementarians, a member of the liberal group, in which he plays a very active role. We are looking foreward to a closer corparation with all European liberal parties, to prepare ourselves for European union as greet upon the Paris-congress of liberal international of oktober 1972. Dames en heren, ik zei u in het begin, vanwege de telecommunicatie-middelen moest ik eerst met mijn redevoering beginnen, ik hoop dat de ere-gasten mij dat niet euvel zullen duiden en als ik terugkeer naar de laatste regel van mijn inleiding dan begrijpt u dat het nu logisch is dat ik nu het woord geef aan onze politieke leider Hans Wiegel. Applaus. ↓

Mevrouw de presidente onze aandacht zal gericht moeten blijven op een verdere verbreding van onze aanhang. We zullen moeten zoeken naar een nieuwe meerderheid. De VVD zal daarom een duidelijke winst moeten boeken bij de katholieke en gereformeerde kiezers, maar dat is niet voldoende. De VVD zal er ook voor moeten zorgen dat de kiezers die in het verleden op de PVDA en op D'66 hebben gestemd inzien dat de VVD ook voor hen een goed alternatief kan zijn. Dat mevrouw de voorzitter hebben u en ik in het

nummer van ons partij blad van 14 september van het vorig jaar aangegeven, als de leidraad van ons politiek handelen. En daarmee zetten wij de koers voort, die wij sinds de oprichting van onze partij varen. Toen Oud in 1947 via een publicatie in het Algemeen Handelsblad er blijk van gaf dat hij, en dat vele vroegere leden van de Vrijzinnig Democratische Bond met hem, zich niet thuis voelden in de PVDA, reageerde Stiker de man onder wiens bezielende leiding, het liberalisme na de oorlog in de Partij van de Vrijheid gestalte had gekregen onmiddellijk. In zijn reactie op Oud's initiatief schreef de heer Stiker, dat als het tot oprichting van de nieuwe partij, waarin de Partij van de Vrijheid en een aantal vrijzinnig democraten zich zouden kunnen verenigen, zou komen, deze partij - ik citeer - zou zijn en zou moeten zijn een sterke progressief gezinde partij, die allen omvat voor wie de geestelijke vrijheid primair is, de sociale gerechtigheid plicht en die het economisch leven niet willen zien verstarren in het keurslijf van een socialistische dogmatiek, die uiteindelijk in staatsabsolutisme moet eindigen. Dames en heren, op die grondslag is in 1948 onze partij opgericht. Of uit het samengaan van liberalen en vrijzinnig democraten een krachtige partij zou kunnen groeien werd in die tijd zowel buiten onze partij, als in onze partij, betwijfeld. Er werd gesproken van een experiment, en aan de vooravond van de Statenverkiezingen van 1958- Statenverkiezingen die onze partij grote winst brachten, Statenverkiezingen ook die de val van het laatste kabinet Drees een rood, roomse coalitie inluiden - op dat moment kon Oud terecht constateren dat de oprichting van de VVD geen gewaagd experiment was gebleken, dat het goed ging met onze partij en dat de leden en kiezers van de VVD gekomen uit verschillende kampen, alle liberalen waren van hetzelfde vlees en bloed. En mevrouw de voorzitter, net als in 1958, toen Oud dat constateerde, kunnen wij op dit ogenblik constateren dat de oude en de nieuwe aanhang van onze partij misschien in het begin wat onwennig tegenover elkaar hebben gestaan, maar op dit ogenblik eensgezind in een hechte groep gezamenlijk zich inzetten voor een verdere groei van het liberalisme in ons land en het woord van Oud en het woord van Stiker geldt ook thans. De liberale niet aan tijd gebonden beginselen zijn wat sommige van onze tegenstanders ook beweren, ook nu, ook in 1974 bron van onze politiek, liberale beginselen hebben een blijvende aantrekkingskracht, dat blijkt ook b.v. uit het feit dat sommige politici van andere partijen nu plotseling het stempel van de echte liberalen willen dragen. Dat soort zgn. echte liberalen, dat soort wil alleen opstaan als blijkbaar van het etiket liberalisme winst wordt verwacht. Mevrouw de voorzitter, ik spreek wat dat betreft heb je altijd rekening te houden met situaties waar je dagelijks mee te maken hebt en het is nu nog steeds niet zo dat mevrouw voorzitter van de tweede kamer is, dat komt nog wel eens een keer, Mevrouw de voorzitter, wij kijken daar rustig tegen aan, we zien wel wat onze tegenstanders zeggen en we gaan onder de stroom van het pogen van onze tegenstanders, om onder onze duiven te schieten, rustig door. Wij werken verder in onze partij aan een modern en zich steeds vernieuwend liberaal beleid. Ik geloof, mevrouw de presidente dat het juist is dat ik mijn betoog vanavond begin met het maken van een aantal opmerkingen gericht op het specifieke van deze verkiezingen, dit zijn Statenverkiezingen en het gaat daarbij in de eerste plaats om, om te proberen om voor elke partij het aantal zetels wat zij heeft in de provinciale staten uit te breiden, dat geldt ook voor onze groepering. En voor onze groepering komt er nog wat bij, het gaat er ons ook om, om te proberen in die provincies waar wij tot nu toe niet in het college van Gedeputeerde Staten vertegenwoordigd zijn, dat geldt voor wat betreft de nieuwe provincies, in Overijssel, Brabant en Limburg, dat geldt voor een oude provincie, waar wij vroeger wel in G.S. vertegenwoordigd waren maar nu niet meer, ook voor Groningen, dat wij willen proberen dat er een uitslag komt, woensdag, die ertoe zal leiden dat wij in alle elf provincies van ons land in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd raken en in die provincies waar wij nu al een gedeputeerde hebben, willen wij die gedeputeerde houden. Applaus. Mevrouw de voorzitter, ik zeg dat niet zonder reden. Want binnen de PVDA bestaat onder de druk

van de linkervleugel van die partij, een stroming die streeft naar het buitensluiten van sommige partijen, waaronder de onze, bij de vorming van de dagelijkse besturen van provincie en gemeente. Die stroming in de PVDA wil de polarisatie die deze partij op dit ogenblik uit eigen belang op het terrein van de nationale politiek in de ijskast heeft gezet, verleggen naar provincie en gemeente. Wij zijn van opvatting dat dat niet alleen in strijd is met de geest van provincie- en gemeentewet, wij zijn ook van opvatting dat dat in strijd komt met de kwaliteit van het bestuur van de provincie en van de gemeente. Applaus. En mevrouw, de voorzitter, als, en dat moet de PVDA goed beseffen, als de polarisatie die sommigen in die partij willen verleggen naar provincie en gemeente als die doorgaat, dan kan dat betekenen dat de PVDA in die provincies waar zij zelf in de minderheid verkeert, dat zij daarmee bereikt dat zijzelf door andere partijen buiten spel wordt gezet als een soort van reactie op datgene wat de socialisten voorstaan in die gebieden waar zij zelf wat in de melk te brokkelen hebben. Wij zeggen er vanavond dit van dat we hopen dat het zover niet zal komen en we zeggen er vanavond ook dit van dat onze partij in provincies en gemeenten goed samenwerkt zowel met confessionelen als met socialisten en dat we hopen dat dat zo blijft. En ik dacht dat het juist is dat wij aan de vooravond van de Statenverkiezingen een dringend beroep doen op de redelijk, de verdraagzame, de constructieve krachten binnen de PVDA om er voor te zorgen dat hun partij de heilloze weg van de polarisatie in de provincie niet zal inslaan. Applaus. En het gaat bij de komende Statenverkiezingen niet alleen om de toekomstige samenstelling van het bestuur van provincie en gemeenten, het gaat ook om het feit dat door iedereen, vriend en vijand, van het kabinet Den Uil, de komende verkiezingen worden uitgelegd als een graadmeter van de landspolitiek, als een soort test-case voor het beleid van het kabinet Den Uil en van ons beleid. Mevrouw de voorzitter, daar zal ik uiteraard het belangrijkste deel van mijn rede aan wijden en ik geloof dan ook dat het verstandig is dat we aan allerlei incidenten voorbij gaan. Ik spreek vanavond niet over de kwasi-heldhaftige poging van de regering om in de lente van het vorig jaar nog allerlei veranderingen aan te brengen in de rijksbegroting van '73. De regering is wat dat betreft op haar nummer gezet door een kamermeerderheid. En ik geloof niet dat wij ook moeten spreken over bijvoorbeeld de koehandel die er heeft plaatsgevonden tussen het kabinet Den Uil en de kamermeerderheid over de subsidies aan de pers. Daar kun je lang over praten, misschien kun je er ook wel van zeggen dat we, wat dat betreft, in een merkwaardig land leven zo langzamerhand. Applaus. Want te zien dat een of ander radiostation waar zeer velen en het is geen omroepvereniging zeg ik tegen de heer Keizer, maar wel een radiostation, waar zeer velen naar luisteren, dat dat radiostation verboden moet worden terwijl een krant, het dagblad De Tijd wat bijna niemand meer wil lezen, dat die krant moet worden gesubsidieerd. Applaus. En ik spreek vanavond ook niet over de manier waarop de regering de benzine-distributie heeft aangepakt, als je conferencier zou zijn, zou je daar wel uren mee kunnen vullen, ik praat er niet over, zand erover, het is een gedane zaak. Applaus. Het gaat mij vanavond om de hoofdpunten van beleid. En ik geloof dat die hoofdpunten inzet zijn, omdat de kiezers eind maart kunnen beoordelen wat het kabinet Den Uil op die hoofdpunten ervan heeft terecht gebracht. In vergelijking met wat het kabinet Den Uil had beloofd toen het nog in de schaduw stond, in vergelijking met de kabinetten De Jong en Biesheuvel wat zij toen hebben gepresteerd, daar gaat het om, als het gaat om de landspolitiek. En ik begin dan mevrouw de voorzitter, u zult dat begrijpen, met de woningbouwpolitiek. Ik heb daar vier jaar lang, namens de tweede kamerfractie van onze partij over moeten spreken, en ik herinner mij van die vier jaar, in ieder geval nog heel goed de debatten die ik toen heb gevoerd met mijn PVDA-collega van den Doel, die later professor is geworden. Applaus. Elke keer, elke maand moet ik zeggen, als de woningbouwcijfers tegen vielen, stelde de heer van den Doel vragen, elke keer als er een groot debat kwam in de tweede kamer over de woningproductie, kwam hij met een

motie waarin werd gevraagd om zo'n beetje 5.000 huizen meer. En nu gaat het om de feiten, onder het bewind van het kabinet De Jong en het kabinet Biesheuvel opgevoerd, aanzienlijk, tot ongeveer 55.000 huizen per jaar. Dat is een eerste feit. Tweede feit is dat in dat totale pakket er een geweldig groot aantal gesubsidieerde huizen is opgenomen geweest, en een derde feit is, dat onder de kabinetten waaraan wij deelnamen de werkloosheid in de bouw bestreden is. En nu gaat het vandaag om de vergelijking tussen ons bouwbeleid en het bouwbeleid van het kabinet Den Uil. En een feit is, en dat is het eerste feit dat ik van het kabinet Den Uil wil noemen, dat de werkloosheid in de bouw aanzienlijk is toegenomen. Een tweede feit is, dat het nieuwbouwprogramma door het kabinet Den Uil doelbewust is verlaagd en het meest interessante is, dat zou je dan verwachten onder een socialistisch bewind, dat met name bijvoorbeeld de bungalowbouw zou instorten, en dat is niet gebeurd, die is op peil gebleven. Troetelkind van socialistisch bouwbeleid, de woningwetsektor, die is het die in elkaar ploft en elke kiezer kan zelf beoordelen welke regering, wat voor soort regeringsbeleid, heeft er toe bijgedragen dat de woningnood het beste werd aangepakt, of ons beleid, of het beleid van het kabinet Den Uil. En dames en heren, wat geldt voor de woningbouwpolitiek, geldt idem dito met een ster ook voor het regionale beleid. Onze partij-genoot, oud-minister Langman, heeft in de periode van zijn ministerschap van economische zaken, de nota "Noorden des Lands" gepubliceerd. Die nota werd toen in een eerste commentaar van de PVDA, flessetrekkerij genoemd. Dat is genuanceerde oppositie, daar kunnen wij het niet bij halen. Applaus. Later heeft de heer Weringa die woorden wat terug genomen, maar vasthield de PVDA aan haar stelling, dat het kabinet Biesheuvel ernstig in gebreke bleef, bij de aanpak van de problemen in de regio. En nu moeten de heren het zelf doen. En nu blijkt dat onze partij, op onze tegenbegroting meer geld voor het regionaal beleid heeft moeten uittrekken dan het kabinet Den Uil willen doen. Nu blijkt ook dat wij hebben moeten vragen per motie om de onderwijsvoorzieningen voor het Noorden uit te breiden. Nu blijkt ook dat in ons tegenplan wij betere wegverbindingen tussen de regio's en de randstad hebben bepleit. En ook daar geldt dat iedereen zelf kan beoordelen welk regionaal beleid was het beste, ons beleid of het beleid zoals dat op dit ogenblik wordt gevoerd. En wat geldt voor het algemene regionale beleid, geldt ook voor een heel specifiek onderdeel, dat van de spreiding Rijksdiensten, voorbereid door twee liberale ministers, de heer Langman, die hier straks zal spreken en de heer Geertsema die in de zaal zit, mijn voorganger als fractie-voorzitter. Wij zijn blij, mag ik dat ook zeggen, mevrouw de presidente, dat hij hier in ons midden is. Applaus. Zij beiden kozen als uitgangspunt dat de spreiding Rijksdiensten er in de eerste plaats op gericht zou moeten zijn, dat de positie van de regio zou moeten worden versterkt, en in de tweede plaats - ik herinner me nog heel goed dat toen de heer Geertsema minister van Binnenlandse Zaken was en hij af en toe een fractievergadering bijwoonde, toen dat vraagstuk van de spreiding van de Rijksdiensten aan de orde kwam, dat hij zei ja we moeten dat toch met alle voorzichtigheid hanteren, dat hij daarbij ook als uitgangspunt had gekozen dat juist omdat de spreiding Rijksdiensten zo ingrijpt in het persoonlijk leven van elke ambtenaar en zijn gezin, die erbij betrokken is, dat die spreiding in perfect overleg met ambtenaren-organisaties aangepakt moet worden. Mevrouw de voorzitter, wat gebeurd er nu? In de eerste plaats zijn de ambtenaren-organisaties razend en in de tweede plaats zegt de vice-voorzitter van de industriebond NKV - we citeren hem met grote belangstelling - tot de vice-voorzitter van de industriebond NKV in Limburg dat die het beleid van het kabinet Den Uil op dit punt bij de besten af vindt. Ook al weer ... applaus, een oordeel dat ik niet graag, gezien alle verhalen over ons, zou willen gebruiken. Derde punt, milieubeleid. Over dat punt is door de PVDA en haar partners, is het beleid van de kabinetten De Jong en Biesheuvel altijd te licht bevonden, maar is wel in die tijd een enorme wetgevende arbeid verricht, de wet op de luchtverontreiniging, de wet op de verontreiniging oppervlakte wateren, en ook de urgentie-nota "Milieuhygiëne" is toen tot stand gebracht. En dames en heren, als wij nog in

het kabinet hadden gezeten, dan was nu al het wetsontwerp op de geluidshinder ingevoerd, dan was nu al geprobeerd om het saneringsplan voor de Rijnmond door te zetten en dan hadden de kamer nu al voorstellen bereid tot herziening van de hinderwet. Maar ik dacht, en ik geloof dat we dat rustig vanavond kunnen zeggen, dat wij het in gebreke blijven van minister Vorrink, op haar eigen terrein, haar niet al te kwalijk moeten nemen. Zij heeft het druk. Applaus. En ik lees van haar allerlei interessante uitspraken, zij heeft laatst - ik dacht dat wij, althans onder dit kabinet aan opvattingen moesten delen - ze heeft laatst de hoogst excellente gedachte gelanceerd om de vergaderingen van de ministerraad voortaan openbaar te laten zijn, en ik geloof ook dat wij dat moeten toejuichen omdat wij dan binnenkort worden getraceerd op gratis openbare voorstellingen van het Catshuis cabaret. Applaus. Misschien zijn die gratis, gratis is niet, goedkoop is het wel. Het defensiebeleid van deze regering, goedkoop, mevrouw de presidente, en dat het kabinet Den Uil vlak voor de Statenverkiezingen goede sier tracht te maken van het aankondigen van een verkorting van de diensttijd, van een verhoging van de wedde. Goedkoop met name ook daarom, omdat van dit kabinet niet te verwachten is, dat zij, en dat het de defensie-uitgaven op peil houdt en ik geloof als dat zo is, en als alleen in de richting wordt gewerkt van de verkorting van de diensttijd en de verhoging van de wedde, dat het ten koste zal gaan van de investeringen. En dan geldt, in deze zin, dat dan ook het oude spreekwoord: "Goedkoop is duurkoop", nog steeds opgeld zal doen. Zoals de heer König van DS'70 het zei: "als dat doorgaat, betekent het dat we een leger krijgen dat goed wordt betaald, dat we een leger krijgen dat kort dient, maar dat we ook een leger krijgen dat niet de wapens heeft die het in staat stelt om zich tegenover een eventuele aanval te verdedigen". Ik dacht dat een zeer wezenlijk punt was. Applaus. In verband met de defensie-politiek kan ook het buitenlands beleid worden genoemd. Wij zijn van opvatting dat de minister van der Stoep probeert, dat beleid evenwichtig te voeren. Hij ijvert voor handhaving van de Atlantische banden, hij ijvert voor een versterking van de Europese Gemeenschap. Maar wordt voor de voet gelopen, beter gezegd hij wordt onder de voet gelopen, door allerlei ministers, die zich bezig houden met het buitenlandse beleid. Die elkaar tegenspreken die zich beijveren in het maken van, laat ik het ook al weer genuanceerd zeggen, van allerlei onverstandige opmerkingen. B.v. een uit het recente verleden. Iran dat na de arabische olieboycot, als olieleverancier voor ons land buitengewoon belangrijk werd, is voor de bereidheid die het toonde om ons land olie te leveren, eind november door de minister-president beloond met een beschuldiging dat dat land gebruik zou maken van de situatie om de olieprijs op te jagen. Mevrouw de voorzitter, laten we maar hopen dat we in de toekomst nooit met een effectieve olieboycot te maken krijgen. Applaus. Het onderwijs, daarvan is onze partij van mening dat de taak die de overheid op dat terrein heeft een buitengewoon belangrijke is. Juist, omdat vanuit onze liberale beginselen wij van mening zijn dat iedereen een gelijke kans op ontplooiing hebben moet. Vandaar dan ook dat we hebben meegewerkt aan een snelle groei van de onderwijsuitgave. Maar wij zijn van opvatting dat het hem niet zit, het verschil tussen bijvoorbeeld het huidige kabinet en voorgaande kabinetten, het verschil in de onderwijs politiek hem niet zit in de eerste plaats in datgene wat men aan centen en guldens op de begroting uittrekt. Het gaat om veel wezenlijkere verschillen, om principieële verschillen. Mevrouw de voorzitter, wij willen geen onderwijs beleid waarvan de uitgangspunten zijn, zoals minister van Kemenade die heeft geformuleerd, nl. het geven van uitdrukking van de veranderingen die men in de samenleving noodzakelijk acht, Wij streven naar een onderwijs dat opleidt tot mondige mensen, tot mensen die zo breed mogelijk worden geïnformeerd over alles wat er in de samenleving leeft en die daarna zelf beslissen welke verandering in de maatschappij zij zelf noodzakelijk achten. Applaus.

En een tweede verschil dames en heren, tussen de socialistische en liberale onderwijspolitiek is de proeve uit ons beider houding t.o.v. de middenschool. Onze partij is van oordeel dat de middenschool kan leiden tot aanpassing naar beneden toe, tot nivellering, en die nivellering - een nivellering waar geen machtigingswet voor nodig is - achten wij zowel in strijd met ons ideaal van gelijke kansen voor iedereen, als ook niet in het belang van onze maatschappij. En ik ben daarmee gekomen tot het vraagstuk en een aantal vraagstukken wil ik noemen, vraagstukken die met name op dit ogenblik leven in deze coalitie en die aantonen in welke moeilijke positie de regeringspartijen zitten. Want wat geldt voor de immaterieële nivellering die het kabinet Den Uil voorstelt, geldt ook voor de materieële nivellering. Het kabinet Den Uil laat geen enkele twijfel bestaan over zijn socialistische bedoeling, die blijken uit de loonpolitiek, die blijken uit belastingbeleid, die blijken ook uit behandeling van de zelfstandigen. Deze week nog hebben wij de NVV-voorzitter Kok in opperste verbazing horen roepen, dat de regering nog meer nivelleerde dan de vakbonden hadden gevraagd. En ik geloof dat uit die woorden en uit die houding precies blijkt waar die kabinet naar toe koerst. Mevrouw de voorzitter, toen in september het kabinet Den Uil kwam met een aantal belastingvoorstellen, toen is daar een geweldige discussie over geweest in de kamer, over het standpunt van het kabinet dat de inflatiecorrectie niet door moest gaan, over het voorstel van het kabinet om de huurwaarde van de mensen die in een eigen huis wonen te verhogen, over de vermogensbelasting en over de fiscale oude dagsvoorziening voor zelfstandigen. En heel interessant vonden wij het toen dat in bewoordingen woordvoerders van KVP en ARP, dat in bewoordingen zij onze kant kozen, maar dat zij ook toen het op stemmen aankwam, zwichten voor het machtswoord van de regering, misschien was dat ook wel begrijpelijk aan de ene kant, omdat als zij niet waren gezwicht voor het machtswoord van de regering, dat er ongetwijfeld nieuwe kamerverkiezingen waren gekomen. En ik dacht, mevrouw de voorzitter, ik ben niet zo'n knap voorspeler, dat als er nieuwe kamerverkiezingen zouden komen, die niet tot enorme winst voor de confessionelen zouden leiden. Maar aan de andere kant was het toch ook onbegrijpelijk dat zij zijn gezwicht toen voor het machtswoord, omdat toen ze dat deden, zij daarmee precies datgene deden, dat omgekeerd was aan het beleid dat zij samen met ons, jarenlang hebben gevoerd. En Aantjes, fractievoorzitter van de ARP, heeft laasts gezegd, dat zijn partij en dat de KVP erin geslaagd zijn een aantal socialistische plannen tegen te houden. Die uitspraak tekent de positie van ARP en KVP. Die partijen moeten remmen, die partijen moeten tegengas geven, terwijl zij als er nog steeds een confessioneel-liberale coalitie had bestaan, zij gezamenlijk, gelijkwaardig, met ons een evenwichtig pakket van maatregelen hadden kunnen ontwerpen. Applaus. Mevrouw de voorzitter, wat geldt voor de belastingpolitiek, geldt ook voor het beleid t.a.v. de zelfstandigen, onder het kabinet Biesheuvel is een begin gemaakt met de fiscale oude-dagsvoorziening voor de zelfstandigen. Hebben wij ook de problemen van de zelfstandigen, een integrerend onderdeel van het kabinetsbeleid gemaakt, hebben we de eerste stappen gezet op de totstand koming van een volksverzekering arbeidsongeschiktheid, de houding van het kabinet Den Uil toont precies aan dat men een heel andere kant uit wil. Dat blijkt uit het hooghartig negeren van de motie Kruizinga, dat blijkt ook uit het gesol door de regering, en door met name minister Lubbers, met de motie van de Anti-revolutionair Schouten, blijkt ook uit het indrukwekkende en eensgezinde optreden van alle middenstandsorganisaties op een protestvergadering eind januari van dit jaar. En het blijkt misschien wel het meest duidelijk uit de reactie uit middenstandskringen op de maatregelen die de regering deze week bekend heeft gemaakt. Onze reactie daarop is dat de zelfstandigen weer het kind van de rekening worden. Sluitpost van het kabinetsbeleid. En de voorzitter van de katholieke middenstandsorganisatie vroeger directeur van de KVP de heer Perquin, heeft gezegd, dat hij het middenstandsbeleid van het kabinet Den Uil schandalig vindt, wij zijn het daarmee eens, mevrouw de presidente. Applaus. Maar het is niet alleen zo dat de confessionelen in moeilijkheden komen, ook is het zo dat de PVDA nu wat schichtig alle kanten zit uit te kijken. Een tijdje terug heeft de minister-president gezegd dat ieder die een inkomen verdiende van bruto f 16.000,-- per jaar, dat die er in 1974 op ach-

teruit zal gaan, dat is veranderd, het keerpunt is nu gelegd naar f 17.500. Maar wij zeggen ook daarvan dat dat onaanvaardbaar is. Wij zeggen ook daarvan dat wij net als de regering, belastingverlaging voor de lagerbetaalden willen, maar wij zijn ook van opvatting, mevrouw de voorzitter, dat de belastingverlaging die de lagerbetaalden krijgen, dat die onvoldoende is. En dat zeggen we niet alleen, dat blijkt ook heel precies uit de fiscale voorstellen, de heer van den Ardennen heeft ze voorbereid, die wij hebben trachten te maken, ook in onze optiek wordt tegemoet gekomen aan de lagerbetaalden, in onze optiek wordt meer tegemoet gekomen aan de lagerbetaalden dan het kabinet Den Uil doet, dat is een eerste verschil, als ik vergelijk het beleid van het kabinet Den Uil en ons beleid. Het tweede verschil is, dat wij van opvatting zijn dat ook de middengroepen recht hebben op een behoorlijke belastingverlichting, omdat die middengroepen door de belastingvoorstellen die de regering in september heeft gedaan, ook in de tang genomen zijn. En als ik dan kijk naar de groepen die in de kiel komen dan behoren daar heel veel werknemers die misschien om historisch verklaarbare redenen, in het verleden PVDA hebben gestemt en daarom dacht ik dat het meest opmerkelijke en het meest verheugende cijfer van de recente Elsevier-Nippo enquête was het feit dat onze partij rechtstreeks gaat winnen van de PVDA, en ik ben er dan ook van overtuigd dat zij die vroeger PVDA hebben gestemt en die nu aarzelen, dat ze niet in de eerste plaats, en zeker niet alleen, aarzelden vanwege die materiele overweging, dat ze ook kunnen zien wat het kabinet Den Uil nu presteert. Faalt op hoofdpunten als de woningbouw, milieubeleid en regionale politiek, niet nakomt de belofte die zij in advertenties vlak voor de kamerverkiezingen vlak voor 1972 heeft gedaan, maar misschien nog zal het meeste schelen het feit dat het kabinet Den Uil heeft ingediend en ook en met name het feit dat het kabinet halsstarrig handhaaft en wil handhaven, de machtigingswet. Toen de socialisten aan de regering kwamen hebben zij beloofd spreiding van macht. Het omgekeerde gebeurd, de macht wordt niet gespreid, de macht wordt geconcentreerd bij de overheid. De PVDA wil de greep van de overheid op onze samenleving blijvend vergroten, ik doe een voorspelling, mevrouw de voorzitter, die niet wetenschappelijk is gefundeerd, maar die ik wel zo'n beetje aanvoel, dat de ons volk in wezen die vergroting van de macht van de staat niet wil, dat ons volk in wezen vrijheidsgezind is, zelf verantwoordelijkheid wil dragen, dat zijn liberale beginselen, ook aangehangen door hen die niet altijd op onze partij stemmen en als we erin slagen dat duidelijk te maken aan de kiezers dan heb ik de hoop dat we een kans hebben, om een begin te maken met een doorbraak bij de traditionele PVDA-aanhang, een begin te maken, door te breken door het etiket heen, dat onze tegenstanders zich opplakken, zoals we ook al bezig zijn, door te breken bij diegenen die vroeger op de confessionele partijen stemden en dat is tegelijkertijd de inleiding tot het laatste deel van mijn betoog. Mevrouw de voorzitter, zowel de PVDA als de VVD zijn het erover eens dat het beleid van het kabinet Den Uil op hoofdpunten afwijkt van het beleid van het kabinet De Jong en het beleid van het kabinet Biesheuvel en ook van datgene van wat wij op dit ogenblik als oppositie-partij voorstaan. Ik geloof ook dat door de kabinetspolitiek op dit moment de opstelling van KVP en ARP in een duidelijk licht komt te staan, zagezegd dat zij tegen hun eigen zin in allerlei maatregelen moeten slikken, dat zij zich met hand en tand moeten verzetten tegen bepaalde socialistische wensen, belangrijkste is dat zij nu zij verantwoording moeten afleggen aan de kiezers afstand nemen, zoals dat ook in het verleden is gebeurd, van het beleid van een kabinet, voor het voortbestaan van waar zij steeds mede verantwoordelijkheid zijn. En daarmee komt, en ook dat is niets nieuws, hun stellingname weer in het licht, van het enerzijds, anderzijds, in het licht van de politieke wisselvalligheid, te staan. En opnieuw is het zo dat iemand die KVP en ARP stemt niet weet wat er met zijn stem gebeurt, niet weet aan wat voor soort beleid de KVP en de ARP uiteindelijk zullen meewerken. Sommigen proberen daar verandering in te brengen, KVP-voorzitter de Zeeuw, altijd goed voor een origineel woord, heeft daar op zijn manier een eind aan proberen te maken, hij heeft gezegd dat naar zijn opvatting de KVP het beleid van het kabinet Den Uil tot inzet van het eerst komende kamerverkiezingen, wanneer ze gehouden zullen worden zullen we wel zien, zal moeten maken.

En ook in AR-kringen leeft die gedachte. Dat is wat anders dan de weigering indertijd van de confessionele partijen om de kabinetten geleid door hun eigen minster-presidenten, De Jong en Biesheuvel, tot inzet van kamerverkiezingen te maken. De heer de Zeeuw heeft in ieder geval een duidelijke uitspraak gedaan en daarvoor komt hem een compliment toe, maar of hij de goede keuze heeft gemaakt dat beslissen o.a. de kiezers van de KVP. Naar onze opvatting mevrouw de voorzitter, zijn de uitspraken van de heer de Zeeuw onverstandig, net zoals ik het onverstandig vind dat hij zich scherp tegen onze partij afzet, daardoor vergroot hij onnodig de verschillen die er tussen zijn partij en ons bestaan. Niet wij polariseren tegen de KVP, maar de heer de Zeeuw polariseert tegen ons. Applaus. Mevrouw de voorzitter, in het zelfde interview in ons partijblad van half september van vorig jaar hebben wij beiden het zo gezegd. Die meerderheid die we willen bereiken komt er alleen als er aan twee voorwaarden wordt voldaan. We moeten er in de eerste plaats voor zorgen dat onze partij fors wint en ten tweede zullen we moeten trachten samenwerking met de confessionelen te herstellen. We willen er geen twijfel over laten bestaan dat ook dat laatste in onze bedoeling is herovering van het regeringskasteel, is voor de behartiging van de belangen van onze aanhang noodzakelijk en daarom dacht ik dat het ook nodig was dat aan de vooravond van de komende verkiezingen te herhalen. Onze partij is bereid de samenwerking met de confessionelen te herstellen. En de heer Andriessen heeft de deur naar herstel van samenwerking op een kier gezet, wat ons betreft staat die deur nog steeds open. En als de samenwerking tussen confessionelen en VVD wordt herstelt, lijdt dat niet alleen tot een op hoofdpunten ander regeringsbeleid dan het kabinet Den Uil voert, ook zal die samenwerking van een geheel andere aard zijn, dan de huidige samenwerking tussen socialisten en confessionelen. Want wij wensen een gelijkwaardige behandeling tussen coalitiepartners onderling en wij wensen in de tweede plaats een eerlijke, gezamenlijke, wederzijdse inbreng in het regeringsprogram en wij wensen in de derde plaats een evenredige onderlinge zetelverdeling. Dames en heren in 1957 antwoordde Romme op de uitnodiging van Oud om aan de confessionelen gericht om de samenwerking met de socialisten te doorbreken, dat hij niet wilde regeren onder de zweep van de liberalen. En daar komt samenwerking tussen confessionelen en liberalen ook niet op neer. Toen niet en nu niet. Terwijl, om Oud's antwoord aan Romme, hier weer in de herinnering te roepen, en het is een aktueel antwoord, regeert gij dan liever onder de knoet van de socialisten. Applaus. Dat antwoord toen, typeert precies de positie waarin de confessionele regeringspartijen zich nu bevinden. Wij zijn van opvatting, dat herstel van de samenwerking er op korte termijn alleen in zit als de leiding van KVP en ARP tot het besef komen, dat zij door te kiezen voor samenwerking met de PVDA, de verkeerde keuze hebben gedaan en het antwoord dat de heer Andriessen twee weken geleden via een artikel in het dagblad de Tijd gaf op de zgn. uitgestoken hand van de heer van Thijm, dat antwoord was afhoudend. Nog opmerkelijker was het dat de heren Aantjes en Andriessen onlangs beiden, wel of niet in goed overleg, hebben verklaard dat zij de inflatiecorrectie, dat schijnt een heilige koe van onze partij te zijn, dat zij die inflatiecorrectie door willen laten gaan in 1975. Dat is een schot voor de boeg en of dat schot voor de boeg uiteindelijk zal blijken te zijn een losse flodder, of zal blijken te zijn een tijdbom onder het kabinet, we zullen dat zien, we zullen kijken hoe KVP en ARP zich in het najaar zullen opstellen, wij zijn bereid de heer Andriessen de handreiking te doen en het lont voor het kruiwat aan te raken, maar we houden ook rekening met de mogelijkheid dat de ARP en KVP in het najaar zullen inbinden, dat is meer vertoont en wat dat betreft is er ook wat dat betreft niets nieuws onder de zon. Mevrouw de voorzitter, ik geloof dat daarom ook de komende Statenverkiezingen van groot belang zijn, omdat het de opstelling van de confessionele politici op dit moment blijkt dat zij bevreesd zijn voor verlies aan ons, ook blijkt dat zij herstel van de samenwerking met ons niet uitgesloten achtten. En de kiezers hebben de kans 27 maart a.s. de KVP en ARP aan te geven in welke richting beide partijen moeten gaan. Die uitslag is niet alleen belangrijk voor het stemmentotaal van ARP en KVP ook belangrijk voor de CHU, als de CHU wint is dat een beloning voor eigen en onafhankelijke koers die ze vaart. Over andere partijen spreek ik bijna

niet, niet over PPR, niet over D'66, Als hun bondgenoot de heer van Thijn in het lange artikel dat hij laatst schreef, hun geen woord waardig keurde, waarom zou ik dat dan wel doen. Applaus. Maar de positie van de PVDA zelf is wel belangrijk, de enige kans van die partij om merkbare meerderheid in het parlement, is verdere samenwerking tussen PVDA en confessionelen partijen. In wezen is dat de verwezenlijking van het ideaal zoals dat bestond in de '50er jaren, een rooms-rode, of rood-roomse coalitie, doel waarnaar de socialisten nu streven, iets anders dan het heilig ideaal van de linkse meerderheid. En om dat te bereiken dat ideaal probeert de PVDA op dit ogenblik onze partij naar rechts te drukken. En proberen de socialisten dat ook omdat ze bang voor ons zijn. Ik heb de uitslagen-avond in Amersfoort meegemaakt bij de tussentijdse verkiezingen, daar verscheen een briesende partijvoorzitter van de PVDA, hij was briesend omdat in die wijken waar de PVDA altijd het sterkst was, dat wij daar het meest gewonnen en dat wij ook rechtstreeks van de PVDA wonnen. Daarom ook vanwege de vrees van de PVDA dat wij gaan winnen bij die kiezers die vroeger altijd uit traditionele overwegingen, op de PVDA hebben gestemt, daarom ook wordt het aanvallen van de PVDA op ons steeds heftiger. Onze oppositie zou materialistisch zijn, onze partij zou alleen opkomen voor de rijke en geen echt sociaal beleid voeren, dat is een onwaardige en onwaarachtige vertoning, waaraan gelukkig de confessionele partijen niet mee doen. Minister van Agt heeft pas gezegd dat hij aan de hetze tegen de VVD niet meedoet. Dat heeft hij ook terecht gezegd, omdat met onze partij, door de confessionelen steeds een goed sociaal beleid gevoerd is. En de feiten weerspreken de kritiek op ons. Mevrouw de voorzitter, onder het bewind dat confessionelen en liberalen jarenlang gezamenlijk hebben gevoerd, is het ondernemingsrecht gemoderniseerd, is de medezeggenschap voor de werknemers aanzienlijk verbeterd, en onze partij fungeerde daarbij niet als rem, maar had in haar oud-minister en ook hij is hier vanavond, de heer Polak, een geweldig voortrekker. Applaus. En als ik kijk naar de verdere toekomst en ook dat hebben wij beide in september gezegd, hopen wij dat het mogelijk zal zijn om de positie van de ondernemingsraad in de toekomst verder te versterken. En wat geldt voor het ondernemingsrecht, geldt ook voor de sociale politiek, ook op dat gebied is veel tot stand gebracht. En ook op dat gebied niet alleen met onze passieve steun en zomaar met onze instemming, onze partijgenoot oud-staatssecretaris Rietkerk heeft daarbij een belangrijke en zeer actieve rol gespeeld. Applaus. Onder de kabinetten de Jong en Biesheuvel is het recht op bijstand van overheidswege wettelijk geregeld. Is het minimumloon er gekomen en de uitgave van sociale voorzieningen aanzienlijk vergroot, is de AOW structureel opgevoerd, zijn de oud-invaliden opgenomen in de WAO en zijn de kleine zelfstandigen tegemoet gekomen. Allemaal mede ons werk. Werk waar we trots op zijn, werk waaruit blijkt zoals Stikker het in 1947 verwoorde, onze plicht te strijden voor sociale gerechtigheid na zijn gekomen. Werk dat we willen voortzetten, want ook op sociaal gebied is onze partij, en is zeker onze samenleving, nog niet volmaakt en moet er op dat gebied veel worden verwezenlijkt. Maar het enige, en misschien is dat wel een verwijt dat ons terecht wordt gemaakt, is dat wij ons anders dan bijv. de PVDA, niet steeds op de borst slaan voor wat we hebben gedaan. Wij houden daar niet zo van om met onze sociale gevoelens te koop te lopen, we doen er liever wat aan, dan dat we er over praten. Applaus. En is onze oppositie materialistisch, dat is hij niet, want als het gaat om wezenlijke vragen voor de toekomst van onze samenleving, zoals bijv. de vraag vergroting van de staatsmacht, of van de persoonlijke vrijheid, afremming of bevordering van de menselijke ontplooiing, nivellering of niet, verkleining van het vrij besteedbaar inkomen of vergroting daarvan, beloning naar behoefte of beloning naar prestatie, dan zijn dat allemaal vragen die niet materialistisch zijn, maar die gaan om het wezenlijke principiële verschil tussen socialistische en liberale politiek. Wij dames en heren, hebben vertrouwen in de mens, wij zijn er van overtuigd dat als de vrijheid van de mens zo groot mogelijk is, als hij zich zoveel mogelijk kan ontplooiën als zijn eigen initiatief niet wordt afgeremd, maar wordt gestimuleerd, dat dat dan in het belang is van zijn toekomst, van de toekomst van zijn kinderen, van de toekomst van onze samenleving, onze kijk op de samenleving is een optimistische, de kijk van de socialisten is in wezen pessimistisch. Zij zeggen, dat als de mens vrij wordt gelaten dat hij dan wel misbruik

van zijn vrijheid zal maken, zij zeggen dat vrijheid van de een vanzelfsprekend zal leiden tot aantasting van de vrijheid van de ander en ook dat wezenlijke, principiële verschil tussen socialisten en liberalen, tussen de socialistische kijk op de toekomst en onze kijk, ook dat verschil is inzet van de verkiezingen van de volgende week. Wat willen wij trachten volgende week te bereiken en daar rond ik mee af. We willen op 27 maart proberen verder door te breken in die delen van ons land, waar onze partij nog niet sterk vertegenwoordigd was, we hopen het vertrouwen dat wij 29 november 1972 van heel veel kiezers hebben gekregen, we hopen dat vertrouwen te versterken, we hopen in de derde plaats dat wij onze aanhang bij het katholieke en het protestante volksdeel verder kunnen uitbouwen. En we hopen in de vierde plaats van hen die vroeger PVDA hebben gestemd van hen uiteindelijk te kunnen horen, dat zij ervan overtuigd zijn dat hun idealen, hun verlangens en hun toekomst bij ons in goede handen zijn. Het gaat natuurlijk ook om het korte termijn effect. En als ik over korte termijn spreek, dan spreek ik over de eerst komende maanden. En dan zeg ik daarvan dit, dat ik geen voorspelling doe, dat ik niet zeg wat er na de statenverkiezingen gaat gebeuren, maar dat er wel indicaties zijn. In 1958 hebben we statenverkiezingen gehad, in 1966 hebben we statenverkiezingen gehad, we hebben ze ook nu, in 1958 hadden wij een socialistisch-confessionele coalitie, die hadden we in 1966, die hebben we ook nu. In 1958 verloor de coalitie, in 1966 verloor de coalitie, wat er nu gebeurd in weet het niet. En wat gebeurde er na die statenverkiezingen, na die slechte uitslag voor de coalitie, toen gebeurde er in oktober dat het kabinet viel, wat gebeurde er in 1966, ook daar viel in oktober het kabinet en ik zou zeggen voor de komende verkiezingen, drie keer is scheepsrecht. Applaus. Maar belangrijker, ook al zou dat gaan gebeuren, en dat is natuurlijk mooi, maar ook al zou dat gaan gebeuren, is het meest belangrijke, en voor die taak staan wij, als partij die erin geslaagd is bij de kamerverkiezingen in 1972 een enorme winst te boeken, als partij die erin geslaagd onder de voorzitter te bereiken dat ze groter in ledental is dan ooit tevoren, nog belangrijker is de lange termijn. De lange termijn, is voor ons dat de statenverkiezingen van eind maart ons nog een stap dichterbij de verwezenlijking van het ideaal dat wij willen bereiken uit te groeien tot een grote en brede volkspartij, die een grote aanhang heeft in ons land. Daar gaat het ons om. Applaus,

Mw. van Sommeren: Hans, welbedankt, ik geloof dat je wel zo ongeveer alles hebt gezegd, wat er op dit moment, vlak voor de statenverkiezingen te zeggen valt. Statenverkiezingen die beslissen over het bestuur in onze provincies, statenverkiezingen die ongelooflijk belangrijk zijn voor de toekomst van ons allemaal. Heel hartelijk dank namens ons allen, leden, kiezers, andere belangstellenden, het was heel geweldig en woensdag gaan we met optimisme tegemoet, maar woensdag zijn we er nog niet, dames en heren, daarna moeten we verder, want er is in dit land een heleboel aan de hand, dat heeft u wel gehoord van Hans Wiegel en er is meer aan de hand dan alleen maar het kabinet Den Uil weg te krijgen, dat hopen we natuurlijk wel hoor op korte termijn en dat moet ook op korte termijn gebeuren. Maar ,, , applaus ja ik heb het gevoel, het wordt toch wel vervelend hoor zo lang, dat mag niet al te lang meer duren. Maar in dit land zijn ook nog andere problemen aan de orde. Problemen die tendele samenhangen met het beleid van het kabinet, maar die van buitenaf tot ons komen. Hans Wiegel heeft u al verteld dat het kabinet Den Uil niet al te verstandig heeft gemanoevreerd ten tijde van het olie-embargo en hij heeft de benzine-distributie heel bescheiden alleen maar met name genoemd, hij heeft het aan de conferenciers over gelaten, ik geloof dat dat maar beter is. Maar er natuurlijk ook toch nog wel iets anders en dat is een energieschaarste op langere termijn. En wij liberalen wij denken niet alleen aan de dag van morgen, wij denken niet alleen aan de verkiezingen van woensdag, wij denken ook aan wat ons als volk daarna, op langere termijn, te wachten staat. Hans Wiegel heeft in zijn inleiding al een keer de naam genoemd van de heer Langman, onze oud-minister van economische zaken, de andere talrijke bewindslieden, het zijn er langzamerhand zoveel, die heet ik niet allemaal meer persoonlijk welkom, maar ik zou nu wel persoonlijk welkom willen heten de heer Langman, oud-minister van economische zaken. Applaus.

De heer Langman zal met u spreken over energieschaarste en dan heeft hij daarvoor een hele treffende titel gekozen: "Van paniek naar lange termijn beleid". U herinnert zich allemaal de eerste paniek, die ook wel aangezwengeld was door de wisselvallige berichtgeving van onze regering en daarom is het zo goed nu, althans naar de schijn de zaak enigszins geluwd is, om van iemand van het wetenschappelijk niveau van de heer Langman te horen hoe hij nu denkt over deze energieschaarste op langere termijn. Dan geef ik graag het woord aan de heer Langman. Applaus.

Mevrouw de voorzitter, ik kan me voorstellen dat velen hier aanwezig zijn afgevraagd hebben of een voordracht over energie nu wel op een politiek evenement als deze vergadering, thuis hoort. Toen ik met u overlegde over wat u vanavond van mij verwachtte, gaf u zelf voedsel aan deze gedachte door de verwachting uit te spreken, een wetenschappelijk betoog aan te zullen horen. Daartoe voel ik me echter niet gekwalificeerd. Een soortgelijke misvatting bleek bij de redactie van Liberaal Reveil te heersen toen ze me vroeg mijn betoog te mogen publiceren. Recent is toch gebleken hoezeer Liberaal Reveil zich richt op de publicatie van beschouwingen die zo aanspreken dat de gehele partijtop terstond zijn/haar instemming betuigt. Maar bij de energie gaat het nu juist om een zaak waar een politiek beleid uitgezet moet worden, een liberaal politiek beleid. Ik hoop dan ook niet dat u het allemaal eens zult zijn met wat ik ga zeggen, maar wel dat in onze kring een discussie op gang komt over wat een liberaal energie beleid in zou moeten houden. Het moet voor de Egyptenaren uit Jozef's tijd wel een schokkende ervaring geweest zijn, u merkt ik ben al direkt in de problematiek van het Midden-Oosten, toen na de 7 vette jaren ineens het eerste magere jaar aanbrak, schokkend, al waren ze goed voorbereid op een aantal magere jaren. Hoeveel schokkender is het dan voor de industriële wereld geweest door de productiebeperking en de boycot door de Arabische landen toegepast, plotseling in een situatie van energieschaarste gebracht te worden. Men was wel gewaarschuwd, maar had niet geluisterd. Luisteren had een onpopulair beleid tot gevolg gehad en daartoe is een diktatuur zoals die van Pharao, gemakkelijker te vinden, dan onze westerse democratiën. Zo'n plotselinge confrontatie leidt dan vaak tot paniek en daar hebben we sinds oktober in Nederland dan ook een aantal staaltjes van gezien. Ik kan de verleiding toch niet weerstaan om er enkele te noemen:

- . de autoloze zondag;
- . het aankondigen van de benzinedistributie;
- . het plan om gas, ook in natuurgebieden aan te gaan boren;
- . het opschuiven van de distributie;
- . het verbod, ik geloof de dag voor de feestdagen, om reclameverlichting te ontsteken;
- . de invoering, en bijna in een adem, de afschaffing van de benzinedistributie en daar laat ik het dan maar even bij.

Ik kan me voorstellen dat u zich afvraagt of er nu iets serieus aan de hand is geweest, of dat we gaande weg weer tot de situatie van voor oktober terug zullen keren. Om de vraag te kunnen beantwoorden, moet ik u er eerst op wijzen, dat energie thans grotendeels beschikbaar komt door het gebruik van fossiele brandstoffen. Daarvan is een eindige voorraad aanwezig. Omdat de economische groei, althans zoals die in onze tijd gericht is, tot een snel toenemend verbruik van energie leidt, is men zich zorgen gaan maken over het toereikend zijn van de in de grond aanwezige voorraad.

Binnen 50 à 100 jaar bijv. zou de voorraad olie uitgeput zijn, kolen zijn in grotere hoeveelheden beschikbaar, maar ook daar gaat het om eindige voorraad. We hebben dan als wereldbevolking ons vermogen opgesoupeerd, zonder voor vervanging gezorgd te hebben en ons daardoor dus hoogst onverantwoordelijk tegenover volgende generaties gedragen. Aan de werkgroep Toekomst, die ik vanavond maar eenmaal zal citeren, u herinnert zich tot wat voor opschudding in links-Nederland dat rapport van die werkgroep Toekomst heeft geleid, de gedachten dat Pen en Tinbergen, corveëer van links, met zakenmensen als Wagner en Jusman Jacob aantafel zouden gaan zitten en dan met zinnige suggesties zouden komen over wat er gebeuren moest om de wereld in te spelen op een dreigende energie en grondstofschaarste, ging

zo tegen de polarisatiegedachte van links in dat men echt niet wist wat men er mee aanmoest, maar die werkgroep Toekomst ontleen ik dat als er geen bijzondere maatregelen genomen worden de mens in de komende 30 jaar meer olie gas en kolen zal verbruiken, dan in het hele tijdvak dat oermens scheidt van onze dagen. Het is een problematiek die J.G.Koopmans al in 1957 bezig hield, die naam zegt u niets, het was een econoom van zulke uitzonderlijke kwaliteiten dat zijn naam buiten de universiteit eigenlijk niet bekend is geweest, maar misschien zegt het u wel wat als ik zeg dat Zijlstra jarenlang zijn assistent geweest is. Eigenlijk, zegt Koopmans, zouden er een aantal particuliere Jozefs moeten zijn, die als zaakwaarnemer voor komende generaties op zouden treden, door nu grote hoeveelheden fossiele brandstof op te kopen en op te slaan, '57 het was de tijd van de Suez-crisis, het was dus ook de tijd dat wij ons met energieschaarste geconfronteerd zagen. De prijs zou daardoor nu stijgen en daardoor zou het gebruik afgeremd worden, maar verzucht Koopmans, het is niet zo waarschijnlijk dat een particuliere Jozef, ten tonele zal verschijnen. Degene die er over dubben die rol op zich te nemen, zullen tegen zichzelf zeggen, misschien valt het nog wel mee, je kunt het nooit zeggen, en dan blijf je met die voorraden zitten. Nog erger, misschien valt het niet mee, zouden ze het wel juist gezien hebben, en dan wordt je als speculant beschouwd en ontfermt de fiscus zich over de winsten. Nou, als je onze minister-president hoort spreken over de gestegen winsten van olie-maatschappijen zou je zeggen, dat hebben die particuliere Jozefs wel goed gezien. Dat is de dank als je tracht de maatschappij te redden. En tenslotte maar nu citeer ik, applaus maar nu citeer ik Koopmans weer en niet onze minister-president, het gaat hier om een heel lange periode, en dat betekent dat je dus geweldige rentelasten om je zou moeten nemen. Tinbergen heeft dat zo ugedrukt, de toekomstige schaarste van de materiaal, kan zich veelal slechts een 5-tal jaren tevoren in prijzen uitdrukken, omdat voorraad-vorming over langere tijd, prohibitieve kosten met zich brengt. Wel zegt Koopmans, als er dan geen particuliere Jozefs zijn, dan heeft de overheid de taak. Ik merk op dat me dat goed liberaal gedacht lijkt, blijft het particulier initiatief in gebreke, bijv. omdat de termijn waarop gecalculeerd moet worden te lang is, of de onzekerheid te groot, dan moet de overheid in actie komen, in het geval dat ons bezighoudt, calculeren de ondernemers de vervangingskosten niet in, de kosten die nodig zijn om als de fossiele brandstoffen op gebruikt zijn, om op andere wijze energie te kunnen leveren, en dan moet de overheid dat doen in de vorm van een heffing. In het economenjargon: de overheid moet de gebruikers de maatschappelijke kosten in rekening brengen. Ze maakt de energie daardoor duurder, beperkt het gebruik, maar aan de andere kant moet ze de heffing besteden, aan het tot ontwikkeling brengen van alternatieve energiebronnen, en dan bij voorkeur de zulke die geen beroep doen op uitputbare voorraden. Koopmans maakt twee slotopmerkingen die ik u niet onthouden wil, voor de wezenlijking van die suggesties zegt hij zal internationaal overleg nodig zijn. Ten tweede, de econoom die ter oplossing van problemen een heffing voorstelt, kan op een storm van protest van de direkt belanghebbende rekenen, hij moet zich maar troosten met het adagium van Kaines, de taak van de econoom in deze wereld is, zich door en door impopulair te maken, ik heb dat mogen ervaren, mevrouw de voorzitter. Applaus. Inmiddels hebben de sheiks zich als Jozef opgeworpen en dat op een nogal bruuske wijze. De olieprijs is vergeleken met vorig jaar, verdrie à verviervoudigd. Ik doe hen niet tekort als ik aanneem dat bij hen niet het primaire motief, het belang van toekomstige generaties, energiegebruikers, geweest is, maar de vrees dat hun eigen nationale vermogen in olievorm aanwezig, tegen te lage prijzen van de hand gedaan werd. De inflatore prijsstijgingen van export van de produkten van de industriele landen, hebben de olielanden in actie doen komen. Die plotselinge olieprijsstijging heeft de westerse landen voor grote problemen gesteld. Ik noem u de inflatore invloeden die we deels nog aan het verwerken zijn, deze week publiceerde het planbureau een verwachte stijging van invoerprijzen van 25% dit jaar en de betalingsbalanstekorten waar de industriele landen plotseling mee geconfronteerd worden. Jaren geleden was er eens een discussie over de sterke positie die Japan zich opbouwde op de markten van de westerse landen en ik herinner me dat Tinbergen toen de opmerking maakte dat zou alleen erg zijn als ze grote betalingsbalans-overschotten creëerden.

Zolang ze die opbrengsten ook weer besteden, komt het alleen tot een betere internationale arbeidsverdeling. Dat laatste gevaar dreigt nu. Sommige olielanden kunnen die extra opbrengst eenvoudig niet besteden. Daardoor wordt de westerlijke wereld geconfronteerd met het dubbele gevaar van een superinflatie en een onderbesteding. Er zijn tot dusver nog geen afdoende oplossingen voor die gevaren voorgesteld, maar het is wel van het grootste belang dat we ze vinden. Ik mag hier wel even zeggen dat de man die daarin waarschijnlijk in de komende jaren de kernpositie en daarmee wellicht de moeilijkste positie die zich op de wereld denken laat, inneemt onze partijgenoot Witteveen als directeur van het Internationaal Monetair Fonds, wel op alle medewerking van de internationale overheden en van de burgerij daarachter mag rekenen, dat wij er trots op mogen zijn dat hij het is, die in deze tijd die moeilijke positie bekleedt, Applaus.

Ik ga er vanavond niet verder op in, op die economische problematiek, inflatieproblematiek en onderbesteding, maar ik volsta met te constateren dat het duurder worden van energie op zich onvermijdelijk, en dus nuttig is, maar dat de westerlijke wereld nu niet zij het is die de heffing oplegt, die Koopmans bepleitte, toch daarnaast middelen zal vrij moeten maken om voor de vervanging te zorgen, d.w.z. alternatieve energiebronnen tot ontwikkeling zal moeten brengen. Voor het onderzoek o.a. op het gebied van de kernfusie, zullen gigantische bedragen nodig zijn en ook hooggeschoolde mankracht en organisatievermogen. Ik heb onlangs als schatting van de noodzakelijke inspanning op dit gebied, de jaarlijks uitgave-niveau van 5% van het nationaal inkomen horen noemen. Ik juich het daarom zeer toe, dat zal voor Nederland alleen al zo'n 10 miljard per jaar bedragen, dat het plan Kissinger ook voorstellen bevat om dit onderzoek op vereiste schaal van de grond te helpen. Europa is te verdeeld om dergelijke projecten zelfstandig te ontwikkelen, daarvoor zijn de VS onmisbaar. Maar daarnaast zal onze nationale overheid met een energieplan voor de komende jaren moeten komen. Terecht heeft de heer Porteine dat namens de tweede kamer fractie bij de energie debatten in oktober en november bepleit. Het ligt voor de hand bij de vervanging in de eerste plaats te denken aan een vorm van energieopwekking die geen beslag op eindige voorraden legt, daarbij kunt u denken aan het gebruik van waterkracht, van wind of van zonne-energie. Onderzoek in deze richting moet stellig gestimuleerd worden, het is in de huidige fase ook niet bijzonder duur, maar het zal ongetwijfeld ook slechts een klein deel van onze problemen oplossen. Over kernfusie spraken we al. Als het gelukt de kernfusie gedurende langere tijd tot stand te brengen zou het energieprobleem, waar de wereld zich voor gesteld ziet, grotendeels opgelost zijn. De grondstof voor kernfusie is in nagenoeg onbeperkte hoeveelheden in zee water aanwezig. We kunnen op dit moment niet zeggen of dat gaat gelukken, maar het is te hopen dat de westerse wereld zijn krachten bundeld om daar een gooi naar te doen. Dat is des te meer gewenst omdat kernenergie een ongevaarlijk proces is, op korte termijn mogen we echter niet verwachten dat de kernfusie onze energiezorgen verlicht. Voordat dat proces operationeel is, zullen we ons zeker één à twee generaties met andere oplossingen moeten behelpen. Er is vanavond al het nodige onvriendelijke over de regering gezegd, ik wil wel zeggen dat ik tot mijn genoegen heb gezien in de memorie van antwoord op de kernenergienota deze week verschenen, dat de regering dezelfde opvatting huldigt. Applaus. De regering zegt er eerlijk bij, dat ze daarbij aanhaakt aan het beleid van vorige kabinetten. Applaus. Dat brengt me op de kernsplijting, door de enorme wetenschappelijke en technische inspanningen in de tweede wereldoorlog, is de vreedzame toepassing met name voor elektriciteits-opwekking, goed van de grond gekomen. U weet dat we in Nederland, kleine, experimentele kernenergiecentrale in Dodewaard en sinds kort een centrale van de omvang van een normale confessionele centrale in Borselen hebben. De electriciteitsopwekking met behulp van kernsplijting, is met het oog op het stralingsgevaar overal ter wereld, en ook in Nederland, met uitgebreide veiligheidsmaatregelen omgeven. Het risico van gevaren blijft daardoor binnen aanvaardbare grenzen. Kerncentrales van het huidige type gebruiken grotere hoeveelheden uranium en men kan nu reeds berekenen dat de aangevoerde uraniumvoorraden straks tekort zullen schieten, vandaar het streven naar uraniumverrijking. Op dit terrein levert Nederland, door het baanbrekende werk van prof. Kistenmaker, een waardevolle bijdrage aan het ultra-ceintrifugeproces. Zo te zien gaat dat zo meteen in Europa een belangrijke rol spelen, wij werken daar samen met Engelsen en Duitsers in fabrieken in Almelo. Het vervaardigen van de ceintrifuges zal ook hoge eisen stellen aan het technisch kunnen van onze metaalindustrie.

Verbruikt de centrale, die met verrijkt uranium werkt, aanmerkelijk minder uranium dan de huidige, toch zou bij voortgaande groei, de voorraad uranium tekort schieten, vandaar de ontwikkeling van de snelle kweek reactor die in volbedrijf meer kernstoffen produceert, dan verbruikt en dus de grenzen van de groei in dit opzicht achter de horizon gaan verschuiven.

U weet dat wij een grote experimentele snelle kweek reactor samen met de Duitsers en de Belgen bij Kalkar, vlak over de Nederlandse grens bouwen. U, de huidige generatie, betaalt daar aan mede door de heffing op elektriciteit en helpt op die wijze de vervanging van de fossiele brandstoffen voor de toekomstige generaties mogelijk te maken. Bij de discussie over dat wetsontwerp in mei 1973, in de eerste kamer, heeft Witteveen mij met grote instemming op het betoogvak Koopmans, waarover ik het zo even met u had. Die centrale in Kalkar is een experiment, we weten nog niet of het technisch mogelijk is een dergelijke centrale in bedrijf te houden en er zijn stellig aan de kweekreactor nog groter gevaren verbonden, dan aan de huidige reactor. Ik ben als minister tot de conclusie gekomen dat de veiligheidsmaatregelen voldoende waren om de risico's aan te durven, maar voordat dergelijke centrales op grotere schaal in bedrijf genomen zullen kunnen worden, moeten de mogelijkheden tot verwerking, en veilige opslag van hoog-radio-actief afval, toch groter zijn, dan thans het geval is. Ik noem u met opzet twee projecten, waaraan de kabinetten De Jong en Biesheuvel hun steun gegeven hebben. Het waren aanzetten tot een lange termijn beleid, waarvan de wijsheid nu ineens duidelijk wordt, dat fossiele brandstoffen schaars worden, ook vele, toenmalige tegenstanders gebleken zal zijn. Is het niet uitgesloten dat energie straks weer in ruime mate ter beschikking zal zijn, voorlopig mogen we daar niet van uitgaan. Toen in het begin van de 60er jaren het Slochterense gas aangetoond werd, ongeveer tezelfder tijd dat duidelijk werd dat de Limburgse mijnen niet meer rendabel geëxploiteerd konden worden, was onze grootste zorg hoe we dat gas in binnen- en buitenland, het is haast alsof je over problemen van een andere wereld spreek, maar het is 10 jaar geleden, zouden kunnen verkopen voordat de kernenergie zo goedkoop zou zijn, dat de exploitatie van Slochteren de moeite niet meer zou lonen, dat dachten we toen. De contracten bevatten voorzorgsmaatregelen, maar die waren er op gericht dat NAN en Gasunie, de gasprijzen niet te hoog zouden houden. Eind '71 begin '72 kwam er een omslag in het denken, men realiseerde zich dat de uitputting van de fossiele brandstoffen over de hele wereld in een te snel tempo ging dat was ook de tijd van de publicatie van het rapport dat Meddows voor de club van Rome schreef. In onze kring zouden we eigenlijk moeten zeggen, de club van onze partijgenoot Budger, maar we moeten er misschien nog iets aarzelender tegenover staan, als we passage uit het rapport citeren, waar we het mee eens zijn, zeggen we voortaan de club van Budger, zijn we het er niet mee eens zeggen we, het rapport van Meddows. Dat rapport ging over de samenhang tussen bevolkingsgroei, consumptie van grondstoffen, en energie en milieuvervuiling. Bij ons werd in die periode ongeveer 2 jaar geleden, gezegd dat per jaar niet 5 maar 4 procent van de totale Slochteren gashoeveelheid gewonnen kan worden, die combinatie van factoren, dat zich dus realiseren dat het gas schaars werd in verhouding tot de behoeften en zeker wat de jaarproductie-mogelijkheden betref, leidde tot een aantal maatregelen. Voor nieuwe elektrische centrales werd geen aardgas meer beschikbaar gesteld. Dat was natuurlijk indirect een aanmoediging aan de elektrisiteitsbedrijven om over te schakelen op de bouw van kernenergiecentrales, de industrie kreeg voortaan alleen afschakelbare contracten, dat werd gedaan om bij strenge koude toch in ieder geval de particuliere consumptie veilig te kunnen stellen. En bovendien volgden de industriële contracten voortaan met enige vertraging de olie-prijzen. Met het buitenland werden geen nieuwe contracten meer afgesloten en er werd een begin gemaakt met heronderhandelingen om de vaste prijzen in exportcontracten te vervangen door op het prijsverloop van olie afgestemde prijzen. Desalniettemin zagen we dat de dagelijkse vraag naar gas, de afgifte mogelijkheden van het Groningse veld ging overtreffen. In dat licht moet u ook de recente uitlating van de hoofddirecteur van de Gasunie zien, dat het nodig is Algerijns gas te importeren. Ik ga daar speciaal even op in, om de schrijvers van ingezonden stukken in Vrijheid

en Democratie, in het laatste nummer hebt u -als u het net zo zorgvuldig leest als ik dat gedaan heb - kunnen lezen dat iemand vroeg kan iemand dat nou eens uitleggen, ik hoop dat ik het nu uitleg, dat je een geweldig vermogen aan gas kunt hebben en dat toch niet mogelijk kan zijn om aan alle vraag in een bepaald jaar te voldoen. Maar, nog erger, over ongeveer 10 jaar gaat de jaarlijkse afgifte van het Groningse veld teruglopen en zal de ene afnemer na de andere afgeschakeld moeten worden. Daardoor kan de afgifte van gas voor de particulierenproduktie tot na de eeuwwisseling doorgaan. Onze positie in de wereld, dat volgt uit het zoeven gezegde, is een bijzondere. We zijn enerzijds een hoog-ontwikkeld, dat wil zeggen veel energie-consumerend industrieland, we zijn anderzijds een netto-exporteur van fossiele brandstoffen. Dat laatste betekent dat we ons over onze betalingsbalans niet te veel zorgen behoeven te maken. De combinatie van die twee van het bezitten van veel energie en het hebben van een industrie, zal het onze industrie, omdat de gulden de komende jaren wel een harde valuta zal zijn, niet gemakkelijk maken op buitenlandse markten een boterham te verdienen. Ik ga daar nu niet diep op in, dat ligt buiten mijn onderwerp, maar wil nog wel een ander aspect belichten. Het aanboren van het Slochteren veld heeft de laatste jaren voor aanzienlijke deviezeninkomsten gezorgd, tot en met 1971 heeft dat niet geleid tot een betalingsbalansoverschot, omdat we ons een inflatie permiteerden die boven die van onze burens uitging. En wat er dus aan de ene kant inkwam, verspeelden we aan de andere kant. Misschien kunnen we daar wel een causaliteit construeren als we die gasexport niet hadden gehad, waren we door betalingsbalanstekorten veel eerder genoodzaakt geweest om de inflatie af te remmen. De inflatie is in ons geval gepaard gegaan, met een verschuiving in de inkomensverdeling die de investeringen duidelijk hebben afgeremd. Dat zijn de keerzijden van het plotseling rijk worden, waarvoor ik wel even uw aandacht vraag. Een tweede opmerking, in feite heeft onze welvaartstoename de laatste jaren voor een deel bestaan uit het omzetten van vermogen, aardgas, in inkomen en zal dat in de komende jaren in toenemende mate het geval zijn. Koopmans merkte op, dat je eigenlijk van dat inkomen de kosten van vervanging af zou moeten trekken. Tot op zekere hoogte doen we dat ook wel, door onze reeds gememoreerde bijdrage aan het ontwikkelen van alternatieve energiebronnen. Maar deels worden de gasopbrengsten door de overheid ook gebruikt voor de financiering van allerlei lopende uitgaven. In feite is dat fout, zouden die opbrengsten specifiek moeten bestemmen voor infra-structurele voorzieningen met een lange levensduur waarvan ook de volgende generaties, die niet meer van het gas kunnen profiteren, dan wel zouden kunnen profiteren. Doordat we dat niet doen, leven we nu als het ware boven onze stand, hetgeen ons op zal breken als het gas opraakt. Wat is nu het gevolg van de energieschaarste voor de economische groei. Met het hem eigen gevoel voor phatos, heeft onze minister-president in het najaar opgemerkt, het zal nooit meer het zelfde worden als vroeger. En onze socialistische profeet en dogmaticus Mansholt, heeft op verheugde toon meegedeeld, dat het nu met de groei afgelopen is. Nu los je met dogmatiek zelden problemen op, en dat is ook hier niet het geval. Voor de meeste industrielanden betekent het duurder worden van energie dat de import relatief meer in prijs stijgt dan de export en dat zet de toename van het nationaal inkomen onder druk. Heel simpel naar u zelf toe vertaalt, als uw inkomen, dat is datgene wat u voor uw eigen export ontvangt, jaarlijks met 5% stijgt, maar de prijzen van uw bestedingen, stijgen ineens met gemiddeld 10% dan daalt in zo'n jaar uw reëel inkomen. Dat sluit niet uit dat volgend jaar uw inkomen weer meer stijgt dan de prijzen van het pakket goederen en diensten dat u zich aanschafft en dat des te meer waarschijnlijk omdat u de neiging zult hebben de dingen die het meest in prijs gestegen zijn, in mindere mate dan voorheen te kopen, in dit geval, en nu vertaal ik het weer terug naar onze volkshuishouding, betekent dat, dat u op wat langere termijn een afnemende stijging van de vraag naar energie of misschien zelfs een afnemende vraag naar energie kunt verwachten. Maar dat heeft nog meer consequenties. In het algemeen is er een nauwe samenhang geweest tussen de vraag naar kapitaalgoederen, machines, installaties en die naar energie. Dat ligt ook voor de hand, energie is het vermogen om arbeid te verrichten, en die arbeid is steeds minder mankracht, er wordt steeds meer door machines verricht, die fossiele brandstoffen nodig hebben. In dat betoog ligt ook al opgesloten dat naar de mate waarin energie meer door het gebruik door fossiele brandstoffen geleverd wordt er minder mankracht voor nodig is. Of omgekeer, worden fossiele brandstoffen duurder, dan daalt het verbruik en daarmee ook de vraag naar kapitaalgoederen, terwijl de vraag naar arbeid stijgt. Tenzij, zeg ik erbij, de arbeid er uiteraard in slaagt nog sneller in prijs te stijgen, maar daarmee prijst ze zich dan uit de markt. De vraag naar grondstoffen zal van die verschuivingen van stijgende energieprijzen ongetwijfeld ook een terugslag ondervinden, terwijl tenslotte economische groei in zo 'n situatie, gevolg van duurder energieprijzen, ook minder wordt.

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

Het tempo van de groei wordt minder en de richting van de groei verandert. Het relatief teruglopend beslag op energie en grondstoffen, een groter beroep op arbeid, als die dus niet te kostbaar wordt, je zou kunnen zeggen een verschuiving mede naar de dienstensektor. Dat lijkt op de iets langere termijn het onontkombaar gevolg van de stijging van de energieprijzen.

De andere richting die de groei daarmee inslaat, zal aan een aantal, door de club van Rome terecht geschetste bezwaren tegemoet komen. En dat gebeurt dan niet door dwangmaatregelen of door een dwingend plan voor de gehele economie, maar door de werking van het prijsmechanisme. Het is in dit verband wel nuttig het misverstand weg te nemen, alsof wij relatief steeds meer energie zouden consumeren in relatie tot onze overige bestedingen. Tinbergen neemt aan dat aandeel van de consumptie van uitputbare grondstoffen en energie in de totale consumptie in de laatste eeuw in de gehele wereld, met ca. 1 % per jaar is gedaald en in de VS zelfs met ca. 1½%. Dus al geregeld de verschuiving in wat je wel de goede richting mag noemen. Ik ben van oordeel dat het voortduren van de groei, zij het anders gericht een zegen voor de mensheid is. Door de stijging, het is vanavond al eerder gesteld, maar ik wil het toch graag nog een keer herhalen, door de stijging van het nationaal inkomen, kunnen individu en gemeenschap in een aantal behoeften voorzien, die vroeger onvervuld bleven. En hoe men bij het stopzetten van de groei een enigszins bevredigend niveau van werkgelegenheid meent te kunnen handhaven is ook nog nooit duidelijk uiteengezet. Zoals Zijlstra vorige week in Zwitserland zei, er is eenmaal geprobeerd, of er is eenmaal vertoont in de geschiedenis, wat er gebeurde als je geen groei had, dat was in de 30er jaren, dat was een massale ellende en misschien is het toch goed dat men probeert, althans iets van de geschiedenis te leren. Applaus. U ziet op dit ogenblik in Nederland al hoe bij een hik in de groei de werkeloosheid omhoog schiet tot aantallen die, als wij op het ogenblik aan de regering waren, door wat dan de oppositie zou zijn, voor ten hemelschreiend verklaard zouden worden. Met alle respect voor alle dogmatici, utopisten of simpele idealisten van de anti-groei club der linkerzijde, als wij een voortzetting van de groei bepleiten zijn wij het die een sociaal beleid voorstaan. Of dacht u dat in een samenleving waarin de groei uitgebannen is, het minimumloon nog ooit verhoogd zou kunnen worden. Applaus.

Ik merk hoe hoge prioriteit de verhoging van het minimum loon in de zaal heeft mevrouw de voorzitter. Applaus. Het drastisch duurder worden van de energie is een uitdaging voor onze samenleving en de werking van het prijsmechanisme moet daarbij niet onderschat worden. Men behoeft geen liberaal te zijn om dat zo te zien. En eerlijk socialist en een groot man als Professor Tinbergen heeft er herhaaldelijk op gewezen. Ik ken geen krachtiger hefboom dan het prijzenmechanisme. Het is een letterlijk citaat uit Tinbergen. Applaus. Ik zal hem Uw instemming overbrengen. Die prijsstijging zet ondernemers aan het rekenen om tot andere combinaties van energie, kapitaal en arbeid te komen. Ze zet ondernemers ook aan het denken, stimuleert hun creativiteit om de produktie met minder energieverbruik toch gaande te houden. Een recent Amerikaans onderzoek toonde aan dat forse besparingen in de veel energie verbruikende sectoren van het bedrijfsleven mogelijk zijn. De cementindustrie zou om maar een voorbeeld te geven met gebruikmaking van de beschikbare technologie ca. 60% energie kunnen besparen en een theoretisch minimum van het energiegebruik om cement te produceren ligt op 10% van het huidige. In de belangrijke sektor van de ruimteverwarming zijn door betere isolatie van de huizen nog grote besparingen te bereiken. En de vindingrijkheid van de ondernemers zal ongetwijfeld gestimuleerd worden door dat een betere isolatie nu ook economisch verantwoord is. Een dwangregime de ervaring overal waar dat ingesteld is leert het, is niet in staat dergelijke problemen tot een goede oplossing te brengen. Daarvoor is ondernemersvrijheid nodig. Een sfeer waarin creatief naar oplossingen gezocht kan worden. En de stimulans die van de wetenschap dat andere ondernemers daar ook naar zoeken, van de concurrentie dus, uitgaat. Zouden we gecentraliseerd naar oplossing zoeken dan maken we op bureaucratische of op democratische wijze dat doet er hier nu niet zo heel erg veel toe uit welke richting van onderzoek het meest belovend is. En concentreren we de beschikbare middelen op het werk in die richting. Als we fout gekozen hebben komen we dan helemaal nergens. bij een gedecentraliseerde besluitvorming en dat betekent bij het stelsel van ondernemingsgewijze produktie komen de richtingen waarin de meerderheid niet ziet ook aan hun trekken. En dat blijkt vaak dat uiteindelijk de oplossing toch in een van die richtingen lag en dat betekent dat fouten dan minder zwaar wegen. En je kunt nou eenmaal niet op de toekomst participeren zonder dat je ook fouten maakt. In een tijd van grote veranderingen en die zijn ongetwijfeld ingeluid door de recente besluiten van de monopolielanden is een liberale aanpak van de problemen meer dan ooit nodig. Applaus.

Mevrouw de voorzitter, ik zou de gelegenheid te baat willen nemen om U een voorstel te doen. In Engeland is het gebruik dat de partij die in de oppositie is zich in werkgroepen voorbereid op het beleid dat men aan de macht teruggekeerd zou gaan voeren. Tot dusverre hebben wij altijd als een van de kleinere partijen in een coalitie gefungeerd. Iedere politieke partij dus ook de onze staat in de spanning tussen de behartiging van de specifieke belangen van zijn achterban en de behartiging van het algemeen belang, zoals dat er volgens de begrippen van die partij uitziet. Een kleinere partij in coalitie zal geneigd zijn de wijzer meer door te laten slaan naar dat eerst facet. Als de voortekenen niet bedriegen zullen wij bij de eerstkomende kamerverkiezingen wel zoveel winst behalen dat wij in een dan te vormen coalitie de grootste partner zullen zijn. Dat legt ons de taak op er ons van te voren op te bezinnen wat wij als liberalen daarbij in sterke mate met het algemeen belang rekening houdend zouden willen bereiken. Dat kan niet alleen een vasthouden aan het verleden zijn. Ik heb met veel instemming daarnet beluisterd hoe U dat ook zo stelde. In een wereld die snel verandert zullen wij ook voor veranderingen open moeten staan, willen we niet overspoeld worden door de gebeurtenissen en willen we de andere helft van Nederland niet blijvend van onze vervreemden. Maar naar mijn stellige-applaus-overtuiging moeten wij een beleid kunnen voeren waarbij onze achterland niet het gevoel krijgt dat haar specifieke belangen verwaarloosd worden. Geen politieke partij kan zich dat veroorloven. Maar waarbij wij toch ook aan de rest van onze bevolking duidelijk kunnen maken dat Liberale beginselen tot attractief beleid kunnen voeren. Dat vereist echter zorgvuldige studie. Wat ik wil bepleiten is dat wij voor enkele belangrijke aktuele onderwerpen studiegroepen vormen die samengesteld moeten zijn en elk van die drie groepen is essentieel uit aktieve politici, praktijkmensen mensen uit het bedrijfsleven de vrije beroepen maar bijvoorbeeld ook departementsambtenaren en in de derde plaats wetenschapsbeoefenaren.

De rapporten van die studiegroepen moeten mijns insziens niet primair voor publicatie bestemd zijn maar als basis voor het straks te voeren beleid dienen. Het spreekt vanzelf dat de Teldersstichting daarbij uitstekend werk zal kunnen doen. mevrouw de voorzitter met onze stemmenwinst komt het kabinet met een duidelijk liberaal signatuur dichterbij dan ooit in de afgelopen halve eeuw. Dat legt heel speciaal plichten op ons. Ik ben er van overtuigd dat de V.V.D. onder leiding van U en dhr. Wiegel bereid en in staat is zich daarop voor te bereiden en straks die taak te aanvaarden. Dank U wel. Applaus.

Heel hartelijk dank voor deze toekomst visie die ons politici van alle dag toch weer het gevoel geeft toch in de goede richting te zijn. Voorrtduren van de groei een zege voor de mensheid heeft Professor Langman gezegd. En alleen een stijging van het nationaal inkomen kan inderdaad de vervulling van de verlangens van de individu plus de werkgelegenheid garanderen. Ik moet U zeggen dames en heren. Wij hadden elkaars speeches niet aan elkaar laten lezen. Maar waar ik toch wel dankbaar voor ben is dat dhr. Langman datgene wat Hans Wiegel en ik gezegd hebben als het ware wetenschappelijk ondertimert heeft en het bewijst weer eens dat wij op deze wijze op de goede weg zijn. Ik neem daarom ook graag de suggestie over om datgene wat hier vanavond te berde is gebracht nader tot meer tot in details in een studiegroep te bestuderen. Dan kan bij de Teldersstichting gebeuren ik meen overigens te weten dat dhr. Langman bij de Teldersstichting al doende is. Wij zijn beide curator van de Teldersstichting, dus wat dat betreft hebben we geen geheimen voor elkaar. En op welke wijze dat met de partij-activiteiten gecoördineerd moet worden dat zullen we nog zien. Het doet er overigens helemaal niet toe of het van de Teldersstichting komt dat het van de partijkommissie komt. Als het maar op de juiste plaats terecht komt. Namelijk bij de kamerfractie en vooral bij diegene die straks als bewindslieden in een nieuwe regering gestalte zullen geven aan datgene wat U vanavond gehoord heeft. Want daar gaat het uiteindelijk om. We zijn nog maar in het tussenstadium, in een voorstadium waar we willen toe naar een situatie waarin er weer liberalen in de regering verantwoordelijkheid dragen voor het toekomstbeleid waarvan dhr. Langman en ik ben daar bijzonder dankbaar voor een deel, maar een heel belangrijk deel voor U heeft uiteengezet. Heel hartelijk dank Harry en we zullen je nog heel vaak zien en ik hoop heel vaak horen. Applaus.

Dames en heren, dan zijn we gekomen aan het einde van wat ik wil noemen het officiële deel van deze avond. Ik heb aan de congresgangers van vanmiddag al gezegd wat er vanavond allemaal ging gebeuren. U kunt nu een drankje gaan halen en ik hoop straks U allen nog te mogen ontmoeten op het feest, dat de afdeling U trecht ons heeft bereid. Maar voor U daar heen gaat zou ik toch wel bijzonder graag nog het woord willen geven aan onze Engelse gast. We are very glad to announce an adress to the congres of Lord Gladwin, the leader of the Liberal Party in the House of Lords. Applaus.

Madam President. Hello Liberals I am - applaus- first delighted and honest to a president in this great gathering so splendidly presided over by your president. As a member of the European Parlement and as a guesste of this president Berkhouwer who has just his member just been renued and who I show you. Applaus.

I show you as a president has done a great deal to punt the European Liberalisme as we say in England on the map. I think that perhaps in Engalnd we have done something in Britain we have done something in that direction also by getting six million people to vote for us of the last selection. That is to say nearly one/fifth of the total vote one person in five. In Britain voted liberal the last selection. Applaus. And in spite of the fact that done around absurd electral system we undergot fourteen memebbers in the house of Comments. Netherlands I can show you that in Britain Liberals who at the moment is only up great. Applaus.

Now as you know only one show, the difficulty about Liberals is that they all think differently and independetly. Applaus. Freedom of the individual is a great collecty of Liberal, but it does have certain difficulty in politics. Even in Britain where we like the thing that we mentain us up in unity. You are in the last, you are too we have the young Liberal movement, which is a left organisation you know, and at once stage seemed all of us to be going the form separate party. Happely reason proveiled and now we hear much less of their independent activitie And we are calling much more I think to form a great United Liberal Party.

But if you are going to do that it is everedent that you must have a certain disciply. Liberals may all think differently, but they must politically speaking if possible combine on certain general principals and within the general framework in which they can think differently Neither let them scribe to certain general idees. I think that we can all take a lesson from the succesively F.D.P. Der Freie Demikratische Patei in Germany. In which as I know because I belong to the Liberal Group in the European Parlement and we have there three Germans I think it is. They do not all I though i can not member but they do not all exactly see the same way on some issues, some are more writing and some are much more Left wing but they do neither the less along to one United Liberal Party which is on the upgray because in Germany and that becaus is the great way to make your influence feld in the community to which you belong, there must be therefore a certain discipline. Now at the next. Britisch selection which may not be far away. Applaus. We intend as Liberals to do even better if we can and if we do in spite of our ludicrate sytem. If we do get even fifteen or twenty or thirty seats in the house of Comments then I do think we have a real change of holding the role balance between the partys not the passional balance which we now hold, what is unsatisfactory in many ways but a real balance and if we do that than I am quite sure that this should be on the way to forming whatever you call it a left of center coalitio group anyhow some kind of center party which will have an imment influence on our situation in Britain and I am sure if you can do it in Britain than I think that you are be able to do that over the years in the European Parlement. You should get and perhaps you will get the next two years i should like to think a lefter centrebloek which you will have an enormous influence that is in the European Parlement which in spite of what peoplesay now has I beleive a great future over the coming years. Applaus. Now just one word on the subject of public opninion in my country. During the last year we have as you know a serious of blowers. That the chief of which of course has been in inflaciance very great rise in cost of foodstuf of food of course in the principal that is a principal thing. But the great deal of blows and since all these things happened comediantly after we came in the Comment Market. The general sentiment of the Britisch people at the moment is to attribute everything onfortunetely happened to our intige in the European Community. Everything from Colora to the Middle East war is put down to our membership of the market. Well I can not understand that. Is not going to gone very longer I think but one of the reasons I think unfortunately minister Heath lost the last selection was that a great many people seriously thought that he only objecting coming to the Common Market. Was the count to rescue af backward French president. Well that is absurd, that is in the populair imagination. That is now still something illusion which whole is good. I think in fact i am sure that now the Labour party are in power. For how long we do not know but they are still in power. I think it refuse will be modified the views which say representing when they came in the Parlement reflecting to great deal. This absurd for the public opinion. I think that when they now that they are in power great many of these views will be modified and I hope and believe thatç they are able to showering things they would be able to come back in six months time and perhaps even in years time and say we have now got certain rather better terms and we are now agreed that in principal we should stay in the Market. It is not certain that this still is dangerous that that may not be so. That I believe that we are on that way and I certainly hope you, Now I do not want to entain you any longer really say how greatfull I am to be here what a splendid invitation this is. I was heve this is England, something like this. Applaus. In spite of the were fact that I have hardly be understood a single word. Of the various speeches I saw them experience the greater confirmation of intelligence and enthousiasm . That I am show you for guest and the whole Liberal partys in Europe well I like your Liberal Party I am sure that this we all much better off. Thank you. Lord Gladwin many tahnks for your friendly words your enthousiasm and I am sure when it will depend from you we can look forward to very good cooperation with your English Liberal Party to prepare ourselves for a Europea Union of Liberals. Many thanks for your friendly words thank you in friendship. Applaus. Dames en heren ik moet nog de 800 althans minstens misschien zelfs meer mensen het kunnen er ook 1000 zijn die via het televisie circuit naar ons gekeken hebben in andere zalen hartelijk danken voor hun geduld hun vriendschap op afstand die we toch gevoeld hebben. Ik moet U zeggen ik zie voor de toekomst niet meer in welke zaal de VVD in Nederland nog vergaderen kan. Applaus. Maar dat is dan een van de zorgjes die het hoofdbestuur graag wil dragen. Dat begrijpt U zeker wel. Misschien moeten we aan veilinghallen gaan denken, dat zullen we nog weleens met

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

elkaar bespreken, maar mensen jullie daar in de foyers in al die zalen, waar jullie via de televisie naar ons zitten te kijken ik hoop dat we elkaar zo dadelijk levend zullen tegenkomen op het feest dat de afdeling Utrecht voor ons heeft georganiseerd en dat we nu met elkaar en niet via een televisiecircuit zullen gaan vieren en denk eraan er moet ook gewerkt worden tot morgenochtend tien uur voor de voorzetting van het huishoudelijk gedeelte van de vergadering. En nu een hele prettige feestavond. Applaus.

Ik heet U hartelijk welkom op deze ochtendbijeenkomst, het loopt nog geen storm. Het was vannacht dan ook erg laat. Ik ben zelf om kwart voor twee weggegaan van het feest, maar toen waren er nog een hele hoop die misschien zijn er onder U die nog later zijn weggegaan. Ieder geval hartelijk welkom. Heel plezierig dat U al zo vroeg uit bed hebt willen komen. We zijn om nog even de herinnering op te halen blijven steken in beleid hoofdbestuur dat wil zeggen, ik heb aangekondigd nu de tweede instantie te geven, zouden de sprekers die van plan daarvoor vast naar voren willen komen, dan wil ik intussen mededelen, dat U kunt lunchbonnen halen aan de balie in de hal. Doet U het vooral zo gauw mogelijk. Ik moet dat straks nog wel een paar keer omroepen, want daar komen nieuwe mensen.

Ja meneer Ronteltap uit Amsterdam, gaat Uw gang. Mevrouw de voorzitter, voordat ik inga op die twee punten, die U gisterenmiddag heeft beantwoord, zou ik eerst graag willen uitspreken, dat we alsof we in Amsterdam vreselijk blij zijn met Uw toespraak gisteren, omdat dat de algemene vergadering de gelegenheid heeft geboden om als algemene vergadering van onze partij uiting te geven aan z'n gevoelens die wij hebben over de manier waarop gepraat wordt over de polarisatie van de V.V.D. U weet dat we daar in Amsterdam misschien wel in het bijzonder nog weleens wat moe te hebben vanwege enkele leden in onze afdeling, daarom vonden wij het heel bijzonder prettig dat gisteren als algemene vergadering heel uitdrukkelijk ook hebben kunnen aangeven van dat polarisatie niets van ons is. Mevrouw de voorzitter de twee kwesties die gisteren aangeroerd zijn door Amsterdam dat was de eerste van

die kamerleden, eerste kamerleden procedure om die te verkiezen, we hebben Uw antwoord vernomen, weten dus nu dat we het in ieder geval volgend jaar krijgen en vinden het erg jammer dat het nu niet is, dat vinden we erg jammer. De tweede zaak, die over die landelijke commissies, het versterken van het partijsecretariaat om iets meer te kunnen doen voor die landelijke commissies in contacten met commissies, die lokaal en regionaal niveau werkzaam zijn, ik dacht dat U daar in Uw antwoord het punt wat gepasseerd was, wat langs onze vraag heengegaan bent.

U heeft het meer gehad over de landelijke commissies zelve en ik ben zelf lid van zo'n landelijke commissie en dan denk ik go als er nou zo hard getrokken gaat worden door het partijbestuur, dat die commissies niet mogen slapen, dan moet ik toch eens een commissie minder gaan doen. Daar ging het me ook in eerste instantie niet om, afdeling Amsterdam niet om, het ging meer om een relatie op te bouwen tussen landelijke commissies en plaatselijke commissies en nu heeft U gezegd, nou nee kijk een goed liberaal beginsel, dat die afdeling zelf aan de bel trekken en activiteiten ondernemen om die relatie op te bouwen met die landelijke commissie. 500 afdelingen dat is geen doen, dat kunnen we niet gaan organiseren, nou dat is natuurlijk ook niet het voorstel van Amsterdam.

Het voorstel van Amsterdam. Het voorstel van Amsterdam is, dat zowel die landelijke commissies weten dat er een stuk secretariaatscapaciteit is. Als dat bij afdelingen bekend is, op dat ze er aan durven te beginnen om iets van communicatie op te zetten. Want als U zegt, nou kijk als het niet goed loopt als er een brief gestuurd is, er is iets gevraagd en je krijgt niet op tijd antwoord dan moet je even bij het hoofdbestuur aan de bel trekken. Ja kom dat ga je ook niet zo allemaal meer doen. Je weet ook dat er nog allerlei belangrijke taken te verrichten zijn. Je moet er een zeker vertrouwen in hebben, dat een aantal van die administratieve dingen, als je een rapportje hebt dat naar 10 of 20 mensen doorgestuurd moet worden, dat dat ergens kan gebeuren, dat iemand in Den Haag die adresjes weet en datdan doorloopt, dat moet je van tevoren weten dat je daar op kunt vertrouwen, dat dat er is, anders komt het al niet van de groep

en daar richten we ons op en dan zeggen we het is een kwestie van prioriteit in het beleid om daar een stuk geld voor te reserveren. En dat zou dan kunnen gebeuren bijv. in een eerste jaar als proef, door dat allen te doen voor een bepaald beleidsterrein, bijv. dat van de landelijke onderwijscommissie om daar een relatie is te proberen met lokale en regionale commissies om dat te bekostigen met partijcapaciteit. Dankuwel. Dankuwel meneer Ronteltap. Nog andere in 2e instantie bij het beleid hoofdbestuur. Neen. Hartelijk dank meneer Ronteltap voor uw vriendelijke woorden over wat ik gisteren heb gezegd, het was in ieder geval, het kwam regelrecht uit mijn hart en het is mijn heilige mening dat dit juist is wat ik gezegd heb over die polarisatie, ben erg blij dat de afdeling Amsterdam, ik heb trouwens in de loop van de avond gehoord ook een heleboel anderen dit net zo aanvoelen. Dat geeft je in ieder geval weer moed om zo verder te gaan.

Nog even terugkomend op de vraag van meneer Ronteltap namens Amsterdam over dat laat ik nou maar zeggen partijsecretariaat ter coördinatie, zo begrijp ik het toch goed, even kijken, waarzit U. Ja, het partijsecretariaat ter coördinatie tussen de plaatselijke studiegroepen, werkgroepen, werkkommissies en de landelijke. Ik heb dus gezegd, ik verwacht van die plaatselijke werkgroepen dat ze uit zichzelf de weg weten te vinden. Nu als een dergelijke plaatselijke werkgroep zich richt tot een landelijke kommissie via het algemeen secretariaat dan komst dat heus wel voor elkaar. Dan wordt die brief wel doorgezonden, maar dat is geloof ik niet Uw bedoeling. U wilt echt iemand hebben, die deze zaak coördineert en aktiveert. Nou moet ik U zeggen, dat wij daar op het ogenblik, als wij het echt serieus gaan opzetten, zoals U dat bedoelt en heel gericht, dan heb je daar echt wel een complete secretaresse voor nodig. Daartoe zien we op het ogenblik geen kans. Het secretariaat zoals het nu draait is volstrekt overbelast, dat kan ik U uit eigen waarneming garanderen. We hebben dus niet arbeid over, die hier toe ingezet kan worden. Ik vindt dit wel iets om op de prioriteitenlijst te zetten als we nog groter zijn geworden. Kijk, we zitten natuurlijk op het ogenblik in een enorme steile groei. Waar die ophoud en waar die heengaat weten we niet. Hoe groot we uiteindelijk zullen worden, weten we niet. Ik vindt het op het ogenblik toch, nu met de nadering van de 75.000 en dat moet ik U toch in alle ernst zeggen, riskant om vast een staf te creëren op een partij van 100.000. Hoe graag ik dat eigenlijk ook zou willen. Dit betekent, dat je die zaak wat je noemt gaat verbreden, het betekent overigens ook en dat zal diegene onder U die ons secretariaat kennen duidelijk zijn, dat betekent ook dat je het zou moeten uitbreiden. We hebben gewoon niet eens meer kubieke meters, alles is in gebruik. Gisteren vroeg een bestuurslid van de vereniging voor Staten en Raadsleden me al heel angstig, zeg het is toch niet waar dat je ons eruit wil zetten. Ik zeg nee dat is echt niet waar. Het is een gerucht en ik weet niet waar het vandaan komt. Ik vindt juist die coördinatie met de vereniging binnen ons gebouw verschrikkelijk belangrijk, maar U merkt al hoe we eigenlijk uit dit grote gebouw al weer aan he uitbarsten zijn, zouden we en ik heb trouwens meer dingen op mijn prioriteitenlijstje dat zal ik U straks zeggen, zouden we dit willen uitvoeren, zouden we ook andere dingen die ook heel belangrijk zijn er moeten gebeuren, ik denk aan een verdere instutionele lezing van kadertraining, sprekersdienst enz., dan hebben we gewoon meer ruimte en meer mankracht nodig. Hoe graag ik het ook zou willen en hoe redelijk de financiën er op het ogenblik voorstaan, U heeft dat gisteren van dhr. Karron gehoord, deze uitbreiding durf ik nog niet aan. Ik zou dus willen zeggen, ik blijf eraan denken en ik blijf het met meneer Ronteltap belangrijk vinden op het ogenblik moeten we het nog het misschien wat meer amateuristisch zo doen zodat ik dat gisteren gezegd heb, de plaatselijke werkgroepen zoek contact met de landelijke kommissies, willen ze daarbij de als kommunkator hebben het sekretariaat dan kan dat natuurlijk gebeuren, ik zeg een brief of een adres of een contact dat kan even gegeven worden, maar verder durf ik het ogenblik niet te gaan, maar ik ben blij met deze nader toelichting van meneer Ronteltap, ik had dit gisteren niet helemaal zo in extensio begrepen, ik beloof ik blijf eraan denken, op het ogeblik geen kans, maar we zullen er toch roeien met de riemen die we hebben, is er een plaatselijke werkgroep die dat contact wil, nogmaals trek aan de bel en dan zorgen wij wel even dat dat lijntje doorgetrokken wordt. Mevrouw de voorzitter ik wou graag nog een kleine aanvulling geven, niet omdat ik vindt dat U onvolledig bent maar U bent op een bepaald punt iets te bescheiden. Het is namelijk zo dat vorig jaar heeft het hoofdbestuur de toezegging gedaan, dat wij het uiterste zouden doen om meer te doen en U hebt het ook al even genoemd aan kader training en we hebben in het bijzonder toen gezegd dat we het uiterste zouden doen om te kijken of we iets van een sprekersdienst zoals die tijdens de verkiezingscampagne '72 had gefunktioneerd weer van de grond te krijgen. En nu is het zo dat de voorzitter zelf daar dit jaar met de huidige verkiezingscampagnes in het vooruitzicht in samenwerking met mevrouw van Aartsen ongelofelijk veel aan heeft gedaan. De hele opzet van de sprekersdienst waarvan veler Uwer waarschijnlijk precies weten wat het is, kost een ongelofelijke hoeveelheid denkwerk vantevoren en een heleboel uitvoeringswerk door het secretariaat. De afgevaardigde voorde of laat ik zeggen de kandidaten voor de Staten zijn daarop geabonneerd gaan wij in een of andere vorm met een minder frequentie hiermee verder, dat betekent dat grote belasting voor het sekretariaat, maar het betekent ook dat in de toekomst die plaatselijke kommissies daarmee wellicht ook centraal van materiaal kunnen worden voorzien.

Dat zou een mogelijkheid zijn maar het laten uitvoeren op het sekretariaat van werk dat in de plaats elijke commissies gebeurt, dat zie ik helaas vanwege ruimte, personeels- en geldgebrek met de voorzitter op dit ogenblik nog niet in het zeer nabije verschiet. Maar mogelijkheid is dus dat we kijken in hoeverre in het kader van het zenden van materiaal zoals dat nu gebeurt aan de statenkandidaten er ook iets kan gebeuren aan de plaatselijke commissies, maar dan moeten we wel precies weten wie daar inzitten, om welke adressen het gaat en dergelijke. Ik geef toe dat is nog maar eenrichtingverkeer, maar dan is er misschien iets van verkeer. Dankuwel. Dames en heren ik constateer dat hiermee punt 14 bespreking beleid van het hoofdbestuur wat deze algemene vergadering betreft is afgerond. Ik zou nogmaals willen herhalen U hoeft helemaal niet tot de volgende vergadering te wachten als U ideeën, suggesties, vragen, kritiek heeft, kom er mee, we staan ervoor open en we bezien het. Dus dit punt als zodanig is niet verdwenen, dat blijft altijd, het is een permanent punt maar voor deze vergadering is het afgerond. Dan ga ik nu over applaus. Hartelijk dank dames en heren. We gaan met frisse moed verder, dat beloof ik U.. Ik stel nu aan de orde punt 15, een bespreking van de redactie van vrijheid en democratie. De hoofdredakteur dhr. La Chapelle, heb ik gisteren niet speciaal welkom geheten, het is zo gewoon dat hij er is. Bij deze fijn meneer La Chapelle dat U er vandaag ook kunt zijn. Het was misschien makkelijker geweest als we het gisteren ook al hadden kunnen behandelen, maar dat lukte nou eenmaal niet en trouwens vroeger deden we het ook waleens op zaterdag en nou is ieder een erg fris natuurlijk na de lange nachtrust. Dus nou zal men des te gefundeerder over Uw belangrijke werk kunnen praten. Wie mag ik het eerste het woord geven over het beleid, de redactie voor vrijheid en democratie. Vraagt dhr. La Cahpelle zelf het woord, heb ik niet lang genoeg gewacht, is er nog iemand. Dit is voor het eerst in de historie van de partij geloof ik. Ongelofelijk. Komt er toch iemand. Mevrouw de president, meneer La chapelle namens kolenvoorzitter, kamercentrale 's-Hertogenbosch. In de eerste plaats woorden van grote waardering voor de huidige inhoud en vormgeving van vrijheid en democratie. Jarenlange streven naar verbetering begint typisch goede resultaten af te werpen. Indien ik mij dan thans veroorloof toch een enkel punt naar voren te brengen meneer La Chapelle dan verzoek ik U dit niet zo zeer te zien als in de kader van een aanmerking maar als een opmerking. Vrijheid en democratie is een communicatie-orgaan en we hebben behoefte aan communicatie in letterlijke zin op 3 niveaus, figuurlijke zin hebben we maar behoefte aan communicatie op 1 niveau en het is goed niveau en uit de eerste woorden mag U afleiden dat dit niveau gewaarborgt is. Wat betreft de letterlijk 3 niveau hebben we het landelijk niveau en met de rubriek van de politieke leider en met het nieuws uit het parlement is dat niveau van de landelijke informatie alleszins gewaarborgt. Daarnaast hebben we behoefte aan informatie op pflat-selijk niveau, maar ik meen niet dat vrijheid en democratie daar het aangewezen medium voor is, zowel als bestuurder en als gemeenteraadslid genoegzaam op de hoogte van datgene wat zich in de eigen woonplaats afspeelt. Daartussen bevindt zich echter het regionale niveau en indertijd is het zuiden vertegenwoordigt geweest daar heeft zich zeer wel thuis gevoelt in de rubriek van de grote steden en werd als vijfde aan de desbetreffende rubrieken toegevoegd. DEze periode heeft enige tijd geduurt en daarna is overgegaan tot regionale rubrieken De regionale rubriek is echter geen lang leven toebedeeld geweest en nadien heeft toch in de regio O-Brabant ik spreek met name over de kamercentrale -s-Hertogenbosch de behoefte gevoeld aan het wederom instellen van een rubriek waarbij regionaal opzicht informatie verstrekt wordt. Ik zou U graag in overweging willen geven want ik ben er mij van bewust dat U voortdurend Uw gedachten ermee bezig zijn op welke wijze U indeling de formule van vrijheid en democratie in overeenstemming kunt brengen met datgene wat bij de lezers leeft. Ik zou U graag namens de kamercentrale 's-Hertogenbosch in overweging willen geven de mogelijkheden te onderzoeken om wederom tot een regionale rubrieken te komen. U als hoofdredakteur van de , meneer La Cahpelle bent met er volledig van bewust dat U onmiddellijk dent aan de continuïteit met betrekking tot het leveren van informatie wat onze kamercentrale betreft kan ik U de verzekering geven dat wij garant zullen staan voor het naar bepaalde verdeelsleutel het toeleveren van rubriek uit onze regio. Dankuwel mevrouw de president.

Selleraat, afdeling Oss. Mevrouw de voorzitter aansluitend aan de woorden van dhr. Kolen, waar wij ons natuurlijk helemaal mee verenigen, hadden wij op de ledenvergadering in Oss ook een opmerking, dat betrof de presentatie van het blad. Men vond, de leden vonden in het algemeen deze toch wel te saai te dul, te duf hoe je het noemen wil en ook het bestuur kon zich daar toch wel achter stellen. Het blad door deze wat saaiere presentatie, neigt tot als hij binnenkomt opzij gelegd te worden en men vergeet dan gauw het ook nog te lezen. Daarnaast is nog eenkleine opmerking. Men vond het blad toch ook wel iets doen aan zelfverheerlijking, waarbij we dan toch niet nodig vonden dat het blad veel kritiek moet hebben, maar ik dacht dat daar toch ook wel wat waars in zat. Deze twee opmerking wilden wij hier plaatsen. Onze sekretaris heeft als gedachtenbepaling, niet zo zou het moeten iets gemaakt uit hoofde van zijn beroep ook wat ik hier graag aan de hoofdredaktuer wilden overhandigen. Een ander lay-out. Wij dachten dat met zonder veel kosten de lay-out toch wat attractiever gemaakt kan worden. Ik dank U.

bedankt voor de tip. Niemand verder meer. Dan geef ik nu graag het woord aan de heer La Chapelle. Mevrouw de voorzitter, ik ben zeer erkentelijk voor de vriendelijke woorden van dhr. Kolen afdeling den Bosch en wil toch graag met een enkel woord nog eens ingaan op het vrijwel jaarlijk terugkerende probleem van de regionale rubrieken. Dat is een kwestie met een vrij lange geschiedenis, waar ik niet op in wil gaan. Wel wil ik het volgende stellen. Toen op een gegeven ogenblik het er naar uit zag dat de kritiek een beetje ging in de richting van in dat blad is aldoor wel iets te vinden over het Westen van het land, dat kwam door de 3 stedenrubrieken, die wij toentertijd hadden. Amsterdam, Den Haag, Rotterdam. Maar zo weinig over de aktiviteiten uit de rest van het land. Toen heb ik besloten om een proef te nemen en die 3 stedenrubrieken met enige strubbelingen mag ik wel zeggen op te heffen en daarvoor in de plaats te stellen 4 regionale rubrieken Noord, Oost, Zuiden West. Ik heb toen zeer nadrukkelijk aangekondigd dat dat een proef zou zijn, die een half jaar zou lopen. Dat we in dat half jaar verwachten een zekere respons vanuit de regio naar de redactie toe. Dat is kort maar goed gezegd volstrekt uitgebleven. In die tijd is er bij de redactie nooit nadrukkelijk nooit een brief van welke afdeling kamercentrale regionaal verband of wat dan ook binnengekomen met suggesties van bij ons in de regio speelt dit of dat probleem, probeer daar eens een artikeltje over in vrijheid en democratie te publiceren. Niettemin hebben wij die proef een jaar lang voortgezet. Wij hebben contact gezocht met free-lance journalisten, die een jaar lang deze vier rubrieken naar eer en geweten hebben verzorgd. Het zaã er kort maar goed gezegd eenvoudig niet in. En wanneer men dan dus nu zegt. ja het is toch zo jammer dat die regionale rubrieken zijn opgeheven, het zou zo goed zijn als ze bestaan, dan wijs ik op het feit dat we dat in het verleden hebben geprobeerd zonder enig effectief resultaat. Dat aan de andere kant het feit dat de regio natuurlijk van tijd tot tijd verschillende zaken heeft die spelen en die wij in het blad zouden willen terugvinden.

Dat dat feit mijn aandacht heeft mag blijken uit een iets andere formule, die ik geef toe, nog maar heel kort nu funktioneert. Wij proberen nu wanneer er ergens in de regio een onderwerp is, waarvan je zou kunnen zeggen, het zou leuk zijn om dat in het landelijk orgaan te publiceren. Dan proberen we dat te doen. We hebben daar een blokje voor laten maken, aandacht voor de regio. En ik verzeker U dat een afdeling of een kamercentrale of welk regionaal verband dan ook maar hoeft te kijken. Wij zitten er namelijk gewoon op te wachten. Men hoeft maar te kijken en te zeggen dit is het probleem, daar kan je de informatie krijgen en we zorgen dat het stukje er komt. Het ligt niet aan de kant van de redactie, dat wij niet willen maar het ligt eenvoudig aan de kant van de toelevering van de kopij. U moet bij dat alles namelijk realiseren, dat is een punt waar ik meer in zijn algemeenheid iets over zeggen wil, dat ons blad nu eenmaal niet beschikt over een staf van fulltime mensen. Er is niet een redakteur die zijn hele werktijd aan dat blad kan besteden en dat betekent dat wij enigszins gevoed moeten worden met informatie om dan toch er het beste van te kunnen maken. Dat in antwoord op die regionale rubrieken en ik zie dat vooralsnog dus gelet op de ervaring die we opdeden hiet erg hard zitten. Dhr. Selleraat van de afdeling Oss heeft mij verblijd met een nieuwe Lay-out.

U zult begrijpen dat ik die die nog niet heb kunnen bekijken. Dat zal ik graag met belangstelling doen. Ik zou hem er alleen op willen wijzen dat naar aanleiding van opmerkingen van gelijke aard vorig jaar in deze vergadering wij wel ernaar gestreefd hebben om aan die lay-out iets te doen. Ik wil helemaal niet zeggen dat dat volmaakt is en ik neem ook direkt aan dat van de hier aanwezigen er misschien 10 of 12 zijn die het opgemerkt hebben. Maar een typografisch zeer grote ingreep is bijv. geweest een week of 3, 4 terug dat wij van de 4 kolommen er 5 hebben gemaakt. En U zult zeggen nou is dat nou alles, jawel want met 5 kolommen kan je meer uit de voeten dan met 4. Bovendien zijn we aan de linkerkant van elke bladzijde de witte lege kolom kwijt. Bovendien zou ik er ook op willen wijzen dat er de laatste maanden dacht ik dat ik wel mocht zeggen aanzienlijk meer illustraties in het blad te vinden zijn dan voorheen. Het punt van de levendigheid heeft wel degelijk onze aandacht. Overigens en dat is een typisch verschijnsel bij een politiek orgaan. Levendigheid in opmaak kun je alleen maar bereiken bij korte artikeltjes en de meeste politieke artikelen zijn uit de aard der zaak lang. Ik probeer daar altijd wel wat aan te doen, maar dat is nou een keer een gegeven waar je opmaaktechnisch mee moet werken. Mevrouw de voorzitter er zijn twee dingen waar ik graag onlangs het feit dat daar niet over gesproken is wel iets over zou willen zeggen. In de eerste plaats wilde ik Uw vergadering een klein college geven aan de hand van een blad vrijheid en democratie. Ik zal het heel kort maken. Maar wij bevinden ons met dat blad namelijk in een in Nederland zo langzamerhand unieke situatie. En dat wil ik U uitleggen. Het is namelijk zo, dat zo'n blad komt op deze wijze uit de press. Om het te banderolleren en het dus vervolgens per post te kunnen verzenden, moet het eerst een keer zo gevouwen worden, en dan nog eens een keer zo. Tweemaal een vouw. U zult zeggen wat gaat hij nou weer allemaal staan oreren. Dat is een geweldig probleem in dit land. Want wat doet zich voor. Het blad van onze partij heeft in een jaar tijd bijna een oplageverdubbeling te zien gekregen. Er zijn kranten die postabonnementen hebben, maar de meeste kranten hebben een al dan niet goed funktionerend systeem om dagelijks hun krant bij de abonnees in de bus te krijgen met behulp van schooljongetjes enz. Daarnaast hebben ze een paar postabonnementen, maar dat zijn er naar verhouding van de oplaag van de krant maar erg weinig. Dat betekent dat vouwmachines die kunnen banderolleren en die eerst twee maal vouwen want daar zit het hem nou net in die 2e vouw, die zijn er in dit land maar heel weinig. Om precies te zijn als mijn inlichtingen goed zijn zijn er daarvan in dit land 5, een van die vijf vouwmachines staat bij de drukker van dit blad en die heeft nu een keer een bepaalde capaciteit. En door de groei van de partij neemt het banderolleren door die tweede vouw, als het maar een vouw was, was het geen probleem. Er zijn ontzaglijk veel periodieken, onroepbladen, Libelle enz., die hebben dit formaat. Die hoeven maar een keer gevouwen te worden. Bandje erom heen dat kan iedereen, maar die 2e vouw dat is het hem. En door die tweede vouw komt nu ons blad keer op keer te laat bij de P.T.T. met gevolg dat een deel van de oplaag op vrijdagochtend de abonnees bereikt, maar helaas en ik heb het gevoel een steeds groter deel niet. Dat komt maandag en als de P.T.T. is wat traag is misschien wel op dinsdag. Dat is voor de redactie een zeer frusterende zaak want het betekent dat wij kopij aanleveren bijv. op een vrijdag en dat dan niet de vrijdag daarop maar pas de maandag of dinsdag daarna dus al met al een dag of tien nadat het geschreven is bij de abonnee komt. Dat is een probleem wat op den duur voor het redaktionele beleid gevolgens heeft. Het tast namelijk de aktualiteit aan en het betekent dus dat wij alleen al door de techniek gedwongen steeds meer van nieuws het karakter van een beschouwend blad zullen moeten krijgen. Wij zijn te groot geworden om een nieuwsblad te produceren, dat over de post verzonden moet worden. Het is een heel gek probleem, maar zo is het wel. En ander punt waar ik Uw aandacht op wil vestigen is dat wij met een blad van tussen de 60 en de 70.000 oplaag, er zijn altijd wat minder abonnees dan leden van de partij door abonnementen van echtparen enz. met een blad van een dergelijke oplaag kom je natuurlijk toch ook steeds meer in allerlei opzichten in de knel te zitten.

Niet alleen het algemeen sekretariaat merkt dat de partij gegroeid is. Ik merk dat ook. Het aantal brieven dat bij mij in de brievenbus komt, van partij-leden is niet alleen verdubbeld, maar het is verdrie- of verviervoudigd. Dus duidelijk nieuwe leden die willen ook graag van hun activiteiten doen blijken en ik krijg dus bergen zo langzamerhand ingezonden brieven. Zeer tot mijn spijt wordt ik genoodzaakt daar keuzes uit te maken bekortingen aan te brengen e.d. Dat is het niet het enige probleem er zijn veel meer activiteiten in de partij gelukkig maar men moet zich realiseren dat de groei van zo'n partij voor sommige mensen ook wel eens schaduwkanten heeft. Ik kan mij nooit helemaal losmaken in dat verband zowel wat het algemeen sekretariaat als mijzelf betreft van die naar mijn persoonlijke smaak zeer afschuwelijke televisiereklame voor een of andere wasmachine. Niet dat ik de VVD met een wasmachine wil vergelijken. Maar daar is dan een man die kennelijk met heel veel moeite een wasmachine de trap opdraagt en dan wordt er geroepen voor sommige mensen is het niet zo leuk dat ons produkt zoveel verkocht wordt. Nou dat is tot op zekere hoogte. Ik vindt dat overigens dat wil ik dan ook wel voor het goede begrip zeggen een buitengewoon slechte reclame. Ik vind namelijk dan een bedrijf dat zo zijn sociale voorzieningen hanteert als kennelijk bij die man gebeurt, daar wil ik geen wasmachine van kopen, maar dat is een ander punt. Ik vindt wel dat deze zaak zijn aandacht verdient. Ik geloof namelijk dat wij en dat zal niet vrees ik op korte termijn te realiseren zijn maar dat wij toch meer toe zullen moeten naar een professionele redactie, en dat betekent eevoudigweg mensen erbij betrekken en dan geen halftimers, maar mensen die daar gewoon een volle dagtaak aanhebben, omdat ik als het zich blijft ontwikkelen zoals het zich nu ontwikkelt heeft en zelfs wann er niet al te veel nieuwe abonnees meer bij zouden komen, dan zit je op een niveau dat je zegt ja het wordt nou tijd om het professionele aan te pakken. Mevrouw de voorzitter daar wilde ik het graag in eerste instantie althans bij laten. Dankuwel. Is er nog iemand die in 2e instantie over het beleid van vrijheid en democratie, het woord voor u. Komt U maar. nog iemand anders. Mevrouw de voorzitter, als journalist wilde ik graag een paar opmerkingen maken over vrijheid en democratie. Ik vindt over het algemeen de inhoudser aardig uitziet, maar ik vindt wel dat bij voorbeeld de koppen iets anders mogen. Ik denk daaraan kursieve of kapitale koppen. Ik denk dat collega dat begrijpt. Bovendien zijnde foto's nogal eens zwart afgedrukt. En persoonlijk vindt ik op de voorpagina zie je tegenwoordig zo'n blokje, ik vindt het niet zo geslaagd o.a. het parool dat heeft het ook. Misschien dat daar het idee vandaan is gekomen. Ook als je bijv. het blad neemt van vrijdag 8 maart dan zie je ook boekrecensies over mao in dit geval. Ik geloof dat in vrijheid en democratie niet zo die boekrecensies thuisshoren. Wel vindt ik mijn opinie is de meest gelezen en aantrekkelijke rubrieken. En wat die vouw betreft ja het zal er dan wel op uitkomen dat we een andere drukker moeten zoeken. Dat was in het kort wat ik wilde zeggen. Een ding vindt ik op zichzelf het blad doet aardig aan. Ik zou zeggen houden zo. Dankuwel. mevrouw de voorzitter als U het goed vindt dan zal ik met mijn collega over kapitale en kursieven in de wandelgang een kleine discussie hebben. Ik ben erg blij dat hij vindt dat het er in het algemeen aardig uitziet. Want onder collega's zeg je dat niet zo gauw. Ik zal zometeen nog weleens even verder praten. Dat lijkt me handiger. Dames en Heren ik geloof nu dat we toch wel aan het eind van dit punt zijn. De sprekers vanaf de stoelen dat vindt ik toch wat moeilijk hoor. Dat komt namelijk niet op de band. Misschien dat die vragenstellen ook in de wandelgangen nog even met dhr. La Chapelle over het magazine-formaat kan spreken. Daar hebben we samen al heel veel over gepraat en de technische moeilijkheden daarvan zal hij U ongetwijfeld uitleggen. Ik wil wel namens de hoofdbestuur nog niets over het blad zeggen tegen dhr. La Cahpelle en dat is dat we het zo enorm vooruitgegaan vinden. Dat we het echt op het ogenblik een goed blad vinden. Er zijn maar weinig mensen in tegenstelling tot vroeger die hier kritische opmerkingen hebben gemaakt en die kritische opmerkingen waren er dan eigenlijk nog van veel zachtere aard dan vroeger. Ik herinner me er de meest vreselijke opmerkingen.

En terecht we worden er met zijn allen er steeds tevredener over. Ik zou zeggen diegenen onder U die nou nog weleens niet tevreden zijn met het blad, die zouden eigenlijk eens een tijdje de bladen van de andere partijen moeten krijgen. Kijk wij als algemeen sekretariaat wij krijgen die bladen. Nou ik kan U wel zeggen we kunnen ze vergelijken en als weze dus vergelijken met de bladen van de andere partijen, dan springt tegenwoordig ons vrijheid en democratie er bijzonder gunstig uit. Dat wil ik U toch wel zeggen als leden, nogmaals U zult ze niet zo vaak zien als wij, maar ik zou U toch echt niet bijv. willen aanraden U te abonneren op het blad van de C.H.U. of op het blad van de A.R.P. Dat zijn bijzonder taaie slechte opgemaakte bladen. De lay-out, ik had het al wel ontdekt die extra kolom, die is veel levendiger geworden, en ik moet U zeggen ik ben geen collega meer van dhr La Cahpelle maar als oud collega van hem een beetje bedrijfs-beroepsgek. Blijf je toch moet ik hem wel een compliment maken voor deze enorme vooruitgang. En wat ik straks zei ten aanzien van het beleid van het hoofdbestuur geldt ook voor V en D heeft U ideeën heeft U suggesties kom er mee meneer La Chapelle staat er open voor. Hij is er alleen blij als hij aardige stukjes krijgt aardige berichten krijgt. Die komen eigenlijk veel te weinig dat zou ik nou over zijn hoofd nog eens aan U willen vragen laat hem niet in de kou staan en zorgt dat hij te horen krijgt wat er in de partij gebeurt. Hij kan ook niet in het hele land tegelijk zijn. Dat is aan de partij. Ook hier is het een kwestie van wisselwerking en een goede communicatie. Maar in ieder geval bij deze meneer La Chapelle heel hartelijk dank en succes met de volgende jaren. Applaus.

Dames en Heren dan ben ik toegekomen aan de rondvraag.

Wie heeft een punt voor de rondvraag. komt daar iemand. Ja mevrouw Hubert. Oh nee nee. Het is een misverstand Ja, ja dhr. KorthaB-Altes heeft iets voor de rondvraag. mevrouw de voorzitter het is mij eigenlijk nooit helemaal duidelijk geweest waarom er na het bespreken van het beleid van het hoofdbestuur het bespreken van het beleid van het partij-orgaan en voorafgaande aan het bespreken het beleid van de kamerfrakties want dan heb je toch wel zo'n beetje alles gehad er toch ook nog een rondvraag is. Hij staat al jaren op de agenda en vandaag is met te binnen gevallen dat waarschijnlijk de bedoeling is van de rondvraag dat dan het hoofdbestuur wat aan de aanwezige afgevaardigden kan vragen. En van die gelegenheid zou ik graag gebruik willen maken. het is namelijk deze vraag, we hebben het gisteren gehad over het probleem die zich hier en daar wel eens hebben voorgedaan bij de kandidaatstelling voor de gemeenteraden. Maar het hoofdbestuur heeft voorafgaande daaraan een veel groter probleem gehad en dat is dit. Er zijn nog altijd vrij veel afdelingen in het land die van mening zijn dat zij ter gelegenheid van de raadsverkiezingen niet moeten uitkomen met een lijst onder de lijst V.V.D. Wij zijn als hoofdbestuur zeer tijdig begonnen met als ons standpunt aan de afdelingen kenbaar te maken dat het veel beter is wanneer men ook bij gemeenteraadsverkiezingen wel verschijnt met een lijst onder de eigen vlag die de lading moet dekken. Het liberalisme we hebben het gisteravond in alle toonaarden weer ons kunnen laten vertellen en het tot ons kunnen laten doordringen is een politieke levensovertuiging die ook in de gemeentepolitiek moet doorklinken en kan doorklinken en het is mij en het grootste gedeelte van het hoofdbestuur nooit helemaal duidelijk geweest waarom in een aantal gemeenten het de voorkeur zou verdienen om te zeggen liberalen verschijnen hier onder de naam gemeentebelangen of algemeen belang of iets anders althans onder een naam die eigenlijk heel weinig of niet te zeggen niets inhoudt. We hebben enig succes gehad met dit streven. Een groot aantal afdelingen hebben waarin vroeger de liberalen plachten mee te werken aan de indiening van een lijst gemeentebelangen hebben dit jaar besloten om wel een lijst in te dienen onder de naam V.V.D. maar het is nog lang niet overal het geval. En nu er hier zoveel afgevaardigden zijn, zou ik toch nog eens een keer dit standpunt van dat hoofdbestuur mondeling willen toelichten. En als ik dan zie afgevaardigden uit een aantal plaatsen waar wel degelijk een V.V.D. lijst verschijnt dan weet ik dat het boter aan de galg is of water naar de zee dragen. Maar het gaat er om om ook hen te bereiken die nu nog dit jaar onder een naam gemeentebelangen algemeen belang of iets dergelijks verschijnen. Hoe onverstandig dat is hoop ik zometeen te illustreren.

We hebben gezegd in de eerste plaats is het zo dat U kunt gerust onder de naam V.V.D. verschijnen, want dan is het voor iedereen duidelijk wat die afgevaardigde die daar of die kandidaten die daar op die lijst staan, wat die beoogen te doen. In de tweede plaats hebben wij gezegd het is nog verkiezings-technisch gezien ook nog wel verstandig, want de V.V.D. zit nu eenmaal in de lift. En als je kandidaat niet zwaar genoeg zijn, dan kunnen ze met die lift toch misschien mee omhoog. Dat is misschien niet vriendelijk, maar toch misschien wel handig. Zo niet wordt er gedacht in elke afdeling. Het grappige is ik zal geen namen noemen, maar er is een afdeling geweest die met een grote hardnekkigheid heeft volgehouden nee wij hebben wel een vrij grote V.V.D. afdeling maar wij blijven hier verschijnen onder de naam Algemeen belang. Het regionale hoofdbestuurslid is naar die afdeling toegegaan heeft eindeloos met de mensen gesproken om te trachten hen te overtuigen, maar het resultaat was dat men het niet deed en er zou een geweldige hoop herrie komen. Wanneer het hoofdbestuur niet zou goedvinden want het is nog wel zo dat wij het moeten goedvinden dat de liberalen daar mee zouden werken aan de lijst algemeen belang. We hebben toen een brief geschreven waarin we hebben gezegd nou voor de allerlaatste keer en met grote tegenzin zullen we U dan toestemming verlenen om niet met een eigen V.V.D. lijst uit te komen. Wat gebeurt er op of omstreeks 16 maart was het geloof ik of een week eerder was de beroemde dag dat men voor het laatst partijnamen kon laten registreren. De V.V.D. werd daar dus niet geregistreerd want men verscheen liever onder de nondescripte naam gemeentebelangen. Maar wat gebeurt er, er is een andere groep en die dient de lijst naam in sympatisanten van de V.V.D. En die zei nou daar heb je het al, er zit toch blijkbaar wel iets aantrekkelijks aan die naam. En toen was de afdeling in nood die schreef een brief willen jullie hiertegen onmiddellijk protesteren. En dat hebben we natuurlijk gedaan. Want krachtens de kieswet kan dat, wanneer je zelf geregistreerd bent met je partijnaam bij de kiesraad in den Haag dan kan zonder toestemming van het hoofdbestuur die naam niet door een ander worden gebruikt. Dus we hebben geprotesteerd en dat protest dat is gegrond verklaard en die naam sympatisanten van de V.V.D. is niet toegelaten. Maar dit tekent toch wel de situatie de te grote bescheidenheid om het zo maar uit te drukken van de plaatselijke V.V.D.ers die zeggen laten wij toch nog maar liever streng incognito aan deze verkiezingen deelnemen en zeggen dat wij algemeen belang heten, maar andere zien dan in die vrijgekomen vlag dan een mooie vlag om te proberen met een aantal kandidaten de raad binnen te varen. Dat hebben we kunnen tegenhouden in dit geval, maar U ziet wat hoe anderen daar over denken. En tenslotte is het zo, dat wij ons met verkiezingen ook speciaal tot andere wenden en hopen hen te overtuigen dat ze op ons moeten stemmen. Daarom zou ik dus van deze rondvraag gebruik willen maken door nog een uitdrukkelijk te vragen overal in de provincies waar een raadsverkiezing straks plaats vinden en dan nog niet een eigen V.V.D. lijst bij die verkiezing is ingedient, probeert U de mensen er van te overtuigen, dat dat deze keer dan echt voor het laatst geweest is en dat daarover vier jaar in die gemeente ook een eigen V.V.D. lijst moet zijn. Dan heb ik nog een tweede punt voor de rondvraag. Dat is een verzoek dat ik overbreng namens de redactie van Liberaal reveil een liberaal wetenschappelijk en discussie blad dat een keer of acht per jaar verschijnt. U kunt zich daarvoor voor een abonnement daarop aanmelden bij dhr. Koning U bekend als kamerlid en bij mevrouw Hubert.

Ja gaat Uw gang. Twee vragenstellers voor de rondvraag. dhr. van Hogenhuizen uit Amsterdam Priv/e. De V.V.D. heeft een keer in de veertien dagen tien minuten zendtijd. Heel erg weinig. Van die tien minuten gaan er vele kostbare minuten verloren aan allerlei muziekjes. Is het niet beter om die tien minuten volledig vol te praten. Dankuwel.

Hierop zal dhr. de Korte zo dadelijk antwoord en. Ja laatstevraag. Oh nee niet de laatste. Ja volgende vragensteller. Nee ik wilde eerst de rondvraag vragenstellers afmaken, ja gaat Uw gang. Diniree afdeling den Haag. Het is altijd prettig mevrouw de voorzitter als de vraag die je wilt stellen al een beetje wordt voorbereid en dat heeft naar onze mening meneer Langman gisterenavond gedaan, toen hij namelijk in zijn betoog ook de Telderstichting betrok. De vraag die namelijk bij ons is opgekomen is of de Telderstichting die we weten het onafhankelijk is of die wel een vergelijkbare rol vervult voor de V.V.D. als bijv. de Wiardi Bekmanstichting dat doet voor de P.v.d.A.

Als wij bijvoorbeeld denken aan rapporten van de Wiardi Bekmanstichting als belasten met mate en om de kwaliteit van het bestaan dat zijn rapporten die iedereen ook buiten de P.vdA. kent en die een grote invloed hebben gehad op de politieke meningsvorming binnen en buiten de P.vdA. Dat is nog verder gegaan met het rapport uitgangspunten voor onderwijsbeleid waarvan zelfs enige passages verschenen in de memories van toelichting van de onderwijsbegroting van minister van Kemenaden. Dat wij daarna er niet zo enthousiast er over waren is vers 2 maar het betekent toch wel dat de Wiardi Bekmanstichting een veel stuwender en voedendere rol heeft t.o.v. de P.vdA. als de Telderstichting t.o.v. de V.V.D. Dat is natuurlijk het goed recht van de Telderstichting. De Telderstichting die bijv. een publikatie over het leven van prof. Telder publiceert, die zeer grote waardering heeft ondervonden, daar gaat het ook niet om. Het gaat erom dat bij politiek wetenschappelijk bureau zou kunnen worden verwacht dat dat wat direkter zich opstelt en ons direkter eigenlijk dus in opdracht van de partij zou handelen. Als de Telderstichting dat in haar onafhankelijke positie niet wil dan is de tweede vraag eigenlijk, zouden we ons dan niet moeten beraden of de V.V.D. dan toch een eigen bureau zou moeten stichten wat deze direkte steun zou kunnen geven. Ja volgende vragensteller. Lacuse afdeling Zaanstad. Inhakend op de radio-uitzendingen wou ik graag iets anders vermelden dan de voorvoorlaatste spreken. Verkenningen in kennissenkring ook onder partijleden hebben mij juist geleerd dat de nieuwe aanpak met de muziek er tussendoor het veel beter doet om maar deze kreet te lanceren dan de vroegere uitzendingen met de bekende dreun aan het begin en de dreun aan het eind. Dit noopt meer tot luisteren de huidige aanpak. Applaus In de tweede plaats mevrouw de voorzitter. Ik heb twee jaar geleden in Amsterdam gepleit voor het plaatsen van interruptiemicrofoons tussen de belangstellenden van de congressen. Ik wou dit op deze plaats nogmaals doen en juist op deze plaats omdat want als je bovenin zit en je denkt goh het is toch nog leuk of noodzakelijk om iets te zeggen dan moet je naar beneden. Nu heb ik niks tegen een wandeling, maar wel terwille van de efficiency lijkt het met toch wel goed als er microfoons worden geplaatst. En als het zeglementair mogelijk is dan wou ik dit in de vorm van een voorstel laten gieten. Dankuwel. Mevrouw Bakker afdeling Amsterdam. Mevrouw de voorzitter naar aanleiding van Uw verzoek bij het beleid hoofdbestuur om ook in de loop van het jaar met suggesties te komen zou ik van de rondvraag gebruik willen maken om alvast nu een suggestie te doen. Aanleiding daartoe is het aktuele moment dat in de Telegraaf van vanmorgen komt erfrecht op de helling. Het bezwaar is. Ik meen dat de partij niet in het bezit is van een landelijke kommissie voor justitie. Als juriste kom ik voortdurend tot de konklusie dat bepaalde wetten niet op elkaar aansluiten dat de kommissie zijn. Zou het geen zin hebben om ook in het partijkader, en de het algemene kommissiebeleid, een kommissie voor justitie juist in verband met alles wat er op het gebied van de wetgeving overhoop gehaald wordt in te stellen. Danku. Ja nog meer, gaat Uw gang. Broman, afdeling Tilburg. Meneer Altes ik wou graag een inhaken op hetgeen U aan de vergadering vroeg over het oprichten van die, het indienen van die kandidatenlijsten in de nieuwe gemeente. Wij in Tilburg hebben zoals U ongetwijfeld bekend is vanwege het parapluegedachte nogal wat temaken met de kandidaatsstellingen in de diverse kleinere gemeenten in de omgeving van Tilburg. Wij zijn erg blij dat wij U kunnen berichten dat in vrijwel alle gemeenten dat inderdaad ook gelukt is. Wij zijn namelijk toch tot de overtuiging gekomen en daarom zou ik U het opzich zelf heel juiste aansporing toch even willen nuanceren. Wij zijn tot de overtuiging gekomen dat in een aantal kleine dorpsgemeenschappen die misschien toch een iets andere sociale structuur hebben dan het groot gedeelte van de rest van ons land. Dat het bepaald onwenselijk was om daar als V.V.D. met een eigen lijst te proberen uit te komen. Enerzijds omdat ons ledenbestand in dergelijke kleine gemeenschappen zo gering was dat het moeilijk was om daarvoor kandidaten te krijgen van voldoende kwaliteit en wij vonden het onder die omstandigheden bepaald ongewenst als wij daarvoor de hele dorpsproblematiek als het ware zouden opblazen ik geloof dat dat de V.V.D. in die gemeente een bijzonder slechte naam zou kunnen hebben bezorgen. Wij zitten daar toch met de situaties dat er mensen zijn, middenstanders, die nauwelijks een raambiljet voor hun raam durven plakken laat staan op de kandidatenlijst durven te gaan staan en ik geloof dat wanneer we daar op zichzelf goede verhoudingen, waar er vaak partijen zijn die een behoorlijke liberale inbreng hebben in zo'n gemeenteraad.

Ik geloof dat het dan in bepaalde gemeenschappen bepaald onverstandig kan zijn om die hele zaak nou maar met een klap ondersteboven te gooien en de hele situaties daar te verscherpen. Daar komt het dan toch in feite op neer. Polarisatie te bedrijven. Dankuwel. Applaus. Dankuwel. Nog meer vragen. Wilt U nog een vraag stellen. Ja. Gaat Uw gang. Visser van de afdeling Zuid Wolde Drente. Mevrouw de voorzitter in de eerste plaats wilde ik U een puntje voorleggen dat is het beantwoorden van brieven van de afdeling door het sekretariaat oftewel het hoofdbestuur. Ik zal daar niet dieper op ingaan. Wij sukkelen bijv met een antwoord sinds een jaar over tekort aan afdracht kontributie. Uit het verleden. Hiermee is. Hierover is meerdere malen korrespondentie gevoerd en nooit een antwoord, Dit is wel compleet beleid hoofdbestuur hoor wat U op het ogenblik. U bent helemaal buiten de orde, maar ik zou zeggen maakt U het dan wel snel af. Punt twee is ik wil dhr. Wiegel bedanken voor de zeer snelle beantwoording van de vragen wat hij dan wel doet vanuit de fractie binnen veertien dagen krijgen wij antwoord op onze vragen en punt drie is wil ik even zeggen dat hoe belangrijk het is met Uw naam in die in de laatste tijd in de kranten heeft verschenen dat U Uw roepnaam vanmorgen belde ik mijn dochttertje op. Ik zeg hoe was het gisterenavond. Ze zegt we hebben Haya voor het journaal gezien. Hoe belangrijk de voornaam is dus. Dat mag. Tegewoordig is hij nog officieel ook. Nog meer vragenstellers. Dhr de Korte zou op de radiovragen ingaan. Dat valt onder zijn departement. Komt er toch nog iemand aan. Ja, gaat Uw gang. mag ik nu vragen anders moet ik iedere keer weer opnieuw gaan afronden of er na deze mevrouw nou nog vragenstellenszijn of die vast naar beneden willen komen. Ja gaat Uw gang. Mevrouw Ronen van Soest, Soesterberg. Mevrouw de voorzitter, dames en heren, wij hebben een folder gekregen van de kamercentrale Utrecht. Nu heb ik dit toevallig over een beetje rond verspreid en toen kwam er een meneer uit Groningen en die heeft mij gevraagd of ik dit bij de rondvraag aan U zou willen vragen. Dat is een klein gedeelte van voor het onderwijsin opgenomen en dat was uitsluitend voor de lager schoolonderwijs Men vraagt ons wil de V.V.D. aub ook al is het maar in een foldertje ook aandacht schenken aan de V.V.O.scholen want dit schijnt op het ogenblik zo belangrijk te zijn. Ik heb er niet zo gek veel weet van. Ik wilde U alleen maar vragen in het vervolg de V.V.O.scholen hierin op te nemen. Ik dank U. Danuwel mevrouw. Nog een vragensteller. Mag ik vragen is dit de laatste. Ik wou echt nu even weten wie er nog meer zijn. Wilt U een vraag stellen. Nee. U gaat alleen maar naar Uw stoel. Dit is de laatste vragensteller. Mevrouw ik had een suggestie te doen. Even Uw naam en afdeling in verband met de notulen. Ooms uit 's-Gravenzande, voorheen uit Amsterdam. Ik had een suggestie te doen. Wanneer kamerleden over bepaalde problemen spreken die een streek of een stad aangaan is het dan mogelijk dat onze persvoorlichter met name die bladen die in die omgeving verschijnen ik denk ook aan huis aan huis bladen. Daar een kort uittreksel of een kort artikeltje panklaar bij die redactie inleveren. Dat is alles. Ik dacht dat de meeste sprekers dat deden, zelf doe ik het altijd. En ik heb aan de kamerleden gevraagd het ook te doen, bij deze- Sprekers neem vooral de press-sheet mee en als U kans ziet tevoren even met de plaatselijke pers te praten, dat wordt erg op prijs gesteld. Nog meer vragenstellers. Neen. Dhr de Korte zou antwoorden op de wat ik maar zal noemende radiovragen en de andere opmerkingen over de propaganda over de Teldersstichting zal de Talsma het woord voeren. Over kommissie Justitie en over de V.V.D. lijsten dhr. Korthals-Altes. En over de interruptiemicrofoon. Dit is de inleiding van de onderwerpen. Allereerst het woord aan dhr. de Korte. Kan ik deze gebruiken ja. Mevrouw de voorzitter ik ben erg blij met de opmerking en ook met de beantwoording, die al meteen door dhr, Markuse van het punt van de arbeidsvitaminen die wij gebruiken bij onze radio-uitzendingen. Ik kan U zeggen wij zijn nog steeds aan het experimenteren met die radio-uitzendingen. We hebben gemerkt dat er ca. of althans dat hebben we begrepen uit de radiowereld dat er iets van driehonderd a vijfhonderdduizend mensen naar luisteren. Voor het merendeel zitten die of aan de eettafel of ze rijden in een auto. En vandaar dat we gedacht hadden dat het wel misschien goed was om de verschillende inleidingen over de radio wat meer aan elkaar te verbinden.

De meningen zijn misschien ook intern bij ons af en toe wel hierover verdeeld. Maar dat is juist goed. Dat is ook het onderdeel van het experiment maar ik zou bijzonder dankbaar zijn ook voor iedereen in de zaal en ook voor afdelingen dat ze ons op deze experimenten willen begeleiden. Dus als er ook opmerkingen of aanmerkingen zijn. Ik hou me graag aanbevelen. Ik kan U zeggen, we hebben kort geleden een kwisje ingevoerd. Nederlandis zeer kwis minded. En we dachten dat moeten wij ook eens proberen. Hiervan aardige punten van het eerste kwisje was, daar moest als antwoord opgegeven worden. Sozjenitzin en we kregen daar inderdaad iets van 70 atwoorden en de helft was Wiegel. Dus wat dat betreft is dit ook een duidelijke uitspraak dat onze partijleider dat hij over een breed front zijn capaciteiten kan verdelen. Nogmaals ik hoop dat vele van U ook de televisie-uitzendingen en ook bij volgende radio-uitzendingen dat die ons voortdurend willen begeleiden en als U opmerkingen heeft stuur U een briefje. U krijgt echt antwoord. Het woord is thans aan dhr. Talsma over de Teldersstichting en Zuid-Holland. Mevrouw de voorzitter de vragen van de afgevaardigden uit Zuid-Holland betreffende een geval waarvan in het verleden zeer velen zijn en die we gelukkig bijna allemaal nu achter de rug hebben. Namelijk van afdelingen, waar het bestuur niet of zeer slecht funtioneerde ook geen contributie-afrachten aan het hoofdbestuur had verricht en waar nu gelukkig een nieuw bestuur de schouders er onder zet en dan geconfronteerd wordt met de erfenis van haar voorgangers. Daar zijn wij nu al een jaar of twee mee bezig en wij hebben geprobeerd en ik dacht dat het ook wel enigszins gelukt was om dat te doen met twee op zichzelf tegenstrijdige gedachten in het hoofd. Enerzijds ja een zekere rechtvaardigheid dat niet allen de afdelingen die het goed voor elkaar hebben en alles keurig op tijd hebben betaald hun schulden voldoen. Maar er toch ook uit afdelingen met leden die dat nog niet hebben gedaan enige bijdragen komt, omdat anders de minder goed betalende zouden profiteren van de goede betaling van de anderen. Anderzijds is het natuurlijk zo en dat hebben we ook toegepast dat zo-n nieuw-bestuur ook een beetje een mogelijkheid moet hebben om te starten. En ik zou de kwestie zuid-Wolde niet hier willen bespreken, ik zou gaarne zien dat de spreker van zonet zich straks in de lunchpauze bij mij vervoegt. We hebben hier in de balie het hele kaartsysteem bij de hand en het zou een genoegen zijn om de zaak zo te regelen dat zowel het hoofdbestuur als Zuid-Wolde daarmee tevreden is. De Teldersstichting mevrouw de voorzitter is een punt wat al eerder hier genoemd is en ik ben blij dat dat nog eens aan de orde komt. Het is een stichting die stellig minder naar buiten treed dan misschien wel gewenst zou zijn. Om te beginnen wil ik graag even opmerken dat de Teldersstichting nogwel voor een zekere zin het devies onafhankelijk in zijn statuten voert, maar toch bepaald een nauwe en ook statutaire verband heeft sinds een jaar met de partij. We waren vroeger zeer vele persoonlijke banden, maar nu zijn statutair de voorzitter en de algemeen sekretaris van de partij lid van het curatorium, terwijl ook ieder van de beide kamerfrakties in de eerste en tweede kamer iemand in dat curatorium afvaardigt. Er is gezegd door de spreker dat de Wiardi Bekmanstichting meer van zich deed horen. Dat is volstrekt juist. De Wiardi Bekmanstichting is een lichaam met een zeer grote produktiviteit en ik zal daar geen enkel kritisch woord over zeggen. Integendeel het is een stichting die goed funktioneert. De vergelijking is niet helemaal zonder meer te trekken dus de Wiardi Bekmanstichting is ook meer dan drie keer zo groot, qua omvang en vooral qua financiën. En U moet wel goed begrijpen dat het effect van de rapporten bij het publiek in belangrijke mate ook afhankelijk is van de publikatie waarvan in de pers en in andere kommunikatiedia en daaraan heeft de Wiardi Bekmanstichting nooit ontbroken. En de liberalen in het algemeen en ook de Teldersstichting in het bijzonder bepaald wel. U moet ook goed begrijpen dat de eigenlijke bedoeling van al deze politiek wetenschappelijke stichtingen niet in de eerste plaats is om alleen bij het publiek bekendheid te krijgen, maar in de eerste plaats om op al die bureaus terecht te komen en ook gelezen te worden waar beleid gemaakt wordt. Dus op de bureaus van het desbetreffende ministerie, van de desbetreffende beroepsorganisaties van de desbetreffende afgevaardigden dat is de belangrijkste taak van deze bureaus en haar rapporten.

Wat dat betreft hebben wij toch het gevoel dat de rapporten van de Teldersstichting vaak een verregaande invloed wel degelijk achteraf dan blijken te hebben gehad. Ik noem uit een verder verleden rapporten over het echtscheidingsrecht wat in belangrijke mate zelfs in het huidige burgerlijk wetboek is terechtgekomen. Een zeer uitvoerig rapport over het ondernemingsrecht, waar belangrijke dingen ook van in de huidige wet zijn neergelegd. En zo zijn er meer gevallen te noemen. Ik zal het niet lang maken, maar ik heb nog onlangs met bijzonder veel genoegen gelezen en gezien dat er in Heerlen een congres is geweest van de Maatschappij voor nijverheid en handel over moderne verkeersvraagstukken, waarin dus op allerlei manieren plotseling naar voren komt, een serie gedachten die de Teldersstichting in 1968 heeft neergelegd in haar rapport ruim baan. Dat werd toen een beetje geavanceerd gevonden men vond dat wat vreemd, wel gek, bizarre maar niet praktisch, U ziet dat na een jaar of vijf het door mensen van zeer uiteenlopende politieke kleur plotseling naar voren wordt gebracht. Kort daarna is verschenen rapport onderwijs een kostbaar goed. Waarmee speciaal de financiële kant van het onderwijs werd benadrukt, de aanvankelijke kritieken waren dat het weer erg financieel werd bekeken. De huidige praktijk is dat men ook juist op het departement van onderwijs doorheeft dat men de zaak ook in financiële althans enigszins op een rijtje en in de lijn moet hebben dat anders de zaak organisatorisch volstrekt vastloopt en ik dacht dat dat laatste inderdaad wel in belangrijke mate op dit moment het geval was. Er is een rapport geweest van wat langere tijd geleden. Economisch beleid op midden-lange termijn. Een beetje een ingewikkelde vaktechnische zaak. Het is nu al tot twee keer toe herdrukt speciaal voor studenten op de collegebanken. U zult zeggen daar hebben we niet zoveel aan in de politiek. U moet dat niet onderschatten. Als U vandaag de dag nagaat hoe ook in de economische faculteiten andere dan liberale gedachten naar voren komen. Zeer veel zelfs, dan verheugt het mij toch bijzonder dat men als studiewerken daar ook een rapport van de Teldersstichting wil gebruiken. Het meest recente rapport is geweest een rapport over sociale wetgeving, misbruik en oneigenlijk gebruik daarvan. De spreker zal daarvan toch niet kunnen zeggen dat het niet in de publiciteit is gekomen. Ik zou haast willen zeggen dat het wat mij betreft zelfs iets te veel omdat men te zeer naar de uiterlijke naar mijn meende dan inhoud heeft gekeken en het niet werkelijk heeft gelezen. Maar als ik nu na een jaar zie dat uiteenlopende mensen als dhr. Pen, Prof. Pen, dhr. Tinbergen en dhr. Drees senior nog onlangs in het blad Accent zeer uitvoerig exact datzelfde neerschrijven wat U in het rapport kunt vinden. Dan heb ik toch het gevoel dat er wel in bepaalde mate baanbrekend werk wordt gedaan al ligt dat dan ook niet zo direkt op het primaire naar buitentredende politieke vlak. De Teldersstichting heeft ook uitdrukkelijk altijd een afspraak met de kamerfractie gehad en ook van haar kant volstrekt als juist bevonden, dat het beleid op politiek terrein van het lopende parlementaire jaar volstrekt en alleen het beleid van de fractie moet zijn, dat alle onderwerpen die in de kamer aan de orde zijn volstrekt en allen het beleid van de fractie moeten zijn en dat het Teldersstichting alleen een taak heeft om iets verder te kijken en ook in overleg met de fractie onderwerpen aan te vatten waarvan men denkt dat ze in de komende tijd aktueel zullen kunnen worden. Er is even genoemd dat de stichting ook de levensbeschrijving van Prof. Telders heeft uitgegeven, dat is juist dat staat natuurlijk buiten haar eigenlijke taak. Maar het curatorium was van mening dat zij toch een duidelijke ereschuld had te vervullen om de naamgever van de stichting van wie nog steeds niet een levensbeschrijving was verschenen ook inderdaad toch van een zodanige levensbeschrijving te voorzien. Er zijn op dit moment een viertal onderwerpen in behandeling waarvan ik verwacht en hoop dat dit jaar een rapport uitkomt. Een rapport is bijna klaar over subsidiepolitiek op het gebied van de cultuur. Een onderwerp waar ook bij de Gemeentelijke instanties heel veel belangstelling voor is. Waar met name liberale gemeenteraadsleden vaak van vragen wat is daar nou een richtlijn. Er is een rapport bijna klaar over een Europese landbouwpolitiek vanuit liberaal gezichtspunt. Als U de plannen Mansholt van destijds zich nog herinnert dan weet U dat het in elk geval een zeer gecompliceerde zaak. Ik geloof dat daar een liberaal geluid in naar voren komt. Er is verder een commissie doende en die vordert zeer goed om een rapport te maken over de universitaire bestuurshervorming.

U herinnert zich misschien dat de nieuwe wet op het hoger onderwijs op het universitaire bestuur voor vijf jaar geldt, waarvan een tweeënhalft jaar om zijn. Het is dus zaak dat er tijdig voordat de nieuwe wet of de verlengde wet aan de orde komt. Een liberaal geluid van vakmensen op tafel ligt. En tenslotte is er een commissie aan de gang. Dhr. Langman heeft er gisteren al op gezinspeeld die zich bezig houdt met problemen van milieu en groei. In de meest algemene zin, daar is dat energie-onderwerp een klein deel ook van. Ook dit rapport zal dit jaar gereed moeten komen. De grote moeilijkheid met deze dingen is dames en heren, dat de problemen in onze maatschappij steeds ingewikkelder worden. Er zijn haast geen onderwerpen meer te noemen waarvan je zegt daar schrijven we nu eens even in een of twee of drie maanden een rapport over. We hebben een paar jaar geleden een rapport uitgegeven, modernisering van de pachtwetgeving. Dat was nog zo'n hanteerbaar onderwerp, waar een paar deskundige in korte tijd wat over schrijven, maar de moderne problemen zijn allemaal bijzonder ingewikkeld. De capaciteiten van de stichting laten op dit moment een verdere uitbreiding van onderwerpen niet toe. We zullen uiteraard nieuwe in bewerking nemen als degene die ik noemde zijn afgewerkt. Om U wat te noemen waar wij wel eens over denken. Dan is het bijv. een wel praktisch onderwerp, maar toch ook zeer veel omvattend de kosten van de gezondheids zorg. De taak en plaats van de moderne onderneming. In alles wat er rondom ons gebeurt. Wat is daar nog het liberale uitgangspunt. Een zeer belangrijke taak en plaats in de maatschappij van de vakbeweging, waar zijn haar grenzen en waar hoort haar taak te liggen. En een nog algemener zeer belangrijk punt. Wat is nou werkelijkheid. Het liberale beginsel. Maar dames en heren de grote moeilijkheid is niet alleen dat de problemen steeds gekompliceerder worden. De moeilijkheid is ook dat de deskundige die zich daaraan kunnen zetten steeds drukker bezet zijn, dan ze al waren. Steeds minder tijd bereid kunnen beschikbaar stellen. En dat betekent dat je voortdurend als een soort zweepfiguur achter al deze commissies en instanties aanmoet en zij bedoelen het wel goed maar het is vaak ontzettend moeilijk. Dat is niet alleen in onze partij. Dat vindt U overal. Maar ik zou hiermee willen besluiten. Ik ben ontzettend dankbaar dat de belangstelling ook voor de Teldersstichting naar voren is gekomen. Het curatorium is bepaald niet van mening. Begrijpt U dat dat niet uit mijn betoog, dat de zaken allemaal goed gaan en niet voor verbetering vatbaar zijn. Het tegendeel is het geval. Het curatorium wil voortdurend eigenlijk sneller aktueller en meer naar buiten uit dragen dan eigenlijk op dit moment geschied. Iedereen die wensen of suggesties heeft is bijzonder van harte welkom als hij ze bij het curatorium kenbaar zou willen maken. Dankuwel.

Applaus- Het woord is aan dhr. Korthals-Altes. Mevrouw de voorzitter drie onderwerpen hebt U mij ter beantwoording opgedragen. In de eerste plaats de interruptiemicrofoon. Als U hem nou niet zo zou noemen, dan zou er niet zoveel bezwaar zijn tegen het beschikbaar stellen van wat meer microfoons. Het punt is namelijk dit. Dat wij met het oog op de notulering die uitsluitend op de geluidsband plaats vindt ervoor moeten zorgen, dat we niet werkelijk door elkaar praten. En dat het ook zo is dat iedereen begint met naam en afdeling te noemen omdat er anders achteraf geen touw meer aan vast te knopen is. Het letterlijk verslag dat van de band afgetikt wordt wordt anders dan vele uwer misschien veronderstellen toch nog al eens een keer geraadpleegd om na te gaan wat er precies gebeurt en toegezegd is. En het is dus van belang dat degene die die band moet aftikken daar ook uit kunnen komen-Gaat men in de letterlijke zin van het woord interrumperen dan komen er natuurlijk hele grote brokken van. Nu is natuurlijk op zich zelf het punt van de plaatsruimte zaalindeling e.d. sinds gisterenavond een onderwerp van aanhoudende zorg van het hoofdbestuur. Want zoals de voorzitter U al heeft meegedeeld. Er waren hier in de zaal elfhonderdzoveel en ruim achthonderd mensen die zich niet hebben laten wegsturen, verder in het gebouw aanwezig. Dat betekent dus een aanbod van 2000 mensen op de vrijdagavond. Op het ogenblik heb ik het idee dat er nog wel wat ruimte is. Dus je moet zien dat je in de toekomst een vergaderplaats vindt, waar je voldoende ruimte hebt voor de vrijdagavond bij voorkeur 2000 plaatsen. En waar je een redelijke vergaderruimte hebt voor de vrijdagmiddag en de zaterdag. Wanneer dan zo is dat de microfoons centraal zijn opgesteld dan is het toch nog wel op die twee halve vergaderdagen mogelijk om het spreekgestoelte te vinden.

Maar wanneer er gedisciplineerd gebruik gemaakt wordt van een microfoon boven in de zaal, dan willen we dat best proberen. Het hangt er een beetje van af hoe de indeling is. Tweede punt is de commissie voor justitie. Een vraag die aleens eerderaan de orde is geweest in de algemenevergadering en waarop wij toen hebben geantwoord dat het natuurlijk bij de justitie zoals bij vele problemen toch wel gaat om sterk gespecialiseerde onderwerpen. Waarbij je dus in de eerste plaats moet beschikken over mensen die voldoende kennis van zaken hebben. Niet alleen van het recht zoals het op het ogenblik is maar vooral juist van het recht zoals het dat ontwikkeld. En dat ontwikkelt zich op zoveel terreinen dat je dan ook met een vrijgeschakeerd gezelschap zult moeten komen. Want het varieert van erfrecht, ondernemingsrecht tot strafrecht en de uitvoering van het strafrecht ter beschikkingstelling en dergelijke. Ik heb nog even overleggepleegd met dhr. Geurtsen zoals U weet onze woordvoerder in de tweede kamerfractie over juridische zaken en voorzitter van de vaste commissie voor de justitie. Hoe werkt het in de praktijk. Er zijn tal van instellingen die ervoor zorgen dat de kamerleden ontvangen rapporten die op zich zelf politiek neutraal zijn voor zover dat bestaat. Dat wordt door alle mensen ontkent dat dat mogelijk is. Bijvoorbeeld van de zijde van de Nederlandse van advocaten. van de zijde van de broederschap van notarissen en van andere instellingen die rapporten schrijven zodra er belangrijke nieuwe wetgeving op stapel gaat staan. Dus daaraan kan men al als kamerlid een heleboel wetenschap ontlenu. In de tweede plaats is het zo dat iemand als dhr. Geurtsen alle wegen naar specialisten kent en hen ad hok kan raadplegen. Daarbij zijn mensen die graag bereid zijn om in een dergelijk geval een zo diepgaande mogelijke informatie te verlenen. Maar waarvan het dan uitermate de vraag is of je dezelfde mensen beschikbaar kunt vinden om in een commissie zitting te nemen. Ik zeg dat het uitermate de vraag is. De moeilijkheid is dus dit. Je loopt een grote kans dat als je een dergelijke commissie samenstelt je er niet een krijgt van die kwaliteit die wij graag zouden willen. En je loopt het risico dat wanneer een commissie bepaalde standpunten gaat ontwikkelen en dat dan het erg moeilijk is om op de verschillende terreinen de juiste specialisten te vinden. En dat je ook in dit opzicht het risico gaat lopen door een partijrapport te maken dat er gepolariseerd gaat worden, dan wordt het plotseling een V.V.D. standpunt. We zullen het nog eens bekijken. We hebben vorige keer gezegd en die mening heb ik nog, dat wanneer we bepaalde onderwerpen willen bestuderen dat dat dan het best zou kunnen in het kader van de Teldersstichting met wie wij op wetenschappelijk gebied. Dht Talsma heeft het uitvoerig meegedeeld op allerlei terrein nu samenwerken. Wij menen dat als hoofdbestuur dat het meest praktisch is om voort te gaan op de weg waarbij bepaalde onderwerpen, wanneer het nodig is door een commissie ad hoc worden bestudeerd. Hetzij door een hoofdbestuurskommissie hetzij door een commissie van de Teldersstichting, maar dan per onderwerp georganiseerd en niet een commissie die het hele nogal brede en oeverloze terrein zal moet bestrijken van wat men zegt dat valt onder justitie. Want daarvan is bijzonder moeilijk aan te geven waar het begint en waar het eindigt. Dan tenslotte de opmerking over de V.V.D.lijsten natuurlijk is het zo, dat als het hoofdbestuur zegt, we doen een dringend beroep op alle afdelingen om in zoveel mogelijk gemeenten met een V.V.D.lijst uit te komen, dat wij nooit een afdeling die op hele zinnige gronden kan aantonen dat het in die gemeente niet zinvol en niet juist is om met een V.V.D.lijst te komen die kunnen wij natuurlijk nooit dwingen om dat toch te doen. Dat doen wij ook niet. Maar wat ik heb betoogd was dit, dat er een aantal afdelingen is dat te gemakkelijk van de veronderstelling is uitgegaan, dat men niet met een V.V.D. lijst zou moeten komen en daar krijg je dan situaties van als een groep synpatisanten van de V.V.D. die dan onmiddellijk van dat gat dat wij daar hebben laten ontstaan gebruik maakt. Niet onder de parapluie van Tilburg maar wel zeer nabijgelegen in het dorp Teteringen heeft er het volgende voorgedaan. Alle aanwezigen daar zeiden nee we moeten hier niets met landelijke politieke lijsten komen. We hebben gemeentebelangen A en gemeentebelangen B en agrarisch belang en middenstand belang maar P.vd A., V.V.D. dat soort lijsten willen we hier niet hebben. En toen dan de bewuste laatste dag waarop men een lijst kon laten registreren was verstreken, had zich intussen wel de Partij van de Arbeid laten registreren en de V.V.D. zat ernaast. Dat wordt nu zo snel mogelijk opgelost.

Door toch nog met een liberale lijst te komen, maar de naam V.V.D. staat er niet boven. Men heeft zich ook daar weer te snel laten verleiden door de gedachte dat men de landspolitiek buiten de dorpspolitiek zou moeten houden en dat is gewoon heel vaak niet het geval. Natuurlijk moet het nogmaals wanneer het in een bepaalde gemeente volstrekt onjuist is om met een V.V.D.lijst uit te komen, dan zal het hoofdbestuur niet zeggen dat het toch moet. Als het hoofdbestuur dat al zou kunnen, maar het hoofdbestuur wil er alleen voor waarschuwen, dat men niet te snel denkt, wij houden hier de landelijke politiek nog wat buiten. Het is ook niet juist om te zeggen dat de verhoudingen zouden worden gepolariseerd door met een V.V.D.lijst uit te komen. Want een ieder die weet dat als liberalen aan gemeentepolitiek meedoen dat zij daar volstrekt niet polariseren, maar het gemeentebelang op de beste, de liberale wijze dienen. Applaus.

Dames en heren ik constateer dat hiermee de rondvraag. Nog een keer mevrouw Bakker. nog een keer. Laatstę instantie rondvraag.

Mevrouw de voorzitter. Met belangstelling heb ik vernomen wat de algemeen sekretaris gezegd heeft over de kommissie van justitie. Desondanks meen ik dat het beslist wel mogelijk is ook al geef ik toe dat gezien de specialisatie men met verschillende onderkommissies zou moeten komen bijv. voor het strafrecht. bijv. voor burgerlijk recht of erfrecht dat weet ik wel. Maar wat mij frappeert is dat er eenvoudig helemaal geen hebben en dat ik inde praktijk domweg constateer dat bepaalde wetten niet op elkaar afgestemd zijn. Die parallel zouden moeten lopen. Of dat er kommissies zijn die als je van te voren de zaak is bekeken had naar voren hadden kunnen worden gebracht. Ik zit zelf op het ogenblik in T.B.R. kommissie van de Korenhead.Liga. Als U dan weet dat de Korenhead-Liga op het ogenblik in die kommissie zich bezint of daar niet je maatschappij kritische beschouwingen in moet. Dan zeg ik was er nou maar bijvoorbeeld een T.B.R. kommissie van de V.V.D. dan hadden we deze onvruchtbare discussie die de kant uit gaat van de braltermen waar U het gisterenavond over had. Dan zou je dit hele wetsontwerp wat duidelijker en wat juridischer nog eenseen keer kunnen bekomentarieren. Ik zie niet in dat onlangs de bezwaren die de algemeen sekretaris naar voren brengt. Ik denk bijv. om nog even een voorbeeld te geven de vergelijking met de wet Box met de T.B.R.wet waar men duidelijk bedoeld heeft om een paar lui te brengen. Ik zie echt niet in dat als U niet zou kunnen komen tot een specialisatie van de kommissie, dat die kommissie er niet zou moeten komen. Of kunnen komen Danku.

Het spreekt vanzelf mevrouw Bakker dat wij deze zaak nog weleens in het hoofdbestuur zullen bespreken en nu natuurlijk niet het definitieve beslissing kunnen geven over wat het standpunt is. Daarvoor ontbreekt nu de tijd om ons daar nog eens over te beraden. En het is niet zo dat wij hier achter de tafel kunnen zeggen wat het hoofdbestuur ervan zal blijken te vinden. Toch zou ik nog dit willen zeggen, ik geloof niet persoonlijk dat het een verstandige zaak is om een grote kommissie te maken voor de justitie die zich dan moet opsplitsen in subkommissies. Ik geloof dat het beter is wanneer een bepaald onderwerp is waarover men studie verlangd bijv. het onderwerp ter beschikking stelling dat er dan ad hoc voor dat onderwerp wanneer daarover gevraagd wordt of wanneer daaraan behoefte blijkt te bestaan. Een kommissie wordt gevormd en op dat gebied aan het studeren gaat. Daatoe hoeft natuurlijk geen enkel lid te wachten, totdat er weer eens een algemen vergadering is wie ons schrijft van mening te zijn dat over onderwerp a of onderwerp b studie nuttig is of voorlichting aan de tweede kamerfranktie nuttig is die kan ons dat schrijven en het hoofdbestuur pleegt in het algemeen in dergelijke gevallen een kommissie samen te stellen van al dan niet permanent karakter. Zou ik dat dus in overweging mogen geven, dat men zegt. Wij vinden dat er nu over het erfrecht of over het ter beschikking stelling of iets anders gestudeerd moet worden. Bericht U ons dat, dan zullen wij daar aandacht aan besteden. Wil jij dit straks voorlezen, als ik jou daartoe het woord geeft.

dames en heren, Ik constateer, dat mag nu toch dat de rondvraag hiermee afgesloten is. Ik herhaal U hoeft niet tot de volgende algemene vergadering te wachten. We horen wel wat er onder U leeft. Hoop ik. Dames en Heren. Ik zou U willen voorstellen zoals dat onze traditie is om een telegram te verzenden aan H.M. de Koningin. Applaus.

De inhoud van dit telegram luidt als volgt :

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie in jaarlijks algemenevergadering op 22 en 23 maart 1974 te Utrecht bijeen betuigt aanhankelijkheid en trouw aan Uwe majesteit en haar huis van Zomeren, Korthals-Altes.

Applaus- Voor het volgende punt van de agenda geef ik thans het woord aan de vice-voorzitter. Dhr. Talsma. Dames en heren aan de orde is punt 20 benoeming van een voorzitter. Mevr. van Zomeren is wegens periodieke aftreding dit jaar aan de beurt van aftreden . Zij heeft zich herkiesbaar gesteld. En er zijn door het hoofdbestuur is zij kandidaat gesteld voor de herkiezing er zijn geen andere kandidaten gesteld, zodat mevr. van Zomeren opnieuw tot onze partijvoorzitter is gekozen. Applaus.

Dames en heren uit Uw applaus is al gebleken hoezeer U blij bent met deze gang van zaken. Het hoofdbestuur heeft zonder enige aarzeling deze voordracht aan U gedaan. Ik hoef geen woorden toe te voegen aan onze grote waardering voor haar inspirerende leiding, voor haar politieke voorloperschap voor de voortdurende aktieve wijze, waarop zij mede met anderen, maar zij toch in belangrijke mate de V.V.D. heeft gemaakt tot wat hij vandaag is. En ongetwijfeld zal dat in de komende drie jaar ook dankzij haar verder voortgaan. Ik zal het hier verder kort maken. mevrouw van Zomeren zal zelf nog een enkel woord tot U zeggen.

Dames en heren, hartelijk dank voor Uw applaus wat voor mij een instemming betekent en ook een stimulans om verder te gaan. Dames en heren, toen ik 5 jaar geleden zolang is het alweer in Groningen op 1 april omprecies te zijn, dus het is bijna vijf jaar, het voorzitterschap op mijn nam. Toen was ik heilig van plan dit niet langer dan vijf jaar te doen. En dan moet U helemaal niet denken, ach wat gaat ze nou een geweldig offer brengen en dan doet ze het toch acht jaar. Want daarna zien we dan wel weer verder. Ik zeg nu ik doe het acht jaar, maar er zijn een paar redenen geweest waarom ik toch weer ja heb gezegd.

En ik zeg U tevoren dan hoeft U helemaal niet te denken gut wat vragen we toch veel en wat lief dat ze het weer doet want zoiets doe je natuurlijk toch alleen maar als je het ergens lollig vindt. En waarom wil ik juist nu nog een keer dit toch wel zware ambt het is net als met die wasmachine waarmee meneer La Chapelle het over had, meer leden geeft meer werk want ook wel meer werk met vreugde. Nu de partij zo in de lift zit. Nu we bijna bereikt hebben wat ik me in Groningen tot doel hebt gesteld, helemmal niet gelovend dat ik dat nog zelf in mijn periode zou meemaken, n.l. een verdubbeling . Nu heb ik ook het gevoel dat ik nog even met U samen verder moet. Als je zo in de lift zit, als je zo op wind staat om met Hans Wiegel te spreken, ach dan moet je eigenlijk maar niet wisselen van koetsier. Er is een bekend spreekwoord, een Engels spreekwoord in deze . Dat is ook een rede om te blijven. Het gaat zo plezierig met elkaar. En we gaan zo machtig fijn vooruit. Daarom heb ik willen blijven, dus heel duidelijk ook omdat ik er zin in had. Ik moet U erbij bekennen. En dan kom ik weer bij wat meneer La Chapelle heeft gezegd, het werk is stukken zwaarder geworden en wat ik straks al in laatste instantie bij het beleid hoofdbestuur zei, we hebben nog niet net eigenlijk niet het aantal leden vergelijk bijv. met de Partij van de Arbeid, die er 100.000 heeft, waarmee we het sekretariaat het hele staf fors kunnen uitbreiden, Dat zou op dit moment nog niet echt verantwoord zijn. Financieel. En ik wens en ik weet de penningmeester en ook de partij in deze achter me ik wens de financiën gezond te houden. We zitten dus in een wat zwaar overgangsstadium. Laat ik dat er eerlijk bij bekennen. Je wilt steeds meer doen. Je wilt steeds verder springen, maar je beseft heel goed, dat je dan toch ook iets meer inkomsten moet hebben, dat klinkt vreselijk materialistisch, maar om een heleboel dingen aan te kunnen vatten heb je ook meer middelen nodig. En ik heb in Groningen heb ik bepaalde wensen geuit. Een deel daarvan is in vervulling gegaan. Ik heb de firma Schaap die altijd onze geluidsinstallatie verzorgt is zo lief geweest om mij indertijd de band van mijn openingsspeech te geven. Die heb ik laten afdraaien deze dagen. En ik constateerde dat lang niet alles bereikt is wat ik toen gezegd heb, maar wel een heleboel.

En daar ben ik dankbaar voor. Maar dat heb ik natuurlijk niet alleen gedaan. Dat is heel duidelijk. Dat heb ik gedaan samen met de dagelijks bestuur. U heeft al gemerkt bij de beantwoording van diverse onderwerpen. We hebben een hechte samenwerking, maar ook een hele stringente taakverdeling. Ik denk, en dan wil ik niet al mijn collega's met name noemen aan alles wat zij op hun eigen gebied hebben gedaan. De propaganda, het kaderwerk, uitbouw en intensivering van de hele administratie, het kommissiewerk allemaal dingen die ik heb genoemd, in Groningen. Ik heb in Groningen voorop gesteld het verbeteren van de communicatie. Dat is nu een modewoord met wel inhoud en daarom noem ik het geen modewoord het is een modern woord en een woord wat heel veel betekent. Want in deze maatschappij waarin we erg van elkaar dreigen te vervreemden is juist die communicatie en ik heb er eigenlijk geen goed populair nederlands woord voor ontzettend belangrijk. Juist nu de partij groter wordt, merk ik dat het weer moeilijker wordt. We waren op een zeker moment toen we zo veertigvijftig duizend leden hadden, was naar mijn gevoel die communicatie intensiever dan nu alweer heel snel veel groter worden. Daarom wordt er op dit gebied veel van ons gevraagd als hoofdbestuur, maar ook veel van U als plaatselijk kader. Ik heb het in Groningen gezegd, dat communicatiekanalen die niet bestaan die wil ik creëren. Ik den bijvoorbeeld aan landelijke propagandakommissie die heel geregeld onder leiding van mijn collega de Korte bijeenkomt op dat propagandaniveau hebben we dus al een intensieve gespreksforum. Ik denk aan de gesprekken met de centralevoorzitters. Ik stel me voor hetzelfde binnenkort te doen met ondercentrale voorzitters. We willen eenvoudig steeds horen wat er onder U leeft. En wat U wenst. Maar dan zou ik omgekeerd aan U willen vragen. Als wij communicatiekanalen creëren, als wij kanalen die dicht zitten doorprikken, gebruikt U ze dan ook. Kom ook van Uw kant met suggesties en gebruik die mogelijkheden die we bieden. Als we bepaalde stomvervelende formulieren aan U toesturen, stuur ze echt ingevuld terug. Vandaar uit kunnen wij weer horen wat U wenst, wat U wilt. Communicatie is nu eenmaal tweerichtingverkeer. We doen ons uiterste best die optimaal te maken. Ik zou U willen vragen, probeer hem optimaal te gebruiken. Dan heb ik nog een aantal wensen die ik ook in Groningen heb geuit. Toen heb ik gezegd uitbouw van het kaderwerk. Daar zijn we mee bezig. Ik zou verder willen. Ik heb U gisteren genoemd in mijn openingsrede welke gevaren mijns inziens onze samenleving bedreigen. Ik heb ook eerlijk gezegd de liberalen zijn in een hoop dingen altijd te laat. Dat is de schaduwzijde van de verdraagzaamheid. We laten dingen vaak maar gebeuren omdat we heel terecht zeggen. Dat moeten die mensen zelf weten. Dat mogen zij zo vinden. Dat is ook heel liberaal en heel goed. Maar verdraagzaamheid sluit natuurlijk geen strijdbaarheid uit. En ik geloof dat in het verleden het liberalisme de liberalen wel een te makkelijk zijn geweest. En dat moeten we wel onder ogen houden. Wij moeten ons kader heel doelbewust gaan trainen op wat ik zeg het antwoord geven op extreem linkse intimidatie. Het is een heel duidelijke taak van een liberaal kader. Daar hebben we naar mijn gevoel nog te weinig aandacht aan geschonken. Alweer je laat het over je komen en op een gegeven moment komen er massa's scholieren, studenten naar je toe die zeggen kunnen jullie ons nou niet eens een beetje helpen. Kunnen jullie ons nou eens niet een beetje backing een beetje push geven zodat we meer tegenvuur kunnen geven. En als die mensen daarom vragen, dan betekent dat dat het een reëel probleem is. En dat betekent dat je als liberale partij er aandacht aan moet geven. De sprekersdienst, die we dit keer verder hebben uitgebouwd dankzij de staf op de Koninginnegracht. Ik denk aan mevrouw van Aartsen. Dankzij de staf van de tweede kamerfractie. We werken wat dat betreft intensief samen. Zal in de toekomst nog verder uitgebouwd moeten worden. De integratie van het kommissiewerk door dhr. Ronteltap hier genoemd zal ook ter hand genomen moeten worden. Dan komen we op die uitbreiding, verdere uitbouw van het secretariaat. Overigens dames en heren datgene dat we nu doen past er maar net in in het pand dat we bezitten. Dus een duidelijke zorg voor het hoofdbestuur in de komende jaren. Hoe krijgen we misschien een tweede pand. Hoe breiden we het uit. Dat zijn ook zaken waar je aan hebt te denken, als je mensen aanstelt voor een bepaalde functie dan zullen die ook een levensruimte moeten hebben, waar binnen ze kunnen werken. Het hoofdbestuur zal dus in de komende jaren, inde komende drie jaren dat ik Uw voorzitter ben hele grote problemen krijgen. Maar problemen die voortkomen uit onze enorme groei.

En dan wil ik mijn aanvaardingsspeech hiermee beeindigen, ik dank iedereen die heeft meegewerkt aan deze groei. Het is natuurlijk primair te danken geweest aan de aanpak, de wijze van overbrengen van onze politieke leider Hans Wiegel dat is heel duidelijk dat dat zo is. Maar Hans Wiegel zal de eerste zijn om te bekennen dat hij het nooit voor elkaar had gekregen als er niet een partij-kader was geweest die het heeft opgevangen, die al die nieuwe leden heeft helpen mee te doen. En ik weet dat gebeurt nog onvoldoende. Ik zou U willen vragen daar waar het onvoldoende gebeurt. Zet U er aan om die nieuwe leden die we nu hebben gekregen dankzij onze duidelijke politieke koers om ook die te houden, want U voelt heel wel dat als ik zeg ik ben voorzichtig met het aantrekken van nieuwe mensen ik ben voorzichtig met het uitbreiden van het pand. Dat ik er ook aan denk tot hoever gaat die groei door. Ik hoop dat hij door blijft gaan. Dan vraag ik me ook met zorg af, die nieuwe leden kunnen we ze werkelijk houden. Want dat is een opdracht die kunnen wij als hoofdbestuur bepaald niet alleen vervullen. Die is aan het hele partijkader. Heeft U ten dien aanzien suggesties zeg ze ons. Maar behalve Hans Wiegel voor zijn formidabele inspiratie die hij de partij heeft gegeven, wil ik bij deze niet alleen mijn collega's van het dagelijks bestuur, niet alleen mijn collega's in het hoofdbestuur danken, maar ook het hele partijkader danken voor alles wat ze de afgelopen jaren hebben gedaan en ik zou U willen vragen laten we met elkaar de komende drie jaar die ik nu inga zo verder gaan. Als we dat doe, dan weet ik zeker dat de groei er in blijft zitten en dat we die nieuwe leden die we nu gewonnen hebben ook zullen behouden. Dan weet ik ook zeker dat we niet alleen de tweede partij zullen worden dames en heren. En dat mag U best op mijn optimisme schuiven dan ben ik ervan overtuigd. Ik weet niet of ik dat nog in drie jaar meemaak. Dan ben ik ervan overtuigd dat we ook nog een keer de eerste partij worden. Danku. Applaus Dames en heren ik stel aan de order punt 21 benoeming van een lid van het dagelijks bestuur. Wegensperiodieke aftreding van dhr. F. Laupsterman te Amsterdam, sekretaris voor de organisatie zich herkiesbaar heeft gesteld, moet in een vakature in het dagelijks bestuur worden voorzien. Het hoofdbestuur stel voor deze vakature kandidaat dhr. F. Laupsterman te Amsterdam. Applaus. Frans ik heb straks gezegd geen collega's met name te willen noemen maar nu jij herbenoemd bent zou ik je wel even ten overstaan van de algemen vergadering bedanken voor wat je al die jaren hebt gedaan. Reuze fijne samenwerking. Wat je gedaan hebt voor het kaderwerk, dat is namelijk een enorm intensieve arbeid. Om over het hele land gespreid die kadercursussen te organiseren. Je hebt gehoord wat er nog meer van plan ben. Ik weet dat je het daar mee eens bent. Anders had ik het zo niet durven zeggen. We gaan juist in jouw toko nog veel verder. Fijn dat je het weer wilt doen. Hartelijk dankvoor wat je gedaan hebt en ik denk dat we het wel weer zullen redden de komende drie jaar. Dan ga ik over tot punt tweentwintig benoeming van acht leden van het hoofdbestuur. Aan de beurt voor periodieke aftreding als lid van het hoofdbestuur zijn voor de Rijkskieskring 's-Hertogenbosch, Ir. T. Talhammer te Valkenswaard, voor de Rijkskieskring Arnhem J.C. Nieland te Amersfoort, voor de Rijkskieskring Leiden mevrouw drs.M. Remthals-Man de Jong te Wassenaar, de Rijkskieskring den Helder dhr. G.E. Ris te Schagen, voor de Rijkskieskring Middelburg mevrouw M.A. van den Boogert-Slehorst te Middelburg, voor de Rijkskieskring Leeuwarden Drs. J.H. van Ulzen te Leeuwarden, voor de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. Mevrouw J.P. Hansen-van der Linden te Emmen. Alle zijn herstondherkiesbaar. Voorts is in het hoofdbestuur voor de rijkskieskring Haarlem een plaats opengevallen door het wegens verzwaring van zijn werkzaamheden tussentijds aftreden van dhr. J.M. Hofman te Badhoevedorp, die aan de beurt voor periodieke aftreding was in 1975. Kandidaat gesteld voor het lidmaatschap van het hoofdbestuur zijn voor de Rijkskieskring 's-Hertogenbosch Ir. T. Talhammer te Valkenswaard door de afdeling Eindhoven. Applaus. Voor de Rijkskieskring Arnhem Drs. H. Toxopeus te Wolfheeze door de afdeling in de Rijkskieskring Arnhem. Is dhr. Toxopeus aanwezig. Applaus. Voor de Rijkskieskring Leiden mevrouw Remthalsman-de Jong door de afdeling Wassenaar Applaus. Voor de Rijkskieskring Den Helder dhr. G.E. Ris te Schagen door de afdeling Heerhugowaard. Voor de Rijkskieskring Haarlem dhr P.M. van Droge te Heemstede van de afdeling Heemstede.

Voor de Rijkskieskring Middelburg dhr. L.M. Moerman te West-Capelle door de afdeling en de kamercentrale Middelburg. Is hij aanwezig. Voor de Rijkskieskring Leeuwarden dhr. J.H. van Ulzen te Leeuwarden door de afdeling Leeuwarden. Door de Stichting organisatie Vrouwen in de V.V.D. mevrouw Hansen-van der Linden te Emmen. Applaus.

Aangezien geen tegenkandidaten zijn gesteld, heeft de benoeming hiermee plaats gevonden. Mag ik de zojuist benoemde vragen even op het podium te komen. Er zijn een paar nieuwe gezichten bij, althans nieuw voor het hoofdbestuur. Maar het is toch ook wel leuk, als degene die al langer in het hoofdbestuur zitten zich nog even willen laten zien. Dat zijn dus dhr. Talhammer, dhr. Toxopeus, Mevr. Remt, dhr. Ris, dhr. van Droge, dhr. Moermond, dhr. van Huls en mevrouw Hansen. Dames en heren voor zover U het nog niet wist mevrouw Remt, applaus, Meneer van Droge, laatste tijd als waarnemer maar nu helemaal hoofdbestuurslid, een hele beroemde naam voor het hoofdbestuur nieuw dhr. Toxopeus, ik moet constateren dat de andere hoofdbestuursleden nog moeten, oh daar staan ze aan die kant, ja daar komen ze al aan. Ik wou U al net verontschuldigen, dat het vannacht zo laat geworden was, dat U misschien nog niet hier kon zijn. Dat mag toch. Mevrouw Hansen een oud hoofdbestuurslid, dhr Talhammer ook een zittend hoofdbestuurslid, Dames en Heren hartelijk welkom opnieuw. Ik ben erg blij dat U de niet lichte taak van hoofdbestuurslid in deze snel groeiende partij weer op U heeft willen nemen. Respektievelijk op U heeft willen nemen. Ik ben ervan overtuigd dat de samenwerking net zo goed zal zijn als tot voorheen en wat betreft de nieuwe leden, we kennen elkaar tenslotte al ik weet zeker dat ook daar bijzonder goede samenwerking tegemoet gaan. Ik zou zeggen ook sterkte en succes de komende jaren Dankuwel. Applaus.

Dames en heren U weet voor zover U nog geen lunchbonnen heeft kunt U ze aan de desk in de hal halen. Ik ga nu over tot het volgende punt, dat is het stellen van vragen over het beleid van de kamerfractie. Het ligt in mijn bedoeling dit in overleg met dhr. Wiegel, dhr. van Riel dat tevoren voor de pauze, de lunchpauze de vragen worden gesteld. Dan kunnen, kan de beantwoording zo efficiënt mogelijk worden verdeeld over de diverse kamerleden. Die inmiddels al in grote getale in de zaal aanwezig zijn, zie ik tot mijn genoegen. Zou ik al diegene die vragen willen stellen over het fractiebeleid, vragen zich nu terstond, want het is een hele wandeling, terstond naar het spreekgestoelte te begeven. Daar in de buurt desnoods even plaats te nemen, zodat we in een zo hoog mogelijk tempo de vragen kunnen laten stellen. Mag ik de vragenstellers tevens vragen om zo bondig mogelijk te formuleren, dat is voor de zaal prettig, dat is voor de kamerleden prettig en zoals ik al zei het is voor de hele gang van zaken plezierig als we voor de lunch de vragen binnen hebben. Wie is de eerste vragenstellen. Ja, gaat U maar, graag naam en afdeling voor de notulen, Resselaar, Den Haag, Het zij mij vergund als voorzitter van de gemeenteraadsfractie in den Haag en namens de afdeling enkele opmerkingen te mogen maken over het probleem van verspreiding van rijksdiensten. U hoeft U niet schrap te zetten voor een zeer ongenueanceerd betoog tegen die spreiding dat is niet mijn bedoeling, het is naar mijn mening ongetwijfeld wenselijk voor het noorden en zuiden dat er spreiding van rijksdiensten plaats vindt en op zekere hoogte is dat ook het geval met den Haag. Een stad die door een stijgende oppervlaktebehoefte per inwoner uit zijn voegen barst en waarvan we weten en ervaren dat het inwonertal nog wel wat verder zal dalen, zal teruglopen kan er enige opluchting gebruiken, maar niet waarvan nu sprake is een dubbele aderlating. ondergaan. Spreiding is slechts aanvaardbaar voor ons in de Haag als het evenwicht tussen woon- en werkgelegenheid niet wordt verstoord. Dat is een kwestie van zeer zorgvuldig rekenen en dat is niet gebeurd. Erger nog het is helemaal niet gebeurd er is helemaal niet gerekend, Het is toch krankzinnig mevrouw de voorzitter, dat begin deze week enkele leden van het kabinet de toe zeggings hebben gedaan in het kabinet te bepleiten dat er alsnog een analyse van de gevolgen van die spreiding van den Haag en omgeving zal worden gemaakt. Nou vraag ik U. Applaus. Het cardiogram wordt gemaakt als de operatie al begonnen is. We mogen verwachten dat deze zaak toch iets serieuser zal worden onderbouwd.

Dit kabinet van de inspraak heeft voor ons niet de moeite genomen ook maar enig reeel overleg te plegen met gemeente, provincie, bedrijfsleven in de regio en met de betrokken ambtenaren zelf. Mijn besluit de centrale directie van de P.T.T. in zijn geheel over te plaatsen zonder te denken aan de nauwe specifieke bindingen van die dienst met het Haagse bedrijfsleven. Een dergelijke onomkeerbare operatie moet naar onze mening beter onderbouwd worden. En kan niet op deze manier worden gepresenteerd. Zeker in de huidige onzekere economische situatie waarin we ons bevinden, waardoor met name naar mijn mening de prognoses op minder lange termijn per sektor en per regio die we hadden onbruikbaar zijn geworden en we dus min of meer in het duister tasten over de structuur en de omvang van de werkgelegenheid in het westen en ook in den Haag. Geloof ik dat in die situatie geen uitbreiding van die spreidingsoperatie past van vijftienzestighonderd naar drieëntachtighonderd man. Zoals nu werd voorgesteld. Deze uitbreiding mevrouw de voorzitter is voor de Haag volstrekt onaanvaardbaar. Het de Haagse afdeling en de Haagse gemeenteraadsfractie verwachten dan ook van de tweede kamerfractie dat zij zich duidelijk tegen deze gang van zaken zal afzetten. We zullen met belangstelling naar het antwoord van de fractie luisteren. Applaus.

Delvos van de afdeling Zeist. mevrouw de presidente, ik wilde hier iets anders aan de orde stellen dan hier doorgaans besproken wordt. In verschillende krantenartikelen is in de laatste tijd gewezen op de ontstellende achteruitgang van het aantal trekvogels. In ons land en in Duitsland. Bernhard Grimzek heeft erover geschreven in die Zeit een paar maanden geleden, en in het N.R.C. handelsblad naar aanleiding van de activiteiten van onze landgenoot en partijgenoot Bartels. Aan de bezorgdheid van Grimzek en Bartels liggen ten grondslag de tellingen van het vogeltrekstation Radof Zell voor de achteruitgang in aantal van verschillende vogelsoorten tussen 68 en 72 voor de percentages tussen 26 en 91 procent genoemd. Oorzaken van deze achteruitgang zijn ten eerste de nog steeds vrijwel ongebruikelijke gebruik van harde chemische bestrijdingsmiddelen in de ontwikkelingslanden. En ten tweede de nog steeds vrijwel ongebruikelijke jacht op trekvogels in de landen van hun doortocht. Deze beide oorzaken vormen tesamen een visieuze cirkel die zin dat door de achteruitgang van de vogels zeer belangrijke natuurlijke vijanden van het te bestrijden insecten verdwijnen. Chemische bestrijding van schadelijke insecten dus steeds meer de nadruk dreigt te krijgen. En op deze wijze het gevaar van de onvrijwillige kweek van resistenten en dan dus nauwelijks meer te bestrijden insectenrassen vergroot i.p.v. verminderd wordt. Of dat waar is mevrouw de voorzitter dat de vogelstand een signaalfunctie heeft bij de beoordeling van ons milieu dan betekent dat, dat het economisch systeem dat voorwaarde is voor ons fysiek bestaan definitief op instorten staat. Over de chemische bestrijdingsmiddelen heb ik al eens eerder bij een gelegenheid als deze gesproken. En ik heb begrepen dat dit probleem de grote en aanhoudende aandacht van de fractie heeft. Ik wil mij thans bepalen tot de jacht op trekvogels in Frankrijk, België en Italië en mijn vragen zijn de volgende. Ten eerste is de 2e kamerfractie met mij van mening dat in de landen van doortocht van de trekvogels belangen van de landen van herkomst van de trekvogels geschaad worden. Is de fractie met mij van mening dat daarbij voor zover het Nederlandse broedvogels betreft meer in het bijzonder ook specifieke nederlandse belangen gemoeid zijn. Ten derde is de fractie met mij van mening dat er althans voor Nederland behalve zeer zwaarwichtige materiele belangen ook nog andere belangen en anderen dingen zijn. Een deels zijnde indertijd door het kamerlid mevrouw van Zomeren-Downer uitgesproken overtuiging dat zorg voor de vogels een deel van de cultuur van ons volk is. Ik hoop dat ik de strekking goed weer geeft. Ten vierde en de laatste vraag. En de kamervraag. Is de fractie bereid naar haar vermogen te bevorderen dat zal worden nagegaan met welke middelen eventueel in samenwerking met de bondrepubliek Duitsland bij de regeringen van de onderhavige landen dat kan worden aangedrongen op doeltreffende maatregelen tegen de jacht op trekvogels. En is zij bereid aan dit probleem in de nederlandse politiek tegenover deze landen een zeer hoge prioriteit toe te kennen. Dat was het mevrouw de president. Applaus.

Dankuwel meneer Delvos. Volgende vragensteller graag.

Snapper, Den Haag. Ik wil twee vragen stellen betreffende de buitenlandse politiek. De geschiedenis mevrouw de voorzitter, herhaalt zich niet, maar we kunnen er wel uit leren, dat een parlement zonder budgetrecht niet in staat is absolutistische tendensen die zich in iedere studie in ieder bestuur aanwezig zijn te bestrijden en parlementen zonder budgetrecht die hebben altijd het loodje moeten leggen tegen absolutisme of in de moderne vorm fascisme. Bovendien worden hedentendage en nu kom ik op de huidige situatie in Brussel in de E.E.G. zonder parlementaire controle maatregelen genomen die voor de nederlandse overheidsuitgave konsekwenties hebben en dus ook het Nederlands budgetrecht van de nederlandse parlement aantasten. Daarnaast hebben tegenwoordig de E.E.G. aanzienlijke eigen inkomsten, zijn deze, staan deze buiten enige parlementaire controle. Nu is mijn vraag aan de kamerfractie. Zolang er geen Europees parlement is met effectief budgetrecht, zou is het dan niet gewenst dat hoezeer wij ook voor verdere Europese intergratie zijn om deze omstandigheden verdere bevoegdheden aan de E.E.G. niet verlenen. Dat is mijn eerste vraag, mevrouw de voorzitter. Tweede vraag is in verband ook al met de energiekrisis en heel interessant dat juist een deze dagen de Franse minister van Buitenlandse Zaken Schoubert de Arabische landen tracht duidelijk te maken dat men geen goede betrekkingen met een bondgenootschap van negen landen kan onderhouden als men een van deze landen in casu Nederland als vijand beschouwd. Maar mevrouw de voorzitter, we weten allen dat Frankrijk naar, ik wil niet zeggen hegemonie, maar dan toch tot een soort hegemonie over Europa streeft. En in ieder geval de Europese intergratie zo wil ontwikkelen dat de banden met de Verenigde Staten zoal niet worden afgebroken, dan toch zeer los worden gemaakt. Een paar duizend jaar geleden heeft in Griekenland de wijsgeer Demostenes toen indertijd gezegd, de Griekse democratieen kunnen het zich niet permitteren onafhankelijk van elkaar te zijn zolang wij een buurman als Maceconië hebben. Ik geloof dat hedentendage het zo is dat de leden van het Atlantische Pact het de nato het niet kunnen permitteren de banden in de nato lossen te maken, zolang wij als buurman een sterk communistische bondgenootschap hebben. En ik zou dus de kamerfractie willen verzoeken deze ontwikkelingen zeer sterk zeer nauwkeurig gade te slaan er het zoveel mogelijk daarheen te leiden dat niet de NAVO verzwakt maar zo mogelijk versterkt wordt. Ik dank U zeer mevrouw de voorzitter. Applaus.

Dames en heren, voor degene die hier gisterenmiddag niet waren. We hebben hier een paar stoplichten en dat oranje licht dat betekent, probeert U tot een afsluiting te komen. Het is voor de fractie natuurlijk het prettigst als de vragen zo concreet mogelijk gesteld worden. Dan is daar veel makkelijker op in te gaan dan wanneer de vragensteller zelf rede voeringen houden, als ik het zo mag zeggen. Ik zou Uw medewerking willen inroepen, vooral concreet vragen te stellen, Ja mag ik de volgende.

Zijlstra, afdeling Groningen.

Twee vragen mevrouw de voorzitter. De eerste wat betreft het noorden van het land. Het is enkele mensen uit de afdeling Groningen nog altijd niet geheel duidelijk waarom nou precies de V.V.D. heeft gestemd tegen het opzetten van de noordelijke ontwikkelingsmaatschappij. Tweede vraag over het onderwijs. De laatste tijd wordt er veel gesproken en geschreven over studiefinanciering. Nu is het opgevallen dat van V.V.D zijde hier zeer weinig over gezegd wordt. Impliceert dit stilzwijgen van dat de fractie tevreden is met het huidige systeem. Zo ja hoe is dit systeem dan te rijmen met de liberale op nieuwe wegen voorgestelde onafhankelijkheid. En eigen verantwoordelijkheid van de meerderjarige studerenden. En als de fractie niet tevreden is met het huidige systeem, welk systeem heeft dan haar voorkeur. Dat was het.

Mijn complimenten voor de bondige vraagstelling. Hartelijk dank.

Van Ree, afdeling Delft. Mevrouw de voorzitter ik zal het net zo trachten te doen. Ik heb hem hier op papier. Ik zal hem U voorlezen. Het gaat om het bezoek van dhr. Waalkes aan Portugees Mozambique en ik wil er direkt bijzeggen dat het mij niet direkt om de inhoudelijke uitspraken gaat maar om de publiciteit daar omheen. Het is verheugend te zien dat het in de publiciteit treden van de V.V.D. een steeds professioneler karakter krijgt.

De resultaten daarvan blijven ook niet uit. Des te teleurstellender is het voor de afdeling Delft geweest te moeten zien op welke wijze zich de publiciteit rond het bezoek van dhr. Waalkes aan Portugees Mozambique heeft ontwikkeld. Onze vraag naar aanleiding hiervan is drieledig ten eerste. Ging dhr. Waalkes eerst na overleg met en instemming van de fractie in op de Portugese uitnodiging Tweede is. Zo ja acht U het dan niet wezenlijk dat in de toekomst in dergelijke gevallen een betere publiciteitsbegeleiding vanwege de fractie plaatsvindt.

Dat uitspraken als die van dhr. Waalkes destijds kunnen worden voorkomen. En ten derde zo nee, bent U dan niet met ons van mening dat de mogelijke konsekwenties van een dergelijk bezoek voor de publiciteit rond de V.V.D. te groot zijn om een uitnodiging daartoe zonder overleg met en instemming van de fractie te kunnen accepteren. Dat was het dankuwel. Applaus.

Wederom hartelijk dan voor de snelle formulering.

Key, afdeling Delft. Mevrouw de voorzitter mag ik twee andere vragen van de afdeling Delft aan de fracties voorleggen. De eerste vraag is de volgende.

In het kader van het overleg tussen de regering en bedrijfsleven betreffende lonen en andere arbeidsvoorwaarden. Is weliswaar door het kabinet het contact onderhouden met de niet in de stichting van de arbeid vertegenwoordigde organisaties, doch van een gelijkwaardige behandeling en een gelijkwaardige deelneming aan dit overleg kan niet worden gesproken. Als voorbeeld de j.l. dinsdag werden de vertegenwoordigers van die acht organisaties, die werden ontboden op hetzelfde moment waarop de regering ook de pers voor een perskonferentie had ontboden om mede te delen wat men had besloten. Is de 2e kamerfranktie bereid mevrouw de voorzitter er bij de bewindslieden op aan te blijven dringen dat de organisaties van werkgevers en werknemers die door minister Boersma zelf de kleine stichting van de arbeid worden genoemd als gelijkwaardige partners te betrekken in het bovengenoemde overleg. Overigens spreken wij onze erkentelijkheid uit mevrouw de voorzitter voor het feit dat dhr. van Ardenne bij het behandelen van de machtigingswet 1974 ateen heeft gegeven aan het amendement van dhr. Terlouw.

Tweede vraag is de volgende. Het na de vijandelijkheden in het Midden Oosten op peil brengen van de militaire kracht van enige Arabische Staten door de Sowjet Unie is waarschijnlijk niet mogelijk geweest zonder dat daarbij het grondgebied van een NAVO-partner Turkije werd overvlogen. Is het de kamerfrakties bekend of herover overleg heeft plaats gehad vooraf of achteraf binnen de politieke organen van de Noord Atlantische Verdrags Organisatie. Als dit overleg heeft plaats gehad, zijn daarvan de betrokken leden van de kamerfrakties op de hoogte gesteld en wat is hun standpunt. Dankuizeer.

Dankuwel meneer Key. Volgende vragensteller.

Afdeling Borssle, Reehorst.

Mevrouw de voorzitter, ik zou even in willen gaan, het was niet de bedoeling op een vraag van een meneer uit Delft. Ik dacht dat hij welkom was. Ik neem deel aan een werkgeversoverleg steeds in kleine kring, dat hij welkom was en kon zijn bij V.N.O. en C.V.V. Dat is nummer een.

Mijn vragen gaan verder over het beleid ten aanzien van vele bedrijfstakken welke steeds verder in moeilijkheden worden gebracht. Al reeds in voorgaande kabinetten is deze problematiek niet voldoende onderkent. Waarom toch moeten deze groepen een zo zware tol betalen. Hulp aan ontwikkelingslanden kon wel, ze worden er met de volgende methoden niet veel beter van en wij zijn goed om dat werk te doen, en zij zijn goed om dat werk te doen waarvoor wij ons te goed achten. Wel we betalen hun minimaal maar de artikelen welke wij via de handelskanalen beschikbaar krijgen, zijn er nauwelijks goedkoper door. Dit punt vraagt bijzondere aandacht. Ook t.a.v. de landen met kunstmatige prijzen ook de verre Oosten landen enz. wordt niet afdoende ingegrepen. Een werkhandschoen van PVC een plastic handschoen in de bouw veel gebruikt bijv. kost nu In Hong Kong al twee gulden, tegen ongeveer zeventig cent een jaar geleden. En die kostenstijging die is beslist niet alleen het gevolg van de hogere grondstofprijzen. Wat moeten we nu doen, moeten we zelf gaan produceren, met het risico weer eens in de toekomst gekonfronteerd te worden met het afstoten van een paar ton aan produktiemiddelen. En de risico's weer zelf nemen. Bedenkt U dit is een voorbeeld van de velen die er zijn. In dit verband moet ik U refereren aan de kontakten met de heren Ardenne en Talsma. Ik wil daar nu niet dieper op ingaan, ik heb verzuimd de heren tevoren in te lichten, ik wil graag na de raadsverkiezingen vragen een onderhoud met mij te hebben. Zij weten waarop ik doel.

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

Ik zou wel willen vragen als U soortgelijke verzoeken ontvangt als U ooit van mijn bedrijf gekregen heeft, om die helemaal te ondersteunen volkomen serieus te nemen. Ik heb het zelf voor elkaar gekregen door eigen inzet mijn bedrijf toch weer uit de rode cijfers te krijgen. Dan wil ik tot besluit U ook nog verzoeken ten aanzien van de fruitkwekersorganisatie in Nederland. De fruitkwekers die voeren op het ogenblik uit een hele appel naar Frankrijk en ze krijgen daarvoor dacht ik op het ogenblik een half ei terug. En dan krijgt die appel die krijgt in Frankrijk een stempeltje of een papiertje en dan krijg je staats-subsidie en dan komt die appel die komt keurig met het franse etiket opgeplakt hier weer terug maar dan moeten we twee eieren geven. Heel merkwaardige zaak. Ook uw aandacht daarvoor. Dan ten aanzien van het loonoverleg heb ik U meneer Wiegel een vertrouwelijke briege gestuurd, als U op het Binnenhof terugkomt, dan ligt hij naar ik aanneem op U te wachten tussen een enorme stapel andere brieven, ik ben me daar zeer wel van bewust. Mijn ontstellend respect wil ik U niet onthouden t.a.v. wat U presteert. Uw immabele inzet alsof U het niet vermoeid. Hartelijk dank voor alles wat U doet om ons leiders van grote en kleine afdelingen een hart onder de riem te steken. Tenslotte nog dit als ik mag. Applaus. Het overleg tussen werkgevers en werknemers is wel niet zo maar mislukt. De eisen van Kok & Co. die beginnen steeds meet op chantage te lijken. De tweeenhalf procent initieel betekent voor ons bedrijfstak vier procent. Tweeenhalf is dus vier. En ik stel me wel in op veel ontwikkelingen, maar ik heb er erg veel moeite meem dat op mijn rekening nog te moeten omschakelen, dat kan ik gewoonweg niet, dat is niet anders. Het werkgeversakkoord wenste we niet ten koste van alles. Vrijwillig afgemaakt worden nee daar voelden we niks voor. Maar onze om door den Uyl gesuccondeerd door Boersma wat wij niet konden in een aantal dagen dat kon den Uyl gesuccondeerd met Boersma in een paar uur voor elkaar krijgen. Wergevers en werknemers kwamen er niet uit. Dagenlange onderhandelingen afgebroken weer hervat enfin U kent dat spel. Het was een leuk karweitje tussendoor voor de afleiding voor de heren in de regering. Haast gebeurd mevrouw. Maar intussen zit men nu zelf met de zwarte piet, maar gen probleem de machtigingswet die is er toch en die hebben we dan door een slim-migheidje van de volksvertegenwoordigers gekregen. Ik moet U vragen blijft U daar op attent. Denk eraan. Wij zijn niet bereid, bewust tenonder te gaan. Ik zal er nu een eind aan maken omdat U het oranje licht laat branden, nu het rode. Danku vriendelijk voor Uw aanhoren. Applaus.

Van Oggehuizen uit Amsterdam, Priv/e.

Tijdens de grote debatten van na de troonrede en de machtigingswet heb ik eigenlijk de felle toon van de eerste en de tweede kamerfrakties eindelijk gemist. Tijdens een radio-interview voor de VARA heeft dhr. Mansholt onthult dat in de Europese Kommissie voorstellen zijn gedaan om de Palestijnse kwesties op te lossen. Maar door de Arabieren zijn afgewezen. waarom is dat nooit in de openbaarheid gebracht tijdens de zgn. oliecrisis. Toen hadden de Arabieren een ander standpunt ingenomen. Dhr. Rabani heeft zich nog al eens in Nederland van zich doen spreken, zou deze persoon eigenlijk niet personna non grata moeten worden verklaard. ordt het niet tijd dat de fractie in de tweede kamer met een voorstelling komt om de buitenlandse politiek op de helling te zetten. De politiek wordt nu bedreven door een stel politieke heethoofden die zich gedragen als ongelikte beren in een diplomatieke porceleinkast. Eerst was het de Indonesische ambassade, thans is het de Perzische. Spijtbetuiging achteraf is bij lange na niet voldoende. Dhr. Geurtsen heeft zich geergerd over de wijze waarop dhr. Lubbers is behandeld naar aanleiding van het rijden onder invloed. Is hij niet van mening dat een zwaardere veroordeling betekent zou hebben dat dhr. Lubbers als minister had moeten aftreden. Is hij dus niet politiek beschermd. Ik ben lid van een vereniging tot behoud van de Waddenzee. In het Waddenbulletin, wordt fel gereageerd over eventuele gasboringen op Ameland. Voormannen van de P.P.R. en D.66 worden hierbij uitvoering geciteerd. Hoedenkt ons fractie hierover. Ik zou hiermee willen beëindigen meneer de voorzitter met een klein politiek rijmpje.

Den Uyl zat in ommen bij het vallen van de nacht, hij heeft niets te vertellen nu links grijpt naar de macht. Het volk dat wordt belazerd, voor het politieke doel, Willen ze niet staken, dan krijgen ze op hun smoel, het loon moet nu verleren naar N.V.V. model willen ze niet leren dan maken we het wel.

de maatschap moet vernieuwen, als sociologisch voer, het resultaat is echter veel slap geouwehoer. de schrijver Solzenitsin wil schrijven voor het volk, het resultaat is echter een geestelijke dolk, zijn boeken moeten branden, gelijk in Hitler's tijd, toen moesten de Joodse boeken op de brandstapel kwijt. Koekoek, fiot kijkt om de hoek, wie heeft er nog een piomegoschel voor mij. Applaus.

Ik wilde eens even aan de fractie vragen, of er niet aangedrongen wordt.

Mag ik even Uw naam en afdeling voor de notulen.

V.d. Gracht uit Driebergen. Ik ben drukker van beroep en ik weet nog steeds het recht van artikel 7 van onze grondwet en dat is vrijheid van drukpers. En dat is een heel groot recht. Dat we vrijheid hebben hier in Nederland van drukpers want als we op het ogenblik beter de dagelijkse hersenspoeling die we krijgen door middel van de televisie en radio dan is dat nog steeds een noodzakelijk recht dat wij hier in Nederland hebben. Applaus. Ten tweede wilde ik vragen aan de fractie, eens een einde te maken aan de intimidatiepolitiek van onze regering. Hier wordt bij elk economische zwakheid die in onze cultuur treed, het werkelozen-vraagstuk op de eerste plaats gesteld. Dit zou veranderd kunnen worden als wij eens op het ogenblik sterk bij de regeringen gingen aandringen; het importeren van werkeloze achterwege te laten door aantrekken van steeds nog maar opnieuw gastarbeiders. En dat kan voorkomen worden voor het werkwoord passende arbeid uit onze werkelozenwet te schrappen. Want wat is passende arbeid, dat is arbeid waar een mens in staat wordt gesteld, hun dagelijks brood te verdienen. En dat is al het werk waar geen schande aan gelegen is. Een Nederlander kan net zo goed achter een vuilniswagentje lopen als een gastarbeider, dat is passende arbeid voor de mensen die dat willen doen. Ten tweede wil ik het punt intimidatiepolitiek aanhalen met de uitspraak die minister Lubbers heeft gedaan voor de autoloze zondag waar hij als strafmaat heeft gesteld, zes jaar gevangenisstraf en honderduizend gulden boete. Waar hij ons allemaal mee van de weg heeft gehouden, want dit is te vergelijken met een lustmoord met vermakelijkheidsbelasting. Want we hebben er autobelasting voor moeten betalen. En ook nog verbruiksbelasting voor onze benzine. Er daarmee wil ik het eindigen. Applaus. Dankuwel volgende vragensteller.

Hierna nog drie. Ja gaat Uw gang.

Mevrouw de voorzitter, dames en heren, Budel uit Drunen voor een goed begrip tien kilometer west van 's-Hertogenbosch.

Ik heb gelezen dat de tweede kamer met grote meerderheid heeft aangenomen het stakingsrecht van de ambtenaren. Houd dit in dat militairen ambtenaren mogen staken Gelet op onze positieve opstelling ten opzichte van de NATO, wil ik graag weten hoe onze kamerfractie daarover gedacht heeft. Dankuwel. Applaus.

Dankuwel. De Veen Heerhugowaard. Twee vragen aan dhr. Berkhouwer.

Hoever is men gevorderd met de organisatie van de rechtstreekse verkiezingen van het Europese Parlement. En de uitbreiding van de bevoegdheden ervan. En vraag twee. Welke zijn de overwegende opvattingen in het Europese Parlement met betrekking tot een eventueel toetreding van Spanje tot de E.E.G. Danku.

Vos afdeling Middelburg. Mevrouw de voorzitter ik twee puntjes. Allereerst zou ik de fracties vragen willen stellen over het fenomeen vragen stellen. De afdeling Middelburg die heeft namelijk in een laatste vergadering aangedrongen op een regeling die waarborgt dat schriftelijk gestelde vragen behoorlijk worden bijgehouden, zowel voor wat betreft hun tijdstip van behandeling, beantwoorden er wordt tegenwoordig door vele ministers maar al te makkelijk een briefje geschreven van we hebben het helaas nog niet kunnen beantwoorden enz.

En ten tweede zouden wij graag zien dat als er antwoorden binnenkomen dat die dan ook met vaktechnische specialisten of met lokale of regionale deskundigen al naar behoeften worden doorgepraat. Zodat er zondig vervolgvragen gesteld kunnen worden. Dan het tweede punt dat is niet zozeer een vraag alsmeer een positieve opmerking gericht tot dhr. Koning. Een tijdje geleden kwam in de Zeeuwse Provinciale courant een artikel over uitlatingen van dhr. Koning naar aanleiding van een kip waarvan ik al helemaal niet meer wist dat hij nog eieren kon leggen namelijk de open of gesloten Oosterschelde. Dhr. Klaassens heeft dus toch een ei gelegd. Dat ei daar heeft meneer Koning over gezegd wij hebben daar onze twijfels over of dit ei technisch uit te broeden is. Die twijfels leven bij zeer veel Zeeuwen. Evenzeer als bij meneer Koning. Het is zelfs zo dat een groot aantal vissers die ik toch wel als vakmensen op de Oosterschelde mag beschouwen dit ei al een windei hebben genoemd. Ik dank U zeer. Dankuwel.

Ik ben mevrouw Molenbroek uit Rotterdam, privé. Mevrouw de voorzitter, ik wou even de aandacht van de fractie vestigen op het feit dat de vereniging voor milieud fensie ons een lelijke poets gebakken heeft door het uitgeven van een enquette die ze voorgelegd heeft aan de kamerfrakties. Speciaal met het oog op de verkeizingen. En daar komt de V.V.D. er heel lelijk bij af. Ik zal U een paar dingetjes citeren. De, V.V.D. in het isolement. Van de V.V.D. en nog een paar kleine partijtjes behoeft op langere termijn geen werkelijke oplossing voor de milieuproblemen te verwachten. Ik wou dan concreet even vragen aan de fractie, even nog ter verontschuldiging misschien. De termijn voor invulling van die enquette door de fractieleden was heel kort. Van 20 februari tot 7 maart. En dat is natuurlijk met de drukbezette bezigheden van de fractieleden erg kort. Dan had ik ten eerste een vraag, de eerste vraag luid namelijk bent U voor gelijkberechtiging van het fietsenverkeer, heeft de V.V.D. tegen op geantwoord. Ik meen dat het toch een goed ding zou zijn om milieuvriendelijke vervoersmiddelen te propageren. De volgende vraag, een van de volgende vragen was, bent U voor het terugdringen van de auto. De V.V.D. heeft ingevuld. Oneens. Waarom tegen standaardisatie van flessen. Waarom tegen het statiegeld. Het blijkt toch dat het spoelen van flessen aanzienlijk minder kost en ook minder milieubelastend is dan maken van nieuwe flessen. Waarom hebt U een aantal vragen niet ingevuld. En dan tenslotte nog de bewijslast van de verontreiniging. Ik meen toch dat het verantwoordelijkheid is van de ondernemer om ervoor te zorgen dat zijn afvalstoffen die zijn bedrijf verlaten niet milieuverontreinigend zijn. Danku.

Applaus.

Blauw afdeling den Helder. Mevrouw de voorzitter dames en heren. Het zal u niet verwonderend dat ik wat over defensie wil zeggen. Gezien de afdeling waar ik vandaan kom. Ik heb bijzonder veel waardering voor de woorden van mevrouw de voorzitter en dhr. Wiegel gisteren gesteld in hun redes over defensie. Echter bij vele mensen in defensie komt dit er niet zo best allemaal over de laatste tijd. Wij zeggen dat wij bijzonder sterk zijn voor defensie. Maar zeker in het lagere niveau krijgen we nog al eens voor ons haren wat doen jullie er eigenlijk aan. Zodoende is mijn eerste opmerking, mijn eerste vraag aan de fractie, is het misschien mogelijk dat zij zich wat meer slagvaardig en positief uitlaten over wat zij nu met defensie willen. Vele partijen geven bijzonder merkwaardige of ongenueanceerde ideeën over defensie doch een ruim uitgebeeld idee van de V.V.D. is toch niet zo in de openbaarheid. Bij die in het openbaarheid brengen van deze ideeën wilde ik gaarne dat er in opgenomen wordt dat wij wat meer het accent gaan leggen op de werknemer is defensie. Er zijn honderdveertigduizend mensen werkzaam bij defensie met hun gezinnen en er wordt hard gevóchten over centenkwesities. Dat is uiteraard belangrijk zeker in een tijd van vrede, staat defensie altijd op de tocht. Dat beseffen de mensen van defensie ook wel. Doch het wordt toch wel bijzonder vervelend om altijd en eeuwig het kind van de rekening te zijn. Hier zijn mensen die hebben een carrière opgebouwd. Die willen daar wat in bereiken, doch dit wordt geregeld afgekapt, doordat er continu gehakt wordt in defensie. Het is belangrijk dat het evenwicht tussen exploitatie en investeringen verschuift naar investeringen, doch laten wij niet vergeten dat als de exploitatie naar beneden gaat wanneer dat gebeurt door rationalisatie is dat tot daar aan toe, maar als hij naar beneden gaat doordat men in feite zijn vak niet meer kan uitoefenen, omdat er geen tank mag rijden, doordat er geen schip mag varen, of geen vliegtuig mag vliegen. Dat dit frustrerend is voor de werknemer bij defensie. Hetzelfde geldt voor de burgerwerknemer. Want dit was tot nu toe uiteraard de militaire werknemer, de burgerwerknemer moet verkorten tien procent op zijn personeelsbestand, en dit geeft overbelasting. Velen kunnen het werk dat steeds groter wordt door de vergroting van het technologie niet aan met minder mensen. Wij zijn nog altijd voor de mens en de mens wil arbeidsvervulling tot in diepte. Hij wil zich ontwikkelen. Democratisering in de krijgsmacht treed op, doordat lagere kaders opgeleid worden voor betere functies voor besluitvaardigen functies en voor verantwoordelijker functies doch daardoor dames en heren worden ze ook wat meer ingevoerd in de achtergronden en gaan ze begrijpen dat er toch wel bepaalde zaken heel merkwaardig zijn geregeld. Mijn tweede vraag is. Of het mogelijk is dat het punt gesteld in liberalen op nieuwe wegen betreffende het al dan niet van een beroepsleger mogelijk eens uitgezocht kan worden. Bij vele vragen bij vele discussies over defensies komt dit punt naar voren en mogelijk dat de defensiekommissie van de V.V.D. hierin met zijn input van zeer hoog gekwalificeerd mensdom een duidelijke uitspraak over kan geven wat wij nou eigenlijk willen. Dankuwel. Applaus.

Dit is de laatste vragensteller Ja, gaat Uw gang.

Mevrouw de voorzitter, Oh nee nog een. Koen Dirksens uit Baarn.

Ik wil een vraag stellen over het eigen woningbezit. Nu de onderhoudskosten niet langer aftrekbaar zijn. Sinds enige jaren tenzij het zogenaamde groot onderhoud met als argument de administratieve rompslomp zou ik het volgende willen vragen aan onze fractie. Nu het kabinet den Uyl oneigenlijk gebruik maakt van deze hele regeling zou ik onze fractie willen verzoeken het zogenaamde groot onderhoud aanzienlijk uit te breiden door de minimum grens te verlagen tot bijvoorbeeld 5% van executiewaarde of een bedrag van f. 1000,-- . dankuwel. dankuwel.

Mevrouw de voorzitter. van Tets individueel, dat is lekker vrij.

Mevrouw de voorzitter ik heb er behoefte aan, typisch liberaal helemaal individueel., ik heb er behoefte aan om nu niemand anders dat heeft gedaan toch enkele woorden te zeggen over het artikel van dhr. Vonhoff in liberaal Rveil. Om dat de media hebben geprobeerd aan alle kanten daaruit een tegenstelling binnen onze partij te creëren. En als wij als stemmen uit de zaal, ik weet dat anderen daar ook zo over denken , die er niets over zouden zeggen, dan zou men misschien de indruk kunnen krijgen dat wij dit zien als een incident waar wij liever maar niet teveel over praten. Ik zie dat absoluut niet zo, mevrouw de voorzitter. Ik vindt dat het artikel van dhr. Vonhoff qua inhoud en strekking en ook qua timing goed gekozen was. Ik heb het gevoel dat het bij velen goed gevallen is en ik wil dat heel duidelijk stellen. Ik wil even duidelijk stellen dat ik er ook geen enkele belemmering in zie om voor 100% achter Hans Wiegel te staan. Ik ken de beide heren goed. Ik kan geen enkel fundamenteel verschil van inzicht ontdekken in deze zaak. Het blijft de tactiek. Natuurlijk zijn er erg mensen die bij bepaalde uitspraken van Wiegel weleen zeggen dat zal ik nou misschien liever niet zo gezegd hebben. Ik zal in herinnering willen brengen dat indertijd dat Geertsema fractievoorzitter was herhaaldelijk voorkwam dat er allerlei mensen waren die zeiden dat zou ik nou liever niet zo gezegd hebben. Hetzelfde deed zich voor in de tijd van dhr. Toxopeus. Hetzelfde deed zich voor bij dhr. Oud. Hetzelfde deed zich ook voor bij dhr. Stikker. en U weet hoe een groot aanhanger van dhr. Stikker ik altijd geweest ben en nog ben. Ik zou daarom erg graag heel duidelijk willen stellen. Ik ben het eens met Vonhoff. Ik sta achter Wiegel. Dankuwel. Applaus.

Het applaus meneer van Tets dat bewijst wel dat U ons hart heeft gesproken. Hartelijk dank.

Mevrouw Bakker, Amsterdam. Mevrouw de voorzitter, ik wilde de aandacht van de fractie vooral van ons lid dat de volksgezondheid behartigt nog eens vestigen op de toestand in de psychiatrische ziekenhuizen. Nog steeds is er niet voldoende laat ik zeggen nog. Er is niet voldoende waarborg voor de persoonlijke rechten van de patient. En teveel is de patient object inplaats van subject in de diverse psychiatrische inrichtingen. Het gevolg is dat er toestanden voorkomen, die wij vaak niet voor mogelijk houden. Ik meen het goed te doen om dit nog eens een keer onder de aandacht te brengen en de wet Bobs het nieuwe ontwerp dat de krankzinnigenwet van 86 moet gaan vervangen bied ook hier geen uitkomst en is in velerlei opzichten moeilijk aanvaardbaar ook voor de liberalen. Danku Applaus.

Meneer Wijzenbeek U nog. Ja.

Wijzenbeek, afdeling Brussel. Ik wilde aan de fractie vragen in hoeverre er iets bekend is over de behandeling van de voorstellen die door de staatskommissie Cals-Donner gedaan zijn. Applaus.

Zijn er nog vragenstellers. Dan konstateer ik dat we klaar zijn met het stellen van de vragen in eerste instantie. Dames en heren naar oud gebruik, zal er na de lunchpauze geantwoord worden. Mijn dank aan de vragenstellers, dat ze het ons mogelijk hebben gemaakt om inderdaad de lunchpauze van anderhalf uur te handhaven. De lunch zult U vinden op dezelfde plaats waar U gisterenavond gegeten heeft. Lunchbonnen zijn nog net verkrijgbaar. En ik zie graag iedereen terug op twee uur alhier, waar de kamerleden zullen beginnen met de beantwoording van de gestelde vragen. Smakelijk lunch.

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

Dames en Heren, zoudt U Uw plaatsen weer in willen nemen voor het laatste deel van deze algemenevergadering. Antwoording van de vragen op beleid van de kamerfrakties. Dames en Heren zou iedereen zijn of haar plaats in willen nemen.

De algemeen sekretaris voor een technische mededeling.

Mevrouw de voorzitter toen ik U vroeg of ik nog een mededeling mocht doen toen zei U wat heb je nu weer te vertellen. En dat klopt want in de bijzonder korte spannen tijd dat de partij vanochtend zonder voorzitter was heeft het dagelijks bestuur zich veroorlooft om daar buiten aanwezigheid van de voorzitter een besluit te nemen dat ik graag zou willen meedelen aan de algemen vergadering. Wij meenden dat het goed was om de drie redevoeringen die gisterenavond zijn gehouden de openingsrede van de voorzitter, de rede van de fraktievoorzitter van de tweede kamer en de rede van dhr.Langman op zeer korte termijn in een brochure uit te geven en beschikbaar te stellen aan alle leden van de partij en vele kiezers. Applaus. Ik kan ook geen moment weg he. Je kan ook geen moment weg, dan doen ze maar. Ik ga er uiteraard graag mee akkoord, mede namens mijn medesprekers, naar ik mag aannemen. Dames en heren de volgorde van de dienst, het lijkt wel een kerk, maar dat is het niet. De volgorde van dienst is als volgt. Allereerst al dhr. van Riel namens de eerst kamer het woord voeren. We doen het nou eens omgekeerd aan de volgorde op het Binnenhof. Dat is weleens goed misschien. De eerst kamer zit altijd maar achter die tweede, nou mogen ze eens een keer voorop. Vervolgens spreken de tweede kamerleden in alfabetische volgorde en dat is zelfs nog alfabetisch ook en dhr Wiegel zal eindigen. Ook zal zijn achternaam met een A begon dan zou hij eindigen. Hij wil als fraktievoorzitter dit deel afsluiten. Dan geef ik nu graag het woord aan de fraktievoorzitter van de eerste kamer dhr. van Riel Applaus.

\Mevrouw de presidente. na U boeiende en duidelijke betoog van gisterenavond, over de toekomst van de partij is het dunkt mij wel zo, ik begin aan het eind, dat wat dhr van Tets voor zichzelf sprekende gezegd heeft op algemene instemming stuiten zal. En dat hij eigenlijk voor de hele vergadering misschien gesproken heeft. De combinatie van niet voor rechtse what ever that mean of gemeend heeft en het rechtstreeks achter Wiegel staan met 100% inzet lijkt mij een uiteraard gewenste. Mevrouw de presidente we zijn een paar vragen van de centrale of afdeling Den Haag. Ik maak mij even ongerust als de centrale Den Haag over de dubbele aderslating. Mijn insziens gaat de nationale inkomensverdeling onder invloed van inderdaad ook het systeem van de premieheffing en de belastingheffing dusdanig vormen ~~na~~ aannemen dat daardoor twee elementen waar zonder een liberale partij niet bestaan kan bedreigt worden. In cijfers kan men geen maximum noemen. Het is iedereen duidelijk dat wanneer zoals wij een prestatie maatschappij wenst en onder dat devies zijn wij de verkiezingen ingegaan. Dat daar dan een vorm van inkomensverdeling beijhoort die de prestatie ookroyalitaal niet alleen in nominale bedragen maar ook royalitaal garandeert. En waar nu de gren ligt waar het systeem nu niet meer werkt, weet ik niet maar ik krijg voor mij de indruk dat een deel van de opzet achter het beleid van het kabinet den Uyl ongetwijfeld is om de mensen in de periode van twee drie of vier verkiezingen in hun onderbewustzijn het gevoel bij te brengen wat hebt U zelf eigenlijk nog aan de prestatie maatschappij. Dat dat een van de opzetten is van dit systeem. Ik dacht dat den haag hier de vinger op een uitzonderlijk wonde plek legde. Daar komt nog een tweede punt bij. We zien op het ogenblik in de verkiezingscampagne hier van de partij van de arbeid ingelijk moet ik zeggen het pak dat men door zijn belastingpolitiek een groep die minder dan 17.500 gulden verdient bevoordeelt. Ook dat heeft een echter een sterke geestelijke achtergrond. Want onder die mensen die f. 17.500,- verdienen zit de toplaag van de werknemers. En nu is juist wat veel van deze mensen willen en wat wij van hen verwachten dat ze een toekomst zoeken en ook dat is weer een gronslag van een liberale maatschappij door de weg van hun eigen inspanning en niet langs de weg van collectieve machtsaktiviteiten. Ook dit snijdt U af. Want die man die nu f. 17.500,- verdient, kan over een paar jaar 21-22.000,- en als hij goed is ook veel meer gaan verdienen. Mevrouw de presidente ik heb vroeger wel eens toen de sociologie nog niet zover was als tegenwoordig geleerd dat de scheiding in de maatschappij maar zeer betrekkelijk langs inkomensgroepen loopt. Wij merken dat ook in een soort van een aantal van onze leden, en in de omvang van onze aanhang. Dat er de scheiding in de maatschappij geestelijk en ook wat uiteindelijke mogelijkheid van politieke keuze voor ons betreft, daar legt waar de ouders willen dat hun kinderen het aanzienlijk beter zullen krijgen dan zij het zelf hebben.

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

Waar de ouders er echt prijs op stellen om hun kinderen geschikt voor de samenleving te maken in hogere functies dan zij zelf hebben bekleed. Ik dacht dat iedereen dat om zich heen kon zien. Wanneer U praat met mensen die internist zijn geworden, generaal zijn geworden, directeur zijn geworden. Vanuit een eenvoudige maatschappelijke start, dan zult U altijd weer horen dat het de moeder is die dat gedaan heeft. Mijn moeder die mij naar school geschopt heeft als ik wegblijven wou. Mijn moeder die gezegd heeft, dat scheidt je vader maar met roken uit, als jij naar de H.B.S. moet. Dat is nu helemaal niet meer nodig. En toch is er het eenmaal zo in de wereld gegaan. En ook die toekomst die ten nauwste verbonden is met het liberalisme zoals hun toekomst met ons verbonden is, die toekomst wordt afgesneden, mevrouw de presidente wanneer men met dit belastingsysteem doorgaat zeker. Ik meen zelfs dat de belastingen op het ogenblik al zo hoog zijn dat althans de functionaliteit van de prestatie maatschappij bedreigt wordt. Mevrouw de presidente de spreiding daar zal zeker van de kant van de tweede kamerfractie over gesproken worden. Ik heb zelf hier veel in het eerste begin mee te maken gehad. Als gedeputeerde van Zuid-Holland. Ik heb voor mij de indruk dat de toestand van den Haag een bedreigde of zeer bedreigde is. De eigenlijke economische autonome drijfveren ontbreken. Den Haag is een stad gorssomode om met veel uitzonderingen van het afgeleide inkomen. En nu moet U maar eens honderd jaar in de geschiedenis terugkijken naar Alkmaar, Schoonhoven, Graven ik weet niet overal. Een stad kan uitstekend in de verhoudingen van die tijd van dat afgeleide inkomen bestaan. Maar de ene afleiding heeft enorme cijfermatige konsekwenties. Ik heb vroeger altijd gehoord van de planologen dat op een produktief rechtstreeks produktief werkzame man komen negen politieagenten, verpleegsters en echtgenoten een paar kinderen etc. Je kunt het, je moet het cijfer van de autonoom produktieve mens met negen verhogen om het nadeel te zien wanneer er een autonoom werkplaats die een inkomen van buitenaf aanbrengt verloren gaat. Denkt U ook aan de gevolgen voor de middenstand. Spreiding beleid uiterst moeilijke zaak wordt in perifere provincies Zekaten dele hoog gewaardeerd maar laten wij ons als partij realiseren dat het voor den Haag een hele gevaarlijke kwestie worden kan. Een element in de meeweging. Ik zeg niet we moeten altijd heel zorgvuldig afwegen dat er op deze basis de dienst kant uitmaken. Wat meneer Delvos gezegd heeft, heeft mijn hartelijke instemming. Ik ben geabonneerd op het Radijtaboek en ik interesseer mij geweldig voor deze zaak. Ik wijs dhr. Delvos er alleen op dat het vangen van vogeltjes in een aantal van de Latijnse landen een vermaak, voor mij afschuwelijk vermaak, voor hem ook, zeker op de grootst mogelijke schaal is, dat zelfs dwars door de politieke partijen heenspeelt. Als men dit in België wil gaan verbieden, dan mag U wel bedenken wat dit betekent voor de partij die zich voor dat verbod opstelt, en dat geldt in Italië, voor zover ik geïnformeerd ben, nog sterker. De weerstanden zijn veel groter dan men hier in Nederland denkt, maar mevrouw de presidente, dhr. Tuinman weet alles van deze dieren en zal de vergadering daar aangenaam over bezighouden. De buitenlandse politiek hoef ik niets over te zeggen. Meneer Berkhouwer zal de vragen over het Europese Parlement stellig beantwoorden en mevrouw van Someren heeft ons precies verteld waar het op stond. Mede in het verband van haar zoontje dat uitstekend Engels zou moeten leren onder omstandigheden om zijn lijfelijke bestaan voort te zetten. Ik was het met U een mevrouw, ik zie de toestand ik Nederland ook op dit gebied als ernstig. De eerste kamer heeft bij de buitenlandse politiek haar uiterste best gedaan. Hetzelfde gold trouwens voor de machtigingswet en de benzinedistributie. Het is niet aan mij om het woord te vragen bij het beleid van het blad. Ik heb wel met verdriet geconstateerd dat de uitstekende redevoeringen van dhr. Polak en dhr. Zoutendijk die beide buiten het parlement om spaarzaam vertegenwoordigend de soort horen van de mensen die weten waar ze het over hebben. Zo Applaus. zo weinig publiciteit in hun blad gekregen hebben. Meneer La Chapelle moet begrijpen dat ik dan de psychische verontrusting opvangen moet en ik vond dit de beste uitweg om daarvan te doen blijken. Turkije overvliegen, zou ik graag wat over zeggen, maar het tweede kamerlid, dhr. Ploeg was er op het ogenblik dat deze toch wel vervelende zaak zich afspeelde, zal U precies in de essentiële geheimen van de NATO de achtergronden van het Turkse politiek en de reactie van de Verenigde Naties zomede het Pentagon daarop op de hoogte brengen. Wat betreft het bijhouden van antwoorden op vragen. We doen ons best. Maar al zijn we oppositie, we moeten toch toegeven dat ministers een enkele maal feitelijk uitstekende vragen geven en daar gaat het om. U hoeft het niet eens te zijn met het teneur van het antwoord, maar al als U iets weten wilt en de minister licht U nauwkeurig en naar waarheid in, kunt U daar verder in die zin behalve bij een interpolatie niet op terugkomen.

Maar er wordt wel degelijk op gelet er wordt ook op de departementen wel op gelet. Maar de heren hebben officieel zes weken de tijd. Voor de defensie geldt hetzelfde wat ik voor buitenlandse zaken zei. Wat de V.V.D. eigenlijk wil is gisterenavond door de presidente en meneer Wiegel heel duidelijk gezegd. Wij geven daar ook uiting aan. Maar wij bevinden ons in een boze politieke wereld. Wij hebben ook lang in regeringen gezeten. Hebben toen twee keer een liberale minister gehad. Die een verantwoord beleid voerde, maar rekenen moest met onze partners. In hogere mate dan dhr. den Uyl dat hoeft te doen. De christelijke partijen waren toen ten opzichte van ons sterker dan zelfs het C.D.R. zijn zal ten opzichte van het PAC dat alweer groot geworden Partij van de Arbeid. Dat bracht zijn beperkingen mee in wat wij eisen konden en ook wel graag eisen wilden. Het is nergens zo belangrijk als in het defensiebeleid dat er iets gebeurd. En een ontijdige val van het kabinet Biesheuvel bijvoorbeeld was zeker niet wat dhr. de Koster beoogde en was zeker niet wat de fractievoorzitter wensten. Maar wij volgen het beleid van dhr. Vredeling met bijzonder veel aandacht. Ik heb de indruk dat hij zijn best doet. Ik heb ook de indruk dat ze hem tegemoetkoming in het woord ten opzichte van de linkse groep in zijn eigen partij. En de linkse leden van het kabinet weinig te wensen overlaat. Mensen zijn geen heiligen maar worden ze geen minister. Het zijn geen helden als regel, dan wordt men hoogstens minister president omdat je anders als held aan de nodige plooibaarheid ontbreekt. Maar onder de groep ministers reken ik zowel dhr. Vredeling als dhr. van der Stoel tot degene waar ik mij persoonlijk weinig kritiek op veroorloof. Omdat ik het moeilijke van de positie van deze mensen aanvoel en een bepaalde bewondering heb voor de manier waarop zij zich in hun eigen groep handhaven. Wie dat ook gemerkt heeft is dhr. Nederhorst die gaf er alleen een wat boosaardige uitleg aan. En men mag in de politiek slecht denken men moet het dan niet altijd zeggen. Ik voelde mij toch een beetje gegriefd in het menselijke vlak mevrouw de presidente. Toen dhr. Nederhorst mij ervan verdacht dhr. van der Stoel te omarmen om aldus een kloof in het kabinet te drijven. Dat is een stiepe gedachte die nooit bij mij opkomt. Ik anders was ik misschien wel in de tweede kamer gekomen. Applaus. Mevrouw de presidente ik was dezer dagen in een plaats waar ik spreken moest. Terug ging de koplamp van de auto van juffrouw van Everdingen stuk. Een vriendelijke meneer bracht ons naar de wegwacht die keek in de auto en die zei ik zie het al de hoofdmedewerker van dhr. Wiegel. In die vorm heb ik nu het woord tot U gericht en nu komt de baas zelf. Applaus.

Hartelijk dank meneer van Riel, ik begrijp dus dat ik U nou moet gelukwensen met de benoeming tot wetenschappelijk hoofdamtenaar. U ziet al waar de politiek al niet toe leidt. Hoe de carrieres kunnen lopen. Heel hartelijk dank het applaus en de reactie van de zaal spreken voor zich. Dan gaan wij nu in een alfabetische volgorde en ik zie dhr. van Ardennen al verrijzen. Niet weerlegbaar een naam die begint met twee A-s. Bovendien belangrijk kamerlid van de laatste tijd. Heeft zeer veel het woord gevoerd. En ik geef he, daarom heel graag als eerste hier het woord. Applaus.

Mevrouw de voorzitter, dames en heren. Ik heb twee onderwerpen om te behandelen. En het eerste is het sprijdingsbeleid. Het beleid van spreiding Rijksdiensten is geformuleerd al onder eerdere kabinetten als een belangrijk onderdeel van het beleid tot verbetering van de algemene welvaart in het hele land. En dat is een belang zowel voor de regio als ik Zuid-Limburg, Noorden en het Oosten van het land zo mag samenvatten. En ook voor de stad den Haag. De vragensteller dhr. Ressenaar heeft erop gewezen dat in den Haag een evenwicht van wonen en werken moet worden bereikt als het verstoord is en er zijn aanwijzingen dat daar verstoringen plaats zijn. En dat is ook de reden dat wij ons achter het beginsel van het spreidingsbeleid uitdrukkelijk hebben gesteld. Het betekent een injectie een bloedtransfusie voor de regio. Maar wat is een bloedtransfusie nog waard als dat ten koste gaat van de gezondheid van de donor. Daarmee schiet ook de regio niets op. Wan schiet ons land als zodanig niet op. Dan verplaatsen we de moeilijkheden en hebben we alleen heel veel narigheid berokkend aan een heleboel mensen. En derhalve moet men in dit beleid van spreiding Rijksdiensten de zaken bijzonder goed afwegen en bijzonder goed onderbouwen, funderen met studies, het zij cijfermatige gegevens. Ook daar heeft dhr. Ressenaar namens de afdeling den Haag op gewezen. En wat de stellingname van de fractie betreft. Ik dacht dat ik het beste kan doen het slot van mijn interventie nog eens te lezen, die ik gehouden heb eind augustus van het vorige jaar toen het spreidingsbeleid aan de orde was.

Dat is het volgenden. meneer de voorzitter, dat was meneer de voorzitter, mevrouw de voorzitter. Ik heb enige malen in dit betoog laten blijken dat het een kwantitatieve onderbouw en een afweging van kosten en baten voor de donor den Haag en ook voor de ontvangers noden is. Na aangedragen cijfers met betrekking tot den Haagse arbeidsmarkt kunnen mij de overtuiging geven dat in de eerste fase verplaatsingen in een door mij gewenst notieel regionaal beleid passen, maar dat geldt niet zonder meer voor de tweede fase. Die vijftienhonderd arbeidsplaatsen betreft boven de vijftienhonderd van de eerste. In de komende jaren zal die kwantitatieve onderbouw plaats moeten vinden, dan zal zo'n beleid moeten worden geformuleerd. Ik sluit daarbij uitdrukkelijk een tweede fase niet uit. Ik vindt ook het beginsel, verdere spreiding van de Rijksdienst op zichzelf hier juist, maar bij de discussie die dan open moet worden gevoerd, moeten meer gegevens ter tafel liggen op dit moment mevrouw de voorzitter zei ik toen in augustus is het te vroeg om concreet onze instemming met een tweede fase te betuigen terwijl wij niet weten of die er verdere spreiding ten krachte van de donor den Haag niet te boven gaat. En nu geeft het kabinet den UYL een aanzet zonder verdere mededeling tot meer dan vijftienhonderd spreidingsplaatsen. Dat is strijdig met de gedachten zoals wij die vorig jaar naar voren gebracht hebben. En stellingname die onverminderd geldig is omdat de economische gegevens de laatste tijd eerder ten ongunste van den Haag zouden kunnen zijn veranderd. Ik druk me voorzichtig uit mevrouw de voorzitter. Ik weet dat ook niet. Maar in ieder geval wij niet de zekerheid hebben dat de positie van de randstad en ook van den Haag nu zoveel sterker geworden is. En die noodzaak van die studie staat dus onverminderd overeind en klemt zelfs des te meer. De opmerking die dhr. Ressenaar maakte, hoe het kabinet de Haagse delegatie te woord gestaan heeft. Delegatie uit het kabinet, die die zaak dan nu nog eens in het kabinet zou gaan verdedigen, daar hoef ik niet diep op in te gaan. Men ziet weer hoe dit kabinet belangrijke zaken zorgvuldig tussen aanhalingstekens voorbereid en men ziet ook weer wat inspraak waard is. En wat die inspraak betreft. Daar zou ik nog een ander facet dat door dhr. Ressenaar niet direkt is aangeroerd, hier ter sprake willen brengen mevrouw de voorzitter. Dat is de houding ten opzichte van de betrokken ambtenaren. Wij hebben vorig jaar gesteld dat goed overleg met de ambtenarenorganisaties met die commissies een voorwaarde voor ons was om het spreidingsbeleid te doen plaatsvinden. ook omdat dat een voorwaarde is om het te doen slagen. En als nu dit kabinet, dit goed overleg niet voert maar inderdaad als een olifant door de porceleinkast wandelt dan mag ik alleen maar aan de kritiek, de ongenueanceerde kritiek die vorig jaar geuit is toen er moeilijke onderhandelingen waren over het pensioenbijdrageverhaal en over de overplaatsing van het TBS kritiek van de zijde van de partij van de arbeid en de met haar verbonden kleine linkse partijen. In het geval van het C.B.S. is tenslotte een oplossing bereikt die wij een goede oplossing vinden. Overplaatsing van ruim de helft van deze dienst naar Limburg dat die overplaatsing zonnig had. En een overplaatsing waar als nu de gegevens niet bedriegen weer inderdaad in grote lijnen op basis van vrijwilligheid tot stand kan komen. Misschien een enkele uitzondering dat zal altijd helaas plaats moeten vinden, dat erkennen de ambtenaren ook, maar in grote lijnen een verplaatsing op basis van vrijwilligheid. En als nu de woordvoerder van het kabinet tegen de ambtenaren zegt dat op basis van vrijwilligheid van de spreiding niets terecht komt, dan onderschat hij dacht ik ten eerste de wijze waarop de nederlandse ambtenaar zijn plicht meestal vervult en ook bereid is om te vervullen op andere plaatsen en bovendien zegt hij iets wat helemaal niet is geadstrueerd en inderdaad gezien het C.B.S. alle tekenen tegen wijzen. Mevrouw de voorzitter ik meen dat de spreidingsoperatie gebaat is met een goed overleg met een poging om ook met gedeeltelijke overplaatsing te voldoen aan de terechte wensen om die eerste fase van vijftienhonderd arbeidsplaatsen naar de regio te brengen. Een beleid waar de fractie nog altijd achter staat, maar waar wij geen uitbreiding aan wensen te geven zonder nadere studie en die studie is niet verricht. Dat op die manier het spreidingsbeleid voorzichtig goed onderbouwd kan strekken tot het algemeen welzijn in ons land, maar dat op de manier waarop dit kabinet aan tracht te vatten, beslist moet mislopen- De tweede serie vragen mevrouw de voorzitter, betroffen het loonoverleg en het ondernemingsklimaat.

Daar is ten eerste de vraag van dhr. Key uit Delft of wij ons willen blijven inzetten voor het recht van kategoriale organisaties mee in het loonoverleg te worden betrokken. Dat antwoord kan ik kort bevestigend houden. Mijn interventie bij de vestigingwet was geen incidentele zaak, wij blijven hier ook de lijn doortrekken en wij hopen dat dat op den duur succes zal hebben. Applaus. De tweede vraag betrof het loonbeleid van het kabinet. Dhr. Reehorst heeft er op gewezen dat het voor zijn bedrijfstak een tweeenhalf procent weleen vier procent kan betekenen en hij heeft gezegd ik ga die nieuwe rekenskunde niet alsnog leren. Daar heeft hij gelijk in, maar het is welverstandig om daar met vier procent te rekenen en alleen maar het cijfergegoochel aan de kaak te stellen dat er over tweeenhalf procent gesproken wordt die overigens over de driemaal vijftien gulden zelfs gemiddeld in het nederlandse bedrijfsleven al drie procent zijn, maar wat nog niet gezegd wordt. En er zijn rekeningen uit de detailhandel, dat de kostenstijgingen daar in de tientallen procenten lopen en dat zullen we dan ongetwijfeld in de prijzen terugvinden of denkt het kabinet het nu werkelijk op het hoofd van de detailhandel af te wentelen, daat laatste acht ik misschien wel mogelijk dat ze het zullen proberen. Ik acht het niet mogelijk dat men erin zal slagen. Met de machtigingwet in de hand heeft het kabinet de loonknoop die niet zo vreselijk verward was. Want partijen zaten niet zover van elkaar in nivellerende zin doorgehakt. In nivellerende zin, dhr. Wiegel heeft daar gisterenavond ook nog op gewezen. Verder dan dhr. Kijk van het N.V.V. eigenlijk had gedacht dat men zou kunnen gaan. En dan is het wel weer een teken van niet al te zindelijk denken dat op het ogenblik van de partij van de arbeid grote pleidooien worden gehouden om de machtigingwet in een of andere vorm ook in de toekomst te houden. En dat terwijl enige jaren geleden een bijzonder genuanceerde oppositie mevrouw de voorzitter gevoerd is tegen de loonwet van de toenmalige minister Roolvink. Een normaal in het parlement aangenomen wet die echter niet zou mogen worden uitgevoerd. Dit kabinet mevrouw de voorzitter begrijpt niets. En dan wou ik van dit punt afzakken. Dat het ondernemingsklimaat in Nederland steeds slechter wordt, daar heeft dhr. Reehorst terecht op gewezen. En dat een verbetering van het ondernemingsklimaat veel en veel belangrijker is voor het behoud van de werkgelegenheid in ons land die ook ons zo zeer te harte gaat, dan of men nu wat meer overheidsuitgave gaat plegen en daarmee op korte termijn wat soulaas bied. En dat verhogen van die overheidsuitgaven is in wezen op dit moment het enige verweer van de partij van de arbeid tegen onze voorstellen om de belastingverlaging die niet alleen verder gaan dan die het kabinet wil, maar die ook eerlijker zijn en eerlijker uitwerken op de hele nederlandse bevolking. Applaus. Tenslotte mevrouw de voorzitter, heeft dhr. van der Graaf het begrip uit Driebergen, het begrip passende arbeid ten tonele gevoerd. Ik zou daar kort over willen zijn. Ik zou willen wijzen op de voorstellen tot verruiming van dit begrip die in het rapport van de Teldersstichting waar dhr. Talsma vanochtend nog over gesproken heeft zijn aangevoerd. En die moeten leiden tot een meer individuele behandeling van de gevallen van werkzoekenden. Want het maakt natuurlijk verschil of je jong en ongehuwd ben waar je werk kan aanvaarden, of dat je een gezin hebt met allerlei banden in een bepaalde plaats. Verhoging van mobiliteit zowel naar plaats van werk als ook naar functie in geval van het aanvaarden van verwante functies zijn goede zaken. Maar mevrouw de voorzitter ik wil heel duidelijk verklaren dat ik een fervent tegenstander bent van het totaal schrappen van het begrip passende arbeid uit onze werkloosheidswetgeving. Ik vindt mevrouw de voorzitter, dat bij de ontplooiing van de mens zoals die in ons liberale mensbeeld centraal staat ook de mogelijkheid hoort dat je je beroep waar je je voor wilt inzetten, waar je voor geleerd hebt inderdaad kan uitoefenen als dat maar enigszins kan en dat je niet direkt door externe omstandigheden buiten je schuld gedwongen moet worden om ander werk te aanvaarden. Dat past dacht ik niet in onze liberale visie. Dankuwel. Applaus.

Het woord is aan dhr. de Beer. Applaus.

Mevrouw de voorzitter er is een vraag wat mij betreft. Uit Baarn van dhr. Derksen. Die heeft herinnert aan het feit dat nu de onderhoudskosten niet meer aftrekbaar zijn voor het eigen woningbezit, behoudens dan een aantal uitzonderingen voor groot onderhoud, een beperkt aantal gevallen.

En hij stelt voor om die mogelijkheden voor aftrek van groot onderhoud uit te breiden. Ik herinner er nog even aan, wellicht ten overvloede dat wij indertijd als V.V.D. tegen het voorstel van dhr. Grappenhuis hebben gestemd. Waarbij die aftrekbaarheid van die onderhoudskosten verdwenen is. Wij vonden dat onrechtvaardig werken voor de bezitters, met name de oudere woningen. De suggestie van dhr. Derksen valt bij ons in goede aarde. Het is een fiscaal vraagstuk, daar wijs ik wel even op. Bij de eerstvolgende gelegenheid die zich voordoet, zouden we kunnen bezien of op dit terrein bijvoorbeeld door ammendering iets zou kunnen worden bereikt. Of dat precies zo zou moeten als dhr. Derksen heeft aangegeven, dat is natuurlijk een kwestie van nadere uitwerking. Op dit moment zijn de mogelijkheden beperkt tot woningen als ik het uit mijn hoofd goed zeg f. 40.000,--. Wellicht zou het ook zo kunnen zijn dat wij bijvoorbeeld die grens laten vervallen. Ik wijs er dan tenslotte nog op dat in het boekje baas in eigen huis, een suggestie wordt gedaan om wanneer een woning van iemand die zijn eigen woning bewoont, wordt vernieuwd dat hij dan in tegenstelling tot de mogelijkheden die er nu zijn, groot onderhoudskosten mee kan nemen bij de te declareren kosten voor subsidie. Dat zou om te beginnen al een aardig begin zijn. Om iets op stukje rechtvaardigheid weg te nemen. Dit speciale voorstel en ook de anderen die in het boekje staan, geven dit kabinet op een presenteerblaadje de weg om nou eindelijk eens een keer iets goeds voor de eigen woningbezitter te doen. Dankuwel. Applaus.

Mag ik de geestelijke vader van onze jongste partijbrochure, baas in eigen huis heel hartelijk bedanken. Applaus. Het spijt me, de fractie kent het alfabet niet dames en heren, ik dacht dat ik nou dhr. Berkhouwer kreeg. Ja, klopt dat. Zie je toch nog moeilijkheden in de top van de V.V.D. Gaat meneer Berkhouwer er mede akkoord. Of wil hij voor de D. U laat de D. voor de B. gaan.

Dhr. van Dijk gaat Uw gang.

Mevrouw de voorzitter, ik kom eigenlijk alleen de studiefinanciering tegen. Dhr. Zijlstra uit Groningen heeft daar naar gevraagd en schriftelijk en mondeling. En hij verbaasde zich over het feit dat de V.V.D. daarover niets van zich liet horen. Nu vindt ik dat wijs van de V.V.D., want om onmiddellijk na het verschijnen van een nota studiefinanciering metten al te gaan zeggen, hoe je er over denkt, dan leg je je naar mijn gevoel veel te veel vast. Op de openbare behandeling van dat stuk en wij zijn in de partij in de gelukkige omstandigheid dat wij een kommissie ad-hoc hebben kunnen benoemen. Bestaande uit drie leden van de tweede kamerfractie en drie bevriende relaties die uit de kringen van de radd van de arbeid, die nog al veel ervaring hebben opgedaan met de studiefinanciering, zodat wij hopen dat wij wanneer deze zaak aan de orde komt een zeer gefundeerd oordeel zullen kunnen geven. U weet de voorstellen van de staatssekretaris Klein is een soort drietrapsraket. eerst de f. 3000,-- voor iedereen als een soort basis studieloon, dan de mogelijkheid om afhankelijk van het inkomen van de ouders een grotere toelage aan te voeren. En daar bovenop de mogelijkheid om onafhankelijk leningen te sluiten bij de overheid die rentedragend zullen zijn. Studieloon, dames en heren, mevrouw de voorzitter, daar hebben wij ons altijd een tegenstander van verklaard en U herinnert zich misschien het onderwijscongres van onze partij in Apeldoorn. Waar wij met heel andere voorstellen uit de bus zijn gekomen. Namelijk wel een vast bedrag en wij dachten toen al aan f. 5000,-- per student. Voor iedereen beschikbaar stellen. Maar dan als lening, terwijl de staat dan gedurende de studie de rente zou kunnen garanderen. Wij hadden toen uitgerekend dat de staat dan met de huidige post op de onderwijsbegroting in plaats van een student twaalf studenten ongeveer zou kunnen helpen. Maar dan zouden in de Raden van Arbeid en de banken worden ingeschakeld. Dat zou dus ons ideaal zijn. Maar we kunnen over die bedragen praten van die basistoelage en de vorm. Het tweede element van de voorstellen van dhr. Klein, het kunnen aanvragen van een extra studietoelage, afhankelijk van het inkomen van de ouders is in strijd met onze beginsel dat wij vinden dat de student juist onafhankelijk moet zijn van zijn ouders. En een van de eerste overleggingen van onze kommissie ad-hoc heeft er dan ook toe geleid dat wij eigenlijk deze tweede trap zouden willen schrappen met het aangaan van leningen kunnen wij akkoord gaan, omdat wij het investeren in je hersens, investeren in jezelf in de loop van een studie ook als een vorm van ondernemen zien. Danku zeer. Hartelijk dan meneer van Dijk. Applaus.

Ik geef nu graag het woordt aan dhr. Berkhouwer. Applaus

Dames en heren, alvorens dhr. Berkhouwer het woord gaat voeren, zou ik hem graag nog willen gelukwensen met zijn herbenoeming als voorzitter van het Europees Parlement. Applaus.

Mevrouw de voorzitter in de door U genoemde functie wil ik proberen in te gaan op de problematiek aan de orde gesteld door dhr. Snappen namen den Haag en dhr. de Veen namens Heerhugowaard. Een en ander rond de positie van het Europees Parlement. Mevrouw de voorzitter, ik geloof dat de positie van dit parlement, een parlement als alle andere parlementen in het Westen niet los is te zien van de min of meer zorgelijke situatie die zich ontwikkelt in een groeiend aantal van onze westerse nationale parlementen. Waar we zien een groeiend aantal verkiezingen zonder oplossingen voor de problemen vanwege welke die verkiezingen zijn gehouden primo en ten tweede dat wij in diezelfde ontwikkeling meer en meer zien dat er geen werkbare meerderheden zijn en geregeert wordt door een minderheidsregime dat op haar beurt weer afhankelijk is van nog kleinere extremistische minderheden. In deze situatie ervaren we dan in de Europese economische gemeenschap er is een manco een gebrek aan evenwicht voor wat betreft de parlementaire democratische legitimiteit van die gemeenschap tussen de politieke instellingen van die gemeenschap, raad, commissie en parlement. Daarvan uitgaande antwoord op de vragen. Hoever is men gevorderd met de organisatie van de rechtstreekse verkiezingen en de uitbreiding van de bevoegdheden. Mevrouw de voorzitter op dit moment is de situatie volgens artikel 138, eerste deel van het verdrag van Rome aldus, dat het parlement bestaat uit 182 leden, aangewezen door de nationale parlementen. Nederland en België ieder veertien, Denemarken, Ierland tien, Luxemburg zes, de vier grote of de vier zogenaamde grote, Duitsland, Italië, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk ieder zesentwintig, dat zou in totaal 198 moeten maken, maar in werkelijkheid zijn het slechts 182, omdat de Labour partij in Engeland nog steeds niet zo verstandig is geweest om ook het Labour kwantum af te vaardigen naar het Europese Parlement. We betreuren dit, hopen dat in de nabije toekomst deze situatie zich zal verbeteren. Tweede deel van hetzelfde artikel, mevrouw de voorzitter, schrijft voor rechtstreekse verkiezingen volgen een en let U nu op in alle lidstaten eenvormige procedure. Ons parlement heeft daarvoor het ontwerp gemaakt dat werd gevraagd, maar de zaak is blijven liggen in de raad van ministers, die niet kan komen tot het eenparige besluit met betrekking tot de eenvormige verkiezingsprocedure. Men vindt het namelijk hier en daar met name in Engeland even onrechtvaardig als wij het vinden dat het Engelse districten-kiesstelsel tot deze bizarre resultaten leidt. Even groot is de afschuw van Engelse en Franse over onze evenredige vertegenwoordiging, vanadar dat er nog heel veel zal moeten gebeuren, voordat men komt tot die verkiezingen volgens die eenvormige procedure. Dat neemt niet weg, mevrouw de voorzitter, dat zoals het parlement nu werkt en het niet kan onthouden een democratisch karakter, omdat wij een democratische instelling zijn, ook al zijn wij dan getrappt verkozen. Eerst in ons land en dan afgezonden naar Straatsburg. Daarom moeten we door die vicieuze cirkel heel, sommige Uwer bekend. Men kan ze geen bevoegdheden geven omdat ze niet zijn gekozen en als men dan zegt, kies ons dan. Ja we kunnen jullie niet kiezen, want jullie hebben nog geen bevoegdheden. Op dit moment mevrouw de voorzitter, gaat het erom dat dit parlement meer bevoegdheden krijgt want de komende verkiezing dan ligt het in de lijn van ontwikkeling dat daarna die verkiezingen komen. En daarom is het concrete antwoord op de vraag dat wij juist deze dagen zijn gewikkeld in een harde strijd op het stuk van de budgetaire bevoegdheden, aan de orde gesteld in konkreet door hr. Snapper. De situatie is toch deze dat per i.i.1975 volgen het verdrag van Luxemburg van april '70 grote sommen belangrijke bedragen tot in de miljarden lopen belastingbedragen ontvallen, zullen ontvallen aan de nationale schatkisten. Een deel van de B.T.W. hoe gevoelig niet on ons land. Alle douanerechten, alle heffingen aan de grenzen op bijvoorbeeld landbouwartikelen die worden ingevoerd uit de derde wereld. Die verdwijnen allen uit de nationale schatkist en dat betreft miljarden, die verdwijnen uit de nationale schatkisten, met daarbij de controle door de nationale parlementen. En die wegvallende controle dames en heren die zal moeten worden vervangen door budgetaire controle uit te oefenen door het Europese Parlement gelijk dat door de Staatshoofden en de regeringen bij herhaling is overeengekomen ook op de toppen van Parijs en Kopenhagen.

En die overeenkomsten zullen moeten worden nagekomen. Eventueel zal het Europees Parlement dan niet moeten terugdeinzen voor een motie van afkeuring over de commissie als in die strijd de Europese commissie meer gaat staan aan de kant van de Raad van ministers dan aan onze kant. Het antwoord op de vraag van dhr. Snapper zullen wij dan ook geen actie moeten ontwikkelen in het nationale parlement. De kamer heeft als eens uitgesproken. De wens en het verlangen aan de regering, dat de regering niet meer zal mogen meewerken aan verdere afdracht van bevoegdheden wanneer bij wegvallende nationale controle dan daar niet voor in de plaats komt een controle voor Europees niveau. Uitoefenen door het Europees Parlement. En indien de konsekwenties daarvan zal er van moeten zijn dat indien de eigen middelen per 1.1.75 zouden moeten ingaan zonder dat daar die Europese parlementaire controle voor in de plaats is gekomen dan zal eventueel de nederlandse regering er niet voor moeten terugdeinzen dat dan ook die regeling als zodanig, dat ingaan van die eigen middelen zal worden geblokkeerd. Welke zijn de overwegende opvattingen in het Europese Parlement, met betrekking tot een eventuele toetreding van Spanje tot de E.E.G. Het Europese Parlement heeft zich in zijn vergadering van 15 maart, vorige week dan uitgesproken tegen de berechting en de wurgexecutie van de Baskische separatist Puick Antique en de onderdrukking van de meningsvrijheid van Monsigneur Anoveros de bisschop van Bilbao. Het parlement van Straatsburg heeft daarmee tot uitdrukking willen brengen dat het van oordeel is dat het Spaanse regime een miskend elementaire mensenrechten in zodanige mate dat Spanje nog niet kan worden toegelaten tot de E.E.G. En ik kan U verzekeren mevrouw de voorzitter dat het voor mij als liberaal voorzitter van het Europees Parlement dat de waker moet zijn voor de Europese parlementaire democratie. Dat het voor mij daarbij gaat om dit fundamentele belang te weten dat Spanje niet in staat is vrijgekozen volksvertegenwoordigers af te vaardigen naar Straatsburg. Ik hecht er, dat zal mijn slotakkoord zijn mevrouw de voorzitter, ik hecht eraan tevens dit te stellen dat ik vanuit datzelfde beginsel, vanuit datzelfde uitgangspunt steeds in mijn beleid voor wil waken, om te voorkomen dat onze verontwaardiging aldaar zich selecteert tot bepaalde delen van Europa. Onderdrukking is Zuid-West Europa en Zuid-Oost Europa verontrust ons evenzeer als die in het Oostblok. Applaus. In die geest dames en heren hebben we ons ook bij een vorige gelegenheid uitgesproken tegen de onderdrukking van de vrijheid van meningsuiting van de Russische schrijvers en geleerden alsmede tegen de uitbanning van Alexander Solzjenitzin. Dan mag ik misschien besluiten met een citaat uit het laatste boek van deze schrijver genaamd de Koelach Archipel, aftewel de Insulinde van de concentratiekampen. Hij schrijft daarin een zeer behartigenswaardig woord. Over links en rechts. Solzjenitzin zegt daar. Ik houd niet van die termen links en rechts, ze zijn willekeurig. Kunnen ieder ogenblik stuivertje wisselen en zij bevatten niets essentieels. Mevrouw de voorzitter, een liberaal zou het niet beter hebben kunnen zeggen. Applaus.

Thans is het woord aan mej. Capijnen.

U mag het spreekgestoelte kiezen. Applaus. Links en recht maakt niets uit.

Ik gaat staan waar U wilt. Dhr. Berkhouwer heeft groot gelijk.

Ik weet nu niet of ik nu nog iets essentieels kan zeggen, maar ik zal het proberen, mevrouw de presidente. Applaus. En ik maak U wel mijn excuses voor mijn stem, ik ben een beetje schor, dat komt niet van gisterenavond. Althans niet in overwegende mate. De vraag die ik mag beantwoorden betreft die, die gesteld is door de afgevaardigde van de afdeling Drunen. ER is gevraagd of door het wetsontwerp wat door een aantal leden van onze fractie met instemming is begroet in de kamer, of nu ook eigenlijk daarmee een stakingsrecht voor ambtenaren is ingevoerd en of dat stakingsrecht dan eigenlijk in de praktijk toelaatbaar zou zijn in het bijzonder ten aanzien van militaire ambtenaren en of dat ons niet in strijd zou brengen met onze NATO-verplichtingen. Nou wil ik graag een misverstand wegnemen. Met dat wetsontwerp is niet een stakingsrecht voor ambtenaren ingevoerd. Het is meen ik indertijd ingediend door dhr. Polak. En het had de bedoeling om de strafsanctie op het staken door ambtenaren op te heffen. Het was een hele oude wet ingevoerd indertijd door Abraham Kuiper, waar als ik me niet vergis de liberalen toen in de kamer, die toen ook in de oppositie waren, tegen hebben gestemd.

Die strafsanctie was vrij hoog en je kon dan ook als je staakte als ambtenaar of als spoorwegman kon je uit bepaalde rechten worden ontzet o.a. het kiesrecht. Die veel te zware bepalingen moeten nu worden opgeheven en daar is bijgekomen omdat dit kabinet nogal ongenueanceerd gezegd heeft dat het voor het stakingsrecht van ambtenaren is. Daar is dus bijgekomen een soort van discussie over het stakingsrecht voor ambtenaren principieel. Dat deel van de fractie dat wel het wetsontwerp heeft aanvaard, heeft daarbij uitdrukkelijk gezegd, dat die instemming helemaal los stond van de vraag of er stakingsrecht moest worden gecreeerd voor wie dan ook. Voor gewone werknemers of voor ambtenaren en dat ze dus die opheffing van die strafsanctie alleen maar apart beschouwde en vonden dat die strafsanctie moets worden opgeheven. Dit andere deel van de fractie was niet helemaal gerustgesteld omdat de gedachte die ei aanvankelijk in hun hoofd hadden dat er dan toch in het algemeen ambtenarenreglement in disciplinair stakingsverbod zou worden opgenomen omdat die gedachte door dit kabinet niet was gevolgd en dat deel van de fractie heeft gezegd. Nou wij willen eigenlijk eerst die principiele discussie over het stakingsrecht voor ambtenaren en dan willen we nog eens bekijken de vraag of die strafsanctie moet worden opgeheven. En nu meer toegespitst naar de vraag van de militaire ambtenaren. Zelfs als je er om wat voor reden dan ook toe over zou gaan om wel het stakingsrecht aan ambtenaren te geven dan zullen er toch altijd groepen zijn die dat stakingsrecht bij wijze van uitzondering niet mogen hebben. En die groepen zullen dan zeker in onze ogen militaire ambtenaren zijn. Dat is ook al een keer tijdens een begroting aan de orde geweest toen heeft mijn fractiegenoot Wim Keya heeft een beetje op een zuigerige manier interrupties gedaan en dat is een activiteit die wij hem in alle gemoedsrust kunnen toevertrouwen. En toen heeft hij van minister Vredeling dan eindelijk toch de uitspraak ontlokt, dat stakingsrecht voor militairen, dat dat toch eigenlijk niet kon. Dus als we dan ook nog een antwoord van meneer Vredeling hebben gekregen na de lof van dhr. van Riel dacht ik dat de kwestie daarmee voldoende was beantwoord. Dankuwel. Applaus.

Nou komt dhr. Keya, die ongetwijfeld tegenover ons geen zuigerige interrupties zal plaatsen. Maar nu helemaal het woord krijgt zelfs. Applaus. Mevrouw de voorzitter, ik voel me vereerd als ik benoemd zal worden tot de bloedzuiger van dit kabinet. Applaus. We zullen er speciaal een medaille voor maken en die krijg jij dan als eerste.

Het is in ieder geval zo dhr. Blauw uit onze marinestad den Helder die heeft toch kritiek gehad op het personeelsbeleid bij defensie zoals wij dat voeren. En ik ben eigenlijk blij met die kritiek omdat het mij in de gelegenheid stelt om hem eens een weerwoord te geven. En te laten zien hoe belangrijk wij dat beleid juist vinden. Hij heeft er ook wel opgemerkt. Ja andere die komen wel mer in de publiciteit, maar ze doen het dan ook wat ongenueanceerder.

Wel ik ben ook niet altijd even genuanceerd, dat weten mijn fractiegenoten wel, maar ik dacht toch dat wij het niet zo moeten doen als sommige politieke partijen het doen. En dat wij het meer binnen het parlement zoeken lijkt ons een goede zaak. Ik wil U daar een paar belangrijke voorbeelden noemen en de vele kleine zaken overslaan. Het was namelijk bijvoorbeeld juist de V.V.D. die nog wel onder een vorig kabinet waar wij ook bewindslieden bij hadden zitten, dat zal U zich wel herinneren. Staatssecretaris van Es onder het vuur nam, in de kwestie van het Poskoncentratiekampsyndroom. Het is dan ook een logisch gevolg dat mijn collega Henk Koning hiervoor naar genoeg gegetenc initiatief voorstel in deze zaak klaarheeft. En het was bijvoorbeeld ook juist de V.V.D. die hardnekkigst staatssecretaris Mollesteege te pakken nam bijvoorbeeld over de compensatieregeling voor werk- en rusttijden bij de militairen. Dat is een bijzonder belangrijk aangelegenheid die al bijna elf jaar loopt. Elf jaar lang zijn allerhande militairen belangenverenigingen daarmee bezig. Ze hebben dat nooit rond gekregen. Het laatste half jaar. Probeert U gauw de V.V.D.M. zich daar meester van te maken. Maar we hebben die zaak zo belangrijk gevonden dat we daarover een bijvoorbeeld een motie ingediend hebben die we achteraf bereid zijn geweest om aan te houden tot dat de nieuwe staatssecretaris van Lent ons nieuwe gegeven verstrekt zal hebben.

En wie was het eigenlijk die in feite aantoonde dat de, ja staatssecretaris Mommersteeg een beetje "ziek" moest zijn. Het was namelijk de V.V.D. die hem verweet dat hij veel te weinig deed, dat we te weinig van hem hoorde, dat hij nooit iets vertelde, dat hij eigenlijk nooit iets zei. En dat hebben wij gezegd uit juist uit grote zorg voor datzelfde personeelsbeleid op defensie. We hebben gezegd het evenwicht raakt op die manier verbroken. We zagen in gedachte dhr. Vredeling in het midden zitten, dhr. de slagvaardige Stemerink aan de rechterkant of aan de linkerkant zoals U wilt en Mommersteeg aan de andere kant en als dan op die plaats juist op het personeelsbeleid iemand altijd zijn mond houdt, dan lijkt ons dat evenwicht verbroken. Inmiddels is dhr. Mommersteeg dan ook wel vervangen. En ja uiteraard wij hebben ook bijzonder nauwe en goede contacten met de militaire belangenverenigingen. Ook buiten het parlement natuurlijk. Buiten het parlement ben ik zelf voorzitter van de stichting rechtsbijstand dienstplichtige militairen, die aanstaanden militairen en ouders van aanstaande militairen bijstaan bij de situaties waarin ze uitstel kunnen verkrijgen. Ik dacht voorzitter dat het aantoont dat wij misschien op een andere manier maar toch terdege actief zijn in deze zaak. Applaus.

Het woord is nu aan dhr. Koning.

Mevrouw de voorzitter, dames en heren zoals Anelien Capijnen Wim Keya inleiden heeft Wim mij ingeleid. Ik ben inderdaad bezig met een initiatiefontwerp wat praktisch klaar is. Ik moet nog een aantal technische opmerkingen verwerken. Ik heb eigenlijk gedacht dat ik augustus van het vorig jaar daar al volledig mee gereed was. Instemmende brieven van Prof. Dr. L. de Jong, U weet wel ontvangen, maar van pensioenskundige zijde kreeg ik een aantal kritische opmerkingen te verwerken. Een ieder van U die weet hoe ingewikkeld de pensioenwetgeving is, zal begrijpen dat ik daarna achter mijn oren ben gaan krabben en deze zaak nu bezig ben te verwerken. Mevrouw de voorzitter wij zijn namelijk van mening dat aan de militaire concentratiekampslachtoffers door de achtereenvolgende kabinetten te weinig aandacht is besteed. Het was niet de rede waarom ik hier kwam. Want op dit terrein was niet een vraag aan mij gesteld. Aan mij was een vraag gesteld gelijk aan die ik het vorig jaar reeds te beantwoorden kreeg. En dat kennelijk in het voortgezette controlebeleid op dat der fractie. Dat betreft de Oosterschelde. U herinnert zich voor zover U vorig jaar in Assen bent geweest dat ik t.a.v. de Oosterschelde namen de V.V.D. fractie heb opgemerkt dat de veiligheid ons eerste prioriteit heeft. En dat wij daarom kwamen tot het besluit, afsluiting van de Oosterschelde. Mevrouw de voorzitter ik heb daaraan toegevoegd, dat de milieubelangen bij ons hoog zaten en dat voor zover die milieubelangen te combineren waren met een optimale veiligheid wij gaarne die combinatie zouden mogelijk maken. Maar de veiligheid, ik herhaal, onze eerste prioriteit. De keerpuntpartijen waren van mening, voordat zij regeringsverantwoordelijkheid te dragen kregen dat de Oosterschelde in afwijking van de wetgeving wel open zou kunnen blijven. Aan de regering gekomen hebben zij hun standpunt wat gewijzigd en hebben besloten tot instelling van een commissie de commissie, de commissie Klaassens die onlangs een rapport heeft uitgebracht. De resultaten van dat rapport zijn in zekere zin opmerkelijk. Opmerkelijk in die zin, dat wellicht voor deze conclusie niet zo zeer een commissie had behoeven te worden ingesteld. Rijkswaterstaat had dit zelf kunnen doen. Rijkswaterstaat was ook met deze onderzoeken bezig. Mevrouw de voorzitter, wat is de conclusie van het rapport van de commissie Klaassens. En dat ondanks datgene wat dhr. Terlouw in Ierseke heeft gezegd. De konklusie van dat rapport van de commissie Klaassens is afsluiting van de Oosterschelde. Wij moeten dat niet vergeten. Dat is namelijk een wijze van oplossing dat als een plan wat zij verder hebben voorgesteld namelijk een geperforeerde dam. Nederhand met spuitkokers. Niet te verwezenlijken zal zijn een konklusie die recht overeind blijft staan. Afluiting. Iedereen had nadat het rapport was verschenen reeds dadelijk een konklusie gereed. Men was opgetogen. Als U de Provinciale Zeeuwse Courant van zaterdagmorgen 2 maart hebt gelezen, dan stonden er ellelange konklusies van alle politieke partijen in. Van onze zijde slechts een enkele zin. Dat wij nog geen konklusie konden geven. Een tien minuten nadat het rapport gepubliceerd was, nadat ik kennis had genomen over de radio van ongeveer de inhoud. Was mij kommentaar gevraagd. Zulk een kommentaar is dan niet te geven.

Tien dagen daarna zijn wij met een voorlopig standpunt gekomen. En dat voorlopig standpunt is, wij zijn gelukkig met die oplossing. De afsluiting primair. Wij zouden bijzonder graag zien dat de oplossing die door de commissie Klaasens van de blokken dam met de spuitkokers kan worden verwezenlijkt. Maar daar moet men een onderzoek naar hebben ingesteld. Want zoals dhr. Vos uit Middelburg heeft gezegd. Wij hebben ernstige twijfel over de mogelijkheden van verwezenlijking. Of het milieu-oogpunt het wel voldoende is het getij. Maar of wel inderdaad deze oplossing aan Zeeland de optimale veiligheid bied, die wij het vorig jaar hebben geeist. Die wij bij de begroting voor Verkeer en Waterstaat dit jaar opnieuw hebben verlangd. Daarna moet met een onderzoek worden ingesteld. En wij geloven om de verdenking van sabotage die in bepaalde kringen ongetwijfeld aan het adres van Rijkswaterstaat zal worden gemaakt, dat dat onderzoek moet worden gedaan door een aantal onafhankelijke deskundigen. Maar de vergadering kan er verzekerd van zijn dat wij als fractie van de V.V.D. in de tweede kamer net zo min als wij de verantwoordelijkheid hebben kunnen aanvaarden in 1957. Net zo min als wij het vorig jaar de verantwoordelijkheid hebben kunnen aanvaarden voor het openhouden van de Oosterschelde. Dat wij staan op de bres voor een optimale veiligheid voor de Zeeuwse bevolking gekombineerd aan zo goed mogelijke milieubelangen. Applaus.

Hartelijk dank Henk Koning. Overigens toch wel veel succes toegewenst met je initiatief voor de slachtoffers van de concentratiekampen. Dat die nog, zei het laat maar dank zij jouw toch recht gedaan kunnen worden. Dat is toch wel een hoop die ik hierbij wil uitspreken. Ik was erg blij in de krant te lezen dat jij hiermee bezig was. Dat heb ik je al gezegd, wil ik hier bij deze graag nog een herhalen. Het woord is nu aan dhr. de Koster, die inmiddels daar al verschenen is. Applaus.

Nadat onze Koning heeft gesproken zonder enige overgang via dominee direkt naar de Koster. Wat een democratie. Ons land heeft behalve aardgas en minder dan wij dachten en water dat niet al te schoon is geen grondstoffen. Wij zijn dus afhankelijk van onze export, onze open economie dat waren we al voor de E.E.G. er was. En we hebben binnen de E.E.G. ook altijd gepleit voor een laag buiten-tarief. In het kader van een mondiale arbeidsverdeling waarvan wij voorstander zijn. De E.E.G. zeker nu die vergroot is, maar dat was al zo is het grootste handelsblok in de wereld. En moet open staan voor exporten van ondermeer de ontwikkelingslanden. Dit in antwoord op de vraag en opmerking van dhr. Reehorst. Hij krijgt ook op zijn andere vragen van andere leden van de fractie antwoord. De heren Snapper en Hooghuizen hebben zo in het algemeen gesproken over het buitenlands beleid. Toen indertijd minister Schmelzer overnam van dhr Luns zei hij dat hij het beleid van dhr. Luns zou voortzetten. Toen dhr. van der Stoel minister van buitenlandse zaken werd, heeft hij gezegd, dat hij in grote lijnen het beleid van minister Schmelzer zou voortzetten. Zet minister van de Stoel nu het beleid van minister Luns voort. Het merkwaardige is dat dat in grote lijnen het geval is. Want minister van der Stoel heeft het niet gemakkelijk. Om twee redenen. Ten eerste moet hij tussen de skilla en geribus door. Van enerzijds een toenemend Gaullisme uitgevoerd door dhr. Schaubert in Frankrijk die graag binnen de E.E.G. een grote machtspositie willen verwerven en uitoefenen. Aan de andere kant de voor onze vrijheid en democratie essentiële banden met de V.S. in de NAVO. Dhr. van der Stoel moet daar bijzonder deskundig tussendoor manoevreren en ik dacht dat hem dat op het ogenblik redelijk goed lukt. Waar wij natuurlijk behoefte aan hebben in Europa dat is aan een staatman om de compromissen die zo nodig zijn in Europa en in de ministerraad om die tot stand te brengen. Maar daar heeft men ook voor nodig nationale regeringen die sterk staan in eigen land, die in staat zijn om eventuele concessies in eigen land te verkopen. En helaas is dat op het ogenblik nauwelijks in Europa het geval. Ook ten aanzien van het Midden-Oosten menen wij dat de regering en parlement zich evenals 1967 met duidelijke sympathie bewogen hebben in de richting van Israel. In 1967 hebben we ook veel begrip voor dat standpunt gekweekt bij de Arabische Staten. Dat is op het ogenblik hoewel ook daar de lijn in grote lijnen is doorgetrokken is dat niet gelukt. Nu kom ik dus op de uitvoering van het beleid. De uitvoering van het buitenlands beleid is helaas bij het kabinet den Uyl niet meer een zaak van alleen de minister van buitenlandse zaken omdat vrijwel iedere andere minister zich ook minister van buitenlandse zaken voelt en van 77 ontwikkelingslanden een minister van binnenlandse zaken wil spelen. Applaus.

Denkt U nu heus dat wanneer de President van Portugal in Coimbra zegt dat meneer den Uyl de machtigingswet moet intrekken dat hij dat zal doen. Ik denk het niet. Maar denkt U nou heus dat Portugal democratisch wordt. Wij wensen het graag als Liberalen omdat dhr. den Uyl dat in Uithuizermeden voor de kiezers zegt. Applaus. Wij hebben op het ogenblik nog steeds een Arabische boycot. De V.S. heeft veel wapens geleverd aan Israel. De grootste wapenleverancien. Wij hebben tijdens de Jinkikoer-oorlog van 6 oktober geen wapens geleverd. Maar wij worden nog steeds geboycot. In de moeilijke tijd van de boycot in oktober/november waren wij bijzonder verrast door vriendelijke woorden aan het adres van de nederlandse regering gericht. Dat zijn dingen die niet veel meer voorkomen. Daar ben je dan erg gevoelig voor. Die woorden kwamen van de Sjah van Perzië. De Sjah heeft gezegd, wij zullen Nederland helpen. De Sjah heeft veel begrip getoond voor ons land. En wat krijgt hij in november van de minister-president te horen. Geen dank voor deze hele duidelijke moeilijke uitspraken in de regio aldaar bij het Midden-O sten. Hij krijgt te horen dat het een schandaal is dat door Iran een excefcieve prijs opdrijving van olie plaats vindt. Fancy prijzen worden berekend. Die opmerking is als een bom ingeslagen in Teheran. De ambassadeur is verschillende malen geweest op het ministerie van buitenlandse zaken. Tevergeefs heeft men gewacht op een antwoord van dhr. den Uyl. Hij zou die kans hebben gekregen. Toen ach de bezettingen zijn van de order van de dag. Bezettingen van bedrijven, scholen, universiteiten, lege huizen. Maar de bezetting van een ambassade is toch heel iets anders. Daarbij wordt in wezen het grondgebied van een andere mogendheid bezet. Daar was de kans geweest voor de minister-president om duidelijk namens de nederlandse regering zelf zijn verontschuldiging uit te spreken. Hij heeft dat gedaan. De zaterdag dat de ambassadeur op last van de Sjah het land verliet. Put werd gedempt het kalf was verdronken. Applaus. Ik heb dhr. de Uyl nog geprobeerd te bereiken om dat te zeggen. Het leek mij verstandig dat wij hier de regering steunen, maar dhr. den Uyl was in Oost-Groningen om zich met de belangen van de portefeuille van de minister van verkeer en waterstaat dhr. Westerterp bezig te houden. Applaus. Dhr. Westerterp was er zelf niet bij. Nu moeten wij dat geld natuurlijk voor iedere ambassade dat wij een dergelijke houding behoren in te nemen. Onafhankelijk van de economische belangen. Maar het is duidelijk dat op het ogenblik tweederde misschien wel meer van onze olievoorzieningen uit Perzië komt. Dat er op het ogenblik opdrachten op het gebied van havenwerken in Iran klaar zouden voor ons liggen met een 10.000 manjaren aan werk. En meer. Het is dus wel heel jammer dat we nu weer een bepaalde injecties moeten geven om die werkloosheid te bestrijden omdat een structurele opvang daarvan toch veel belangrijker zou zijn. Ik geloof dat ik hier in grote lijnen geantwoord heb op de vraag van dhr. Hooghuizen en ook hetgeen dhr. Snapper heeft gesteld ten aanzien van de Europese Atlantische verhoudingen. Het is voor minister van der Stoel die goedwillend is, die zijn best doet. Is het niet mogelijk wat hij heeft ze niet een kinderjuffrouw te zetten naast dhr. den Uyl en de andere ministers wanneer zij over buitenlands beleid gaan praten. Wanneer een staatssekretaris van verkeer en waterstaat zegt dat Hugo Grotius niet geleefd heeft en de Mara Librum niet meer bestaat en zo zijn er tal van uitingen van leden van het kabinet die zich bezig houden met buitenlandse zaken die ons land heel veel schade in de wereld doen. Laten wij hopen mevrouw de voorzitter dat dhr. van der Stoel er wel in slaagt om het primaat voor buitenlands beleid aan zich te houden en dat hij voldoende bekwame ambtenaren, die heeft hij ter beschikking kan stellen van zijn kollega's als ze dan eens een keer en dat doen ze te veel op zijn stoel gaan zitten en dat doen ze te veel. Ik dank U wel. Applaus.

In ieder geval kan dhr. van der Stoel zich gesterkt weten door de woorden van dhr. de Koster. Ik hoop dat hij het ook zo zal opvatten. Ik dacht van wel. Dan is inmiddels aan de andere kant verschenen dhr. Ploeg. Applaus. Mevrouw de voorzitter dames en heren dhr. van Riel heeft U in het vooruit gesteld dat ik enige inlichtingen zou geven naar aanleiding van de vraagstelling van dhr. Klei uit Delft. En toen ik dhr. van Riel eenmaal gehoord had dacht ik het waren eigenlijk wenselijker geweest dat hij als eminence grise hier het woord had gevoerd. Hij is er dan wel niet geweest dat plaatsen, maar hij heeft in een kort tijdsbestek toch eigenlijk verteld wie en wat alles te maken had met deze Turkse problematiek. Ik zou het volgende willen zeggen.

En dat is een rechtstreeks antwoord op de vraag die dhr. Klei in feite gesteld heeft. Namelijk waren er Sowjet vliegtuigen die in het kader van de luchtbrug naar de Arabische landen Turks territorium gebruikten. Ik moet U zeggen dames en heren er is geen enkele officiële aanwijzing dat dit Turks gebied werd gebruikt door Sowjet vliegtuigen. De luchtbrug van de Sowjet-Unie naar de Arabische landen had twee richtingen de ene richting liep via Perzië via Iran en de andere luchtbrug via Joegoslavië. En dat is een uiterst interessante zaak. Want als U weet dat de Amerikaanse luchtbrug daar via Duitsland althans de luchtbrug van Duitse vliegtuigen, Amerikaanse vliegtuigen die in Duitsland gelokaliseerd zijn, via Joegoslavië liep. Dan begrijpt U dat het mogelijk een wonder is dat deze twee luchtbruggen elkaar niet gekruist hebben, maar ik kan U de verzekering geven dat de Sowjet-Unie en Amerika zich hier in het kader van deze voorziening aan de beide strijdende partijen zeer hebben ontzien. Het zeetransport liep via de Zwarte Zee, de Bosporus en de Darmanellen. Ik moet U zeggen dat ook wij grote zorg hebben op dit moment over de aanbouw van een Russische troepcarrier die bemand zal worden met een aantal vliegtuigen voor offensieve taken, zodat het hele zeetransport via Darmanellen en via de Bosporus weleens ernstige moeilijkheden zou kunnen gaan veroorzaken. De civiele vliegtuigen, civiel Sowjet vliegtuigen mogen via Turks gebied naar de Arabische landen vliegen, maar zijn dan gebonden aan het verdrag van Montreux. Dat onder andere zegt dat geen militair materieel via civiele vliegtuigen doorgevoerd wordt. Twee V.V.D-leden dhr. van de Werf het eerste kamerlid en ondergetekende hebben het voorrecht en het genoegen gehad gedurende diezelfde periode in Ankara en in Istanboel te zijn in het kader van de Navo assemblee. En ik kan U de verzekering geven dat niet alleen onzerzijds, maar via alle ledenlanden er nogal wat vragen zijn gesteld aan het adres van de Turkse regering of het inderdaad niet waar was dat Turks gebied gebruikt werd, Turkse vliegvelden gebruikt werden voor een Sowjet luchtbrug. De Turkse autoriteiten hebben dat konstant kategorisch ontkend. En nu weet ik wel dames en heren dat ook in de publiciteit daar wat twijfels over uitgesproken zijn. Maar ik geloof dat we in de hele beoordeling van deze problematiek ons toch wel moeten realiseren dat Turkije een land is dat een fysieke grens heeft met de Sowjet-Unie van 600 kilometer, dat Turkije een land is dat aan Bulgarije grenst en dat aan Syrië grenst. Dat het derhalve echt wel zal kunnen voorkomen dat er een aantal inbreuken geweest is of de afspraak die er gemaakt waren. Maar nogmaals officieel is dat steeds ontkend. Ik wil U alleen dit zeggen dat het ons gefrappeerd heeft. De wijze waarop Turkije zich als NAVO partner opstelt. En dat zij al hun commitments bijzonder loyaal uitvoeren ondanks alle problemen waarvoor Turkije zit en zich gesteld ziet. Ik geloof dat het ook goed is dames en heren om te zeggen dat de zeetransporten die er ongetwijfeld geweest zijn grote Russische schepen die via de Dardanellen de Middellandse zee opgestoomd zijn, die zijn allen, al die troepenbewegingen zijn gemeld aan de alleantie en het Navo hoofdkwartier als volkomen op de hoogte van deze zaak. Ik zou er alleen dit aan willen toevoegen en ik heb U al gezegd dat wij ervan overtuigd waren dat Turkije bijzonder loyaal Navo partner was dat ik hoop dat we niet kunnen zeggen dat er straks met deze regering en alle problematiek die zich op dit moment ten aanzien van ons land voordoet bij ons Navo lidmaatschap en onze defensie-inspanning waar ik straks nog iets over ga zeggen, dat ik gaarne zou zeggen dat Turkije ons ten voorbeeld zou mogen zijn. Ik hoop niet dat het zover zal komen, maar ik ben er wel bang voor.

Dames en heren dan een tweede punt is de kwestie die aangeroerd is door dhr. Blauw uit Den Helder. Dhr. Keya heeft daar in eerste instantie wel iets over gezegd. Ik moet U zeggen dat het mij toch wat verbaasd als dhr. Blauw zegt ik zou eigenlijk wel graag een wat slagvaardiger optreden zien ten aanzien van de defensieproblematiek. Ik dacht dat zowel dhr. van Riel als in de eerste kamer als wij die zich met defensie bemoeien toch wel in het afgelopen jaar nogal eens een keer onze stem hebben laten horen. En ik zou daarbij even willen teruggaan tot de begrotingsbehandeling 1974 waar heel duidelijk door ons een amendement is ingediend à raison van 50 miljoen ik heb dat genoemd toen een druppel op de gloeiende plaat vijftig miljoen meer voor defensie maar U weet wie ons gesteund hebben dat daarom slechts enige kleine partijen. Wijkregen kiet de steun van de confessionele partijen en dat was in dit geval uiterst belangrijk geweest.

Deze week hebben wij besproken de begroting 1973. Dat was in feite een herhaling van een begroting, een begrotingsbehandeling die in 1972 al aan de orde was geweest. Maar U kent de situatie, dhr. den Uyl had in juni 1973 bij het eerste optreden van het kabinet al bij monde van een brief gezegd dat er 81 miljoen zou worden bezuinigd op defensie en dat er bepaalde beleidsombuigingen het geval zouden zijn. Nu op dat moment was er helemaal nog niet bekend waar die bezuinigingen dan vandaan zouden moeten komen en ik ben het volledig eens met dhr. Blauw als hij zijn zorg erover uitspreekt dat zo langzamerhand de verhouding tussen exploitatiekosten en investeringskosten een niveau heeft bereikt wat voor ons nauwelijks aanvaardbaar is. Maar ik dacht dat we er ook heel duidelijk deze week op gewezen hadden. Ik heb letterlijk gezegd tijdens deze begrotingsbehandeling 1973 81 miljoen minder voor defensie minder defensie-inspanning dus dat dit kabinet wenst. Ik heb toen letterlijk gezegd wij hebben straks de best betaalde soldaten van Europa maar de grootste haven van de wereld Rotterdam heeft geen stuk afweergeschut om te worden beveiligd. En dat vindt ik een uiterst verdrietige zaak. Dhr. Blauw heeft nog even gesproken over de het beroepsleger, hij heeft gevraagd of wij niet daar eens een visie over willen geven. Ik kan dhr. Blauw geruststellen. U weet het kabinet komt met een nota waarin onder andere deze problematiek over de dienstplicht ook de aandacht zal krijgen maar ik kan U ook zeggen dat wij in onze partijkommissie de defensie-kommissie zeer actief zijn. Ik dacht dat het een van de meest actieve partijkommissies was zonder een van de andere partijenkommissies te kort te doen. Maar dames en heren ik dacht dat de nota die wij zullen opstellen, waar wij mee bezig zijn. Om deze hele problematiek aan de orde te stellen. Want het is niet zo eenvoudig om te zeggen is de V.V.D. voor een beroepsleger of is de V.V.D. voor handhaven van de dienstplicht. Als ik U zeg dat een beroepsleger natuurlijk zijn voordelen heeft. Misschien in technische zin, maar er zijn tal van andere punten die zeer nadelig zou kunnen omschrijven. Ik denk herbij aan de werving ik dank hierbij aan het gelijk blijven van onze Navo verplichtingen. Er zijn nog tal van andere zaken te noemen. Maar ik geef U de verzekering dat deze hele problematiek doorgepraat wordt en gestalte krijgt in de nota die onze partijkommissie straks zal uitgeven. En ik kan U ook de verzekering geven dat wij met een andere nota zullen komen dan een van de regeringspartijen die deze week gemeend heeft een defensienota het licht te moeten laten zien onder het hoofdstuk Nederland opent stad. Dat gaat de V.V.D. te ver en we zullen beslist een nota uitgeven die een totaal andere gedachte en een totaal andere achtergrondfilosofie heeft. Daar zou ik het bij willen laten mevrouw de voorzitter. Hartelijk dank meneer Ploeg. Die laatste nota zal inderdaad voor het hele denken over dit onderwerp in de partij bijzonder nuttig zijn. Bijzonder graag. Het woordt is aan dhr. Portijnen, die nu weer aan de andere kant verschijnt. Applaus.

Presidente in deze internationale hoek iets over nationale politiek. En dan in de eerste plaats iets over de vraag van dhr. Zelster uit Groningen met betrekking tot het regionale politiek. Wat deze regionale politiek betreft hebben wij er bij de behandeling van de verschillende nota's op gewezen dat die afhangt mede voor een belangrijk gedeelte van landelijke politieke lijnen en landelijke principes. Daarom hebben wij bij die gelegenheid het ook de nadruk gelegd op de ontwikkeling van de particuliere activiteiten in de regio. We hebben een motie ingediend die gericht was op het stimuleren van een verbeterd ondernemersklimaat in heel Nederland maar met name dus ook in de regio ook in het noorden ook in het zuiden en dat was een belangrijk uitgangspunt van onze redenering en onze opvatting ook ten aanzien van de groningse ontwikkelingsmaatschappij. Maatschappij voor ontwikkeling van het noorden. Het had een voorgeschiedenis. Er was van de zijde van de Partij van de Arbeid een gedachte ontwikkeld een zogenaamde oeri die van een heel andere maatschappelijke filosofie uitging. Namelijk dat de overheid misschien de regionale overheid maar de overheid in ieder geval een sterke greep moest hebben op de investeringen. Op met name de particuliere investeringen. Die wij zo noodzakelijk vinden voor welvaart en zelfs ook voor welzijn. En toen dan dat plan van die oeri was afgewezen door vorige regeringen naar mijn mening terecht ook in de nota door de des lands van dhr. Langman. Toen kwam de beahndeling van die nota en toen kregen we plotseling een heel nieuw patroon daar kwam de minister van economische zaken dhr. Lubbers die er al vaak ter sprake gebracht vandaag, kwam met de gedachte dat moest dan zo'n maatschappij worden.

En die bevatte natuurlijk een aantal elementen die wij waardevol achten, elementen zoals bijvoorbeeld sterkere acquisitie, maar die gebeurt al op dit moment door het zogenaamde bureau Bloemendaal. De verstrekking van risikodragend kapitaal waar bijvoorbeeld in de eerste kamer kollega Louwers ook over gesproken heeft. Maar die bevatte het belangrijke element dat de overheid ook zelf niet alleen in bedrijven zo kunnen deelnemen, maar die bedrijven zou kunnen oprichten. Dat was dus wederom die filosofie van die orie, die zo algemeen veroordeeld werd. Met name ook door ons maar ook door andere partijen in vorige kabinetten en dat is de rede geweest dat wij uiteindelijk door onze steun niet aan deze nom hebben kunnen geven. Interessant punt oveigens. Blijk nu bij de ontwikkeling van deze maatschappij. Wat men toch blijkbaar gevoelig is geweest voor deze kritiek. Want als ik de introductierede van dhr. Lubbers lees dan wordt dat oprichten van bedrijven daar een beetje neergedrukt. En dan lijkt het dus dat we ook op dit punt weer gelijk hebben gekregen. Een punt van ook landelijk belang is het belangrijke vraagstuk wat even aangeroerd is door dhr. Hooghuizen uit Amsterdam met betrekking tot het boren op Ameland. En daar heb ik dus direkt het punt te pakken en dan neem ik dat maar even algemeen van wat ons nu te doen staat als gevolg van de energie-schaarste met name in ons land in het ontwikkelen van energiebronnen. Bij de behandeling van de begroting van economische zaken en bij andere debatten over dit vraagstuk heb ik gezegd dat deze situatie van een energieschaarste ons er toe moet zetten om bestaande bronnen zoals olie en aardgas nog verder aan te boren zowel te land als ter zee. Deze situatie is een nieuwe situatie die ons dat bijzonderinscherpt. En wij moeten daar bij tegelijkertijd heel duidelijk blijven inbrengen in die overweging aspecten van natuurbescherming, aspecten van milieubescherming. En U weet precies hoe dat gaat. Er is welsprekend presidente door U door de fractievoorzitter maar ook door dhr. Langman gisteren over gesproken. Er wordt wel een een keer op dat terrein de zaak overtrokken zo dat er helemaal niets op dit terrein kan gebeuren. En ik geloof dat het goed is om hier nog eens vast te stellen dat aan de ene kant de ontwikkeling van om het zeer ruim te zeggen alternatieve energiebronnen. Daar zijn dus ook ontwikkeling van bestaande energiebronnen maar dan waar ze nog te exploreren zijn bij betrokken dat die van het grootste belang voor ons land is. Dat er tegelijkertijd de bezwaren die ik noemde ook van grote betekenis zijn om ze te overwegen. Maar dat het er niet toe moet leiden dat er op deze terreinen in het naaste toekomst niets gebeurt. Dat is ook overigens een houding die in het algemeen het kabinet den Uyl wel onderschreven heeft. En ook de uitwerking zoals die zich in Ameland zal voordoen zal aan deze aspecten die ik hier net genoemd heb moeten worden getoetst. En presidente tot slot. Een micropunt maar toch wel interessant. Dat is het stellen van vragen. En het antwoorden daarop. In de tweede en eerste kamer. dhr. van Riel heeft daar als iets over gezegd. Hij was in het algemeen geloof ik nogal tevreden over antwoorden. Men moet dat natuurlijk inkalkuleren. Soms zijn antwoorden technisch en kunnen dan politiek wellicht niet bevredigen. Maar ik zou daar twee dingen van willen zeggen van de procedures die daarbij een rol spelen. En ik spreek daarbij ook als lid van het presidium van de tweede kamer. Onder leiding van de voorzitter van de tweede kamer is een procedure ontwikkeld waardoor een veel behoorlijker controle op het eventueel niet beantwoorden van vragen wordt toegepast. Men heeft die controle aanzienlijk verscherpt. Als niet vragen binnen de tijd zijn beantwoord, dan gaan de brieven uit, wat vroeger niet het geval was of minder het geval was. En het wordt ook allemaal geregeld bij gewerkt dat die beantwoording dan toch plaats vindt. Dat is dus van de zijde van het presidium. Een tweede punt van de kamerfractie uit wij hebben herhaaldelijk bij een niet bevredigend antwoord van een vraag ingegrepen en een nieuwe vraag gesteld. Ook als er nog geen antwoord was weleens een vraag in die richting gesteld. Dat moet misschien nog wat verder worden uitgebied. Ik bedoel ook nog even op het vraagstuk of je dit soort zaken een vrijheid in democratie moet bespreken. We hebben daar al eens eerder in deze algemen ledenvergadering over gesproken. Maar ik geloof dat daarbij ook de genoemde inschakeling door dhr. Vos uit Middelburg van de deskundige die dan geraadpleegt moeten worden over de beantwoording een waardevol element zal zijn. Wat wij overigens in het algemeen al toepassen. En dan geloof ik dat ook deze wijze, dit hele systeem van vrag stellen wat door ons niet wordt uitgebuit. Maar dacht ik redelijk toegepast. maar door andere partijen wel eens zo wordt toegepast dat het geheel een zodanig aantal geeft dat het nauwelijks meer een behoorlijke indruk maakt. Dat we alles in eenevenwichtige samenhang moeten kunnen toepassen.

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

En ik geef U de verzekering dat de kamerfractie dat zal doen met in inachtneme de opmerkingen van de geachte spreker. DankU zeer. Hartelijk dank meneer Portijnen. Dan geef ik nu het woord aan dhr. Tuinman, daarna aan mevrouw Veder.

Mevrouw de voorzitter ik zal drie vragen beantwoorden. De vraag van mevrouw Molenbroek over de beantwoording van de enquette van milieudefensie. Een vraag over appels en een vraag over vogels.

In de eerste plaats dan de vraag van mevrouw Molenbroek die eigenlijk wat verontrustend was over de wijze waarop de beantwoording van de vragen voor ons over gekomen is. Ja wanneer ons een verwijt gemaakt kan worden dan zou dat misschien kunnen zijn dat we deze vragen überhaupt beantwoord hebben. We hebben daar wel over nagedacht. Zullen we dat doen. Het feit ingelijk dat toch een aantal goed V.V.D.ers ook in deze vereniging van milieudefensie proberen hun medewerking te geven was voor ons aanleiding om daar dan toch maar op in te gaan. Kijk de moeilijkheid voor ons was eigenlijk dit dat de wijze van vraagstelling met de ja en nee beantwoording eigenlijk zo toegesneden was op laat ik zeggen een gunstige score voor linkse partijen dat we ons zelf afvroegen ja moeten we daar nou intrappen. We hebben toch maar gedaan omdat wij eigenlijk ook ten aanzien van de vragen die gesteld waren niets te verbergen hadden. Alleen het feit is namelijk dit dat je bij een wat ongenueanceerd beantwoording van vragen vaak makkelijker uitbent dan wanneer je een realiseert dat bepaalde zaken op milieugebied die uit kunnen monden in het stopzetten van industrieen en nalaten van bepaalde bedrijvigheden gevolgen kunnen hebben voor werkgelegenheid en wat dies meer zij. Ook ten aanzien van de praktische uitvoerbaarheid van een aantal maatregelen. Dat als je daar dan toch op wijst dan in de ja en nee situatie gesteld. Daar was ook een ander antwoord bij van soms het doet er niet toe. Ja, dat is natuurlijk geen beantwoording. Dat je daardoor eigenlijk wat slecht uit de bus kan komen. Ik wil niet al die vragen. Het zijn er een stuk of tien. Het restant is mij verteld van twintig vragen die aanvankelijk hier vooropgesteld waren, alle beantwoorden. Maar er is dus gezegd, waarom willen jullie de fietsers niet gelijke rechtspositie geven. Met de auto's. Nou we hebben gezegd die fietser zijn ons te lief. Wij offeren niet graag de levens van de fietsers op aan het snelverkeer, omdat er eigenlijk hierover verkeerssoorten gaat, die in wezen niet gelijkwaardig zijn. En in ieder geval niet van gelijke kracht. Ook een vraag, wij hebben namelijk, dat is dan het wonderlijke bij die dingen. Dat de samenvattingen de uitslag van die enquette hebben we zelf nooit gezien. We hebben dat in de pers kunnen lezen. En daar hebben wij toch een zekere anti-V.V.D. opstelling uitgetoefd. Helemaal zeker weet ik het niet, maar het is nu eenmaal zo dat de er altijd nog een zekere neiging is om de VVD. milieuvijandigheid toe te dichten en ik moet U zeggen en U weet dat ook al mevrouw de presidente, dat ook al denken dan ons milieucongres ok denkend aan de vele V.V.D.ers die juist in de milieuzak actief zijn, dat dit bepaald een onjuiste benadering is. Wanneer men zegt ja willen jullie nou een bouwstop ondersteunen van de rijkswegen. Dan klinkt dat erg goed. Maar wanneer je bedenkt dat her rijkswegenplan geen zaak op zichzelf is dat je die niet los kan zien van gemeentelijke en provinciale wegen. Dat de hele ontwikkeling van de sub-orbanisatie die wij in Nederland kennen. Neem maar een bepaalde verkeerscapaciteit noodzakelijk maakt en mogelijkheden er toe schept dan voelt U wel dat je met zo'n beantwoording van ja en nee daar niet uit komt en ook niet uit mag komen. Ik zal U nog een laatste vraag aanhalen ik meen dat daar ook op verkeerde wijze op gereageerd is. Er is gezegd, ja kijk de V.V.D die wenst eigenlijk niet het lood uit de benzine te halen. Wij hebben toch die vraag bevestigende zin beantwoord. Dat we dat wel hebben, maar we hebben gezegd ja we willen toch niet de duivel met Beelzup uitdrijven omdat als in de plaats van loodtoevoeging aan de benzine nog gevaarlijker aromaten zouden komen, dan zouden we daar toch eigenlijk mee in de verkeerde hoek zitten. Enfin zo zijn er eigenlijk meer vragen. Diegen onder U die er nog wat meer over willen weten wil ik die graag stellen maar waar het eigenlijk voor ons op aankomt dat is eigenlijk dit, dat wij toch eigenlijk ongelukkig zijn voor de wijze waarop deze zaken zo vlak voor de verkiezingen in gang worden gezet. En we kunnen twee dingen doen. Wij kunnen nog eens met die vereniging en de bestuursleden daarvan praten of misschien moeten we zeggen, nou ja hier is geen kruid tegen gewassen.

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

We houden er maar mee op. De vraag van dhr. Reehorst over de export van appels of de re-export van nederlandse appelen uit Frankrijk. Ik kan me ternauwernood voorstellen mevrouw de voorzitter. Er is in Europa in West-Europa een ware appelen crisis en er zijn er veel meer dan door West-Europa kunnen worden geconsumeerd. En ik kan me ternauwernood eigenlijk indenken dat dit op enige schaal van betekenis zou gebeuren omdat Frankrijk zelf over een zeer groot kwantum goede appels ook beschikt. Maar ik kan wel begrijpen dat dit soort verhalen circuleren. Er is ook voor ons land in de fruitteelt zeker wat de appels betreft spraken van een zeer grote debacle waarbij de mensen die daarvan bestaan in een uitermate moeilijke economische positie verkeren. De vraag van dhr. Delvos over de trekvogels. Dhr. van Riel heeft daar ik ben daar blij om, al een paar opmerkingen over gemaakt. Nu zou ik op dat moment willen stellen dat volgende maand de Nederlandse vereniging tot bescherming van vogels 75 jaar bestaat. Dat wijst eigenlijk uit dat die vogelbescherming al zeer vele jaren in Nederland zeer grote belangstelling niet alleen heeft gehad maar ook zoals het door dhr. Delvos ook gesteld wordt gezien moet worden als een stuk kultuurbezit ook als een stuk kritiek die men toch in hoge ere wil houden. Kortom een streven eigenlijk ook in ons land ook in Duitsland zeker ook in Engeland om eigenlijk deze vogels zo goed mogelijk te beschermen. En dan doet het uiteraard bijzonder beroerd aan wanneer je dan verneemt dat het volgens het wereldnatuurfonds dit jaar in Italië er een voorzichtige schatting 250.000.000 zangvogels zullen worden gedood. Umoet wel begrijpen als het in deze omvang gebeurt, dan gaat op den duur de zangvogelstand en die niet alleen maar van West-Europa gaat die er aan. Met alle gevolgen van dien ook in het licht van het biologisch evenwicht gezien, wij hebben ook die zangvogels nodig voor de bestrijding van insektenplagen. Dan komen wij daar zeer verkeerd mee uit. En wij als V.V.D. hebben in het verleden ons steeds eigenlijk voor die vogels ingezet. Wij zijn het mede samen met de partij van de arbeid geweest die er hard achteraan gezeten hebben om de te zware gebruik van bepaalde bestrijdingsmiddelen om die eigenlijk tegen te gaan. Inmiddels zijn wij er gelukkig mee dat in Nederland eigenlijk het gebruik van wat je noemt harde persistente bestrijdingsmiddelen naar genoeg tot het verleden behoren. En dat daardoor eigenlijk ook de vergiftiging van vogels veel minder zal zijn. In andere landen is dat zeer bepaald niet het geval. Nu wat de aktiviteit betreft t.o.v. die andere landen. Ik heb vorig jaar de via vragen er op aangedrongen dat België het traktaat over de vogelbescherming een Beneluxtraktaat na zou komen. Dhr van der Werff heeft er nog eens op gewezen dat ook in het Beneluxparlement er uitvoerig over gesproken is. De beroerdigheid schijnt hierin te zitten dat de Franse tekst anders uitgelegd kan worden dan de Nederlandse tekst, en dat ook bij die basis men toch een zekere vogelvangst in België overeind zal houden. Ik hoop nu maar dat dhr. Tinnemans die hier nu aangewezen is als formateur zich nog eens de brief zal weten te herinneren die dhr. Vonhoff als destijds als staatssekretaris van C.R.M. aan hem geschreven heeft om tot een vogelbescherming, de vogelbescherming in Italië goed na te komen. Wat Italië betreft is daarvan zeer veel internationale organisaties al het nodige aan gedaan. Dhr. Terlouw voorzitter van d 66 heeft enige tijd geleden daar vragen nog eens over gesteld. Ik was daar echt te laat mee. Ik had het ook willen doen. Maar die zei toch vrij negatief beantwoord. Ik heb ook na ingewonnen advies bij dhr. Berkhouwer aan dhr. Terlouw voorgesteld om namens een aantal frakties uit de tweede kamer een brief te sturen naar onze kollega's in Italië om die er nog eens op aan te dringen om toch eigenlijk dit voor ons zo bijzonder belangrijke punt nog eens onder ogen te zien. Het is namelijk dit dat wanneer dhr. van Riel zegt dat dit volksvermaak moeilijk zal uit te roeien, dat dat zeer zeker waar is maar wanneer men bedenkt dat leleijke en smerige manier waar de vangstmethode met misnet en met bepaalde vuurwapens worden toegepast diw kan ik ternauwernood meer van een volksvermaak spreken, maar eigenlijk van een macabere ontwikkeling. Wij als V.V.D. zullen waar we kunnen ons best doen om eigenlijk dit bijzonder nare geval terug te dringen. Ik dank U zeer.

Applaus.

Ik geef nu het woord aan mevrouw Veder. Dhr. Vonhoff ook een kamerlid die zijn naam met een V. begint heeft me verzocht U te zeggen dat hij vandaag, vanmiddag verwacht werd op een politieke markt in Amsterdam waar politieke tegenstanders hun pijlen op zijn omvangrijke gestalte mogen afvuren. Hij wilde die politieke tegenstanders dat genoeg niet ontnemen. U zult daar begrip voor hebben. Ik geef dan Nu graag het woord aan mevrouw Veder.

Mevrouw Bakker heeft gesproken over de positie van de patient in psychiatrische inrichtingen. Inderdaad zijn daar problemen. Zijn een aantal medemens die het daar moeilijk hebben en soms in de verdrukking komen. Je zou dit onderwerp kunnen splitsen in twee onderdelen, de juridische kant en de medische kant. De juridische kant betreft voornamelijk het opname en ontslagbeleid. Er is een aantal jaren geleden een wijziging van de krankzinnigenwet doorgevoerd en die nieuwe procedure die loopt nu. Maar er is ook aanhangig mevrouw Bakker heeft dat al genoemd een tweede wet, de wet bijzondere opnemings psychiatrische inrichtingen die de hele materie een breder verband wil regeken. De kamer heeft een vrij kritisch verslag op dat wetsontwerp uitgebracht misschien dat het daarom is dat de memorie van antwoord al twee jaar uitblijft. Dus de wettelijke kant van deze zaak is moeilijk verder te krijgen. Wat wel mogelijk is en waarom ik ook heb gevraagd vorig jaar bij de begroting het is een uitbreiding van de inspectie. De inspectie op de geestelijke volksgezondheid is onderbezet en daardoor nog al wat passief. Die inspectie zal worden uitgebreid en laten we hopen dat er een goede invloed van uitgaat daar waar dat nodig is. En tweede aspekt is de medische en de verpleegkundige behandeling van patienten in psychiatrische inrichtingen. Ik geloof dat ook hier nogal wat moet gebeuren. Dat het met name nodig is om maar met het materiele te beginnen dat gebouwen worden gemoderniseerd. Dat de grote ouderwetse holle gebouwen verdwijnen en worden vervangen door kleinere met kleinere afdelingen. En ook wordt er voor gepleit om psychiatrische inrichtingen om te zetten tot psychiatrische afdeling van algemene ziekenhuizen. Maar misschien is het allerbelangrijkste de behandeling zelf van de patient. Daarbij is nodig en dat hopen we ook allemaal dat er een grotere doorstroming komt. Dat er niet zoveel patienten zijn die vele jaren soms tientallen jaren in inrichtingen verblijven. Wij hopen ook dat het mogelijk zal zijn om meer mensen individueel te behandelen door psychotherapie en niet alleen met medicijnen. Onze partijgenoten dhr. Baan heeft daar altijd nadrukkelijk voor gepleit. Maar U moet natuurlijk wel onder ogen zien dat zo veel meer individuele behandelingen veel mensen vraagt en dus ook veel middelen. En ik ben dus wel benieuwd hoe dhr. Hendriks staatssecretaris Hendriks die een personeelsstop heeft afgekondigd. Maar tegelijkertijd de psychiatrische inrichtingen vooruit wil brengen dit met elkaar in overeenstemming zal brengen. Misschien is wel het allerbelangrijkst de mentaliteit van degene die de patienten behandelt en verplegen. Dat is natuurlijk een hele zware taak. Omdat men met psychiatrische patienten en in het bijzonder met zwakzinnigen vaak moeilijk concrete vooruitgang kan boeken. Die mentaliteit in verschillende inrichtingen is dacht ik ook vaak verschillend. In sommige inrichtingen is een duidelijke achterstand. In andere en dat zijn heel vaak de algemene inrichtingen loopt men voorop en is men bezig met modernisering en verbetering van de behandeling. En dames en heren dat zou ik toch in dit verband wel eens willen zeggen Dennendal heeft daarvan geenszins het monopolie en staat daarin ook niet vooraan. Het hele onderwerp zal behandeld kunnen worden in de tweede kamer op 20 mei, dan komt aan de orde in een openbare commissievergadering de nieuw aangevulde nota op de geestelijke volksgezondheid. Een nota die indertijd op mijn verzoek door de vorige regering is uitgebracht. Er zal dan alle gelegenheid zijn om suggesties te doen en op deze zaak in te gaan. En als mevrouw Bakker concrete suggesties, wensen en opmerkingen heeft dan vernemen wij die graag. Het is duidelijk dat er op dit gebied wat te doen is en de kamerfractie van de V.V.D. zal zich dan ook zeker niet onbetuigd laten. Applaus.

Hartelijk dank mevrouw Veder en dan geef ik tenslotte het woord aan dhr. Wiegel. Applaus.

Mevrouw de voorzitter er zijn een paar vragen overgebleven. In de eerste plaats de vraag van dhr. van Ree, die heeft geïnformeerd naar de publicitaire begeleiding, laat ik het zo zeggen van de reis van dhr. Waalkens naar Mozambique. Hij heeft in de eerste plaats gevraagd, voordat dhr. Waalkens wegging is er overleg binnen de fractie gevoerd over dat soort zaken. Dat is het mevrouw de voorzitter over allerlei reizen bijvoorbeeld ook de reis die ik een tijdje terug naar communistisch China hebt gemaakt wordt in de fractie overleg gepleegd. Tweede vraag van dhr. van Ree. Was de begeleiding publicitair. Had hij niet wat beter gekund. Het had zeker beter gekund en we waren ook van plan geweest om de terugkomst van dhr. Waalkens publicitair te begeleiden.

Dhr. Rijnsbruger, de voorlichter van de tweede kamerfractie is een dag op Schiphol geweest, maar vliegtuigen komen niet altijd op de juiste ogenblikken aan en wat dat betreft is het dus onmogelijk geweest van de zijde van de tweede kamerfractie om met dhr. Waalkens gezamenlijk de pers te woord te staan. Derde vraag van dhr. van Ree was een bepaalde uitlating van dhr. Waalkens niet ongelukkig. Die uitlating was ongelukkig, dat heeft dhr. Waalkens zelf ook gezegd. Dat heeft hij heel duidelijk in het openbaar gezegd. U moet daarbij wel bedenken dat het een uitlating was die gedaan is in een heel lang gesprek. Uit de kontekst is gerukt en ik heb dan ook de indruk dat wat dat betreft sommige journalisten die ons niet op voorhand goed gezind zijn, misbruik hebben gemaakt van datgene wat dhr. Waalkens ontglipt is. En ik geloof dan ook dat hem geen enkele blaam verder treft, zeker niet ook omdat hij heel openlijk, heel goed geargumenteed heeft aangegeven wat zijn bevindingen van zijn reis naar Mozambique zijn geweest. Dat was het eerste punt. Tweede punt, opgebracht door dhr. Weizenbeek, vraag wanneer komt de regering met voorstellen tot wijziging van de grondwet. Wij hebben daar in de krant allerlei verhalen over gelezen als ik goed geïnformeerd ben, dan schijnt het zo te zijn dat binnen de coalitie er verschil van opvatting is over de vraag of wel of niet gecombineerd met invoering van een distriktenstelsel die twaalf distrikten zoals de kommissie Cals-Donner voorstelde ook de gekozen formateur zou moeten worden ingevoerd. Een heel oud strijdpunt tussen de linkse partij en de convessionele. De convessionele willen alleen komen tot de invoering van twaalf distrikten en voor de partij van de arbeid is die ontkoppeling die loskoppeling van de gekozen formateur tot nu toe onaanvaardbaar geweest. Daar bakkeleien men rustig over verder, wachten de voorstellen af als de voorstellen komen zullen wij op basis van ons standpunt in het verleden ons heel krachtig keren, zowel tegen de gekozen formateur als tegen de invoering van een distriktenstelsel. Mevrouw de voorzitter - applaus- wij hebben aan die gekozen formateur geen enkele behoefte en niet alleen hebben wij er geen enkele behoefte aan. We geloven ook dat als dat instituut wordt ingevoerd, dat de kans bestaat dat er bijvoorbeeld iemand uit de bus gaat komen als gekozen formateur en kandidaat-minister president die tegenover zich vindt in de kamer een meerderheid van een heel andere kleur. En als grote bezwaar tegen het distriktenstelsel, mevrouw de voorzitter is dat wij niet wensen dat via allerlei kunstgrepen de stem van de kiezers niet juist wordt vertaald. Lord Gladwin die hier gisteren was, heeft nog eens uiteengezet, hoe precies die zaak in Engeland in elkaar zit. Twintig, vijfentwintig procent van de Britten stemt op dit ogenblik op de Engelse Liberale Partij. Het zou er ongetwijfeld meer zijn als men zou beseffen dat die stem ook wordt vertaald in kamerzetels. En ik geloof als je kijkt naar die vertaling van de twintig procent in die veertien zetels op de ruim zeshonderd in het lagerhuis, dat dat kunstgrepen zijn zo'n distriktenstelsel ook een distriktenstelsel zoals de kommissie Cals-Donner heeft voorgesteld als dat wordt doorgevoerd, mevrouw de voorzitter verdwijnen bijvoorbeeld S.G.P., G.P.V., C.P.N., D 66, DS 70, P.P.R. uit de tweede kamer. In de eerste plaats heb ik een groot bezwaar tegen dat partijen met een eigen gezicht en met voortreffelijke politici als de S.G.P. het G.P.V en de C.P.N. via die kunstgreep zouden verdwijnen en partijen die geen gezicht hebben denkt U aan D66 en de andere reutemeteut verdwijnen ook wel onder dit stelsel. Applaus.

Derde punt van dhr. Hooghuizen, die vanochtend heeft gezegd dat hij de felle toon gemist heeft bijvoorbeeld bij de algemene beschouwingen en bijvoorbeeld bij de behandeling in de tweede kamer van de machtigingswet. Ik zou haast zeggen blijkbaar als sommige van opvatting zijn, dat onze toon niet fel genoeg is. Andere aan de andere kant van opvatting zijn dat onze toon te fel is, zitten we ook wat dat betreft in het juiste midden. Ik geloof ook niet-applaus- dat het in de eerste plaats om de toonzetting gaat. Ik geloof dat het in de eerste plaats gaat om de argumenten die wij zowel bij de algemene en financiële beschouwingen als bij de machtigingswet naar voren hebben gebracht. Dhr. van Ardennen heeft daarover gesproken, wij hebben eind december een drietal bezwaren tegen die wet gefomuleerd.

- A. dat die niet nodig was.
- B. dat het parlement te veel buiten spel werd gezet.
- C. dat de wet de kans zou bieden aan dit kabinet stokpaarden versneld van stal te halen.

Daar zijn we op aangevallen op die kritiek op het wetsontwerp door verschillende fractievoorzitters.

Dhr. Andriessen heeft zich speciaal beijverd. Heeft onder andere gezegd bewijs dat nou eens. Dat kon je natuurlijk eind december helemaal niet bewijzen, want voor dat wij konden bewijzen of wij inderdaad gelijk zouden krijgen, was nodig

- A. dat de wet zou worden aangenomen en
- B. dat de regering van die wet gebruik zou maken.

Nou de bewijzen liggen er zo langzamerhand, die wet is niet nodig. Dat blijkt uit alles. En we zitten helemaal niet in een exceptionele situatie, dus het parlement behoeft niet de macht die ze nu heeft afgestaan aan de regering aan die regering af te staan. Als men kijkt naar de socialistische stokpaarden mevrouw de voorzitter Het kabinet den Uyl dat kan men aan het hele beleid preoven, probeert het socialistisch stokpaard van de vergroting van de staatsmacht op allerlei terrein versneld van stal te halen. Het kabinet den Uyl heeft bijvoorbeeld laatst om weer een ander punt te noemen gezegd, dat men de problematiek van de buitenlandse werknemers in het kader van de machtigingswet wil oplossen, volstrekt oneigenlijk gebruik en de minister-president heeft laatst verklaard. Kijk eens hoe verkleind die inkomensverschillen nu worden in 1974 zonder machtigingswet. Was dat niet gelukt. En hij heeft ook wat dat betreft ons volledig gelijk gegeven. Nu heeft dhr. Andriessen gezegd, dat naar zijn opvatting in 1975 de wet zou moeten verdwijnen. Op zichzelf is dat in ieder geval beter dan niks. Wij zijn van opvatting, dat de wet eerder moet verdwijnen. Wij zijn van opvatting dat de wet op zo kort mogelijke termijn moet verdwijnen. En wij zijn op ons op dit ogenblik in de tweede kamerfractie aan het beraden welke procedure de meeste kans van slagen zou bieden om te proberen die machtigingswet op tijd weer op stal te krijgen. Dat is een van de belangrijkste punten - applaus - van het beraad op dit ogenblik en we zullen zien of misschien de uitslag van de statenverkiezingen de opvatting van dhr. Andriessen dat de wet op 1 januari weg zou moeten nog wat zou kunnen aktualiseren. Laatste punt. Mevrouw de voorzitter, dhr. van Tets heeft ter sprake gebracht het artikel geschreven door dhr. Vonhoff in Liberaal Reveil. En zijn konklusie was, ik dacht volstrekt juist. Dat er geen fundamentele verschil van opvatting bestaat tussen datgene wat dhr. Vonhoff wil en datgene wat bijvoorbeeld de fractievoorzitter in de tweede kamer zou willen. Sommige politici, sommige persorganen hebben gebruik gemaakt van het artikel van dhr. Vonhoff in Liberaal Reveil om een soortement van tweedeling te schetsen in de tweede kamerfractie, in de partij. In ieder geval als ik terug kijk op het geheel heeft het artikel van dhr. Vonhoff geleid tot bijvoorbeeld twee interviews met hem zelf in Vrij Nederland en de Haagsche Post. Een prachtig stuk publiciteit heeft het artikel van dhr. Vonhoff ook de kans geboden aan ons om nog eens heel duidelijk op onze koers uiteen te zetten. Er is volstrekt geen verschil tussen datgene wat dhr. Vonhoff voorstaat en datgene wat de tweede kamerfractie als haar koers heeft uiteengezet en blijft uitzetten. De V.P.R.O., we hoeven de omroepvereniging die ik nu noem niet altijd in stemmen te citeren, maar had het wel begrepen zij het op dat die omroep een verwoording koos die natuurlijk ook weer eigen is specifiek aan deze vrijzinnig Protestantse Radio-Omroep. De V.P.R.O. heeft gezegd, kijk wat wil nou dhr. Wiegel. Die wil, die slaat rechtse taal uit en die staat voor een rechtse politiek. En wat wil nou dhr. Vonhoff, die praat wat linkser en als de V.V.D. dan maar in de regering komt, wil die precies dezelfde rechtse politiek. Als je dat nou vertaalt betekent dat inderdaad dat de V.P.R.O. juist heeft ingezien dat er geen verschil is tussen de koers die dhr. Vonhoff en anderen voorstaan. En het brengt mij mevrouw de voorzitter op het algemene verwijt wat onze tegenstanders ons graag maken. U kent bijvoorbeeld het verwijt zoals dhr. Aantjes dat zo fraai heeft verwoord. Wij zouden zijn de partij van Halen, hebben, houden, dat heeft hij in het opinieblad Princess laatst medegedeeld en hij heeft - applaus - en dhr. Andriessen mevrouw de presidente heft gezegd deze Wiegel komt nooit in de regering. Nou en dat heeft hij een paar dagen geleden gezegd. Hij spreekt vandaag op het Overijssels Appel van zijn partij. Daar heeft hij een tijdje terug ook gesproken namelijk aan de vooravond van de tweede kamerverkiezingen van 1972. Toen heeft hij gezegd den Uyl is ongeschikt als minister-president. En den UYL werd het. Applaus. En mevrouw de voorzitter tenslotte dit. Het is natuurlijk als je nou tegenstander van de V.V.D. bent en je ziet dat die V.V.D. een beetje aan het winnen is, dan is het natuurlijk slim om te proberen de V.V.D. in een positie te manoevreren waarvan je zou denken, kijk dan gaat die partij wat minder winnen. En onze tegenstanders hebben altijd bedacht dat dat de positie zou moeten zijn van die V.V.D. naar rechts. te praten.

Toen dhr. Oud nog fractievoorzitter was, nou toen lustte als je de krantenver- slagen en de commentaren over zijn optreden in en buiten het parlement, want hij kon wat felle toon betreft, kon hij er wat van, toe lustte daar onze tegenstanders ook geen brood van. Maar wat gebeurde er toen dhr. Oud werd op- gevolgd door dhr. Toxopeus. Toen zei man dat na de grote staatsrechtgeleerde man die de politieke verhoudingen in Nederland goed kende, dat nu dhr Oud verdween dat hij werd opgevolgd door de gladder rechtse advocaat uit Breda. Wat gebeurde er toen dhr. Toxopeus werd opgevolgd door dhr. Geertsema. Toen zei men. Na de soepele en mabele naar het midden koersende Toxopeus komt nu de regent uit Wassenaar en mevrouw de presidente toen ik dhr. Geertsema heb mogen opvolgen toen werd van dhr. Geertsema gezegd, dat was eigenlijk de laatste echte liberaal en dhr. Wiegel is de man van de rechtse koers. Het enige wat ik mijzelf wat dat betreft voor mooier op mijn image zou mogen toewensen is dat ik snel wordt opgevolgd. Applaus.

Dank je wel Hans, ik hoop niet dat je vlug wordt opgevolgd. En ik denk de zaal ook niet. Applaus. Dames en heren dan zijn we nu toe aan de tweede instantie als die er tenminste is. Over het beleid van de kamerfractie. Zijn er nog mensen die vragen willen stellen. Of is men tevreden gesteld door de twee uur en een kwartier antwoorden die men nu heeft gehad. Ik vond het keurig. De kamerleden hebben het perfect gedaan in mijn. Ik heb de onderwerpen bijgehouden en ik dacht dat iedereen beantwoord was. Is er nog iemand die zich tekort gedaan voelt. Die vindt dat hij nog niet voldoende beantwoord is. Mag ik even tellen. Een, twee, drie. Dames en heren wilt U nog wel even blijven zitten, misschien dat de vragenstellers als U de moed in de schoenen zinkt, dat kan natuurlijk, dan kunnen ze zich terug- trekken. Maar ik vindt het wel jammer als U nou weg gaat. Want ik zou toch graag met elkaar nog even willen afronden. Vragenstellers wilt U het vooral kort maken. U ziet de zaal wordt wat ongeduldig. Ja gaat Uw gang.

Mevrouw de voorzitter, van hogenhuizen uit Amsterdam, privé. Over betreffende vraag over de gasboringen in Ameland heb ik een antwoord gekregen van het kan vriezen, het kan dooien en ik zou toch graag tot een zeer specifiek antwoord willen hebben. Hetzelfde is het antwoord wat dhr. de Koster heeft gegeven. Ik heb name- lijk gevraagd over het plan van dhr. M^uansholt om de kwesties van de Palestijnse vluchtelingen op te volgen, op te lossen. En daar heb ik eigenlijk geen antwoord op gehad. Mevrouw de voorzitter, mijn naam is Swind uit Zoetermeer. Bespreek hier het beleid van de kamerfractie en daar heb ik een specifieke vraag aan dhr. Keya die luidt, waarom heeft dhr. Keya gevraagd de instelling van een gezinstoko in de Nederlandse Antillen te bevorderen. Dhr. Blauw heeft gesproken over de marinezaken. Ik ben aan hetzelfde- dit is een nieuwe vraag dus- jawel maar meneer Keya heeft gesteld van ik heb een goed contact met de belangen- verenigingen en de toelichting op deze vraag is meneer Keya heeft deze vragen gesteld vermoedelijk na erop aandringen van de belangenvereniging van - nee Uw vraag is een nieuwe vraag in deze vergadering, dus geen tweede instantie- nee maar het is naar aanleiding van het contact wat meneer Keya heeft met de belangenverenigingen. Nou ja vooruit. Want de minister in casu de chef van de marinestaf had al contact met de Antillen en waarom worden er kamervragen gesteld tijdens defensiebehandelingen bijvoorbeeld die eigenlijk niet nodig zijn. Dat is dus mijn vraag. Ja, mijnheer Poortman uit Rotterdam.

A titre personel. Ik ben een van die mensen waar meneer Tuinman net over sprak. Ik ben bestuurslid van de vereniging van milieudefensie. Ik heb het daar wel eens moeilijk mee. Want het is een gezelschap waar wat mensen zitten die nog al eens graag de maatschappij willen hervormen. Liever gezegd omver werpen en daarvoor het milieu misbruiken naar mijn mening. Maar ik probeer daar wat tegengas te geven. Applaus. Ik wilde een vraag stellen en dat is het zo niet misschien niet over het het is dus een reactie op het antwoord van dhr. Tuinman. Het gaat niet zo zeer over het beleid van de kamer in de fractie als wel over de interne communicatie. en ik vraag mij af hoe het mogelijk is dat op ik meen 20 of 21 februari een vertegenwoordiger van milieudefensie een lijst met vragen aan dhr. Portijnen persoonlijk overhandigt en dat ik op 7 maart van mevrouw Veder en dhr. Tuinman hoor dat zij op 5 mei die vragen pas gekregen hebben. Dat daardoor dhr. Tuinman en mevrouw Veder niet in staat zijn geweest om die vragen met een nodige tijd niet hebben gehad om die vragen de nodige aandacht te geven, kan ik hen niet kwalijk nemen.

Maar anders ben ik ervan overtuigd dat hun antwoorden beslist beter zouden zijn overgekomen en dat milieudefensie niet de kans zou hebben gekregen. Want de mensen die dit hebben uitgewerkt, die doen dat graag. Dat weet ik. Om de VVD in de verkeerde hoek te drukken. Ik wil wel zeggen dat ik voor het beleid van de milieu van de kamerfractie alle waardering heb in het algemeen. Dat is punt 1. In de tweede plaats een praktische raad, bij alle kiosken is dit blad nog in het belang van de VVD verkrijgbaar als wij er allemaal vanavond kopen kan niemand anders zich meer in zijn stem laten beïnvloeden. Applaus.

Ik wil hier nog even ingaan op het woord passende arbeid, waardoor meneer van Aerden is bestreden. Het woord passende arbeid. Nu wil ik dat niet voegen dat ik heb gezegd Dat bijvoorbeeld een dokter achter een vuilniskarretje moet gaan lopen, maar ik vindt het wel bezwaarlijk als bijvoorbeeld een timmerman die jaarlijks in de bouw heeft gewerkt, als die dan geen werk kan vinden, dat hij daarin zelfs een keertje als metselaar moet gaan werken. Dat is helemaal geen bezwaar. Dat houdt ook in en dat vindt men op het ogenblik vindt men dat op alle terreinen vindt men dat treurig, daarom zou het klassifikatie van de arbeid die zou gegeven moeten worden. Wij zouden beroepsmatig zouden we klassifikatie van de arbeid moeten vinden. Maar die vindt men op het ogenblik niet meer. Een timmerman die kan op het opgeblek weigeren metselaar er bij te werken en een metselaar die weigert een timmer te werken. En daar is helemaal geen verschil in te vinden, dat is allebei menswaardig. Mag ik even vragen meneer van Ardennen. Meneer Wiegel die wil namens, dat is misschien eenvoudiger.

Mevrouwde voorzitter ik geloof dat ik heel erg kort kan zijn. Datgene wat zopas is gezegd over het begrip passende arbeid. Ik geloof dat daar in wezen geen tegenstelling behoeft te bestaan. Dhr. van Ardennen knikt ja zodat ik geloof terecht kan constateren daat zowel de vragensteller als de tweede kamerfractie dit in de richting willen zoeken, in ieder geval een uitbreiding van dat begrip. Tweede punt een na laatste punt het vraagstuk van het milieu aangeklaagd door dhr. Poortman. Ik ben blij dat hij ook heel duidelijk zich heeft uitgesproken voor het beleid dat de tweede kamerfractie terzake van het milieu voert en we zullen er zeker ook op toezien dat van onze kant heel duidelijk ook in de toekomst dat milieubeleid naar buiten verder zal worden gebracht.

Tenslotte een paar opmerkingen over vragen hier gesteld ook door dhr. Hogenhuizen. In tweede instante, hij heeft ook schriftelijk zijn vragen geformuleerd. Ik weet niet of hij op dit ogenblik nog bij ons op de tafel zijn. Hij kan een nader schriftelijk antwoord van ons krijgen en voor wat betreft de nadere vraag aan dhr. Keya. Daarvan lijkt mij het beste dat de vragensteller zich direkt met dhr. Keya verstaat. Applaus.

Dames en heren. Gij dapperen die tot nu gebleven zijn, ik wil iedereen danken voor de wijze waarop die aan ons congres heeft deelgenomen. Voor mij zelf was het een bijzonder fijne vergadering. Ik hoop dat het dat voor U ook is geweest. De reacties die ik zo in de wandelgangen kreeg, die duiden er wel op dat we terug kunnen zien op een bijzonder plezierig algemene vergadering. Ik zou allereerst willen bedanken de afdeling Utrecht, die dit congres heeft georganiseerd. Die de feestavond gisterenavond heeft georganiseerd. De allermoedigsten onder U die tot in de nacht hebben gedanst, die zullen met mij eens zijn dat het een bijzonder geslaagd feest was. Ik wil bedanken de mensen van de Jaarbeurs. U merkt juist als alles erg glad loopt, dan merk je niet meer waarom het glad loopt. Maar er zijn een heleboel mensen voor in touw geweest. En heel in het bijzonder wil ik bedanken juffrouw Oosting, ze zit hier in haar rode jurkje op de tweede rij. Applaus. En ik mag wel verklappen, lid van onze partij. Applaus.

Ze heeft fantastisch voor ons gezorgd. Heel hartelijk dank juffrouw Oosting. We komen erg graag terug. Dank aan het algemeen sekretariaat. Toen het hoofdbestuur zo'n half jaar geleden het wilde plan had om juist vlak voor statieverkiezing ook nog een algemen vergadering te organiseren, toen zeiden we tegen elkaar dat is er goed, zo komen we nog een keer met onze standpunten naar buiten vlak voor de verkiezingen. En iedereen die iets van publiciteit weet zal ons daar groot gelijk aan hebben gegeven en waarschijnlijk nog gegeven, hoop ik, Maar U voelt wel als je vlak voor de verkiezingen zit, dat ook nog een algemen vergadering organiseren nou ik heb me de laatste weken wel een afgevraagd hoe redden ze het, maar we hebben het gered en maag ik in juffrouw van Everdingen en ook in dhr. Ten Brugge-Cate die zo bijzonder veel heeft gedaan voor dit congres het hele sekretariaat heel hartelijk danken.

SCHAAP ELEKTRO-AKOESTIEK

Rotterdam 010-36 65 32

AFDELING CONGRESREGISTRATIE

Het zijn er zoveel. Erg bedankt allemaal. Applaus.
Dames en heren, we hebben op dit congres niet het 75.000 lid durven uitroepen. Het is er nog net niet. Komt er wel aan dezer dagen. En daarom ledenwerfers heel veel dank en zet hem toch nog even op, want ik wil naar 100.000 en dat hebt U gehoord. Applaus. En dan tenslotte dames en heren. Het is natuurlijk fijn om enquettes te winnen, het is heel fijn om een goed congres te houden om het in goede sfeer onder elkaar te hebben, om goede vriendschap, goed onderling begrip, maar er is een ding nog belangrijker en dat is verkiezingen winnen. U gaat woensdag uiteraard allemaal stemmen, maar U sleurt Uw geloofsgenoten wel allemaal mee, spreken we dat af. Daar zorgen we voor woensdag. Ze moeten er allemaal heen, want we weten liberale kiezers zijn trouw, dat hebben de enquettes inmiddels ook uitgewezen en daarom verwachten we van die trouw op aanstaande woensdag erg veel. Mochten er in Uw omgeving nog aarzelaars zijn, haal ze over, mochten er mensen zijn die het misschien te koud of te regenachtig vinden. Ik weet niet wat de Bilt voor ons in petto heeft, sleur ze mee naar het stembureau. Woensdag moet blijken dat het allemaal waar is wat we gezegd hebben. Dat die VVD inderdaad wordt de tweede partij van het land. Wel thuis.
Applaus.